Tímarit

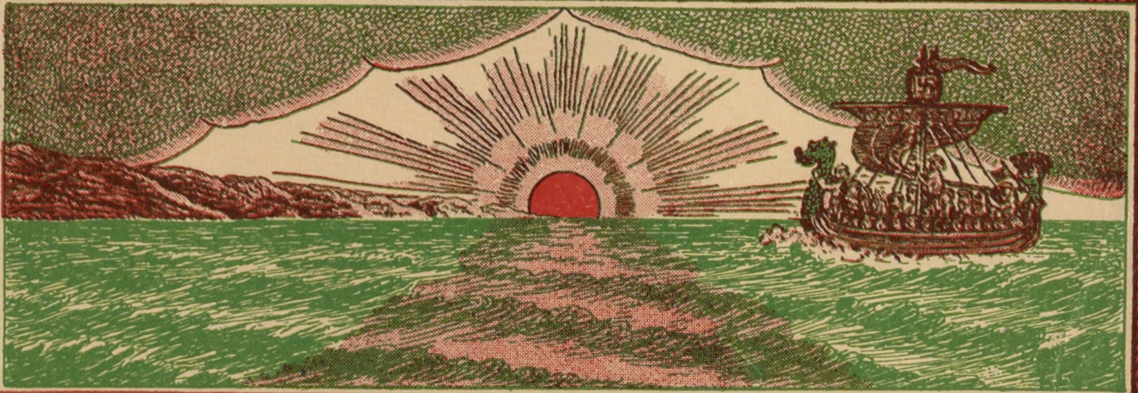
Þjóðræknisfélags Íslendinga

XLVII. ÁR

WINNIPEG, MANITOBA
1966

A SWEET FOR THE SWEET TOOTH

. . . and what can be compared to the delectable selection at "The Bay"! Chocolates for the the aristocrat by Del's and Morden's . . . made in Winnipeg fresh daily for your appreciation . . . Pick 'n' Mix your favorite individually wrapped candies from over 96 varieties . . . or for your someone special, boxed chocolates by every famous brand! A selection so enticing . . . another reason why more people prefer to shop at "The Bay"!

the Bay

The Bay Candies, Main Floor.

PATRONIZE OUR ADVERTISERS — They Are Helping To Make This Timarit Possible.

IN MEMORIAM

HEIÐURSFÉLAGAR OG FORSETAR

His Excellency Lord Tweedsmuir, Hon. Patron
His Excellency the Rt. Hon. The Earl of Athlone, K.C.
Kjartan Helgason, fyrrum prófastur
Stephan G. Stephanson, skáld
Frú Stefanía Guðmundsdóttir, leikkona
Prófessor Sv. Sveinbjörnsson, tónskáld
Þorbjörn Bjarnason, skáld (Þorskabítur)
Einar H. Kvaran, rithöfundur
Ragnar E. Kvaran, fyrrum prestur og forseti
Kristján Níels Július (K. N.), skáld
Séra Jónas A. Sigurðsson, skáld og forseti
Dr. Rögnvaldur Pétursson, forseti og ritstjóri
Prófessor F. S. Cawley, Ph.D.
Friðrik Swanson, málari
Kapt. Sigtryggur Jónasson
Dr. B. J. Brandson, læknir
J. Magnús Bjarnason, rithöfundur
Dr. Hjörtur Thordarson, raffræðingur
Mrs. Guðrún H. Finnsdóttir, skáldkona
Friðrik Hallgrímsson, dómprófastur
A. S. Bardal, útfararstjóri
Ólafur Pétursson, fasteignasali
Sveinn Björnsson, forseti Íslands
Árni Pálsson, prófessor
Sigurgeir Sigurðsson, biskup
Ásmundur P. Jóhannsson
Dr. A. H. S. Gilson, U. of M. Pres.
Einar Jónsson, myndhöggvari
Jón J. Bíldfell, fyrrum ritstjóri
Einar Sturlaugsson, prófastur
Þ. Þ. Þorsteinsson, skáld
Dr. Sig. Júl. Jóhannesson, skáld
Gunnar B. Björnsson
G. J. Oleson
Halldór Hermannsson, prófessor
Dr. theol. Rúnólfur Marteinsson
Einar Páll Jónsson, ritstjóri og skáld
Dr. Þorkell Jóhannesson, háskólarektor
Rt. Rev. C. V. Pilcher, Sydney, Australia
Dr. John C. West, fyrrv. forseti U. of N.D.
Dr. Vilhjálmur Stefánsson
Thor Thors, sendiherra
Hon. Gudmundur Grimsson, Bismark
Mrs. Kristin Thorsteinsson, Gimli
Dr. Thorbergur Thorvaldson, Saskatoon

Félagatal Þjóðræknisfélagsins 1965

A. Heiðursverndarar (Honorary Patrons)

George P. Vanier, D.S.O., M.C., C.D., Governor-General of Canada.
Herra Ásgeir Ásgeirsson, forseti Íslands.
His Excellency the Honourable Vincent Massey, former Governor-General of Canada.

B. Heiðursfélagar (Honorary Members)

Prófessor Sigurður Nordal, Reykjavík, Ísland
Dr. Watson Kirkconnell, President, Acadia University, Wolfville, N. S.
Dr. Henry Goddard Leach, New York, N. Y.
Jóhannes Jósefsson, íþróttamaður, Reykjavík, Ísland
Guttormur J. Guttormsson, skáld, Riverton, Man.
Mrs. Jakobína Johnson, skáldkona, Seattle, Wash.
Mrs. Laura Goodman Salverson, skáldkona, Toronto, Ont.
Fröken Halldóra Bjarnadóttir, ritstj. Hlín, Blöndósi, Ísland
Jónas Jónsson, fyrrv. alþingismaður, Reykjavík, Ísland
J. T. Thorson, fyrrv. yfirdómari, Ottawa, Ontario
Árni G. Eylands, stjórnarráðsfulltrúi, Stavanger, Nöregi
Vilhjálmur Þór, bankastjóri, Reykjavík, Ísland
Gísli Jónsson, ritstjóri Tímaritsins, Winnipeg, Manitoba
Próf. Ásmundur Guðmundsson, fyrrum biskup Íslands
Séra Albert E. Kristjánsson, prestur, Blaine, Washington
Pófessor Richard Beck, Grand Forks, North Dakota
Dr. Helgi P. Briem, fyrrv. sendiherra, Reykjavík, Ísland
Sigurður Þórðarson, söngstjóri, Reykjavík, Ísland
Dr. Árni Helgason, raffræðingur, Chicago, Ill.
P. H. T. Thorlakson, M.D., Winnipeg, Manitoba
Stefán Einarsson, fyrrv. ritstjóri Heimskringlu, Vancouver, B.C.
Dr. Stefán Einarsson, próf. emeritus, Reykjavík, Ísland
Gunnar Thoroddsen, sendiherra, Denmark.
Valdimar Björnsson, ríkisféhirðir, Minneapolis
Guðmann Levy, fjármálaritari Þjóðræknisfélagsins, Winnipeg, Manitoba
Dr. theol. Valdimar J. Eylands, Winnipeg, Manitoba
Hon. John G. Diefenbaker, fyrrverandi forsætisráðherra Kanada
Hon. Dufferin Roblin, forsætisráðherra Manitobafylkis
Guðmundur Í Guðmundsson, fyrrv. utanríkisráðherra Íslands
Sigurður Sigurgeirsson, bankaritari, Reykjavík, Ísland
Ólafur Hallsson, Eriksdale, Manitoba
Dr. H. H. Saunderson, President University Manitoba
Dr. Finnbogi Guðmundsson, Reykjavík, Ísland.
Einar Baldvin Guðmundsson, formaður H/F Eimskipafjelags Íslands.
Bjarni Benediktsson, forsætisráðherra Íslands
Grettir Leo Johannson, ræðismaður, Winnipeg, Man.
Ingibjörg Jónsson, ritstjóri Lögbergs-Heimskringlu, Winnipeg, Man.

C. Styrktarfélagar

Sustaining members for 1965

Mrs. Lousa G. Gislason, Morden, Man.

Mr. Snorri R. Gunnarsson, Vancouver, B. C.

Mr. Sigurður Helgason, New York

Mr. Grettir Leo Johannsson

Mr. Johann Th. Beck

D. Life members

K. Valdimar Björnson, Minneapolis, Minn., U.S.A.

Björn Björnson, Consul of Iceland, Minneapolis, Minn., U.S.A.

Dr. Helgi P. Briem, Reykjavík, Iceland

Grettir Eggertson, Winnipeg, Man.

Dr. Árni Helgason, Consul of Iceland, Wilmette, Ill., U.S.A.

Eric Ísfeld, Winnipeg, Man.

Grettir Leo Johannson, Consul of Iceland, Winnipeg, Man.

J. Walter Jóhannson, Pine Falls, Man.

Mrs. B. E. Johnson, Winnipeg, Man.

Guðmann Levy, Winnipeg, Man.

Mrs. Anna Margrét Levy, Winnipeg, Man.

Óskar E. Levy hreppstjóri, Ósum, Húnavatnss., Iceland

Gunnar R. Pálsson, Lake Park, Florida, U.S.A.

Rev. P. M. Pétursson, Winnipeg, Man.

Árni Sigurðsson, Seven Sisters Falls, Man.

Dr. P. H. T. Thorlakson, Winnipeg, Man.

Dr. Richard Beck, Grand Forks, N. Dak.

Mrs. Margret Beck, Grand Forks. N. Dak.

Walter Maxon, Innisfail,Alta.

Mrs. Louisa Gislason, Morden, Man.

1. ÍSLAND

E. Ársfélagar

Jóhannes Eiríksson, Kristneshæli, Eyjafjarðarsýslu

Seðlabanki Íslands, Reykjavík

Séra Ásgeir Ingibergsson, Hvammi í Dalasýslu.

2. ENGLAND

The Library, University College, London. Gower Street, W. C. L., England.

3. REPUBLIC OF IRELAND

Dr. James Delargy Director "Irish Folklore Comm," University College, Dublin 2.

4. CANADA

Ashern, Man.

Björn Jónasson

Atikokan, Ont.

Einar I. Swanbergson

Baldur, Man.

Hansina Gunnlaugson
Mrs. B. K. Jónsson
Mrs. Rose Lewis

Brandon, Man.

Dr. E. J. Skafel
Mrs. Elin M. Hood
Miss Helen Bjarnason

Elfros, Sask.

Helgi Hornfjörð
Rósmundur Árnason

Foam Lake, Sask.

Mrs. Steinunn Inge.

Eiriksdale, Man.

Mrs. J. R. Johnson.
Miss Emma J. Sigurdson.

Hayland, Man.

Sigurður B. Helgason

Kristnes, Sask.

Guðmundur Stefánsson
Bæring Gablielsson

Leslie, Sask.

Ásgeir Gíslason
Páll Guðmundson

Matheson Island, Man.

Árni G. Johnson

Chilliwack, B. C.

Mr. and Mrs. K. A. Magnússon.

Langruth, Man.

Mrs. B. Bjarnason, V. Valdimarson.
Mrs. J. (Kristlaug) Finnbogason

Islington, Ont.

Mrs. Ragnhildur Guttormsson.

Kinsota, Man.

Sveinn Johnson

Kitchener, Ont.

Kristinn O. Oddson

McCreary, Man.

Mrs. Hilda Crout

Prince Rupert, B. C.

Mrs. K. Einarsson

Ottawa, Ont.

August S. Johnson.

Regina, Sask.

Mr. and Mrs. Hafsteinn Bjarnason.

Riverton, Man.

Hallgrímur Joh.Stadfeld
Valgeir G. Stadfeld
M. Coghill
Kris. Thóransson
S. B. Johnson
Guðjón E. Johnson

Toronto, Ont.

H. J. Péturson.
Mrs. H. L. Robson

Vancouver, B.C.

Mrs. Alla Warburton
Herman Sigurdson
Mrs. Thordis Fisher

Swan River, Man.

Mrs. Lára Sveinsson

Westbourne, Man.

Mrs. Guðrún Thorsteinsson

Winnipeg, Man.

Mrs. L. A. Björnson
J. A. Eastman
Mrs. Alma S. Eastman
Miss Vilborg Eyjólfsson
Miss Carolina Gunnarsson
Mrs. Gyða Hurst
Halldór J. Stefánsson
David Björnson
Mrs. Rose Björnson
G. F. Jónasson
Loyd Magnus
J. M. Page
Simon Shannon
J. H. Johnsòn
Miss Katrín Brynjólfsson
Magnús Elíasson
Mrs. Guðrún Thorkelsson
Mr. and Mrs. Earl J. Helgason
Mrs. Maria Sivertson
Mrs. Halldóra Peterson
Bjorn Johnson
Mrs. Maude McCreery
Mrs. Lara B. Sigurdson
Mrs. Kristin Depoe
Mrs. Elizabet Zimmerman
Miss Fanney Sigurdsson
Mr. Haraldur Einarson

Wynyard, Sask.

Thorsteinn Guðmundson
Magnús Jónasson
Mrs. Gudrun Finnson

5. BANDARÍKIN

Boston, Mass.

Kormákur Ásgeirsson
Kapt. Jóhannes G. Ásgeirsson
Valgeir Einarsson
Kapt. Thor Guðmundss.
Kapt. Guðm. Jóhanness.
Gunnlaugur Jónsson
Kapt. Theodór Jónsson
Guðmundur Pálsson

Cashmere, Wash.
Chris Guðmundson

Charlottesville, Virg.
Prof. R. L. Kellogg

Ft. Landerdale, Fla.
Gunnlaugur Illugason

Grand Forks, N. Dak.
Mrs. V. Guðmundson, University of N. Dak. Library

Ithaca, N.Y.
Vilhjálmur Bjarnar

Bremerton, Wash.
Rev. G. P. Johnson

Chigago, Ill.
George Hanson

Seattle, Wash
Rev. and Mrs. Kolbeinn Seimundson

Lincoln, Nebraska
Prof. Paul Schach

Hopple, N. Dak.
Mrs. Laufey Aaland

New Brunswick, N.J.
Prof. Helgi Johnson, Rutgers University Library

Minneapolis, Minn.
G. T. Athelstan
Mrs. Edda Laxdal
Miss Hjördís Bjarnason
Mrs. Margret Arnar

Rochester, Minn.
Thorey J. Sigurjonsdottir, M.D.
S. E. Thorvaldson, M.D.

New Haven, Conn.
Yale University Library

Hickville, L.I., N.Y.
Olaf Helgason

Oceanside, L.I., N.Y.
Andrés Guðmundson

Portland, Oregon
Miss Ollie Gislason

Salinas, Calif.
Prof. Loftur Bjarnason

4. DEILDIR OG SAMBANDSFÉLÖG

The Icelandic Society of New York
Hannes Kjartansson
Jerome Miller
Mrs. Jerome Miller
Miss Halldóra Rútsdóttir
Ludvik Jónsson
Richard Richardson
Mrs. Margrét Rossback
Mrs. Thorey Vogle

Edward Eoulfield
D. Sommerfield
Árni Ólafsson
Capt. Olaf Olsen
Capt. Magnús Norðdahl
Mrs. William Richards
Mrs. Edda Magnússon
Mrs. Eane Thomson
Mrs. Nanna Kolberg

Deildin „Ísland", Morden, Man.

Forseti
Willie Olafson
Stefán G. Einarson
Ben S. Einarson
Lorry Einarson
Andy Gíslason
Lovisa Gíslason (ævifélagi)
Jón Gudmundson
Leonard Helgason
J. B. Johnson
Mrs. J. B. Johnson
Óli Lindal
Mrs. Freda Lindal
Mrs. Willie Ólafson
Willie Ólafson
Jóhann P. Thomasson
Thomas Thomasson
Mrs. Kristín Thomasson
Guðrún Thomasson
Janathan Thomasson

„Brúin", Selkirk, Man.

Stjórnarnefnd
Jack Björnson
Olla Goodbrandson
Grettir Johannson
Guðrún Vigfússon

Aðrir meðlimir
Thorleifur Skagfjörð
Jafeta Skagfjörð
Sigurbjörg Björnson
Ola Magnusson
Margrét Goodman
Kristinn Goodman
Friðrik Nordal
Sigrún Nordal
Einar Thorvaldson
Vigdís Johnson
Rúna Magnússon
Christie Johnson
Dr. Oli Johnson
Johanna Goodman
Pete Thorsteinson
Árni Stefánson
Kristín Stefánson
Christie Roger
Lillian Hirnk
Emma Bessason

„Frón", Winnipeg

Forseti
Jakob F. Kristjánsson
Varaforseti
Próf. Haraldur Bessason
Skrifari
Páll Hallson
Varaskrifari
Skúli Jóhannson

TÍMARIT

ÞJÓÐRÆKNISFÉLAGS ÍSLENDINGA

FERTUGASTI OG SJÖUNDI ÁRGANGUR, 1965

Ritstjórar

GÍSLI JÓNSSON

HARALDUR BESSASON

WINNIPEG, MANITOBA

Gefið út af Þjóðræknisfélagi Íslendinga í Vesturheimi

1966

Myndir

Bls.

Gísli Jónsson 4

Bærinn á Háreksstöðum 7

Jón Benjamínsson 16

Synir og dóttir Jóns 22

Brattahlíð á Grænlandi 36

Sjávarlón í Nýfundnalandi 39

Vínviðarlauf 41

PRENTAÐ HJÁ COLUMBIA PRINTERS, WINNIPEG

Efnisyfirlit

Bls.

HARALDUR BESSASON: Á níræðisafmæli Gísla 5

GÍSLI JÓNSSON: Heiðarbúinn og ættmenn hans 7

RICHARD BECK: Svipmyndir frá sjávarströnd 34

GÍSLI JÓNSSON: Orð í belg um Vínlandsfundinn 35

GUTTORMUR J. GUTTORMSSON: Á heimleið 44

Dr. RICHARD BECK: Ljóðagerð Vilhjálms Stefánssonar 46

Dr. RICHARD BECK: Tvö smáljóð 53

GÍSLI JÓNSSON: Ný bók 54

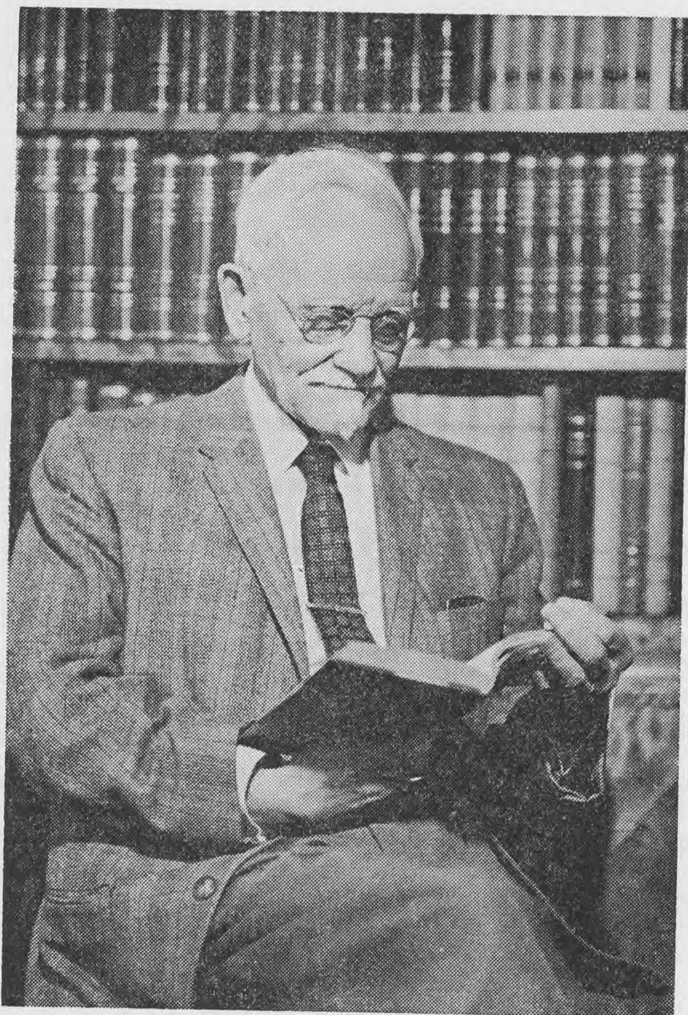
JAMES D. PICKERING: The Conversion of the Haugbúi 55

Dr. HELGI JOHNSON: Iceland Revisited 70

GÍSLO JÓNSSON: Snow (Ttranslation) 110

Mannalát (R. Beck safnaði) 111

Fertugasta og sjötta ársþing 120

Gísli Jónsson

HARALDUR BESSASON:

Á níræðisafmæli Gísla Jónssonar

9. FEBRÚAR 1966.

Meðritstjóri minn hefir harðbannað mér að minnast hér þess mannsins, sem ég hygg, að hafi einn Íslendinga setið í ritstjórasessi á níræðisafmæli sínu. Í þeirri vissu, að forfeður mínir, víkingarnir, hafi stundum brotið lögin, virði ég að vettugi boð og bann Gísla Jónssonar og tileinka honum níræðum þennan árgang Tímaritsins. Hefi ég tekið mér það bessaleyfi að endurprenta hér grein eftir afmælisbarnið. Grein þessi er fyrst og fremst birt hér vegna ágætis síns. Í öðru lagi er hún í höndum aðeins örfárra manna hér vestanhafs og því ekki úr vegi að nota þetta tækifæri til að koma henni á framfæri við lesendur Tímaritsins.

Níræðisafmæli er mikill áfangi á mannsævinni, ekki sízt þeim mönnum, sem njóta óskertrar heilsu. Veit ég með vissu, að vinir Gísla Jónssonar munu fúslega bera vitni um, að níræður hefir hann ekki orðið fyrir ásókn þess ellihrumleika, sem margan manninn hefir mætt, þótt yngri væri að árum. Ég fæ ekki betur greint en að hátterni Gísla beri vott um innra æskufjör, sem hefir styrkzt við reynslu níu áratuga. Sívakandi áhugi á mannlegum vandamálum er endurnýjunarlind þess andlega fjörs, sem hinn aldurhnigni maður býr enn yfir.

Jökuldalsheiðin, fæðingarsveit Gísla Jónssonar, varð heimkynni margra efnismanna. Börn Jóns Benjamínssonar á Háreksstöðum voru þar engir eftirbátar. Urðu þeir Háreksstaðabræður þjóðkunnir menn, og vissulega eru lesendur þessa rits mætavel kunnugir verkum þeirra bræðra Gísla og Einars Páls.

Gísli hefir sjálfur skýrt svo frá, að sem ungbarn hafi hann komizt í kast við dauðann. Var hann þá „vafinn innan í dúnsæng og stungið ofan í hærusekk“ og haldið í honum lífinu. Mér þykir trúlegt, að þessi fyrsta orrahríð Gísla hafi aukið honum viðnámsþrótt þann, sem vel hefir dugað á langri ævi. Það er og athyglivert, að svo bráðger var þessi sonur Jökuldalsheiðarinnar, að um fermingu var hann tekinn að yrkja svo vel við smalamennskuna, að eldri skáld hefðu mátt líta hann öfundarauga. Í fyrri ljóðabók Gísla „Farfuglum“, sem gefin var út í Winnipeg árið 1919 er m. a. að finna ljóðið „Nætursmalinn“, en það ljóð orti höfundur árið 1890. Þetta ljóð er einstæður vitnisburður um andlegt atgjörvi drengs, sem enn er lítt af fermingaraldri, en er tekinn að safna kröftum meðan „mannkyn sefur vært.“ Eins og sjá má annars staðar í þessu riti er höfundur enn á ferð um Jökuldalsheiðina um það bil þremur aldarfjórðungum eftir

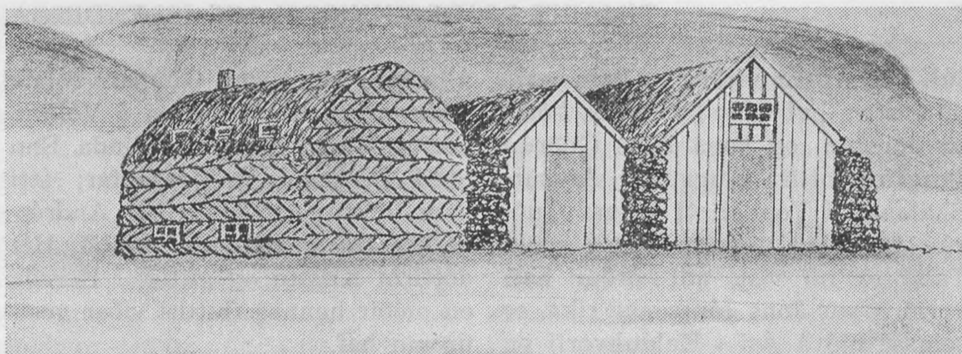
að smalamennsku hans lauk á þeim slóðum. Undarleg er heiðin, þessi harðbýla sveit, sem bauð fólki sínu hin erfiðustu kjör, en fékk samt að launum ævilanga tryggð þess. Hálfníræður minnist Gísli Jónsson þess, að á heiðinni hafi verið „undrafögur útsýn“. Sú útsýn hefir vafalaust átt sinn þátt í því að skapa þau jákvæðu lífsviðhorf, sem hafa fylgt honum síðan.

Gísli Jónsson hefur rakið sögu Jökuldalsheiðarinnar og sýnt með rökum, að erfið ganga heiðarbúa hafi orðið sigurför. Segja má einnig, að líf hans sjálfs sé dæmi um þá sigurför. Sakir eðliskosta sinna fékk hann ungur notfært sér þá menningaruppsprettu, sem æskuheimili hans var. Einnig var honum mikils virði námsdvölin á Möðruvöllum. Möðruvellingar voru menntaðir framfaramenn, og hefir Gísli svarið sig í þá ættina.

Ungur að árum kvæntist Gísli Guðrúnu Finnsdóttur, og fluttust þau hjónin til Winnipeg laust eftir aldamótin síðustu. Gísli kom fyrst einn síns liðs vestur, og getur Guttormur J. Guttormsson skáld komu hans með svofelldum orðum: „Hann kom hingað til lands með tuttugustu öldinni, og við hefði átt að ávarpa hann sem öldina sjálfa: „Kom þú sem bragur með leiftarandi lag!“ Guttormur hermir sannleikann, því að Vestur-Íslendingum var ekki lítill fengur að þeim hjónum Guðrúnu og Gísla. Í Winnipeg nutu þau hjónin mikils barnaláns, og heimili þeirra varð eins konar hof fagurra lista, sem fjölskyldan öll rækti. Bæði urðu þau hjónin kunn fyrir ritstörf austan hafs og vestan.

Ritstörf Gísla Jónssonar bera vott um menntun og víðsýni. Vald hans á íslenzkunni er með afbrigðum gott og dómgreind hans örugg í þeim efnum. Hann hefur bætt drjúgri spildu við akurlendi íslenzkrar tungu og bókmennta. Tómstundirnar dugðu honum ekki einungis til ljóðagerðar og ritgerðasamningar, heldur gaf hann út og betrumbætti verk eftir aðra menn. Sízt má og gleyma því, að undir stjórn hans náði Tímarit Þjóðræknisfélagsins mestum þroska, enda lagði hann mikið af mörkum sjálfur og fékk til liðs við sig hina færustu menn, sem hefðu líklega sumir hverjir setið hjá, hefðu þeir ekki notið brýningar ritstjórans.

Gísli Jónsson er gæddur ríkum tilfinningum, enda þótt hann flíki þeim ekki. Sum af beztu ljóðum hans eiga sér rætur í sorginni. Nefni ég sem dæmi gullfallegt erfiljóð, sem hann orti við andlát Unnar dóttur sinnar árið 1918, og víst er hinzta „Kveðja“ hans til dr. Rögnvalds Péturssonar stór í sniðunum. Hins er og að minnast, að Gísli er einnig gleðinnar maður og nýtur sín vel í fjölmenni. Valda því andlegt fjör og fáguð framkoma. Hann er maður jafnvægisins og meðalhófsins og hefir kunnað svo vel þá flóknu list að lifa lífinu vel, að forsjónin hefir þegar veitt honum fleiri ævistundir en flestum öðrum. Þykir mér nú sýnst að hnýta aftan í þessa afmæliskveðju þeirri ósk, að enn megi Gísli Jónsson njóta þeirrar útsýnar, sem minni hann á þær slóðir íslenzkar, þar sem „sést Herðubreið í vestri yfir Möðrudalsfjallgarðana ofan fyrir miðju og Snæfellið í suðri fannhvítt niður að rótum.“

Háreksstaðir, framhlið. Sjá bls. 23.

GÍSLI JÓNSSON:

Heiðarbúinn og ættmenn hans

Þessi ritgjörð er endurprentuð úr bókinni Haugaeldar, sem kom út á Íslandi árið 1962, en er ekki til sölu vestanhafs.

Tildrög.

Það sem hér verður sagt um Jökuldalsheiðina og ættfólk mitt þar, styðst, að því er snertir landnámið og byggðarsöguna, við: „Jökuldalsheiðin og byggðin þar", í fyrsta bindi Austurlands eftir Halldór Stefánsson. Mun ég þó binda mig aðallega við fæðingarbæ minn og þá bæi, er foreldrar mínir bjuggu á, nema þar sem óhákvæmilega verður minnzt annarra bæja og búenda. Ættfærslan er byggð á Ættum Austfirðinga eftir séra Einar Jónsson og bréfi frá Margréti móðursystur minni um móðurættina, sem er að ýmsu leyti nákvæmara. Margir fæðingardagar og ár eru úr gömlum kirkjubókum, sem séra Sigurjón, bróðir minn, náði til og lét mér í té. Þá sögusagnir og munnmæli föður míns og föðursystur og annarra frænda. Síðast en ekki sízt er það, er ég sá og heyrði og man frá uppvaxtarárunum, og að lokum verður nokkuð rakið um síðustu afdrif ættarinnar, og um leið vísað til annarra rita um þau efni. Verður ekki hjá því komizt að tala í fyrstu persónu tíðum, einkum þegar fram í dregur, þótt atburðirnir í sjálfu sér snerti alla fjölskylduna og heimilið í heild sinni. Endurminningar eru í eðli sínu ávallt persónulegs eðlis á einn eða annan hátt, og geta stundum verið mismiuni eða röngum upplýsingum háðar.

I.
Framættir og skyldulið.

Snemma á nítjándu öldinni, líklega ekki síðar en seint á öðrum tug aldarinnar, flyzt ungur maður, smávaxinn og hvatur í spori, norðan úr Þingeyjarsýslu austur á Jökuldal. Hann hét Benjamín og var Þorgrímsson, fæddur á Þorvaldsstöðum í Húsavíkursókn við Skjálfanda 10.

júlí 1799. Ættin virðist þó hafa verið að austan, því faðir Þorgríms, Þórður Jónsson, og kona hans Guðrún Þorgrímsdóttir bjuggu í Austur-Skálanesi í Vopnafirði og var Guðrún fædd og uppalin þar í sveit. Talið er nú víst, að Þórður hafi verið sonur Jóns Jónssonar ríka, er seinast bjó á Ási í Kelduhverfi og mun hafa verið vopnfirzkur að ætt. Hann er talinn ættfaðir Reykjahlíðarættarinnar gömlu. Æviskrár nefna aðeins Þorstein son Jóns, föður séra Jóns, föður séra Hallgríms á Hólmum, Péturs í Reykjahlíð, Jakobínu konu Gríms Thomsen og fleiri systkina. En Jón í Ási var þrígiftur. Þorsteinn stúdent var af öðru hjónabandi hans. Þórður var þó talinn laungetinn. Jón bjó hátt upp í þrjátíu ár í Möðrudal á Fjöllum, áður en hann flytti búferlum lengra norður. Þórður og Þorsteinn í Reykjahlíð hafa því verið hálfbræður. Um barnsmóður eða konu Þorgríms er það eitt vitað, að hún hét Helga Halldórsdóttir og var að sögn heyrnar- og mállaus. Í þá tíð lærði mállaust fólk aðeins verkleg störf og gat að öðru leyti lítilli sjálfsvörn beitt. Þess vegna komst sá orðrómur á flot, að Benjamín hefði verið rangfeðraður. Þorgrímur dó 1814. Brátt er Benjamín í ástum við unga bóndadóttur, sem Guðrún hét Vigfúsdóttir frá Hrærekslæk; munu það hafa þótt ójöfn skipti, því að sögn var þeim meinað að giftast. En ekki fór þó varðveizlan betur en svo, að þau áttu barn saman, áður en samvistum þeirra sleit til fulls. Dóttirin hét Helga eftir móður hans og varð mesta myndar og ágætis kona. Sá ég hana í hárri elli á heimili sonar síns, Gunnars bónda Pálssonar á Ketilsstöðum á Völlum vorið 1897, þá að mestu blinda. Enn lenti Benjamín í kvennafar; átti hann dóttur með Sólrúnu Andrésdóttur frá Bakkagerði í Hlíð. Hét dóttirin Kristín og giftist í Héraði, en móðir hennar fluttist síðar vestur um haf.

Innan við þrítugt er Benjamín orðinn ráðsmaður í búi á Arnórsstöðum á Jökuldal. Hjónin þar voru Gísli Jónsson, fyrrum bóndi á Hvanná og í Bót, og seinni kona hans Ingveldur Guðmundsdóttir Sigurðssonar, bæði ættuð af Austurlandi langt í ættir fram. Þrjár ættkvíslir Gísla frá Þorsteini Jökli á Brú koma saman í móðurætt, en aðrar austan úr Papey í föðurætt frá Guðmundi bróður þeirra Bessa sýslumanns og Narfa prests Guðmundssonar (Æviskrár I. og III.).

Þegar hér er komið sögu, er Gísli við aldur og talinn örvasa. Dóttur áttu þau, er Guðrún hét og stóð á tvítugu. Henni kvæntist Benjamín árið 1825, og bjuggu þau í tvíbýli við foreldra hennar til ársins 1834 á Arnórsstöðum. Þar munu tvö eða þrjú börn þeirra fædd — Ísak, Gísli og að líkindum dóttir, sem dó um eða eftir tvítugt (Ingveldur).

Næsta ábúð þeirra er á Skeggjastöðum í útdalnum austan ár. Þar fæddist Jón (faðir minn) 14. júlí 1835. Eftir sex ár fluttu þau búferlum frá Skeggjastöðum að Bakkagerði í Jökulsárhlíð og þar fæddist yngsta barn þeirra, Elínborg, 1841. Talið er, að Benjamín og Guðrún hafi eignazt sex börn.

Um þetta bil hefst hin einstæðasta nýbyggð landsins — bygging

Jökuldalsheiðarinnar. Á rúmum tuttugu árum voru 16 nýbýli reist — frá 1841 til 1862. Háreksstaðir var fyrsti bærinn og eftir það hvað af hverju önnur nýbýli. Fimmta býlið reistu þau Benjamín og Guðrún 1847 og nefndu Veturhús. Í þá tíð var grösugt mjög þar um slóðir, veiðivötn mörg og gott aðfanga. Fiskuðu þeir feðgar þar vor og haust og upp um ís á vetrum — einkum í Ánavatni. Þar bjuggu þau í næstu sex ár og þar virðist þeim hafa liðið vel, þrátt fyrir vetrarharðindin, sem ávallt fylgdu heiðinni. En nú taka þau sig upp og flytja sig niður í Eskifjörð. Að líkindum hefur Benjamín þekkt þá Reykjahlíðarfeðga, séra Jón Þorsteinsson og séra Hallgrím son hans, sem þá var prestur að Hólmum í Reyðarfirði, annars hefði hann naumast tekið þetta langa stökk norðan úr heiði. Kann hann og að hafa talið til frændsemi við þá feðga. Eskifjörður var víst kirkjujörð frá Hólmum í þá tíð. Þessi jarðaskipti urðu þeim mikil vonbrigði. Bærinn var í niðurníðslu og láku öll hús í rigningu. Óyndi kom í alla, jafnvel í búféð og drapst það unnvörpum úr pest — líklega vegna ólíks haglendis. Fluttu þau því næsta ár upp á Jökuldal og þaðan aftur í Heiðina. Dó Benjamín tveim árum síðar á Víðihóli í innheiðinni 8. okt. 1855, fullra 56 ára gamall, en Guðrún lifði lengi eftir það og andaðist á heimili Jóns sonar síns að Fögrukinn árið 1868.

Fjögur börn Benjamíns og Guðrúnar náðu fullorðins aldri. Ísak var elztur — líklega fæddur 1826. Hann varð bráðþroska, gáfaður áhugamaður og skáld gott. Þegar hann átti heima á Veturhúsum var fyrsta útgáfa af kvæðum Jónasar Hallgrímssonar nýprentuð og orti Ísak mjög í anda Jónasar. Ég man, að Elínborg fór með ljómandi fallegar vísur um heiðina með sama hætti og „Þú stóðst á tindi Heklu hám". Löngu seinna, þegar ég hafði öðlazt löngun og skilning á svona fræðum hér vestra, var það orðið of seint, því minni gömlu konunnar var þá farið forgörðum. Eina vísu man ég enn, sem sungin var í Heiðinni og á Jökuldalnum frá því löngu fyrir mitt minni. Hygg ég nú, að Ísak hafi ort hana, þótt fyrir því hafi ég enga vissu. En vísan er svona:

Inn til Jökla, inn til Jökla
ég vil mína ævi búa.
Að mér fjalla dísir hlúa,
þótt ég gangi frosnum fótum
fram með bláum jökulrótum.
Þar er ég svo frjáls og frí —
fjallborg helgri luktur í.

Enginn annar hagyrðingur var á dalnum eða í heiðinni um þær mundir.

En Ísak átti sér fleiri áhugamál og drauma. Þetta var um það leyti, er verzlunin var gefin frjáls við allar þjóðir. Mun þá hafa myndazt hreyfing meðal yngri manna, að stofna frjálst búnaðar- og verzlunarfélag austan lands. Átti Ísak að fara utan í því skyni. Til að afla sér frekari menntunar fór hann til náms norður að Grenjaðarstað. Þar var þá prestur, samkvæmt Prestatali, séra Magnús Jónsson. Vorið eftir kom Ísak austur aftur, veiktist

á leiðinni af skæðri lungnabólgu og dó. Um þetta fara þó tvennar sögur. Ísak, bróðir minn, sem ég dvaldi hjá í sumarfríi í Seattle skömmu áður en hann dó, fullyrti, að nafni sinn hefði dáið á Grenjaðarstað og sé þar greftraður.

Næstur að aldri var Gísli, fæddur 10. maí 1829. Hann var meðalmaður á hæð, allvel greindur, gleðimaður og fjörmaður, fríður sýnum og kvennagull hið mesta. Enda varð honum hált á því þegar á unga aldrei, því hann eignaðist tvö börn í lausaleik, dreng og stúlku sitt með hvorri stúlkunni, áður en hann kvæntist. Var annað þeirra Gísli, sá er úti varð í heiðinni 1874. Dóttirin giftist heima og fór með manni sínum vestur um haf um sama leyti og faðir hennar. En Gísli var að öðru leyti reglumaður og prúðmenni í daglegu fari og sá þessum börnum sínum farborða eftir beztu getu. Kona Gísla hét Guðbjörg Daníelsdóttir, Þorsteinssonar frá Götu í Héraði. Þau hafa víst átt heima á ýmsum bæjum á Jökuldalnum um árabil. En árið fyrir öskufallið 1874 eru þau komin að Mel í útheiðinni og bjuggu þar þangað til sumarið 1876, er þau fóru til Vesturheims. Þau eignuðust víst nokkur börn, sem dóu í æsku. Aðeins einn sonur, Björn að nafni, komst til fullorðinsára. Bjó hann á heimilisréttarlandi þeirra á Pembina fjöllunum svonefndu í Norður-Dakota. Hann dó þó á undan foreldrum sínum, sem bæði létust í hárri elli nokkru eftir aldamótin síðustu — Gísli var þá orðinn alblindur. Eitthvað af börnum Björns eru enn á lífi þar syðra.

Eftir Eskifjarðarhrakförina kom víst los á heimili þeirra Benjamíns og Guðrúnar. Þó munu Jón og Elínborg hafa átt heimili með foreldrum sínum þangað til Benjamín dó. Eftir það eru þau í vistum. Einhvern tíma fyrir árið 1860 eru þau bæði til heimilis á Arnórsstöðum. Þar var þá bóndi Benedikt Gunnarsson, bróðir séra Sigurðar Gunnarssonar eldra, sem prestur var á Hallormsstað.

Jón var, svo sem áður er getið, fæddur árið 1835. Hann var tæpur meðalmaður á hæð, fríður sýnum og léttur í spori eins og faðir hans. Einn veturinn lagðist hann í taugaveiki, lá lengi þungt haldinn og felldi allt hár. Taldi hann víst, að hann yrði sköllóttur alla ævi og faldi höfuð sitt í mórauðri prjónahettu og forðaðist umgengni við aðkomandi fólk. Eftir nokkurn tíma óx honum þó hár, en það var svart í stað hins upprunalega bjarta hárs. Gekk mér lengi vel illa að skilja hvers vegna skeggið var gulbjart, en hárið þó svart. Á heimilinu var ung stúlka ógift á sama reki og hann, sem vorkenndi þessum feimna dreng og leit hann að líkindum auk þess hýru auga. Hún hét Guðrún og var Jónsdóttir. Þau giftust þar árið 1860 og reistu bú á Hlíðarenda næsta ár (1861). Hlíðarendi var eitt af nýbýlunum í heiðinni og var byggt í Arnórsstaðalandi.

Guðrún var fædd í Breiðuvík í Borgarfirði eystra 25. febrúar 1834 og var dóttir Jóns Bjarnasonar fræðikarls og góðbónda þar. Bjarni faðir hans (Galdra Bjarni), bóndi í Brúnavík, var Einarsson og verður ekki með vissu rakið lengra í karl-

legg. En í móðurætt hans er Guðný Pétursdóttir, dóttir Snjófríðar Jónsdóttur pamfíls; en kona Jóns pamfíls, Ólöf Árnadóttir systir Gunnlaugs, sem limlestur var og barinn til dauðs í Hrafnkelsdal um miðja 18. öld, var í framætt af Þorsteini Jökli. Kona Jóns í Breiðuvík og móðir Guðrúnar var Þórunn Magnúsdóttir, Jónssonar, Oddssonar á Rifi á Melrakkasléttu. Magnús bjó á ýmsum bæjum í Borgarfirði og víðar og hafði auknefnið Latínu-Magnús. Kona hans hét Vilborg, dóttir Jóns Þorvarðssonar þess er úti varð með Reynistaðabræðrum á Kjalvegi 1780.

Börn Jóns og Þórunnar voru níu — fimm synir og fjórar dætur. Munu þau hafa tvístrazt upp um allt hérað og dali, þegar foreldra þeirra missti við. Kemur Guðrún hér einkum við sögu. Þess má þó geta, að Vilborg, síðari kona Eyjólfs Magnússonar síðast bónda á Unaósi á Úthéraði, var móðir Gunnsteins tónskálds og rithöfundar á Unalandi við Íslendingafljót hér vestra. Þau komu hingað vestur 1876 og dóu í hárri elli — Vilborg á tíræðisaldri. Yngsta systirin, Margrét, giftist Sigtryggi Benediktssyni, Keldhverfingi að ætt; bjuggu þau góðu búi á Grundarhóli á Hólsfjöllum. Af þremur börnum þeirra komst til fullorðins ára Jón lögfræðingur og bæjarstjóri á Seyðisfirði.

Þau Jón og Guðrún reistu bú á Hlíðarenda eins og áður er sagt, og þar fæddist fyrsti sonur þeira 25. júlí 1861 og var skírður Benjamín. Þau bjuggu þar aðeins eitt ár, samkvæmt sögu H. S. Eftir það missir söguhöf. sjónar á þeim hjónum til ársins 1868, er þau flytja búferlum að Mel. Manntöl og kirkjubækur sýna þó ljóslega, að þau eru komin að Fögrukinn ekki síðar en vorið 1863. Á þessu eina ári getur leikið vafi. Ísak bróður minn minnti, að foreldrar okkar hefðu búið eitt ár á Veturhúsum, áður en þau fluttu sig að Fögrukinn. En ekki kemur það saman við sögu H. S. Má því óhætt fullyrða, að þau hafi farið frá Hlíðarenda að Fögrukinn vorið 1862, og að allir aðrir, sem sagan tengir við bæinn á þeim árum, hafi búið þar fyrir eða eftir þann tíma. Í öll þessi ár búa þau í einbýli til þess er þau fluttu að Mel. Á öðru árinu, veturinn 1864, þann 26. marz fæddist þeim sonur, er hlaut nafnið Jón, og réttum tveim árum síðar fæddist þriðji sonurinn, Ísak, þann 29. marz 1866 (sjá systkinaminning Hkr. 1950). Hálfu öðru ári síðar fæddist þeim eina dóttirin, sem þau eignuðust, Þórunn Guðrún, 28. sept. 1867, en hún dó á Mel 22. ágúst 1869 úr barnaveiki. Í heimilinu voru auk þeirra og barnanna Elínborg systir Jóns og Guðrún móðir hans, þangað til hún andaðist. Í eitt ár voru þó þar með þeim í húsmennsku Grímur Magnússon með tólf ára syni, er Guðmundur hét. Grímur hafði búið þar áður en kona hans lézt. Drengurinn fluttist löngu seinna vestur um haf og tók upp nafnið G. A. Dalmann. Hann skrifaði stundum smásögur í Heimskringlu og var vel metinn borgari suður í Minneota í Bandaríkjunum.

Sumarið 1868 flytja þau að Mel, sem er austan ár nokkru sunnar og var eins og hinir bæirnir eitt af nýbýlunum í Heiðinni. Þar fæddist Gísli hinn fyrri, sem einnig dó ung-

ur (f. 25. júní 1869 — d. 30. apríl 1872). Á Mel var Gunnar líka borinn 8. marz 1870 — sjötta barnið í röðinni.

Þegar hér er komið sögu eru frumbyggjar Háreksstaða ýmist dánir eða fluttir burtu — allir nema Solveig Eiríksdóttir, er þar hafði búið í tvíbýli frá landnámstíð (1841). Með henni voru Jónína dóttir hennar og tengdasonur, Jón Guðmundsson frá Hrafnabjörgum í Hlíð. Þau eignuðust einn son, Jón Pétur, en svo dó Jónína víst skömmu síðar.

Þá varð það að samkomulagi milli Jóns og Solveigar, að Jón flutti með sitt fólk að Háreksstöðum, en Sólveig að Mel. Það var vorið 1871. Á vist með Jóni var þá Elínborg systir hans. Hún giftist Jóni Guðmundssyni og átti með honum einn son, er Sigurjón hét. Hann dó rúmlega eins árs gamall á Húsavík. Rúmlega ári síðar flytur Solveig alfarin úr Heiðinni, en Jón Guðmundsson og Elínborg skrá sig til Braziliúfarar ásamt Jóni Pétri. Þau fóru landveg norður í Húsavík við Skjálfanda, því þar átti skip að taka alla Braziliúfara vorið 1873. Skipið kom aldrei til Húsavíkur, en flest efnaðra fólkið fór víst með öðru skipi til Kaupmannahafnar seinna um sumarið og þaðan áleiðis vestur. Þeim Jóni og Elínborgu eyddist brátt farkostur í biðinni, því um atvinnu var ekki að ræða. Urðu þau því af förinni og réðust í vistir, hvort í sínu lagi. Jón komst bráðlega í náin kynni við stúlku norður í Höfðahverfi við Eyjafjörð, er Guðfinna hét, og kvæntist henni síðar, eftir að hann hafði fengið löglegan skilnað. Elínborgu mun hafa verið nauðug Braziliúförin. Þar við bættist sonarmissirinn í allsleysinu og biðinni nyrðra. Kann það að hafa stuðlað að klofningi þeim, er svo leiddi til skilnaðar. Elínborg var eftir það nokkur ár í vistum þar norður, lengst á Veturliðastöðum í Fnjóskadal. Austur á Háreksstaði kom hún árið 1881 og var þar jafnan með bróður sínum eftir það.

Hjónaskilnaðir voru litnir öðru auga í þá tíð — voru taldir ganga glæpi næst og ólíkt því, er nú tíðkast víða, þar sem fólk hefur manna og kvenna skipti svo að segja árlega og ekki talið að sök. Einkum kom þetta hart niður á konunum, sem ekki máttu giftast aftur nema með konungsleyfi, þótt þeirra væri eigi sökin. Jón Guðmundsson hitti ég af hendingu við Laufáskirkju laust fyrir aldamótin. Hann bjó þá góðu búi í Höfðahverfinu og var hinn gervilegasti maður. Jón Pétur ólst fyrst upp á vegum föður síns. Eftir að hann óx upp dvaldi hann um tíma hjá frænda sínum, séra Einari Jónssyni á Kirkjubæ. Hann fór ungur vestur um haf og tók upp nafnið Ísdal. Hann bar alltaf hlýjan hug til Elínborgar og fannst faðir sinn hafa leikið hana ómaklega. Við kynntumst honum lítillega hér í Winnipeg og var hann þá kvongaður. Hann safnaði ýmis konar fróðleiksmolum. Síðar fór hann vestur á Kyrrahafsströnd og dó þar fyrir allmörgum árum.

Háreksstaðir.

Þegar Jón Sölvason hóf nýbyggð sína á Háreksstöðum árið 1841, voru þar glögg merki fyrri byggðar. Eng-

inn vissi að vísu deili á Háreki, en nafnið hafði haldizt við blettinn og sá Jón því enga ástæðu til að breyta því. Munnmælin sögðu, að bærinn hefði lagzt í eyði í Svarta dauða, en fyrir því fannst þó enginn stafur. Þegar grafið var fyrir grunni bæjarhúsanna, þóttust þeir finna menjar mannabeina og í kofagrunni fram af hlaðinu, sem þeir byggðu upp og gerðu að smiðju, fundu þeir trefjar af heilli barnsbeinagrind, sem var svo fúin, að henni var mokað upp í veggina. Þessa sögu sagði Solveig þeim systkinunum Jóni og Elínborgu. Þau voru bæði sannsögul og lengi minnug, einkum Elínborg, þangað til á seinni árum, að hún fékk snert af heilablóðfalli og förlaðist þá minni.

Háreksstaðaland er afar vítt og breitt. Að austan er það takmarkað af Fellnahlíð; á henni eru fjögur einstök fell. Syðstur er Skjaldklofi, næst er Dritfell einna hæst með klettabelti í vesturhlið — þar verpa hrafnar — þá Skálafell með lítilli klettöxl og hvilft inn í miðju; nyrzt er Geldingafell. Úr norðurenda þess liggur merkjalínan skáhallt til vesturs yfir Sauðárdal milli Bruna og Sauðafells til Hofsár norðan Ármóta. Suðurlínan er frá syðstu takmörkum Skjaldklofa um Lönguhlíðar sporðinn yfir Skollagrenisás og Þrívörðuháls til Gestreiðarstaðakvíslar norðan Langahryggs á móts við Eyktagnípu, sem er hádegismerki frá Gestreiðarstöðum. Vesturlandamörkin eru farvegur Gestreiðarstaðakvíslarinnar. Fram hjá Háreksstaðabænum að austan rennur Háreksstaðakvíslin. Hún á upptök sín beggja vegna Lönguhlíðar í Ytri-Botnum og í dölunum beggja megin við Skollagrenisás og Þrívörðuháls. Í hana renna að austan Háfslækur úr Háfsvatni (sem reyndar var kallað Skjaldklofavatn í mæltu máli) og flóunum í kring. Móts við bæinn að austan falla Skipalækur úr Skipatjörn og nokkru norðar Myllulækurinn og Ytri-Lækur úr Lómatjörn og Sauðalónaflóa. Að vestan rennur Fagrahvammalækur úr Lindarselsflóanum og smærri sprænur helzt í vorleysingum og haustrigningum úr Helluhlíðar- og Stekkjarflóunum. Í fyrri tíð var kvíslin að mun vatnsmeiri en síðar varð, eftir að öskufallið og þar af leiðandi landbrot og sandstormar þurrkuðu upp sumar uppspretturnar. En á hverju vori verður hún samt að stórfljóti, sem engum er fært nema fuglinum fljúgandi. Austur frá Lindarseli er lágur foss í milli kletta, en þó svo hár, að silungur sást aldrei fyrir ofan hann. Í Skjaldklofavatni var aldrei nein veiði. Öll hin stærri vötnin voru full af silungi. Í efri Vatnaflóanum renna lækir til vatnanna og frá þeim — úr Geldingavatni til Tunguár og úr Stórhólmavatni og Langhólmavatni til Sauðár. Vestur af Geldingavatni, sem liggur undir samnefndu felli, er Langhólmavatn og aðeins mjór melhryggur í milli, þar sem stytzt er. Nokkru sunnar, undir miðju Skálafelli, er Stórhólmavatn. Í því er hólmi stór, sem hækkar til suðurs. Þar á toppnum er grasi vaxin bunga ekki ólík bát á hvolfi. Segir arfsögnin, að Skjöldólfur landnámsmaður hafði verið þar að veiðum, þegar Hákon og menn hans vógu

hann og heygðu þar. En Skjöldólfur hafði byggt í leyfisleysi í landnámi Hákonar, sem segir í Landnámu. Eftir að ég var farinn úr Heiðinni, gróf Jón, næst-elzti bróðir minn, í hauginn, en það var of snemma vors og frost ekki úr jörðu. Enda dó hann skömmu síðar, og þeir síðustu í ættinni fluttust á brott. — Svanir og endur verptu í hólmunum. Spölkorn austur frá bænum er Skipatjörn, sem samnefndur lækur rennur úr. Þar er einnig veiði, en ekki mátti fiska oftar en þriðja og fjórða hvert ár — annars tæmdist hún. Þar var silungur bragðbeztur. Í öllum hinum vötnunum voru ólík fiskakyn. Fleiri tjarnir eru í landinu. Til austurs frá Skipatjörn í Vatnaflóanum er Reiðtjörn; hana varð að ríða á leið til Skjöldólfsstaða, því botnlausar keldur voru á báða vegu. Nokkru norðar er Lómatjörn. Þar verptu lómar og himbrimar. Á hálsinum eru Götutjarnir og Kríutjörn. Í Kríutjörn eru þrír hólmar. Norðan til einn allstór og djúpt að, en í suðurenda tveir lágir hólmar og grynnra til botns. Óðum við þangað, strákarnir, upp fyrir mitti og rændum kríuhreiðrin. Síðan hef ég dáðst að hugrekki og vængjastyrk þessara litlu fallegu fugla. Undir Dritfelli er stór tjörn eða vatn, sem þornaði að mestu upp síðari part sumars. Óx þar fífa á leirunum, sem tilsýndar líktist nýföllnum snjó.

Landið og landslagið ber glöggvar menjar ísaldar. Hólar, melar og öldur eru myndaðar úr gráum leir og vatns- eða íssorfnum steinvölum með stærri björgum innan um. Eggjagrjót og hellur eru helzt þar sem vatn frýs árlega á yfirborðinu. Á milli urðanna og melhólanna liggja víðlendir flóar, flesjar og mýrar, með einkennilegum upphækkuðum holtum, sem kallaðar voru dysjar. Jarðvegurinn í flóunum er rauður og járnblandinn og vatnið beiskt á bragð. Berar klappir eða klettar eru óvíða. Sauðafellið norður frá bænum hefir þó klettabelti lágt frá austurhorni og í boga að sunnan og vestan. Uppi á beru berginu eru stór björg, sum meira en mannhæðar há — auðsjáanlega menjar ísaldar. Haust eitt gekk ég upp á Dritfellið; þar háttar eins til — afar stór björg hvíla þar ofan á nöktum klöppunum. Þaðan er undrafögur útsýn; sést Herðubreið í vestri yfir Möðrudalsfjallgarðana ofan fyrir miðju og Snæfellið í suðri fannhvítt niður að rótum. Í norðri hillir upp svartan bakka frá hafinu yfir öll fjarlægari fellin og heiðarnar.

Í Háreksstaðalandi voru reist tvö nýbýli. Munu landamerki hafa verið nokkuð óákveðin þar í fyrstu. Hið fyrra var Hólmavatn á vesturströnd Langhólmavatns (1861). Er ekki ólíklegt, að landneminn hafi haldið, að hann væri að byggja í afréttarlandi Vopnfirðinga. Mun hann hafa ætlað að treysta á veiðina í vötnunum, því engjalönd eru þar rýr og langt að sækja. Þar var búið aðeins eitt ár. Sami maður reisti víst tvö nýbýli, en eirði hvergi til lengdar. Þar man ég eftir aðeins einni húsatóft, sem jafnað var næstum við jörð. — Hitt býlið var Lindarsel, röskan hálftíma gang innar frá Háreksstöðum. Þar voru tvær húsatóftir og hefur þá verið betur

byggt en á hinum staðnum eða byggingarefni betri, því þegar ég fór þar fram hjá sumarið 1952, bar þar við loft greinileg veggjabrot eftir 90 ár; og á smalatíð minni fyrir og eftir 1890 hýsti ég ærnar stundum í stærri tóftinni, þegar þokan var svo dimm, að hvergi sá fram fyrir tærnar. Á Lindarseli stóð ábúð yfir aðeins eitt ár, en þar gerðist þó ein af hinum mörgu harmsögum heiðarinnar.

Sorgir og stríð.

Þegar foreldrar mínir voru komin að Háreksstöðum, hygg ég að þau hafi talið sig hafa himin höndum tekið. Þetta var óefað stærsta og bezta jörðin í Heiðinni; landrými mikið, veiðivötn góð, engjalönd nærri ótakmörkuð — þó ekki nærtæk — og túnskækill, sem fóðraði kú að mestu. Kýr munu ekki hafa verið algengar á heiðarkotum í þá tíð. Börn voru yfirleitt brjóstmylkingar á fyrsta ári, og ef það brást, dóu þau tíðum vegna mjólkurskorts að vetri til. Á búskaparárum föður míns færðist túnið út smátt og smátt og gaf af sér aldrei minna en kýrfóður og í sprettuárum mun meira. Voru færikvíar tíðum hafðar á sumrum til að teðja holtin út úr túnfætinum.

Eins og áður er getið, misstu þau Jón og Guðrún yngsta son sinn, Gísla hinn fyrri, árið eftir að þau fluttu að Háreksstöðum. En rúmu ári enn síðar, þann 15. sept. 1873, fæddist þeim sjöunda barnið, sonur, sem hlaut nafnið Þórarinn. Og enn tveimur og hálfu ári síðar fæddist þann 9. febr. 1876 Gísli hinn síðari (ég sem þetta rita). Þá komu dimmir dagar. Eftir fimm eða sex vikur kom einhvers konar farsýki inn á heimilið. Þrjú yngstu börnin veiktust og móðir þeirra lagðist í rúmið hættulega veik. Um læknishjálp var ekki að ræða. Eini læknirinn á öllu Austurlandi mun hafa verið búsettur á Eskifirði þá. Eitthvert kvöld sat faðir okkar með mig, hvítvoðunginn, í fanginu og sá ekki betur en að ég væri að gefa upp öndina. Tók hann þá til þeirra örþrifaráða að dreypa ofan í mig hálfri teskeið af brennivíni. Við það raknaði ég við og hefur mér ávallt síðan þótt dropinn góður. Morguninn eftir var ég vafinn innan í dúnsæng og stungið ofan í hærusekk og bar Benjamín, sem þá var á fimmtánda árinu, mig á bakinu út að Mel. Þar bjuggu þá sem áður er sagt Gísli föðurbróðir minn og Guðbjörg kona hans. Héldu þau í mér lífinu til vorsins, en þá fluttu þau alfarin vestur um haf. Móðir okkar reis aldrei úr rekkju eftir það og andaðist eftir þunga sjúkdómslegu þann 5. apríl um vorið og var greftruð í Hofteigs kirkjugarði.

Þáttaskipti.

Prestur í Hofteigi var þá séra Þorvaldur Ásgeirsson, glaðlyndur, vinsæll og góðhjartaður maður, sem bar hagsmuni og líðan sóknarbarna sinna fyrir brjósti. Hann hafði víst skírt flesta drengina og fermt þann elzta og nú að síðustu jarðsungið móður þeirra. Hann tók því sárt heimilisástandið og langaði að bæta að einhverju leyti úr því. Hjá honum var þá á vist Guðríður Benjamínsdóttir, ekkja með þriggja eða fjögra ára dóttur, sem Kristbjörg hét. Guð-

Jón Benjamínsson, sjötugur.

ríður var ættuð úr Þistilfirði, en fluttist ung í Vopnafjörð og giftist þar Magnúsi Árnasyni, Húnvetningi að ætt. Hann dó frá þremur börnum, því yngsta nýfæddu. Drengirnir tveir, Þorsteinn og Stefán, urðu víst að alast upp á sveitarstyrk, þangað til þeim var leyft að vinna fyrir sér; en stúlkuna ól móðirin upp á kaupi sínu. Þessa konu réði séra Þorvaldur fyrir ráðskonu að Hákreksstöðum. Vildi hann helzt, að þau giftust bráðlega, Jón og hún. Þetta sá ég löngu seinna í bréfi, er prestur hafði skrifað Elínborgu um hag bróður hennar þá. En bæði var það, að ekkert mun hafa verið föður okkar fjær skapi þá en kvonfang, og svo var Guðríður allmörgum árum eldri, sem reyndar hefði ekki komið að sök. En svo var enn annað. Á henni hvíldi sveitarskuld, sem hvorugt hafði efni á að borga. En þá og reyndar löngu síðar mátti enginn giftast, sem skuldaði sveitinni. Guðríður tók við bústjórninni og gekk mér þegar í móður stað; tók hún við mig þvílíku ástfóstri, sem réði miklu um örlög hennar og framtíð eins og síðar mun sagt verða.

Vorið 1879 kom seint. Snjókyngið í Heiðinni var með mesta móti. Sumarið áður hafði verið fremur rýrt heyskaparár. Þegar vorið lengdi eftir sumrinu og enginn bati kom, var sýnt að fénað varð að reka til byggða. Hestum var komið á útbeit út í Vopnafjörð. Kýrin ein átti nægan heyforða. Faðir okkar fékk því leyfi til að reka fénaðinn niður að Arnórsstöðum á Jökuldal. Tók hann með sér matbirgðir og hey á stórum sleða til að strá fyrir fénaðinn, ef illa viðraði. Útbeit á Arnórsstaðamúlanum brást sjaldan eða aldrei.

Á Arnórsstöðum bjuggu þá Páll Jónsson, af hinni alkunnu Melaætt í Fljótsdalnum, söngmaður góður, snyrtimenni og skemmtilegur í viðræðum — og síðari kona hans Hróðný Einarsdóttir frá Brú, hin ágætasta kona, fríð, góðhjörtuð og vinföst. Þau áttu fjögur börn og var næst-elzti sonurinn Einar, sem prestur varð fyrst á Hálsi í Fnjóskadal og síðar lengst ævinnar í Reykholti. Páll bóndi dó ungur ári síðar (1880). Á heimili með þeim var þá ógift stúlka hátt á þrítugs aldri, sem Anna hét. Hún og Hróðný voru systkinadætur. Móðir Hróðnýjar var Anna Stefánsdóttir, kona Einars á Brú, en faðir Önnu var Jón Stefánsson hreppstjóri á Gilsárvöllum og Hvoli í Borgarfirði. Móðir

Önnu hét Steinunn Eyjólfsdóttir, fríð kona og skapmikil. Þau Jón og Steinunn voru systkinabörn, bæði frá systrum Hermanns í Firði, lengra fram. Anna var fædd á Hvoli þann 3. sept. 1853. Hún átti og yngri albróður, sem Jón hét. Þegar faðir þeirra féll frá, munu þau hafa komið upp í Jökuldalinn til frænda sinna á Brú og átt þar heima meðan gömlu hjónanna naut við. Jón kvæntist ungur og bjó á ýmsum bæjum í Heiðinni og á dalnum og síðast í Vopnafirði. Fór löngu síðar með fjölskyldu sinni til Vesturheims og tók upp nafnið Vestdal.

Seinna um vorið, þegar snjóa leysti, kom faðir okkar heim með féð og var þá harðtrúlofaður Önnu. Kom hún víst alfari seinna á vorinu. Ekki varð nú samt af því, að þau giftust það árið. Baðstofan var komin að hruni og var endurreisn hennar álitin meira aðkallandi en hjónaband. En af Guðríði er það að segja, að hún áleit starfi sínu sem ráðskonu lokið og beiddist lausnar úr vistinni. Lögðu þau þá bæði að henni að vera kyrr og ekki sízt Anna. Mun henni þá ekki hafa þótt árennilegt að taka ein við heimili með sex strákum á ýmsum aldri og hafa enga kvenlega hjálp. Guðríður lét þá tilleiðast að fara hvergi. Annaðist hún ávallt matreiðslu og búr- og eldhússtörf. Þegar ég löngu seinna kvaddi föðurhúsin fylgdi hún mér grátin úr garði. Hana langaði, að ég nú held, til að rekja mér alla hina leyndustu þræði ævi sinnar. Um leið og hún sagði mér frá þessu, bætti hún því við, að í rauninni hefði hún ekki setið kyrr fyrir bænarstað þeirra, heldur hefði það verið litli drengurinn, sem hún hefði gengið í móður stað og fengið ofurást á, er reið baggamuninn. Hún sæi að vísu ekki eftir því nú, því oftast hefði sér liðið vel eða þolanlega í heimilinu, en. . . Ég tók víst fram í fyrir henni. Ég hafði aldrei séð gamla konu úthella hjarta sínu í óslökkvandi sorg, og sízt átti ég þess von frá henni, sem aldrei virtist tala orðinu hærra og hafði jafnan taumhald á skapsmunum sínum. Ég kyssti hana í kveðjuskyni og hljóp og hljóp án þess að líta um öxl. Ég var þá hvorki barn né fullþroska maður, og lifði mest og hrærðist í óljósum framtíðargrillum, en skildi svo fátt af því ósagða, sem að baki lá. Guðríður lifði það sem eftir var ævinnar á heimilinu og dó þar fyrir eða um aldamótin hátt á áttræðisaldri. Til hennar var þetta meðal annars nýlega kveðið:

Nú eftir löng og liðin ár
ég lít með ró þitt ævisvið.
Þú valdir það sem var þér kærst —
Þú valdir góða hlutskiptið.

Baðstofan var rifin og reist að nýju með vorinu (1880). Viðir höfðu verði dregnir á hjarni úr kaupstaðnum um veturinn. Yfirsmiðurinn hét Guðmundur Snorrason, síðar góðbóndi á Dalnum. Man ég enn vísupart og kvæðalag, er hann sönglaði við hefilbekkinn. Ég var sí og æ í kringum hann og bjó mér til leikföng úr hefilspónunum. Fólkið flutti rúmföt og aðrar nauðsynjar í heyhlöðuna nema hjónaefnin, sem bjuggu í skemmuloftinu innan um kisturnar. Um vorið í fardögum kom séra Þorvaldur til að kveðja.

Hann hafði fengið brauð vestur í Húnaþingi. Man ég þá, að ég hafði hlaupið einn út úr bæjardyrunum og fann sjálfan mig hræddan undir voðastórum hesthausum á hlaðinu. Er ég þá gripinn á loft og tekinn á hestbak og svo þeyst úr hlaði. Sé ég enn brosandi andlit séra Þorvalds, þegar hann skilaði mér til baka. Þetta ár koma fyrstu greinilegu myndirnar, sem festust í huga mínum og ekki hafa máðst út, þó ein eða tvær svipmyndir frá enn fyrri tíma loði enn við.

Um sumarið, þann 11. ágúst, fæddist fyrsta barn þeirra hjónaefnanna og var nefndur Einar Páll. Þá var baðstofan öll þiljuð í hólf og gólf með hjónaherbergi fyrir stafni. 7. sept. um haustið giftust þau. Var þá orðinn prestur í Hofteigi séra Stefán Halldórsson, stjúpsonur Páls skálds Ólafssonar af fyrra hjónabandi. Tóftin undir palli var tjölduð ábreiðum, söðulklæðum og herðasjölum. Fór þar fram hin veglegasta brúðkaupsveizla og skírn um leið (?). Ég fékk eitthvað góðgæti að eta og stalst svo til að bragða á rommpúnsinu. Þá var ég gripinn á loft og drifinn í rúmið og þótti súrt í broti, ekki sízt um morguninn, þegar ég komst að því, að ég hafði sofið hjá elskulegri gamalli konu, sem ég var ósköp feiminn við. Stóð veizlan víst yfir alla þá nótt. — Seinna var þiljuð snotur gestastofa í austurenda undir palli, en kúnni var búinn bás að vestan með aukabás fyrir kálf og vatnstunnur.

Rúmu ári síðar en þetta skeði, þann 23. ágúst, 1881, fæddist þeim annar sonur, er hlaut nafnið Sigurjón. Um þetta bil er Elínborg komin norðan úr landi og sezt að á Háreksstöðum.

Á síðasta vetrardag, 22. marz 1885, fæddist síðasta barnið. Var það stúlka og skírð Anna María. Þá var heimilið orðið umfangsmikið og þröngt til húsa. Alls voru þar þá 14 manns að meðtöldum ungbörnunum. Má nærri geta, að mikils þurfti við, þótt sparnaður væri viðhafður. Að vísu unnu allir, hver á sinn hátt fyrir litlu eða engu kaupgjaldi. Eldri bræðurnir höfðu fáeinar kindur á fóðri í stað kaups, og við, þeir yngri, máttum eigna okkur eina kind og kaupa eitthvað fyrir reifið af henni. Fatnaður og búsáhöld voru að mestu heimaunnin og heimasmíðuð eins og síðar verður sagt. Ofan á þetta bættist svo ótrúlega mikill gestagangur, einkum á haustin og snemma vetrar og svo aftur á útmánuðunum, þegar straumurinn byrjaði frá sjávarsíðunni og upp til góðbændanna á Efra-Dalnum. Í illviðrum voru gestir oft veðurtepptir svo dögum skipti og um borgun á næturgreiða var aldrei að ræða. Föður okkar hefði víst þótt það undarleg fyrirbrigði.

Upplausn.

Skömmu eftir að María fæddist, fór að bera á geðbilun í Önnu, sem ágerðist mjög á næsta misseri þrátt fyrir ítrekaðar lækningatilraunir. Þegar af henni bráði síðar fór faðir okkar með hana í heimsóknir til frænda og vina, og í einni þeirri ferð varð hún eftir, en kom þá aldrei til baka. Leiddi það síðar til löglegs skilnaðar. Átti hún lengst af heimili á Seyðisfirði eftir það.

Um þessar mundir tók heimilið að riðlast enda þótt faðir okkar ætti enn eftir margra ára búskap á Háreksstöðum. Ísak fór til smíðanáms á Vopnafirði og brátt þar á eftir til Kaupmannahafnar. Um 1890 eða ári síðar fór hann alfari til Vesturheims (sjá Systkinaminning) Jón tók stutt námskeið í almennum fræðum og dönsku á Vopnafirði og Kirkjubæ, og fékkst við barnakennslu á vetrum, en taldi sér þó ávallt heimili á Háreksstöðum. Hann stundaði nám á Möðruvallaskóla árin 1893—1895. Hann stóð á fertugu, er hann dó snemma sumars 1904 — ógiftur og aldrei við kvenmann kenndur. Benjamín lenti í ástarævintýri við vinnukonu, er Margrét Jóhannesdóttir hét, og átti með henni dóttur, er síðar verður getið. Ári síðar fór hann í vinnumennsku að Arnórsstöðum. Hróðný Einarsdóttir bjó þar þá enn með ráðsmanni. Síðar fór hann að Hofteigi. Þar var þá orðinn prestur séra Einar Þórðarson. Á báðum þessum bæjum kynntist hann Jóhönnu Hallgrímsdóttur Benediktssonar pósts og Guðnýjar Hermannsdóttur skræks og kvæntist henni síðar. Þau byrjuðu búskap á Gestreiðarstöðum vorið 1894 og fluttu þaðan eftir tvö ár að Víðidal á Fjöllum. Vorið 1903 fóru þau að Háreksstöðum, eftir eitt ár þar að Sænautaseli, og þaðan til Vesturheims.

Gunnar fór í vinnumennsku um tvítugt og eftir þrjú eða fjögur ár á Möðruvallaskóla — sömu árin og Jón (1893—5). Laust fyrir aldamótin (líklega 1898) kvæntist hann fermingarsystur minni, Ragnheiði Stefánsdóttur, í Teigaseli á Jökuldal. Bjuggu þau víða á Austurlandi og seinast, að ég held, á Fossvöllum. Um eitt skeið höfðu þau gistihús á Seyðisfirði, sem brann. Á seinni árum átti hann heima á Akureyri og í Reykjavík, en þá mun kona hans hafa verið dáin. Hann var staddur í Hofteigi hjá einum sona sinna, er hann dó, 9. júlí 1957, þá 87 ára gamall. Þau Ragnheiður og Gunnar eignuðust tólf börn, sem öll náðu fullorðins aldri, og eru mesta myndarfólk.

Þórarinn hélt víst lengst af til á Háreksstöðum meðan faðir okkar bjó þar. Hann hneigðist snemma til söngnáms, hafði á yngri árum fagra söngrödd. Hann eignaðist brátt orgel og lærði að leika á það hjá ýmsum kennurum, þar á meðal Magnúsi Einarssyni á Akureyri og Brynjólfi Þorlákssyni í Reykjavík. Við urðum samskipa vestur um haf sumarið 1903 og settumst að í Winnipeg. Hann lærði rakaraiðn og stundaði auk þess smáverzlun hér og síðar í Seattle, Washington. Auk þess sá hann um kirkjusöng hér í Unitarakirkjunni og síðar vestra um tíma. Árið 1931 fór hann aftur heim til Íslands og settist að á Seyðisfirði. Þar dó hann 21. jan. 1941, ókvæntur og barnlaus.

Gísli (sá, er þetta ritar) fór að heiman vorið 1894 og gekk á Möðruvallaskóla þá um haustið, en útskrifaðist þaðan vorið 1896, þá tvítugur. Ári og hálfu síðar fór ég að læra prentiðn hjá Birni Jónssyni á Oddeyri. Hann gaf þá út blaðið Stefni. Fjórum árum síðar (1902) kvæntist ég þar Guðrúnu Helgu Finnsdóttur frá Geirólfsstöðum í

Skriðdal. Hún var systurdóttir Helgu, konu Björns prentara. Ég varð Þórarni samferða vestur, eins og að framan er sagt, og ári síðar kom Guðrún. Hef ég gert grein fyrir því á öðrum stað. Við eignuðumst 5 börn og dó yngsta dóttirin í barnæsku, en hin fjögur, sonur og þrjár dætur, eru á lífi hér vestra og öll gift hérlendu fólki. Guðrún varð bráðkvödd að kvöldi hins 25. marz 1946 á heimili okkar í Winnipeg. Hún var fædd að Geirólfsstöðum þann 6. febrúar 1884. Á seinni árum einkum, skrifaði hún allmargar smásögur, sem vöktu mikla athygli og urðu að maklegheitum vinsælar. (Sjá Hillingalönd, Dagshríðar spor og Ferðalok). Eftir að hingað kom, rak ég litla prentsmiðju fyrstu fimm árin. Eftir það stjórnaði ég prentverki fyrir stærsta lífsábyrgðarfélagið í Vestur-Kanada til vorsins 1946, er ég gaf upp fasta atvinnu (sjá Eimreið, júlí—desember, 1951).

Einar Páll og Sigurjón fóru til Reykjavíkur um aldamótin og stunduðu nám um tíma við Lærða skólann þar, en luku ekki prófi. Einar kom hingað vestur fyrir jólin 1913. Gerðist hann brátt ritstjóri við Lögberg með öðrum og síðar aðal ritstjóri til dánardægurs. Hann lék á orgel hér í Unitarakirkjunni um tíma, gaf út tvö ljóðakver og tók mikinn þátt í pólitík og öðrum félagsmálum. Hann dó eftir langvarandi sjúkdómslegu 27. maí 1959. Hann var tvíkvæntur, en barnlaus. Fyrri kona hans var Sigrún Baldvinsson, ritstjóra. Hún varð snemma sturluð á geðsmunum og dó eftir mörg ár á Geðveikrastofnuninni í Selkirk. Seinni kona hans var Ingibjörg Sigurgeirsson, ættuð úr Mikley í Winnipegvatni, af ættlegg séra Sigurgeirs Jakobssonar frá Grund í Eyjafirði; lifir hún mann sinn og tók við ritstjórn blaðsins að honum látnum (sjá Lögberg eftir lát hans, og Tímarit Þjóðræknisfélagsins 41. árgang, Eimr. og víðar).

Sigurjón fluttist hingað vestur frá Reykjavík vorið 1905 og settist að í Winnipeg. Rúmu ári síðar gekk hann á prestaskóla Unitara í Meadville, Pennsylvania og útskrifaðist þaðan 1910. Honum voru veitt verðlaun til framhaldsnáms og hlaut hann meistaragráðu í heimspeki við háskólann í Chicago árið 1913. Seinna það sumar fór hann alfari til Íslands og gekk inn í guðfræðideild háskólans þar. Að námi loknu var hann vígður til prests að Barði í Fljótum. Ári eða tveimur síðar fékk hann Kirkjubæ í Hróarstungu og var þar prestur um 40 ár við æ vaxandi vinsældir. Var svo uppgjafarprestur í Reykjavík. Kona hans heitir Anna Sveinsdóttir, skagfirzk að ætt. Þau áttu fimm vel menntuð og efnileg börn, öll uppkomin og gift hvert í sínu lagi. Þau skildu samvistum á seinni árum. Hann andaðist á heimili sonar sins í Reykjavík 15. maí 1965.

Hverfum nú um stund til baka. Sumarið 1904 tók sig upp hópurinn, sem eftir var á Háreksstöðum, Jón, Elínborg og María, og fluttu hingað vestur. Hafði faðir okkar þá búið þar í 32 ár og alls í Heiðinni 43 ár — allan sinn búskap á Íslandi. Tvisvar hafði hann sótt um jarðir í sveit, þegar seint og illa voraði í Heiðinni. En hún var orðin honum

svo kær og í blóð borin, að jafnskjótt og gróðurinn og sumarið kom, gat hann ekki umborið að slíta sig þaðan. Hann óskaði og hugði lengi vel, að hann ætti að bera þar beinin, þótt öðruvísi færi.

Fyrstu tvö eða þrjú árin hér vestra reyndi hann að hafa kúabú hér á útjaðri borgarinnar. Hann var þá kominn yfir sjötugt og gekk auk þess með líkamsbilun, sem hann neitaði að hafa uppskurð við. Gafst hann því brátt upp og fór ásamt Elínborgu út í Lundarbyggð. Hafði Benjamín þá setzt þar að sem síðar verður sagt. Hélt faðir okkar þar til á sumrin, en á heimili okkar Guðrúnar hér í borg að vetrinum allt til hins síðasta. Einhvern tíma fyrir jólin 1920 skrapp hann út í byggð og staðnæmdist hjá Benjamín og fólki hans. Eftir hátíðarnar fór hann að sjá einhverja kunningja sína og villtist á heimleið um kvöldið, svaf í heysátu um nóttina og kom ekki til húsa fyrr en undir morgun. Lagðist hann þá strax í rúmið og dó 22. febrúar 1921 á heimili Benjamíns. Hann var jarðsettur í grafreit byggðarinnar, þar sem Benjamín, Jóhanna og þrjú börn þeirra hvíla.

Árið 1905 kom Benjamín með konu og fimm börnum hingað vestur og var Sigurjón þeim samferða. Var það síðasti hópurinn af Hárekstaðafólkinu, sem vestur flutti. Þau fengu sér brátt bújörð í Lundarbyggðinni og eignuðust þar enn þrjú börn. Tvær elztu dætur þeirra dóu þar fyrsta árið, en elzti sonurinn, Jón, féll í fyrra heimsstríðinu á Frakklandi. Eins og áður er sagt, átti Benjamín dóttur áður en hann kvæntist. Hún hét Áshildur og vann hér í borg í nokkur ár, en giftist síðar þar úti í byggðinni og dó af barnsförum ásamt barninu. Benjamín lifði enn við tæpa heilsu og dó hér á spítala 12. jan. 1925. Jóhanna dó hér í bænum fjórtán eða fimmtán árum síðar. En fjögur börn þeirra búa víðs vegar hér í Kanada og eiga fjölda afkvæma.

María vann hér að ýmsu um skeið, en giftist árið 1917 Jóhanni Straumfjörð, úrsmið og skrautmunasala og fluttist með honum vestur á Kyrrahafsströnd. Þau eignuðust fjögur börn. Það fyrsta dó ungt, en uppkominn efnilegur sonur fórst í bílslysi. Tvær dætur uppkomnar og giftar eru á lífi. Elínborg, föðursystir okkar, lézt á heimili þeirra í Seattle hátt á níræðisaldri. María andaðist eftir langvinnan sjúkdóm 8. október 1949.

Anna, móðir Maríu, kom hingað vestur skömmu eftir aldamótin, og bjó um tíma með dóttur sinni. Hún dó hér í borg þann 5. júlí, 1913.

Kristbjörg, dóttir Guðríðar, sem var nokkurs konar fósturdóttir og seinna vinnukona, átti barn með Þorláki, öldruðum ekkjumanni, og fór á brott með honum í kringum aldamótin. Hún dó löngu síðar á Seyðisfirði, blind, á vegum sonar síns, að því er ég frétti hingað vestur.

*

Byggðin er nú öll horfin — heiðalöndunum verið skilað aftur til öræfanna. Segir H. S. í sögu sinni, að byggðin hafi enzt í 105 ár. Sumir bæirnir eru taldir byggðir hátt upp í öld. En flestir höfðu þó staðið í eyði um lengri eða skemmri tíma. Háreksstaðir voru byggðir samfleytt

í 83 ár og stóðu víst aldrei í eyði. Ábúenda skipti voru þar líka færri en á nokkrum hinna bæjanna, sem lengst stóðu. Þessi sorgar og baráttusaga Heiðarinnar verður sjálfsagt aldrei endurtekin. Þó er ekki óhugsanlegt, að efnaðir draumamenn í borg eða byggð kunni að reisa sér þar sumarheimili eða veiðikofa við Silungsvötnin silfurtæru, því enn á Heiðin, hin víðlenda og breiða, yfir þeim töfrum að búa á björtum sumarnóttum, sem ekki finnast í sveit eða á sjávarsíðu.

Efstaröð: Benjamín, Jón, Ísak. Miðröð: Gunnar, Þórarinn, Gísli. Neðstaröð: Einar Páll, Sigurjón, Anna María.

II.

Húsaskipan.

Frá þeim tíma, að Benjamín, afi okkar, kom á Jökuldalinn snemma á 19. öldinni og fram yfir aldamót, varð lítil breyting á húsakynnum manna — allt torfbæir, óhitaðir nema af blóðhita manna og dýra. Bærinn Veturhús, sem Benjamín reisti í óbyggð um miðja öldina, var víst engu lélegri en almennt gerðist til sveita. Hann hafði þá stóra fjölskyldu — um átta manns — svo talsvert húsrými þurfti. Sama hlaut að vera um Hárekssstaði. Tvær fjölskyldur settust þar að í upphafi byggðar og fjölguðu með árum. Þegar foreldrar mínir komu þangað, var þar húsrúm nóg, en farið að ganga af sér. Torfbæir endast ekki mjög lengi. En þeir voru ótrúlega hlýir, enda grafnir á parti í jörð og veggir yfir 3 fet á þykkt. Bæjarhúsin á Hárekssstöðum voru sex, áföst. Nyrzt var skemman með hvítu stofuþili. Þar var geymt allt, sem mátti frjósa, svo sem spaðkjöt og kornmatur. Uppi á lofti voru þrjár eða fjórar stórar eikarkistur með kúptu loki. Í sumum var kaffi, sykur og annar kaupstaðarvarningur, í öðrum betri fatnaður og lín. Næst voru bæjardyr, álíka stórt hús með timburfordyri — kallað forskyggni. Þar voru geymd reiðtygi, reiðingar og klyfberar, og þar hýstum við stundum ferðamanna hesta, þegar mest lá á. Syðst var baðstofan með alla glugga á suðurhlið, og er hún áður nefnd. Nyrzt, að baki skemmunnar, var heyhlaða. Fyrir miðju eldhúsið með helluhlóðum fyrir miðjum stafni og stórum strompi upp úr þakinu. Í röftunum lengra frá strompinum voru járnkrókar. Á þá var hengt kjöt til reykingar — hangikjöt. Aftar í eldhúsinu voru stórir taðhlaðar og fleira til eldsneytis. Á suðurhlið með hurð á milli, var búrið með skyrkeröldum og sláturtunnum. Undir glugga var búrsbekkur eða borð og búrskápur, sem áður hafði verið altari í Hofskirkju. Í milli framdyra og eldhúss voru stutt göng til baðstofu — og ekki má gleyma baðstofustrompinum, sem þaut svo hátt í hvassviðrum, að varla heyrðist mannsins mál. Þrjú fjárhús voru á útjöðrum túnsins, eitt hesthús og smiðja fram af hlaði. Eitt fjárhúsið var alltaf kallað Marteinshús í minningu um Martein Jónsson, sem flúði úr öskunni og dvaldi eitt ár á Hárekssstöðum áður en hann og kona hans fóru til Vesturheims. Hann dó úr bólunni í Nýja-Íslandi árið eftir.

Heimilisstörf.

Þegar seint voraði og sólargangur var orðinn langur, komu leysingarnar með óskapa hraða. Landið varð allt að einni krapablá svo að segja á svipstundu. Kvíslin ruddist fram með jakaburði og hávaða.

„Jakarnir byltust á ýmsum endum og orgið og smellirnir grenjuðust á‘

kvað eitt skáldið á Dalnum um Jökulsá í leysingum. Sauðburðurinn byrjaði þá stundum í húsunum eða úti á hnjótunum og lömbin dóu unnvörpum. Voru þá skinnin skafin og spýtt og höfð í húfur eða seld fyrir fáeina aura. Verkum var nú brátt skipt. Sátu sumir yfir fénu á

meðan hætta stafaði af keldum og krapablám; aðrir báru áburðinn á túnið. Var hann mulinn með áhaldi, sem hét klára, og það kallað að berja á túni. Seinna var smíðuð taðmylla og vannst þá fljótara. Mylsnunni var rakað ofan í grassvörðinn. Afrak var það kallað, sem ekki gekk ofan í rótina, og var notað í eldinn. Áburðurinn var kúamykja og hrossatað. Flórinn var auðvitað hreinsaður á hverjum degi, en hesthúsið var venjulega mokað á föstudaginn langa. Var það eitt versta og óþokkalegasta verkið, og því unnið sem syndakvittun til að lina þrautir frelsarans. Löngu fyrir þann tíma voru börn hýdd í sama tilgangi, þótt þau hefðu ekkert af sér gert. — Sauðféð var innilokað allan veturinn og át snjó í stað vatns. Hestum og kúm varð að brynna. Yfir vatnsbólið urðum við að byggja snjóhús á vetrum og rann vatnið þar kristalstært á steinunum. Taðið í fjárhúsunum varð oftast meira en fet á þykkt og var stungið með rekum í stóra hnausa, klofið í skánar með taðspaða og þurrkað til eldsneytis. Stundum varð taðlaust að vorinu og urðum við þá að fara langar leiðir í sprekamó, eftir kalvið og uppblásnum hrís og bera heim á bakinu. Rifum við þá oft um leið tágar, sem birktar voru og klofnar og hafðar í ullarkörfur.

Þegar óhætt var talið, illviðra vegna, var féð rúið og ullin þvegin. Var stór pottur settur á hlóðir hjá kvíslinni og ullin soðin í keitu, sem safnað hafði verið seinni part vetrar og síðan skoluð í heimariðnum ullarkörfum í rennandi árvatninu. Þessi aldagamli ullarþvottur var samt seinna talinn ófínn og sams konar blanda þá keypt dýru verði í kaupstaðnum og nefnd ammoníak. Nokkru af hvítu ullinni og allri mórauðri og svartri ull var haldið eftir til heimilisiðnaðar. En mest öll hvíta ullin ásamt tólgarskjöldum frá haustinu, var seld í verzluninni í sumarkauptíðinni.

Nú komu fráfærurnar með átakanlegum lambagráti og rollujarmi, auk óendanlegs göngulags nótt og nýtan dag. Eftir fárra daga yfirsetu voru lömbin rekin á afrétt, en ærnar setnar á daginn og vaktaðar á nóttunni. Voru þær mjólkaðar kvöld og morgna og gáfu af sér geysimikla málnyt. Verkum var þannig skipt, að yngsti göngufæri drengurinn (stundum þó tveir) sat yfir á daginn, en sá næstyngsti að nóttunni. Þegar röðin kom að mér, var ég átta ára en Þórarinn ellefu. Sátum við báðir yfir að deginum, en Gunnar að nóttu til. Þegar ég varð 11 ára, sat ég einn að degi til, en Þórarinn tók við af Gunnari á nóttum. Á þessu varð engin breyting þangað til ég fermdist. Þá varð ég nætursmali, en Einar Páll og Sigurjón urðu dagsmalar. Þóttu þeir helzt til ungir og var því leyft að halda ánum meira í heimahögum en áður hafði tíðkazt. Synd væri að segja, að yfirsetan væri mér nokkur sólskinsdraumur að jafnaði, því skælandi fór ég oft á eftir ánum út í þokuna og regnið. Fyrsta sumarið, sem ég sat einn yfir, kom það eina þrumuveður, er ég sá eða heyrði á Íslandi. Ég sat hjá fossinum austur af Lindarseli og köstuðust þrumubrestirnir til og frá í milli klettanna. Ég varð hræddur, en

ærnar urðu enn hræddari. Þær hlupu í þéttan hóp, stungu saman snoppunum og sperrtu rófurnar út í loftið. Um þetta orti ég líklega mitt fyrsta kvæði. Jón bróðir minn sá það og hló að því, svo það fór í eldinn. Ég vissi þá ekkert um hraða ljóss eða hljóðs. Fyrstu hugmynd um það fékk ég, þegar ég einu sinni stóð á Helluhlíðinni og sá föður minn skjóta rjúpu spölkorn í burtu. Þá sá ég blossann úr byssunni löngu áður en ég heyrði skothvellinn. Helzta afþreyingin í yfirsetunni var að byggja mér smákofa, tína blóm, sem ég að vísu vissi lítil deili á, og vakta rjúpu-, lóu- og spóahreiðrin í móunum, þangað til ungarnir skriðu úr eggjunum. Þegar leið á sumar urðu ærnar hagaspakari og var þeim þá smalað til mjalta. En kl. 4 að morgninum varð ég samt að fara á fætur til að ná þeim eftir næturleguna. Varð maður þá strax rennvotur í fæturna í morgundögginni og það sem eftir var dags. Held ég, að þá hafi ég fengið liðagigt þá, sem um tíma stóð mér fyrir vexti og ætlaði mig lifandi að drepa, en eldra fólkið kallaði vaxtarverki.

Meðan á þessu stóð byrjar sláttsurinn. Orfum og ljáum þurfti að koma í lag, hrífur skeftar og tindaðar. Fyrst var þurrengi slegið í brekkum, hvömmum og lækjadrögum, þar næst túnið og síðast votengi í flóum og starartjörnum — rauðbreiskingur og ljósalykkja. Þegar snemma fraus á nóttunni að haustinu, slógum við störina á ís, og sukkum þá stundum upp í mitti, ef ísinn brast. Heyið var bundið í bagga og hengt á klyfberaklakka. Sáust þá naumast hestarnir í milli bagganna. Heyið var flutt heim til þerris, því óvíða hagaði svo til, að hægt væri að þurrka á engjunum. Ég var látinn flytja, því eldri drengirnir máttu ekki missast frá orfinu og hrífunni — gerði ekkert til, þó ég yrði að vakna kl. 4 að morgni til smalamennskunnar. Auðvitað lærði ég smám saman önnur heyverk. Um höfuðdaginn var hafður dálítill dagamunur og kallað töðugjöld.

Seint í september byrjuðu fjallgöngurnar og var þá margt um manninn. Vopnfirðingar höfðu frá ómunatíð sleppt fé sínu í Steinvarartunguna, sem taldist afrétt Hofskirkju. En Tungan náði aðeins að línunni milli Geldingalæks og Bruna. Þar fyrir sunnan var Háreksstaðaland. Eigi leið því á löngu áður en landið var orðið hvítt af vopnfirzku fé. Um það var þó ekki fengizt svo mjög, af því að það var gömul hefð og landið vítt. En þegar til réttanna kom, varð annað uppi á teningnum. Gangnaforinginn heimtaði, að allt féð væri rekið í Tungurétt, sem var eina lögréttin á því svæði. Okkur þótti súrt í broti að þurfa að fara fulla dagleið þangað til að ná í það af okkar fé, sem smalað var í heimahögum að öllum fornspurðum. Varð það því úr á endanum, að ein stærsta lautin í túninu var löguð til og gerð að rétt, þar sem við drógum úr fé okkar og nágrannanna. Þessari tilhliðrun var naumast hægt að neita, þar sem allur gangnamannahópurinn varð að gista hjá okkur í öllum fjallgöngum þeim að kostnaðarlausu. Lögrekstrar voru reknir bæ frá bæ og varð það til þess, að ég kom á fleiri

bæi í innheiðinni en ella, eftir að ég varð rekstrarfær.

Upp úr göngunum kom sláturtíðin. Stórhópar af fé voru reknir í kaupstaðinn auk þess sem slátrað var heima. Það voru leiðinlegir dagar fyrir okkur yngri drengina. Við vorum aldir upp með fénu og féð með okkur. Við þekktum ætterni hverrar skepnu og allar ærnar með nafni og þótti því súrt í broti, að sjá þær fara undir hnífinn. Seinna var þessu hvimleiða verki að nokkru létt af fjáreigendum eftir að Slemon og Zoellner fóru að kaupa féð á fæti.

Á Vopnafirði var þá lengst af ein verzlun. Örum & Wulff hét hún og var auðvitað dönsk, enda þótt faktorarnir væru íslenzkir á seinni tíð. Þetta var algerlega viðskiptaverzlun — höndlun var hún þá nefnd. Peninga fengu fáir nema þeir, sem meira lögðu inn en þeir tóku út. Þarna var ótrúlega margt á boðstólum — allt frá matvöru alls konar, álnavöru af ýmsri gerð og niður í potta, pönnur, kol, salt, netjagarn, kaðla, snæri og stangajárn af ýmsum stærðum. En mikið af þessum varningi hafði eitt sameiginlegt — hann var aðeins hálfunninn til afnota. Kornmatur var ekki malaður, en kvarnir fengust til heimabrúks. Járnið fékkst ekki í skeifum eða hestskónöglum, en nauðsynlegustu smíðatól fengust. Stálsoðnir ljáir seldust, en þá þurfti að dengja heita í smiðju. Þeir voru kallaðir spíkur, og voru tvær spíkur til, sem við yngstu drengirnir lærðum að slá með. Aðalljáirnir voru að vísu ensku ljáblöðin, stundum nefndir Torfaljáir. En á þau þurfti að smíða bakka. Og svo var um fleira. Af þessum framangreindu ástæðum leiddi það, að á hverjum meðalbæ hlaut að vera til smiðja, — og vatnsmylla, ef vel hagaði til um læki eða vatnsafl.

Vatnsmyllan okkar var mesta dásemdarverk. Ég hef ekkert séð henni líkt fyrr eða síðar. Líklega hefur hún að einhverju leyti verið erfðafé frá fyrri ábúendum — að minnsta kosti mylluhúsið sjálft, sem allt var grænt og grasi gróið að utan. Það var í tveimur hæðum. Undir gólfi var vatnshjólið — spjaldakarlinn — úr á að gizka 10—12 þumlunga þykkum sívölum rekadrumb, og voru spjöldin greypt inn í hann skáhallt með járngjörð að utan til að halda þeim í skefjum. Neðan í honum var stálnybba, sem lék í steinholu í botni, en upp úr honum gekk járnás sívalur (möndullinn) í gegnum gólfið, kvarnakassann og neðri kvörnina. Var stálásinn ferstrendur í toppinn og féll þar á löðin, sem fest var neðan í efri kvörnina þvert yfir kvarnaraugað. Kvarnakassinn var nægilega rúmur til að halda dags mölun. Efst að baki var ferstrendur tregtlagaður kassi, sem hélt ómalaða korninu. Nafninu á honum hef ég gleymt. Á neðri enda hans var festur mjór skinnsokkur með frammjórri trétúðu neðst, sem hallaðist fram yfir kvarnaraugað og spúði korninu inn, þegar kvörnin snerist. Myllunni var hleypt af stað að morgni, en stöðvuð á kvöldin. Man ég, að faðir okkar malaði stundum fyrir nágrannana á Mel og Gestreiðarstöðum. Áður en lækjargilið fylltist af snjó voru kvarnirnar fluttar heim og vatninu

hleypt úr rennustokknum. Möluðum við yngri strákarnir í þeim í viðlögum að vetrinum. Þegar enska verzlunin tók að flytja inn malað korn fyrir lægra verð en það ómalaða, hætti vatnsmyllan og veit ég nú ekkert um síðustu afdrif hennar. En síðan heyri ég aldrei né raula lög Schuberts úr „Malarastúlkunni" svo að ég ekki heyri í anda myllulækinn á Háreksstöðum gutla á steinunum og suða á spjaldakarlinum.

Smiðjan kom víst eins og vatnsmyllan að erfðum frá fyrri ábúð. Miðstöð hennar er aflinn — hellulagt eldstæði með hærri hleðslu að baki, ekki ósvipað stól eða setbekk í lögun. Belgnum er óþarft að lýsa. Smábelgir líkir að lögun fást enn í sumum búðum. Járnstúturinn, þó tiltölulega lengri, náði í gegnum aflinn að eldstæðinu. Yfir höfði hékk ráin í hömlu ofan úr rjáfrinu — var hún tengd að aftan við neðri blökk belgsins með ólarspotta, en í fremri enda var hanki fyrir hendi þess, sem blés. Með því að toga og lyfta ránni upp og ofan, blés belgurinn í glóðirnar. Fyrir framan aflinn var steðjinn með saumhögginu í öðru nefinu, reksleggjan og töngin með herzlustokk fullan af vatni á gólfinu. Þarna smíðaði faðir okkar nálega allt sem til búsins heyrði: ljábakka, skeifur, hestskónagla, orfhólka, gjarðir og skónálar, sem aldrei fengust í kaupstaðnum. Lét hann mig blása og stundum sverfa á nálarnar fjaðrirnar og fága innan augað, sem drepið var á stálið rautt með lítilli stálstöppu. Hann hefur að líkindum haldið, að úr mér yrði smiður, en sú von brást. Þegar ég óx upp, varð ég eins óhandlaginn til smíða og flestir hinir bræður mínir. Seinna féll smiðjan í vanrækt, eftir að svo að segja öll búsáhöld fóru að flytjast inn í landið tilbúin að meðtöldum skeifum og nöglum. Eitt verk fór þar þó lengi vel fram. Í sláturtíðinni féllst alltaf til kynstrin öll af kindahausum og fótum. Það var allt sviðið í smiðjunni. Elínborg annaðist jafnan sviðin. Hún sagði sögur betur en nokkur annar, sem ég hef þekkt. Hún tældi okkur, Þórarin og mig, til að blása með því að segja okkur sögur. Það gerði ekkert til, þó við hefðum heyrt þær oft áður — við vorum alltaf jafnsólgnir í þær. Eina sögu þótti mér sérstaklega í varið — söguna um Brúsaskegg, þetta hámark allrar þolinmæði, sem gerir Job að nöldrunarsegg í samanburði. Þegar kom að hendingunni: „Stendur í brekku Brúsaskeggur og bíður mín þar", stóð ég gapandi og hætti að blása. Blástu strákur! kom þá inn í söguna. Einhver álíka strákhnokki hefur eflaust haldið í rána við hlið fornskáldsins sem kvað um hreysti sína og vígaferli í smiðjunni:

Ek bar einn af ellifu
banaorð. Blástu meir!

Eitt var það verk, þýðingarmikið fyrir hag heimilisins, er aldrei var rekið sem aðalverk — ávallt sem aukaverk eða hjáverk, en það var silungsveiðin. Hún tók aldrei tíma frá heyskap eða fjárgeymslu. Við áttum ferju, sem ekki var stærri en svo, að einn hestur gat dregið hana á milli vatnanna. Net voru öll heimaunnin. Reið faðir okkar þau

að vetri og vori til, og kenndi víst öllum sonum sínum. Er það víst eina verkið frá þeirri tíð, sem ég gæti enn unnið, ef riðinn og netnálin væru handbær. Aldrei man ég samt til, að aðrir bræður mínir skiptu sér af veiðunum. Faðir okkar gerði það oftast einn, en tók mig samt oft með sér. Um og eftir fermingu, þegar hann var þreyttur eða hafði öðru að sinna, vitjaði ég stundum netjanna einn og blístraði á heimleiðinni í kvöldkyrrðinni mér til hughreystingar með silungakippu í báðum höndum. Þegar ég las um Bjart í Sumarhúsum, datt mér í hug, að skáldinu hafi þótt sögulegra að tala um saltan steinbít, sem í raun og veru hefði þó átt að vera silungur. Af honum höfðu flestir Heiðarbúar, sem til vatna náðu, að jafnaði nóg.

Því mætti og bæta við, að faðir okkar átti haglabyssu, framhlaðna, sem hann fékk að erfðum frá föður sínum. Með henni aflaði hann oft matar í búið. Hann var víst fremur góð skytta, eftir því sem þá tíðkaðist. Hann skaut rjúpur á vetrum og endur og aðra vatnafugla síðsumars. Tvisvar a. m. k. fór hann á hreindýraveiðar, áður en þau voru friðuð. Hann hafði byssuna með sér vestur og skaut akurhænur og héra úti í byggð eftir áttræðisaldur. Enginn bræðranna fékkst til að bera byssu.

Á hverju vori var lengi vel gengið til grasa, vanalega í þoku og súld. Fjallagrösin sáust þá bezt. Aldrei þótti okkur þau samt góð nema helzt í mjólk, ef mjólkin var soðin þangað til hún varð ljósbrún á lit. En kræðusnúðar var herramannsréttur.

Á haustin var staðið yfir fé eins lengi og nokkur hagbeit var. Þegar allir gripir og fé var komið í hús, byrjaði fengitíðin. Var við það mestu reglu fylgt. Hrútar og ær voru valin saman eftir holdafari, ullargæðum og mjólkurmagni ánna. Nöfn ánna með hverjum hrút voru skráð í bók og svo eftir sauðburð að vorinu var bætt aftan við lit og kynferði lambsins, og til vara merkt með ýmislega litum spottum. Allir vissu allt um tímgun dýranna og hneykslaðist enginn á. Það hefðu víst þótt bjánalegar sögur, sem nú eru sagðar börnum um fljúgandi storka með börn í vasaklút og hvolpa og lömb smíðuð í höndunum, sem minnir á sögu, er höfð var eftir Pétri Jökli á Hákonarstöðum. Hann sagði aldraðri konu þar á heimilinu, sem dæmi um framfarir vísindanna, að nú væri farið að búa til börn í vélum, svaraði kerling þá: „Öllum skrattanum taka þeir upp á; mér fannst það þó fara nógu vel upp á gamla móðinn.“

Á sumrin var víst sjaldan litið á klukku. Gömul stundaklukka hékk þó á baðstofuþili. Við útivinnu heima var farið eftir eyktum, ef til sólar sá. Frá því stöfuðu nöfnin Dagmálamelur, Hádegishóll, Nónvik, Náttmálaöxl o. s. frv. Seinna keyptu eldri bræðurnir úr til að hafa á engjunum — þeim þótti víst faðir vor standa full lengi við orfið.

Þegar daginn stytti, þurfti að neyta ljósa. Í skammdeginu var sofið um stund áður en kveikt væri; var það kallað rökkursvefn. Frá ómunatíð og fram yfir miðja öldina

var fátt ljósa nema lýsiskolan, sem sumir kölluðu grútarlampa. Það eitt út af fyrir sig er einkennilegt, að olían úr fisklifrinni hefur öðlazt nafnið lýsi í málinu. Tvenns konar kolur voru brúkaðar: Skaftkolan og hengikolan, og er hin síðarnefnda enn til sem stofudjásn. Skaftkolan var borin um bæinn, en hin hékk á vegg eða rúmstuðli. Heimaspunninn fífukveikur lá í lýsinu og fram í vörina. Var kveiknum ýtt framar í vörina með stíl, er hékk á kolunni, ef ljósið dapraðist. Hét það að skara að ljósinu. Af því stafaði líka máltækið: Nú þykir mér týra á skarinu, ef einhverjum blöskraði eitthvað. Kerti voru heimasteypt úr harðri tólg, stundum með þremur álmum, en mest til hátíðabreytingar á jólunum. Öllum var þá gefið kerti ásamt nýju fati eða flík, svo enginn færi í jólaköttinn. Steinolía fluttist ekki inn til ljósmatar fyrr en eftir miðja öldina. Því þótt olíulindir væru þekktar frá alda öðli og brynnu sums staðar ofanjarðar, sem gaf hugmyndina um hina helgu elda í Austurlöndum, þá var það ekki fyrr en 1854—60, að mönnum tókst að hreinsa svo jarðolíuna, að hún yrði nothæf til ljósa. Fyrstu lamparnir voru smáir með flötum kveik. En síðar fengum við hringbrennara, sem hékk í keðjum niður úr sperrubita. Undir honum var setið við lestur. Eftir að kolurnar féllu í vanrækt, voru týruljós (glös) mest brúkuð fyrir gönguljós, en einnig sett á rúmstuðla hjá spunakonunum.

Um þetta bil hefst tóvinnan og tók víst allt fólkið þátt í henni. Sumir tóku ofan af, þ. e. aðskildu togið og þelið. Þeir yngstu táðu, aðrir kembdu og lyppuðu í lár. Kvenfólkið spann og hespaði, aðrir undu í hnykla. Þelbandið var fyrir nærsokka, trefla, herðahyrnur og allan vefnað. Togið fór í snjósokka, söðul- og klyfberagjarðir. Hestum var skorin mön og hárið spunnið á handsnældu og fléttað í reipi. Þetta var okkur öllum kennt að vinna, í einn tíma eða annan. Hrútshorn voru hituð við eld og tegld til í reiphagldir; einnig voru þær búnar til úr selju eða einhverjum seigum við. Ef nautshorn féllu til, voru smíðaðir úr þeim spænir. Við áttum spónalöð, en enginn kunni að skera á sköftin höfðaletrið. Tóbak var skorið á tóbaksfjöl, þó enginn tæki í nefið. Það var haft í smyrsl á sauðféð áður en kreósót-baðlyfin fluttust inn.

Kvenfólkið prjónaði og áttum við líka að læra það, en lengra komst ég aldrei en að prjóna lodda eða íleppa í skó. Prjónles var þó enn tíðara á dögum afa og ömmu, en síðar var. Þannig kvaðst faðir okkar hafa staðið yfir fé á Veturhúsum í einni prjónabrók — að vísu þykkri og svellþæfðri. En vefnaður hlaut þó að hafa verið algengur, því yfirleitt gengu allir í vaðmálsfötum, og vaðmál var gjaldeyrir frá fornöld. Smábændur hafa líklegast fengið band sitt ofið á stærri heimilum, sem áttu vefstóla. Enda voru í hverri sveit menn, sem báru nafnið „vefari“.

Eftir því sem fólkinu fjölgaði á heimilinu, hlaut að því að draga, að vefstóll yrði fenginn. Hann kom nokkru eftir að ég fyrst man eftir mér, með rakgrind og öllum nauð-

synlegum áhöldum. Æfður vefari var fenginn til að setja upp vefinn og vefa, og jafnframt til að kenna föður okkar. Ég var smæstur, að fráskildum ungabörnunum, svo mér var stungið aftan í vefstólinn, undir rifinn, sem uppistaðan var undin á, og kennt að láta í höföld og þræða skeið. Á fermingaraldri var ég búinn að læra að rekja og setja upp vef, og smám saman fór ég að vefa — lærði þó aðeins vaðmál og einskeftu og varð aldrei fljótur. Ekki man ég til að neinn bræðra minna ætti neitt við vefnaðinn. Úr vefstólnum var vaðmálið rennbleytt í heitu sápuvatni og þæft á tréhlemm undir berum fótum — nefnt fótaþóf. Var sumt litað í hellulit og sortulyngi, einkum fyrir spariföt. Í tíð afa og ömmu voru betri föt sortulituð, en það gerðu helzt prestar og ríkisbændur. Meðal fátæklinga þótti það óviðeigandi fordild, sem sjá má af vísunni:

Þó að skorti fæðuföng
fötin sortulita.

Sortan var einhvers konar járnsýringur, sem fékkst í mýrarkeldum og kostaði því ekkert.

Um það bil að ég fór að heiman, voru mörg heimili farin að klofna og heimilisiðnaður því torveldari. Fóru bændur þá að senda ullina til Noregs í tóvinnuvélar þar og fengu til baka vel úr garði gerða dúka. Ekkert veit ég hvað um vefstólinn varð eftir að ég hvarf á brott.

Skemmtanir og bóklestur.

Skemmtanir voru ekki margar eða breytilegar í þá daga. Einstöku sinnum leyft að fara í kaupstað. Ein kirkjuferð á hestbaki á sumrinu. Faðir vor var hestsár meðan á heyönnum stóð. Stundum kynnisferðir á næstu bæi. En oft vorum við lánaðir þangað, ef einyrkjarnir þar þurftu að fara að heiman. Útreiðartúrar voru þó tíðir þá og fyrr til sveita, og var þeim oft samfara allmikil drykkjuskapur. Faðir okkar var stakasti reglumaður. Ég sá hann aldrei undir áhrifum víns. Hann keypti fjögra potta kút af brennivíni í sumarkauptíðinni, sem entist allt árið — mest fyrir betri gesti, sem kallað var. Enginn bræðranna neytti áfengis á heimilinu nema lítillega til hátíðabrigðis, og tveir voru bindindismenn lengst ævinnar, þó lagði hann aldrei neitt bann við vínnautn.

Bókakostur var ekki mikill, þegar ég fyrst man til. Samt bættist smám saman ýmislegt við. Ég lærði að lesa á Nýjatestamentinu, latínuletrið, en þýzka letrið á Hallgrímskveri og Viðeyjarsálmabókinni. Það sem við ekki áttum af bókum, fengum við að láni hjá bókamönnum og síðar lestrarfélaginu á Dalnum. Með þessu móti lásum við víst flestar ljóðabækur þess tíma og kann það að hafa orðið til þess, að ég og síðar Einar hneigðumst snemma til vísnagerðar. Einnig höfðum við sumar fornsögurnar, Þjóðvinafélagsritin, Sjálfsfræðarann, Iðunni, Mann og konu og fleiri rit auk Þjóðólfs og Fjallkonunnar. Þá má ekki gleyma Alþýðubókinni, sem lesin var upp til agna. Rímur voru og til á heimilinu, t. d. Númarímur, en enginn kvað þær þó. Einu sinni sem oftar gisti Þorsteinn Þórðarson

og kvað allar rímur Þorsteins Uxafótar á einni kvöldvöku. Hann hafði áður búið í Heiðinni. Guðsorðabækur voru auðvitað til, fyrst og fremst, en ekki töldum við þær til skemmtilesturs. Faðir okkar las húslestra á hverju kvöldi allan veturinn og á sunnudögum allan ársins hring. Hann var fyrirtaks lesari. Hugvekjur og bænir las hann með mestu andakt, en Vídalíns postillu las hann nærri í jötunmóði, enda kunni hann utanbókar rokur úr henni. Við strákarnir urðum að passa okkur að líta aldrei hver framan í annan meðan á lestrinum stóð, því fátt var stærri synd en að hlæja undir lestrinum. Faðir okkar hafði hreina og viðfelldna söngrödd fram eftir aldri og byrjaði hann lengi vel sálmana. Seinna lenti það á Þórarni og mér í samlögum. Á föstunni voru allir Passíusálmarnir sungnir og kom það mest, að mig minnir, á okkur báða. Ég man alltaf með hve miklum vilja og krafti Þórarinn söng síðasta versið: Dýrð, vald, virðing og vegsemd hæst. Kann hrynjandi rímsins að hafa átt einhvern þátt í því, en meira þó vissan, að allt þetta sálmasöngl væri á enda. — Við misstum snemma trúna á kreddur og erfðakenningar kirkjunnar. Eigi að síður bárum við lotningu fyrir því, er okkur skildist háleitt og fagurt í bókmenntum og sið kirkjunnar og heiðninnar. Faðir okkar fékkst aldrei mikið um trúleysi okkar. Ráðvendni, hófsemi og gott siðferði var honum framar öllu öðru, enda setti hann þar hógvært og óskeikult fyrirdæmi. Ef honum þótti eitthvað ganga guðlasti næst, gat hann orðið hvass í bragði; en hann var að eðlisfari hversdagsgæfur og hataði allt þrátt, — var viðkvæmur og blíðlyndur, en mátti þó sem minnst láta á því bera heimilisagans og tíðarandans vegna.

Menntunartilraunir.

Menntun var af skornum skammti og skilyrðin fá fram á síðasta fjórðung 19. aldarinnar, það er að segja fyrir alþýðu manna. Öllum, með nokkurn veginn fullu viti, var kennt að lesa, svo hægt væri að troða í þá kristindóminum. Flestir lærðu einnig að draga til stafs, en þó mest af sjálfum sér og oft í trássi við heimilisfeðurna. Einkum þótti það óþarfi með kvenfólk. Elínborg sagðist hafa stolizt til að klóra á blað með hrafnsfjöður og sótbleki. Í öllum sveitum voru þó eitt eða fleiri heimili, sem stunduðu ýmsar fræðiiðkanir. Mun Hákonarstaðaheimilið hafa verið eitt hið helzta á Dalnum í tíð afa og ömmu. Má vera, að Ísak hafi orðið fyrir nokkrum áhrifum þaðan enda þótt hann væri nokkurn veginn fulltíða, er hann kom í Heiðina. Reikningskennsla mun hafa verið fágæt, en einstöku menn voru ótrúlega fimir í bolareikningi, sem nú mundi nefndur hugarreikningur. Faðir okkar bjargaði sér á fyrri tíð mest á þann hátt. Einn mann þekkti ég, sem var undrabarn í þeirri list og var hann þó lítt læs og dró ekki til stafs — nábúi okkar Eiríkur Einarsson á Mel. Hann var líka fyrirtaks tóu- og hreindýraskytta. Fóru þeir, faðir minn og hann, á hreindýraveiðar inn á öræfi oftar en einu sinni. Um það orti ég, en það var

kölluð hvefsni og fékk skjótan dauðdaga.

Ef prestarnir voru alþýðlegir og fróðleiksfúsir menn, bárust frá þeim andlegir straumar. Hofteigs prestar létu sér víst flestir nægja að messa og gera önnur lögskyld prestsverk. Þegar Benjamín, afi okkar, kom á Dalinn, var þar prestur Sigfús Finnsson. Af honum gengu ýmsar sögur, og er þessi ein. Á Skeggjastöðum öndvert Hofteigi bjó bróðir hans. Einn sólbjartan sunnudag kom prestur út úr kirkjunni frá messu og sér Skeggjastaðafólkið við heyþurrk hinum megin ár. Verður honum þá að orði: „Þetta má ég sjá — Guðmundur bróðir minn er að bjarga sér meðan ég verð að standa í þessum andskota.“ Næsti prestur var séra Þorgrímur Arnórsson. Hann var skörungur mikill í bú- og sveitarmálum, drykkfelldur, en þó almennt vel liðinn, einkum hjá húsfreyjunum. Síðar skipti hann brauði við séra Þorvald Ásgeirsson á Hallormsstað, sem áður er nefndur, og gifti hann einni dóttur sinni. Þá verður næst prestur séra Stefán Halldórsson, og er hans líka getið fyrr. Enginn þessara presta virðist hafa reynt að víkka sjóndeildarhring sóknarbarna sinna. Presturinn, sem fermdi mig í forföllum sóknarprestsins, var fræðimaður á ýmsan hátt, en þó sá hann sér ekki fært að hrófla neitt við sköpunarsögu biblíunnar við spurningarnar, og vissi þó vel, að flest börnin höfðu haft aðgang að hinum nýrri fræðiritum í náttúrufræði um þau efni. Það er ekki fyrr en eftir 1890, er Einar Þórðarson varð prestur í Hofteigi, að veruleg menningaralda fer um Dalinn. Hann var bæði víðsýnn og frjálslyndur maður. Samt var nú strax á fyrstu prestsárum séra Stefáns gengið ríkara eftir, að fræðslulögunum væri fylgt. Voru þá umferðakennarar fengnir á heimilin. Einum þeim kennara man ég eftir. Hann hét Guðmundur, vopnfirzkur. Hann átti að kenna skrift og reikning — allir voru læsir. Hann var glaðsinna og hafði gaman af kappræðum. Umræðuefnin voru einkum forlög og frívilji, trú og vísindi, þó enginn vissi mikið um þau efni. Í Alþýðubókinni var löng grein um Höfuðskepnurnar — jörð, loft, vatn og eld, sem líklega þætti ekki mikil vísindi nú; og í Balles lærdómskverinu, sem við eldri bræðurnir allir lærðum, var þessi meistaralega vísindagrein, sem ég man enn: „Á jörðinni teljast hérum 25 þúsundir lifandi skepna af ýmsum tegundum, auk fugla, fiska, orma og skorkvikinda.“ Höfundurinn hefur líklega ekki treyst sér til að telja alla fiskana, að maður þá ekki nefni mýflugurnar og ormana.

Um seinni tíðar menntunartilraunir er áður lítillega talað. Þó er ekki úr vegi að gera hér stutt reikningsskil. Benjamín gaf upp alla von um frekari menntun en krafizt var til fermingar. Hann var vel skynsamur, en óframfærinn og lengi heilsutæpur. Ísak fór til útlanda og lærði húsbyggingar, húsgagnasmíði, og dráttlist á kvöldskóla. Hann hafði og góða greind. Jón og Gunnar gengu á Möðruvallaskóla. Jón var hygginn og skynsamur maður, en ekki bráðfljótur námsmaður. Hann þjáðist mjög af höfuðverk síðara námsárið, las samt fram

á vor, en gekk ekki upp í prófi. Allt, sem honum var að líkindum vant, voru góð gleraugu. Hann var sá eini í ættinni, sem skrifaði fagra rithönd. Gunnar var honum samtíða í skóla, en honum ólíkur að skapferli, gleðimaður, dansari góður, hestamaður og kvennagull, hafði afarsterka baryton söngrödd á yngri árum, en vanrækti að fága. Honum lét ekki bóknám, þó var hann bezti stærðfræðingurinn í bekknum. Hann fór í hestabrall um vorið og gekk ekki heldur undir burtfararpróf. Þórarinn lagði fyrir sig hljóðfæraslátt og kirkjusöng og verklega iðn eins og áður er sagt. Hann gekk og á kvöldskóla um eina tíð í Reykjavík.

Um þetta bil voru þrír búnaðarskólar í landinu og tveir gagnfræðaskólar. Einhver skuggi hvíldi samt lengi vel yfir þeim í almenningsálitinu. Bændurnir sögðu, að synir þeirra frá búnaðarskólunum kynnu minna í búfræði en þeir sjálfir. Gagnfræðanemendurnir voru kallaðir hálfmenntaðir uppskafningar, sem til einskis væru hæfir nema þá helzt til að troða í krakka. Reynslan sýndi samt, áður en langt leið, að fjöldi þeirra urðu nýtustu menn hver í sinni sveit. Ég varð því sá síðasti, er það nám stundaði og gerðist brátt prentari. Ef til vill hefur þetta almenningsálit átt einhvern þátt í því, að yngri bræður mínir fóru báðir til náms við Lærða skóla Reykjavíkur. Því miður auðnaðist hvorugum þeirra að ljúka þar námi. Mun það að nokkru hafa stafað af óeirðum þeim, sem risu milli skólapilta og rektors skólans um þær mundir. En þegar það skeði, voru allir aðrir í ættinni á brott úr Heiðinni.

Niðurstaða.

Föður okkar var sjaldan getið í ræðu eða riti. Hans fórnandi máttur var hljóður, eins og segir í kvæðinu. En í raun og veru var hann þó hinn ókrýndi konungur Heiðarinnar. Þar gerðist hans ævistarf, sem í raun og veru lauk, er hann hafði komið níu börnum til fullorðinsára, án utanaðkomandi styrks eða hjálpar. Flestum öðrum hafði Heiðin orðið að falli eða aldurtila. Til samanburðar gæti ég nefnt fleiri en einn Heiðarbúa, sem flosnuðu upp og fóru á sveitina með einu eða tveimur börnum. Einn slíkan dreng ól faðir okkar upp um lengri tíma, foreldrum og sveitinni að kostnaðarlausu. Í söguköflum um Jökuldælinga fyrir, um og eftir öskufallið, stendur þessi stutta málsgrein: „Þar (á Háreksstöðum) bjó þá Jón Benjamínsson með mikla ómegð, sæmdar og atorkumaður.“ Þetta skrifaði náfrændi mannsins, sem í eina tíð reyndi mest að ófrægja föður okkar. En þessum góða dreng gat auðvitað ekki dottið í hug, að mitt í ómegð getur maður verið auðugur. Uppeldi níu barna til þroskaaldurs er engin smáræðis auðsöfnun, eins og einn mesti hagfræðingur landsins sagði, er hann gisti hjá okkur á síðari árum mínum heima.

Er með þessu saga Heiðarbúans og ættmenna hans á enda — saga óaflátanlegs strits, sorga, mannrauna og vonbrigða, — ófeað þó margra fullnægju og ánægjustunda — og við síðustu reikingsskil óviðurkennd sigursaga.

RICHARD BECK:

Svipmyndir frá sjávarströnd

(Ort á Vancouvereyju síðastliðið sumar)

REKATRÉÐ

Við yzta haf á annarlegri strönd,
þess ævi fjarar hratt í tímans djúp,
en liðnu árin hyljast gleymskuhjúp
og horfin öll þess draumabjörtu lönd.

Það prýddi áður yndisríkan skóg
og eikin fegurst var í grænum lund;
það breiddi arma yfir sólkysst sund,
í sinni tign við kvöldsins stjörnum hló.

En gæfan brást, því hríðarköstin hörð
það hröktu langt á æstan reginsæ,
sem, rótlaust, lengra burtu bar það æ
frá blómgri grund og hlýrri móðurjörð.

Að lokum fleygði hafstraums kalda hönd
því hátt á sand í klettaberum vog;
við brimsins ekkaþunga öldusog
það á sinn hinzta dag á fjarri strönd.

RADDIR HAFSINS

Hlusta ég á hafsins
harms- og gleðisögur,
fagnaðsljóðin fögur
fléttast sorgarbrag.
Sokknum skipum syngur
særinn tregalag.

Hetjuraddir heyrast
hljóma í ölduslögum.
Löngu liðnum dögum
lyftir hrönn úr sæ.
Svífa fyrir sjónir
segl í vetrarsnæ.

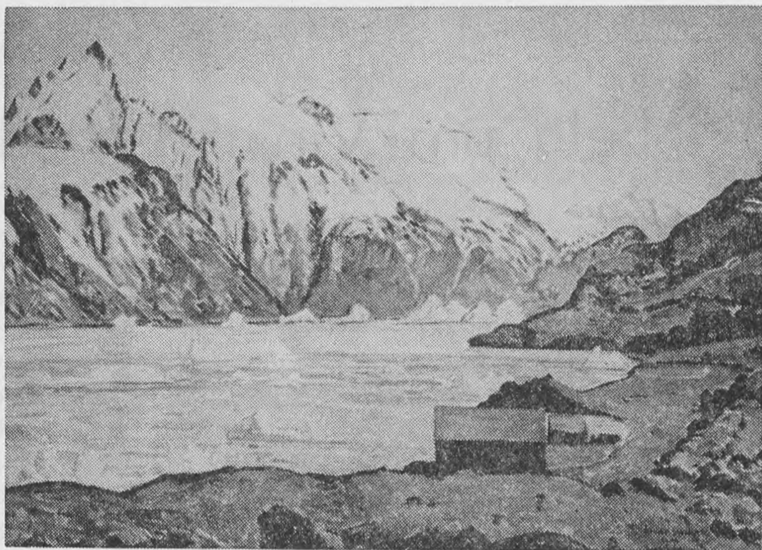
Þung er undiralda,
yzt á skerjum brýtur;
fley þar strandað flýtur.
Feigðarbáran köld
rís, en harmleik hylja
húmsins þöglu tjöld.

GÍSLI JÓNSSON:

Orð í belg um Vínlandsfundinn

Fyrir skemmstu rakst ég á 36 ára gamalt rit í fórum mínum, sem ég annaðhvort hafði gleymt eða vanrækt að lesa. Þetta var Vínlandsferðirnar eftir Dr. Matthías Þórðarson, sem nú er fyrir nokkru látinn. Ritgerðin virðist fylgja mjög sömu skoðunum, sem áður höfðu oft komið fram, og verður því ekki endurtekið neitt af því beinlínis hér. Bókinni til skýringar eru þar nokkur sjókort, sem skýra eiga siglingaleiðirnar, og verður e. t. v. minnzt á þau síðar. Bent er þó hér á ýmislegt, sem mér hafði áður komið til hugar, en ekki þorað að nefna.

Þetta varð til þess, að ég fór að bera hana saman við greinina í síðasta árs Tímariti, eftir skáldið og rithöfundinn Benedikt Gíslason frá Hofteigi. Stingur þar mjög svo í stúf. Þó er báðum, að því er mér virðist, það sameiginlegt, að leggja of bókstaflega áherzlu á stefnur og strauma, ár og eyjar, sem til eru í tugatali á þessum slóðum, þótti fæst af því beri nöfn eða sé merkt á kortinu. Matthías er hlutlausari, og trúgjarn yfirleitt á sögurnar, en um hina verður maður við fyrstu yfirsýn hálfundrandi, hversu kalt virðist anda til sagnanna og sagnaritaranna. Gys er jafnvel gert að tvísögli sagnanna, yfirstéttarhroka í ættfærslum, og uppnefnunum. Ekkert er þó eðlilegra en ósamkvæmni í frásögnum, sem gengið hafa í manna minnum í tvö hundruð ár eða lengur, en með því þarf samt aðalkjarni sögunnar ekki að vera hreinn uppspuni. Allir vita, að jafnvel tveimur eða fleiri sjónarvottum ber aldrei algjörlega saman um sama atburðinn. Varla getur það talizt hroki, þótt merkra manna af ættstofni forfeðranna sé getið hjá þjóð sem frá upphafi vega hefir drekkt sér í ættfræðigrufli. Ekki er heldur ástæða til að véfengja sögu Leifs um Vínlandsfund fremur en sögu Eiríks um Grænland. Leifur var án efa sjógarpur eins og fleiri norrænir menn á þeim dögum og hann varð fyrir því láni að bjarga skipbrotsmönnum í sjávarháska. En hann var friðsemdarmaður og hvarf því brátt af sviðinu. Um uppnefnin er það að segja, að þau einkenna allar Íslendingasögur, og er því Leifur heppni og Vínland hið góða engin furðuleg fyrirbrigði, auk þess hafa þau víst verið víðar algeng en á Íslandi. Munurinn er aðeins sá, að í öðrum löndum urðu þau að ættarnöfnum. Englendingar hafa sjálfsagt einhvern tíma átt sinn Gissur hvíta, Óttar svarta, Valgarð gráa og Eirík rauða, annars væru naumast allir þessir og fleiri aðrir litir enn í ættarnöfnum þeirra. Engum dettur til hugar að trúa hverju orði sagnanna, þær eru óefað ofnar utan um sannsögulega atburði en í skáldsögustíl eigi að síður. Lítt skiljanlegir viðburðir, draumar

Brattahlíð á Grænlandi.

og forspár, sem hafa eða hafa ekki átt sér stað, eru ofnir inn í frásögnina til þess að gefa örlagaþrungnari og skáldlegri blæ; og þegar sagan ætlar að verða um of dauf og bragðlaus eru bardagar og ótrúleg ævintýri ofin inn í til smekkbætis. Svo er um einfætlinginn og einfætlingaland, sem ekki er fjarstæðara en óvætturin á Eyjardalsá, sem át smalamenn húsfreyjunnar og Grettir yfirvann að lokum í fossgljúfrunum, og þarf þó Grettissaga ekki nauðsynlega að vera öll skáldsaga. Sama mætti segja um hryðjuverk Freydísar, og virðist þar þó grilla í fleiri en einn sannleiksneista. Óefað var þar þröngt til húsa, og í Nýja Skotlandi eru haustveður köld og hráslagaleg og enginn gat sagt um hve kaldur veturinn yrði. Eins er um aðsúg Rauðskinnanna. Freydís flettir sig klæðum og leggur sverðið yfir brjóst og kvið sem tákn þess, að hún ætlaði sér að verja það sem innra með henni bjó. Íbúar landsins voru lengi vel herskáir og víluðu ekki fyrir sér að flá höfuðleður óvina sinna með hárinu á sem merki um sigurvinningar sínar, en þeir níddust aldrei á vanfæru kvenfólki, ólu jafnvel upp börn þeirra sem fórust í ófriði. Af því er ekki ólíklegt, að þeir hafi gefið upp sóknina og Freydís misskilið það sem flótta. Annars verður ekki frekar farið hér út í aukaatriði sögunnar, en aðeins haldið við það sem tíðast er véfengt, en það eru siglingaleiðirnar, jarðargróðurinn og innbyggjar landsins.

Siglingaleiðir

Fyrir framan mig stendur hnattlíkan af jörðinni — flöt landabréf eru stundum villandi — og snýr Grænland upp. Grænland er langstærsta eyland veraldarinnar og er, sem allir vita, allt jöklum þakið, nema alllöng strandlengja að vestanverðu. Suðuroddinn, Herjólfsnes,

stingur nefinu suður úr sextugasta breiddarstiginu, og samkvæmt straumakortinu klofnar hlýr straumur um höfðann, — rennur vestur állinn inn með vesturströnd landsins og heldur þar opnum sjó lengstum. Hin álman fer norður og austur um sjó og flytur rekavið upp á Melrakkasléttu og Langanes. Að vesturströnd Grænlands liggur Baffinflóinn alla leið norðan úr heimskauts sjó og suður í Atlantshaf. Er hann á löngu svæði breiðari en sundið í milli Íslands og Grænlands og gæti hæglega rúmað Ísland, umflotið á alla vegu. Hinumegin flóans er Baffinland á afarlöngu svæði og enn norðar Ellesmere eyja. Baffinland er illt land, fjöllótt og jöklum þakið víða, og fer þar aldrei frost úr jörðu. Suðuroddar þess liggja að minnsta kosti tveim breiddargráðum norðar en Herjólfsnes á Grænlandi. Þar undan eru hin svonefndu Davis sund. Þar eru íshafsstraumar harðir og fjalljakar og lagís á sífelldu samfelldu reki. Næsta ólíklegt er því, að seglskip hafi nokkru sinni komizt klakklaust yfir Davis sund eða annars staðar í Baffinflóa. Skip rannsóknarmanna, sem ýmist hafa verið að leita pólsins eða norðvesturleiðarinnar, hafa allflest frosið föst í ísnum eða verið marin og brotin í spón í ísrekinu, og hafa þau þó verið byggð og sérstaklega útbúin fyrir svona leiðangra. Eina undantekningin er víst Fram, sem Nansen yfirgaf innifrosið og rak upp að Nýfundnalandi árum síðar. Og var þó landvökinni fylgt eins langt og komizt varð. Skip forfeðra vorra voru vafalaust traustlega byggð og býsna stór, sem ráða má af því, að búfé og stórgripir voru flutt í þeim landa á milli, en þau hefðu ekki staðizt ísrek Baffinsflóans, enda er ekki ólíklegt, að eitthvað af þeim skipum, sem sigldu frá Íslandi í kjölfar Eiríks rauða og fórust í hafi, hafi villzt of langt vestur, eftir að beygt var fyrir Herjólfsnes, og farizt í ísrekinu.

Suður af Baffinlandi liggur til norðvesturs sundið inn í Hudson flóann, og er það fullt af þoku og ísreki mestan hluta ársins. Hin stóru stálbyggðu skip, sem sækja kornbirgðir vesturlandsins til Churchill þorpsins við botn flóans telja ekki óhult að sigla þangað nema í ágúst og september og fylgja þó til vara þaulkunnugum hafnsögumönnum. Að vísu er trúlegt að sjóhetjur fyrri alda, sem sigldu eftir stjörnum og sól, hafi ekki ávallt gætt eins mikillar varúðar. Því má þó bæta hér við til vara, að hvalaveiðarar hafa um síðustu tvær-þrjár aldir verið að veiðum út og inn um sundin að sumri til og fara engar sagnir um hve mörgum kann að hafa hlekkzt á.

Undan suðuropi Hudson sundsins liggur Ungavafjörðurinn, breiður en ekki ýkjalangur, inn í norður strönd Labrador skagans, og er hann sömu náttúruskilyrðum háður. Af þessu má sjá, að allar siglingaleiðir frá og til Grænlands urðu að liggja um auðu vökina með landi fram norður eða suður um sjó fyrir Herjólfsnes. Samt vílar Matthías sér ekki við, að draga beina siglingalínu frá Bjarney undan vestari byggð Grænlands suður miðjan Baffinflóa til norður Labrador, og

Benedikt virðist að ganga feti framar og sigla þvert yfir flóann til Baffinlands. Varla þarf að taka það fram aftur, að þessar siglingaleiðir eru lítt færar eða ófærar seglskipum og hafa að líkindum aldrei verið farnar í fornöld. Fullyrða má því, að Grænlendingar eða Íslendingar hafi aldrei fæti stigið á Baffinland eða í Ungava. Nei, eðlilegasta og langlíklegasta leiðin er beint undan Herjólfsnesi og að norðausturhorni Labrador, sem sannarlega gæti heitið Helluland, því þar er engan gróður að sjá á landi. Liggur þá opið Bell-eyjar sundið í milli Labrador og Nýfundnalands. Ég hefi farið eftir því endilöngu á ensku farþegaskipi á sólbjörtum júnídegi og sést þar land á bæði borð alla leið innan frá St. Lawrence-flóa og útfyrir norðurskaga Nýfundnalands. Blöskrar manni lengd og tilbreytingarleysi Labrador strandarinnar og undrast þá um leið hversu heppilegt og táknrænt nafn Furðustrandir er. Þegar sundinu lýkur á suðurleið er auðvitað um tvær leiðir að velja, annað hvort að fylgja ströndinni inn í St. Lawrence-fljótið eða fara beina sjónhendingu suður yfir Cabot-sundið til Nýja Skotlands. Dregur Dr. Matthías báðar þær línur á sjókorti sínu, og eru þær færar lengstan tíma ársins.

Fornrústir þær, sem Ingstad fann á norðurskaga Nýfundnalands benda ekki sízt á, að þarna hafi siglingaleiðir Grænlendinga legið meðan þeir áttu skip og leituðu fanga suður á bóginn, þótt sögur fari ekki af, því fáum mun víst detta í hug, að hér sé um Leifs búðir að ræða. Allir, sem um þetta hafa fjallað, eru í vandræðum með Hópið. Benedikt fann samt Hóp í Ungava, en þangað komu fornmenn ugglaust aldrei, eins og áður er sýnt fram á. Ég held helzt að söguritarinn hafi verið í Húnavatnssýslu, og hugsað sér Hópið hér vestra eftir Hópunum þar. Mín hyggja er það, að Hóp megi víða finna á þessum slóðum, þótt eitt sé mér hugstæðast. Dr. Helgi Johnson, sem á ritgerð hér á öðrum stað í ritinu, var við jarðfræðirannsóknir í Nýfundnalandi í sex sumur og lýsir landinu, meðal annars svo: Þegar ísöld gekk yfir hinn norðlæga heim, var Nýfundnaland þakið yfir þúsund feta þykkum jökli. Sligaðist þá landið undir þunganum í áttina til Atlantshafsins svo, að allir fjarðarbotnar á austurströndinni drukknuðu og eftir urðu tangarnir í milli fjarða; reis þá vesturströndin að sama skapi svo upp úr sjó, að lón mynduðust víða innan við rif, sem aðeins flæðir yfir við stórflóð, og á öðrum stöðum hafa orðið til innilukt stöðuvötn þar sem firðir voru áður. Þar gæti verið um eitt eða fleiri Hóp að ræða. Sundið í milli Bretoneyjarinnar og meginlands Nýja Skotlands gæti hæglega verið Straumfjörður Þorfinnssögu — sund orðið að firði — meira hefir stundum aflagazt á skemmri tíma. En í Grænlendingaþætti er sundið beinlínis nefnt, sem enginn gat vitað um, sem ekki hafði komið þangað. Þar eru sjávarföll hærri en á nokkrum öðrum stað í víðri veröld. Ef skipi er lagt þar úti fyrir um háflóð stendur það á þurru landi um fjöru. Í

Innilokaðir firðir og lón eins og þessi eru til og frá í Nýfundnalandi og gæti hæglega kallast Hóp.

miðju sundinu er opinn sjór, sem flóð og fjara gengur inn og út um. Þar er hugsanlegt að Hópið sé. Reyndar þarf ekk afarlangt að leita til þess að finna Straumfjörð. Mjósti armur Fundy-flóans, sem nærri því sker Nýja Skotland frá Maine að sunnan og Nýju Brúnsvík að vestan, er ekki breiðari en meðal fjörður. Flóðaldan þar rís upp í 53—54 fet, í yggldum sjó, en aldrei lægra en 40 fet. Er ekki óhugsanlegt, að fyrir þúsund árum hafi þar myndazt Hóp, og svo rifið skolazt burt síðar. Margt ólíklegra hefir skeð á skemmri tíma. Nú er í ráði að reisa þar rafstöð, rekna af flóðafli.

Um áttir má lengi þrátta. Íslendingar eru og hafa ávallt verið að meira eða minna leyti áttavilltir í daglegu tali. Lítum á Grænland til forna. Sagan talar um vestari og eystri byggð, líklega af því að ströndinni hallar lítið eitt til austurs. Eigi að síður hefði þar átt að heita nyrðri og syðri byggð. Þegar ég var á Íslandi þekktist orðið **vestur** varla nema á bók. Áttirnar voru í mæltu máli að jafnaði **út** og **inn, austur** og **norður.** Langnesingar segja sjálfsagt enn „norður í Skagafjörð", þótt Skagafjörður sé sunnar á hnettinum en Langanes og í allt annari átt. Vandræðin eru, að söguritararnir eru að reyna að búa til áttir og örnefni í landi sem þeir höfðu aldrei augum litið og aðeins aldagamlar sagnir um. Þess vegna er tæpast sanngjarnt að véfengja aðalatriði sagnanna þótt áttirnar kunni að hafa bringlazt. Samt sé ég ekkert varhugavert við, að land hafi legið á bakborða hvort sem siglt var í norðurátt, austan eða vestan Nýfundnalands. Sama mætti segja um ferð Þórhalls veiðimanns. Hafi fyrstu Leifsbúðir verið á norðurströnd Nýja Skotlands, sem ekki er ólíklegt, skammt frá Sundinu, en þeir félagar verið á landkönnunarferð suður með strönd Fundy-flóans, þá verður Þórhallur að sigla norður fyrir Bretonskagann til að ná Leifsbúðum; því í sundið er engu seglskipi fært, en í þess stað hrakizt austur í Atlandshaf og að lokum náð Írlandi.

Jarðargróður og dýralíf.

Hinn byggði hluti Grænlands er að sögn allgróðursæll víða, enda þótt enginn sé skógurinn. Samt kvartar Sigurður Breiðfjörð um ófagurt land, þar sem hvergi sjáist stingandi strá. Eiríki hefir því vísast brugðið í brún er hann kom inn í græna firði og dali hins nýja lands úr hrjóstrugasta fjórðungi Íslands, Vestfjörðum, þar sem landsýn úr hafi er víðast grjótgrá. Aftur er Baffinland hrjóstrugt, jöklum þakið, nema syðst, og gróðursnautt, og fer þar aldrei frost úr jörðu, eins og áður er sagt. Hreindýrin, sem Vilhjálmur Stefánsson og félagar hans keyptu og hleyptu á land þar Eskimóunum til aukins viðurværis, vesluðust upp og dráp-ust. Í Ungava, sem er norðurhluti Labrador skagans, er meiri gróður. Trjábeltið nær þó ekki lengra en að 57. gráðu norðurbreiddar. Í daladrögunum inn frá flóanum er góður gróður, og fjórar tegundir berja vaxa þar, þó engin krækiber. Þegar norðar dregur og nær flóanum eru keldur og mýradrög og á hálendinu geitaskóf og hreindýramosi. Loftslagið er kalt, vötn og ár eru undir ís frá því í október og fram í júní. Frostið getur farið niður í 60 gráður á Fahr. að vetrinum og fer aldrei dýpra úr jörðu en eitt eða fá fet. Í hvorugu þessu landi er nokkuð byggingarefni að finna nema þá mold og grjót. Strjálingur af Indíánum býr þar og hefst við á veiðum. Eskimóar hafa víst aldrei fest þar rætur, en samt hafa þeir fyrir tiltölulega skömmum tíma flutzt inn á strandlengjuna andspænis Nýfundnalandi og á Quebec ströndina Labrador megin.

Nýfundnaland er að mun gróðursælla og skógur er þar víða, nema á norðurskaganum; hafa pappírsmyllur verið reistar þar til að hagnýta trjáviðinn. Þegar Cabot kom þangað seint á fimmtándu öld var þar fyrir lítill flokkur friðsamra Indíána, og leituðu Eskimóar þangað yfir sundið til fanga, en festu þar aldrei byggð.

Það er ekki fyrr en komið er suður fyrir flóann, að gróðrinum ber saman við sögurnar, og mætti því með sanni segja, að þar sanni sagan sig sjálfa. Þetta kann nú að líkjast rökfærslu bókstafstrúar manna: Bókin er til, þess vegna er hún sönn. En hér stendur alveg sérstaklega á. Engir nema sjónarvottar gátu lýst gróðri þessa lands — gróðri sem hvergi óx í áður þekktum löndum, stórvöxnum skógum sjálfsánum ökrum, villtum vínviði. Í hinum nyrðri löndum er aðeins um heimskautagróður að ræða.

En hér og suður alla strönd hagar allt öðruvísi til. Hér gátu þeir höggvið við til húsagerðar og hér sáu þeir þennan nýstárlega gróður. Sjálfsánu akrarnir, villihafrarnir, eru enn til, þótt allt sé gert nú á dögum til að uppræta þá sem versta illgresi. Auk þeirra eru villihrísgrjónin, sem vaxa í grunnvetni víðsvegar um landið. Hér í Manitoba eru tjarnarflæði víð og breið vaxin hrísgrjónum. Fara Indíánarnir um þau á grunnskreiðum bátum, beygja stöngina inn yfir borðstokkinn og hrista grjónin úr axinu ofan í bátinn. Eru þau seld dýrum dómum og þykja herramannsréttur, einkum með villibráð. Villti vínviðurinn —

fleira en ein tegund — er enn landlægur í suðaustur Kanada og suður um öll Bandaríki, þar sem jörðin hefir ekki öll verið plægð upp eða byggð stórborgum milli fjalls og fjöru á mörg hundruð mílna strandlengju Atlantshafsins. Vínviðurinn er skriðjurt, fléttujurt eða klifurjurt eftir ástæðum eða landslagi. Það er því afsakanlegt, að sagan nefnir víntré, því viðurinn vefur sig tíðum utan um trjáboli, þar sem svo hagar til, svo tréð sýnist laufgað neðan frá rótum og tugi feta upp í krónur trjánna. Blöðin eru fallega löguð, misstór — frá tveim þumlungum upp í sex þumlunga á breidd og lítið eitt lengri. Berin (þrúgurnar) eru smá, þó nokkru stærri en vanaleg bláber, dökkblá á lit og vaxa þétt saman á sérstökum stöngli, sem hangir í skjóli blaðanna.

Í leiðangri sögunnar eru yfir sextíu norrænir menn og konur, sem að líkindum höfðu aldrei litið vínber. En svo er þar í hópnum

Lauf af vínviði.

einn maður, sem á unga aldri hafði komið úr suðlægari löndum, þar sem vínrækt var stunduð og þekkti vínviðinn, óefað af laufinu og táginni, sem blöðin vaxa út úr. Olli þetta honum svo mikilla geðbrigða, að hann fór að tala móðurmáli sínu og félagar hans héldu hann ölvaðan. Sjálfsagt eru það nú ýkjur, að þeir hafi tínt bátfylli af berjum — haft „jollu attaní“, eins og skáldið kvað í gamni, en mörg lygilegri saga hefir þó reynzt sönn.

Fyrir nokkrum árum gróðursetti tengdasonur minn þrjá eða fjóra teinunga af þessum vínvið við hliðina á bílskúrnum okkar. Eftir tvö ár voru greinarnar búnar að klæða allan vegginn og þakið upp yfir rjáfur. Tíndu drengirnir í nágrenninu hálf-fullan þvottabala af berjum á skammri stundu dags. Úr þeim fengum við nokkrar flöskur af betra rauðu víni en selst í vínbúðunum. Konur búa líka til úr þeim gómsætt berjahlaup.

Einhvers staðar minnir mig að standi í annálum, að skip hafi komið úr hafi frá Grænlandi, sem allt var geirneglt eða tréneglt. Það segir sig sjálft, að slíkt skip hlaut að hafa verið smíðað vestra úr vestrænum trjávið. Hefði viðarins verið aflað frá Norðurlöndum var að sjálfsögðu eins auðvelt að kaupa þar járnnagla um leið til smíðanna. Þá má ekki gleyma Húsasnotrunni, sem líklegast hefir verið einhvers konar gólfsópur þeirra tíma. Hún var smíðuð úr mösurtré eða maplevið, sem að vísu vex víðar um heim en vestan hafs. Okkar vestræna maple-tré er undra fagurt tré á að líta; úr því streymir á vorin lögur,

sem betra síróp fæst úr en nokkrum öðrum jarðargróðri. Viðurinn er harður og mjúkur áferðar og er hagnýttur til húsgagnasmíða og innan húss klæðningar og fleira.

* * *

Dýralífið fylgi jafnan gróðrinum, enda þótt ýmis dýr lifi af öðrum dýrum eins og mennirnir. Á Grænlandi og Baffinlandi var ekki um annað að ræða til manneldis en sel og hvítabirni á ísum og fisk þar sem náðist í auðan sjó. Á eyjunum vestan Baffinflóans eru Muskox dýrin að auki, sem nefnd hafa verið sauðnaut á Íslandi. Það dýrakyn er nú hvergi annarsstaðar til í víðri veröld. Hvergi eru þau þó nefnd í sögum Grænlands. Í Ungava eru hreindýr, þó ekki í ýkjastórum hjörðum eins og í Alaska og sumsstaðar á öðrum norðursvæðum. Úlfar og melrakkar eru vitanlega víðast hvar, en teljast til rándýra og eru ekki hafðir til manneldis, þótt feldir þeirra hafi klætt fólkið frá ómuna tíð. Þegar sunnar dregur á sjálfu meginlandinu er það krökkt af allskonar dýrum frá hafi til hafs. Hjartarkynstofninn, frá minnstu dádýrum og upp í hin tignarstóru elgsdýr, eru enn um allt land, þar sem mannabyggð hefir ekki útrýmt þeim. Þau halda sig þó ógjarna í stórum hópum. Aftur á móti héldu vísundarnir sig í afarstórum hjörðum um allt land, einkum þó á sléttum miðlandsins, þar sem talið er að þeir hafi skipt milljónum um eina tíð. En fyrir óstjórnleg dráp hvítra manna lá við sjálft, að þeir hyrfu af jörðinni. Sagan um tangann, sem líktist mest kvíabóli að morgni dags, bendir einmitt á eina slíka hjörð.

Enginn skyldi gera gys að mannýgum tarfi í vígahug. Ég hefi spurzt fyrir um raddir helztu villidýra þessa lands, og kemst ekkert þeirra í hálfkvisti við beljandi griðung. Auk þess ráðast ekki villidýr á menn, heldur forðast þá miklu fremur. Indíánarnir þurftu því ekki að vera neinar bleyður, þótt þeir hrykkju fyrir þvílíku öskrandi skrímsli, ekki sízt þegar þeir voru þar í friðsamlegum viðskipta erindum.

Frumþjóðirnar.

Þegar Evrópumenn tóku bólfestu í Vesturheimi voru hér fyrir tveir kynflokkar manna — guli kynstofninn, sem jafnan hefir fylgt heimskauta- eða íshafs-löndunum, og rauðskinnarnir, eða brúnleita fólkið, sem aðeins lítil kynni höfðu af hinum og kölluðu þó Eskimóa, er kvað þýða hráæta. Vísindamenn fullyrða, að gula fólkið, sem er mongólakyns, hafi komið frá Síberíu fyrir um það bil 2000 árum yfir Bering sundið á ísum, líklega vegna selsins, sem meiri mergð er af þar á eyjunum í og í kringum sundið en fyrirfinnst annars staðar í heimi. Hafa Eskimóarnir í fyrstu staðnæmzt í Alaska, en svo færzt hægt og hægt austur á bóginn unz þeir náðu Ellesmere eyju, Baffinlandi og að síðustu Grænlandi norðanverðu. Þeir fylgdu ávallt ísnum og selnum og þekktu því hvorki báta né siglingar. Óefað hafa þeir seinna meir lært af Grænlendingum, á næstu öldum, að búa til báta, og þegar efnivið brast lærðu þeir af hugviti sínu að hagnýta skinnin. En grindina í bátana þurftu þeir þó að fá einhvers staðar frá, og í skóglausu

landi var ekki um annað að ræða en þær spýtur, sem Grænlendingar lumuðu á. Þessir bátar hafa aldrei verið haffærir í orðsins eiginlega skilningi, en dugðu þó til fiskiveiða á innfjörðum og skammt undan landi. Það verður að vísu að játa, að skinnbátar þekktust víðar en á Grænlandi, en óvíst hve víða, og hve snemma á tíð. Tungumál Eskimóa er afarólíkt tungum Evrópumanna, og er af sömu rótum runnið og mál frænda þeirra Síberíu megin, en skilst þó ekki lengur þar sökum ólíks tungutaks. Þeir Eskimóar, sem ekki hafa til lengdar umgengizt hvíta menn, eru siðavant og friðsamt fólk, sem lifir sem mest af sameign, og á aldrei í erjum eða bardögum, en þeir eru glaðværir og gamansamir og eru jafnan reiðubúnir að búa til sögur, sem enginn flugufótur er fyrir, jafnvel bardagasögur um sjálfa sig, ef þeir halda að gestum þeirra sé skemmt, og bera þá jafnan sigur úr býtum. (Vil. Stef.). Ekkert er því fjær sanni en það, að þeir hafi ráðið niðurlögum Grænlendinga á 13. og 14. öld. Miklu er það líklegra, að yngra fólkið norræna, sem fór í norðursetu árlega, hafi kynnzt þar Eskimóunum á suðurleið þeirra og smám saman blandazt þeim, en eldra fólkið dáið út fyrir elli sakir og ef til vill í drepsóttum og harðrétti. Uppgröfturinn á Herjólfsnesi benti á beinkröm og fæðuskort. Ekki er heldur óhugsanlegt, að ýmsir hafi dreifzt suður um haf og týnzt þar í óeirðum Indíánanna.

Þegar Columbus og föruneyti hans rakst á Vesturheim, héldu þeir í fávizku sinni, að þeir væru komnir til Indlands. Þeir komust fljótt að raun um, eins og þeir reyndar höfðu búizt við, að allar strendur, eyjar og andnes voru krök af fólki, sem þeir báru engin kennsl á, né skildu, svo þeir kölluðu þá bara Indíána (Hindua), og hefir það nafn því miður tollað við síðan. En það sem þeir vissu ekki þá var, að hér var um áður óþekkt mannkyn að ræða — rauðbrúna fólkið, sem búið hafði um allt þetta meginland frá hafi til hafs, nema á heimsskautasvæðunum, frá alda öðli. Vísindamenn halda því nú fram, að fundizt hafi menjar þess, að þetta fólk hafi verið hér í landi fyrir 10—12 þúsund árum. Eins og annars staðar í veröldinni, skiptust þeir í margar þjóðir og ættbálka, sem aldrei sátu á sárshöfði hver við annan. Sunnar í álfunni höfðu þeir komizt á hátt menningarstig — stundað akuryrkju, byggingarlist, og jafnvel stjörnufræði. Hér um miðja álfuna, héldu þeir sér sem mest við veiðimennsku, fylgdu dýrahjörðunum fram og aftur um landið og bjuggu í tjöldum. Þetta er yfirleitt gjörvilegt, vel vaxið fólk, ekki ófrítt í andliti, einkum á yngri árum, en eldist snemma í sýn, einkum þó kvenfólkið, sem látið var vinna öll erfiðisverk nema veiðarnar. Fer andlitshörund þeirra snemma í hrukkur og fellingar. Er það sennilega orðið að erfðum í gegnum árþúsunda útivist í kulda, hita og veðurbarningi. Ég þori að fullyrða, að fólkið þar eystra, sem Grænlendingar lentu í skærur við, hafi verið það fólk, er þeir nefndu skrælinga; því þeir einir manna hafa skorpið og skrælnað hörund.

GUTTORMUR J. GUTTORMSSON:

Á heimleið

— VORIÐ 1965 —

Héðan ég fer með þeim fyrsta hrafni
sem flýgur norður með land fyrir stafni,
landið mitt góða með vötn og velli
og villilands skóga í hárri elli.
Þar á ég ból og þar á ég skjól
og þar á ég sól í heiði
og þar á ég líka leiði.

Þangað ég fer, því ég festi rætur
forðum við ána um veturnætur.
Alltaf til skiptis hún fjarar, flæðir,
frýs og ylnar og klakann bræðir,
hún streymir með allt sem á ýmsu valt,
en einkum var kalt í geði
og gleymast mér þarf til gleði.

Með viðburði streymir hún veg að ósi,
ei verða þeir sýndir í dagsins ljósi.
Stórvatnið tekur þeim straumum móti,
þeir stöðvast og brotna í ölduróti
og aldrei meir koma aftur þeir,
í aur eða leir þeir hverfa
og eilífa lífið ei erfa.

Minning um atburð í andans ríki
mun aldrei verða að dáins líki,

en lifa um eilífð sem vera og vara
— ei veröld þeirri úr minni fara.
Atburður hver, sem yndisleik ber,
það ávinnur sér í heimi
að minningin glöð hann geymi.

Eftir mér bíða á undan farnar
alfögru, hugljúfu minningarnar,
þar sem ég sál minni sjálfri mæti
í Zion á einhverju himna stræti.
Finni ég þær mínum faðmi nær,
Faðir vor kær, þá segðu:
Í sál þinni og anda þær eigðu.

Hvernig sem fer, allt er fullkomnað bráðum,
það fer ekki neitt eftir mínum ráðum
fremur en þá er ég fæddist í heiminn
— og fyrir mér á að hverfa út í geiminn
án tilgangs sem sízt má teljast víst,
en torvelt mér lízt það vera
sér grein fyrir því að gera.

Var lífið þess vert að lifa bara
fyrir ljúfsælar minningar? Hrafninn má svara:
Minningar ódauðlegs eðlis ég játa,
en óráðin samt er hin mikla gáta.
Í mannsandans geim og hans minninga heim
eftir minningum þeim má gruna
að enginn sé andi að muna.

DR. RICHARD BECK:

Ljóðagerð Vilhjálms Stefánssonar

Í ritgerð minni um dr. Vilhjálm Stefánsson, „Skáld athafnanna", sem birtist í **Tímariti Þjóðræknisfélagsins** 1963, vék ég stuttlega að ljóðagerð hans á yngri árum og lét þess jafnframt getið, að ég hefði í huga að rita ítarlegar um þessi kvæði hans síðar. Nú hefir mér unnizt tími til að gaumgæfa betur þessi æskuljóð Vilhjálms, sem flest er aðeins að finna í **The Student**, mánaðarriti stúdenta á Ríkisháskólanum í Norður-Dakota (University of North Dakota) frá þeim árum, er hann stundaði þar nám.

Ekki hefir áður neitt samfellt yfirlit verið ritað um þessi kvæði hans, hvorki á ensku né íslenzku, en sjálfur víkur hann að þeim í ritum sínum, einkum í bók sinni **Hunters of the Great North (Veiðimenn á hjara heims**, í íslenzkri þýðingu Ársæls Árnasonar), sem ég vitnaði til í fyrrnefndri ritgerð minni um hann, og einnig í sjálfsævisögu sinni, **Discovery** (New York, 1964), er síðar verður vitnað til. Ennfremur er nokkrar upplýsingar um ljóðagerð Vilhjálms að finna í prýðisgóðri ævisögu hans, **Vilhjalmur Stefansson. Prophet of the North**, eftir Earl Parker Hanson (New York, 1941). Þá víkur dr. Thorvaldur Johnson að ljóðagerð Vilhjálms á yngri árum, og að ritstörfum hans á íslenzku og um íslenzk efni, í hinni athyglisverðu grein sinni „The Young Vilhjalmur Stefansson" (**Lögberg-Heimskringla** 12, september 1963). Loks ber að geta gagnorðrar greinar Páls skálds Bjarnasonar „Two Sonnets by the Arctic Explorer Vilhjalmur Stefansson" (**The Icelandic Canadian**, Autumn 1964), þar sem greinarhöf. fylgir tveim sonnettum Vilhjálms úr hlaði með inngangsorðum um ljóðagerð hans á skólaárunum. En Páll var æskuvinur og skólabróðir hans, og þess vegna gagnkunnugur honum og ljóðagerð hans á þeim árum.

Vilhjálmur Stefánsson hóf nám í Undirbúningsdeild (Preparatory Department) Ríkisháskólans í Norður-Dakota í Grand Forks haustið 1898. Var þess eigi langt að bíða, að hann kæmi fram á sjónarsviðið sem skáld, en fyrsta kvæði hans, sem ég hefi fundið í mánaðarriti háskólastúdenta, var kvæðið „The Last Hour", sem prentað var í apríl 1899. Er það all langt kvæði, órímað, ort (að undanteknum síðustu ljóðlínunum) undir „blank verse" bragarhætti, sem algengur er í enskum ljóðaleikjum og söguljóðum, en Vilhjálmur var á þessum árum (eins og hann segir sjálfur í framannefndum ritum sínum), meðal annars, orðinn víðlesinn í ritum enskra öndvegisskálda, bæði á frummálinu og í íslenzkum þýðingum. Í skemmtilegu bréfi, sem prentað er í áðurnefndri ævisögu Vilhjálms eftir Earl Parker Hanson, segir æskuvinkona Vilhjálms, Sigríður Hall-

dórsson (síðar Mrs. J. E. Galbraith í Cavalier, N. Dakota), að seint á rigningardegi miðsumars 1897 hafi Vilhjálmur, sem þá var á 18. ári, komið heim á sveitabæ foreldra hennar í íslenzku byggðinni, og hafi þau, hún og Vilhjálmur, setið við það langt fram á nótt að lesa og rökræða skáldskap, sérstaklega söguljóð Byrons **Parisinu**, sem þau höfðu í íslenzkri þýðingu Steingríms Thorsteinssonar. Sigríður heldur áfram: „Þýðandinn var sjálfur mikið skáld; eigi að síður, bárum við þýðingu hans gaumgæfilega saman við frumritið, og komumst að þeirri niðurstöðu, að hún væri í heild sinni mjög sómasamlega af hendi leyst („on the whole quite fair")! Sigríður bætir því við, að Shelley og Burns hafi þau bæði unnað hugástum. Ekki var Kipling síður Vilhjálmi vel að skapi, eins og nánar verður vikið að síðar í þessari greinargerð. Skal þá horfið aftur að fyrsta kvæði Vilhjálms, sem ég hefi fundið á prenti.

Eins og heiti þess, „The Last Hour", bendir til, fjallar það um mann einn, sem á dauðastundinni horfir yfir farinn veg og gerir upp reikningana við sjálfan sig og lífið. En þar sem stúdentaritið, er geymir innan spjalda sinna umrætt kvæði, mun eigi vera varðveitt nema í mjög fárra höndum, líklegast ekki nema í nokkrum bókasöfnum, og enda þótt kvæðið væri á sínum tíma endurprentað í **Heimskringlu**, þykir mér fara vel á því, að það varðveitist í þessu tímariti, sem um annað fram er helgað þjóðræknis- og menningarlegri starfsemi Íslendinga vestan hafs og bókmenntum þeirra. Mun ég fylgja sömu reglu um önnur styttri kvæði Vilhjálms, að undanteknum fyrrnefndum sonnettum hans, fella þau í heild sinni á frummálinu inn í þessa frásögn mína um ljóðagerð hans. Má ennfremur geta þess, að umrætt fyrsta prentaða kvæði hans er eitt af lengstu ljóðum hans, en það er á þessa leið:

The midnight lamp was burning by his bed,
His breath froze on the counterpane, his ear
Was strained to hear the wailing of the wind
And wand'ring footstep of the passerby.
No friend was near, no faithful hand to hold
His frail, weak one, or press the fevered brow
As death crept over it—cold and cruel death
That comes to many as a thief at night,
Unwelcome and unbidden; but to him
Welcomed and watched for; welcomed as a friend
Whose voice, tho' cold and harsh to those who fear,
Is sweet to him who suffers, and has felt
The sorrows and the burdens of existence.
Who, with a purpose to do good and right,
Has fought the battle of the weak, to earn
The idiot jeers of those he strove to raise.

* * * * * * *

The winter night grew calmer and the steps
Grew fewer on the street, and when the last
Had died away, with sudden feverish strength
He raised himself and with quick, failing breath
Broke bitter on the silence of the night:

"Why was I born? O, why?
Why had I the power to know and feel
The suffering of self-deluded fools
Who see not and cannot be made to see,
That their own ignorance is the one great cause
Of all they suffer? Proud of puny mind
They praise themselves, extol their fancied gifts
And feigned possessions, glorifying in
Not what they are but what they ought to be.

"O they are old in folly, babes in sense;
Their babble is of Freedom, "tis a word
That means but little in the mouths of those
Whose thoughts are bound up in the past, whose hearts
Pay slavish worship to the wooden gods
Themselves have fashioned, or their ancestors.
Free? In a land of Freedom? They are free
To do as others do, or not and starve;
To think as others think or keep their thoughts
Securely hidden from all prying eyes,
No jar Catholic ears with heresies.
For even truth is but a heresy
If it confutes a 'science,' or a creed.
Or custom iron-bound and guarded well
By doting crankage. Slaves are lulled to rest,
Each by each, with chants of liberty.
And, each by each deceived, they round them weave
A cage of Good Old Customs, Sacred Faiths
And Immutable Follies, whoso durst
To touch is cursed by all, and spat upon,
And flung to earth and tramped, and cursed again."

"O thoughts that burn and torture! Canting world,
I leave you now. But on a brighter day
A stronger arm than mine may lift thy yoke,
My Brother, and may teach thy eye to see
Thyself as God hath made thee and to know
Thy power and thy weakness and to do
Full justice to thyself, and thus, to all.
Teach thee to feel thy highest duty is
To walk thy path with open ear and eye
Breathing love's sweetness while thy love is young
And living life as if 'twere good to live."

* * * * * * * *

In the gloomy, gloomy chamber
Gathers slow the light of morning
And the silent sunbeams creeping
Through the lattice, past the snowdrift,
Meet a steady, steel-cold eye.

Vilhjálmur var 19 ára, þegar kvæði þetta var birt, og er þar því óneitanlega efnilega úr hlaði riðið um ljóðagerðina. Gætir þar hreint ekki lítils valds á máli og ljóðformi, og lýsingarnar margar hverjar að sama skapi vel gerðar; þar er einnig djúp undiralda tilfinninganna, og lífshorfið þroskaðra en ætla mætti um ekki eldri mann. Hin frjálsa hugsun og ádeilukenndin leyna sér ekki. Auðsætt, að hið unga skáld fer sinna ferða í skoðunum, enda svipmerkti það Vilhjálm frá upphafi vega og til leiðarloka.

Eins og dr. Thorvaldur Johnson bendir á í framannefndri grein sinni um Vilhjálm, var það einnig einmitt þetta kvæði, sem fyrst varð til þess, að vekja eftirtekt íslenzkra lesenda á honum, er það var endurprentað í **Heimskringlu** 11. janúar 1900.

Næsta kvæði Vilhjálms í stúdentablaðinu var „Ocean — A Fantasy“, prentað þar haustið 1899, og fer hér á eftir:

O mighty sea, I walk upon thy shores
And hear thy moan, and see thee strive in vain
To break the fetters that thy soul abhors,
To cast aside the sordid, earthly chain
That fetters even thee, and drags again
Back to this puny world, when thou wouldst rise
To clasp thy bride who, with her virgin train
Wonders with aimless step the gem-paved skies
And bends on thee a look of love that never dies.

My heart is sore within me, but thy pain
Is greater than my own; I love and weep
Upon thy shores a moment, then again
To whence I came, to rest and dreamless sleep.
But thou, O ocean, still thy watch must keep
And beat thy breast against thy shores, and moan,
And grind them in thy agony, and steep
Thy eyes in hopeless tears, while on her throne
Thy queen sits, desolate, disconsolate, alone.

Thus must thou on, and when thy thunder sound
Falls heedless on the ears of those who sleep,
When in thy raging anguish thou hast ground
The continents to dust, and when thy sweep
Boundless, endless, overwhelming deep
Is all-in-all on earth, still wilt thou sigh
In vain for her, who over thee must keep
Her watch. Through eons thou art doomed to cry
Unheard, for frail man's birth-right; when hope is gone, to die.

Hér er það ímyndunaraflið, sem gefur lýsingunni á hafinu byr undir vængi, samhliða orðavali lýsingarinnar sjálfrar, að ógleymdri íhyglinni, sem er hinn þungi undirstraumur kvæðisins.

Leið nú á annað ár þangað til mánaðarrit stúdentanna flutti kvæði eftir Vilhjálm, svo að fullyrt verði með vissu, þó að nafnlaus kvæði eftir hann kunni að hafa komið þar á því tímabili. En í marzhefti ritsins 1901 birtust ekki færri en þrjú kvæði hans, öll að vísu nafnlaus, en um það er vitað eftir öruggum heimildum, að þau voru ort af honum. Er þar fyrst á blaði það kvæði hans, sem kunnast hefir orðið, „Philosophy at Twenty“, eða „Heimspeki tvítugs manns“, eins og dr. Sigurður Júlíus Jóhannesson nefndi það í snjallri þýðingu sinni. Tók ég hana í heild sinni upp í áðurnefnda ritgerð mína um Vilhjálm í **Tímariti Þjóðræknisfélagsins**, og vísa þangað til hennar, en í frummynd sinni á enskunni er kvæðið þannig:

A feeling comes to my heart tonight
That has filled, since the world began,
The centuries; and been the light
Of the life of the common man.
For love is the law, the master force,
That makes the world akin;
That throws a glow over all without
And mellows the soul within.

'Tis glorious, on a world-wide stage,
To wear a hero's crown
That shines with the gems
of mighty deeds,
With the gold of a fair renown!
But every prize this earth holds out,
Or has held since the world began,
I would renounce, and live,
for a woman's love
The life of a common man.

For what care I that the world go wild
At the whisper of my name?
The love of the woman my song has sung
Is not priced in terms of fame!
There is no boon this earth holds out,
Or has held since the world began,
That can fill the place of a woman's love
In the life of any man.

But if the prize of a woman's love
Falls not to me or you,
Let us hide the blight of a ruined life
In a work that is strong and true.
For those who have builded earth's
fairest shrines,
And have wrought,
since the world began,
Are those denied a woman's love
And the life of a common man.

Hvort kvæði þetta er byggt á reynslu hins unga skálds í ástamálum, eða ávöxtur skáldlegs hugarflugs hans eins saman, veit ég ekkert um. En hvað, sem því líður, þá er þar vel á efni haldið bæði um ljóðform og málfar, og tilfinningahitinn sannfærandi. Lífsspeki sú, sem kvæðið flytur, er einnig næsta eftirtektarverð. Er eigi, sem hér megi greina, þá ákvörðun Vilhjálms, sem hann tók eigi löngu síðar, sem sé· að snúa baki við ljóðagerðinni, sem átti hug hans um annað fram á þessum árum, og gerast í þess stað **skáld athafnanna?**

Í þessu hefti skólaritsins eru einnig prentaðar sonnetturnar tvær, sem Páll Bjarnason tók upp í grein sína um Vilhjálm í **The Icelandic Canadian,** en þær eru „Whitman" og „Science" og sé ég ekki ástæðu til að láta endurprenta þær hér, þar sem lesendur eiga svo greiðan aðgang að þeim.

Hins vegar hika ég ekki við að telja sonnettur þessar meðal beztu kvæða Vilhjálms, um formfestu og þrótt máls og mynda, en jafnframt eru þær hugsun hlaðnar. Hefir hann auðsjáanlega dáð Whitman fyrir frumleik hans í ljóðagerð, frelsis- og mannást hans. Sonnettan „Science" virðist mér þó vera enn betri skáldskapur, en þar hyllir skáldið sannleiksleitandann fögrum orðum og hjartaheitum. Var þess einnig eigi langt að bíða, að Vilhjálmur helgaði vísindunum nám sitt, og skipaði sér í sveit þeirra, er telja það háleitasta hlutverkið að víkka landnám mannlegrar þekkingar.

En skáldórarnir eru enn ofarlega í huga hans í kvæðinu „A Dream When Dreams Are Vanished", sem birtist í aprílhefti skólaritsins 1901:

The sun is rising in the east,
Rosy dawn wakes life with a kiss,
And love is all, and life is bliss,
And flowers strew the way.
The fragrant morning breezes blow
Sighing low ,very low—
What is it they should know?

The sun beats down from a noon-day sky
On a stifling struggle
with man and life,
On trampled hopes, on wild,
blind strife,
And a plain crisp—burned, and bare
Of the mirage dreams
that clothed it green,
And morning gold, and silver sheen,
And liquid blue between.

The sun is setting in the west;
Love has set, the past is dead.
Leave me alone to bury my dead;
To lay them low, very low;
To cover them and softly pray
That memory's silken foot
may stray—
Not that—some other way.

Kvæði þetta er lipurt og ljóðrænt, og um bragarhátt í annari tónteg-

und heldur en fyrri kvæði hins unga skálds, en að efni til sver það sig í ætt til kvæðisins „Heimspeki tvítugs manns", þó að hið síðarnefnda sé stórum betur ort og efnis meira.

En í sama hefti háskólaritsins (apríl 1901) birti Vilhjálmur grein, er hann nefndi „Aberholtz", um ástir og ástamál. Er hún rituð undir fullu nafni, V. Stefanson, en annars merkti hann kvæði sín annaðhvort V. St. eða V. S., en birti þau stundum nafnlaus, eins og bent hefir verið á um sum þeirra hér að framan. Inn í grein þessa fléttar hann allmörg kvæði stíluð til nokkurra ónefndra skólasystra hans, ort í anda og undir bragarháttum frægra skálda (Shelley, Longfellow, Spencer og fleiri); er þar jöfnum höndum slegið á strengi gamans og alvöru, en glettnin þó mest áberandi. Engan vafa tel ég leika á því, að Vilhjálmur hafi sjálfur ort kvæði þessi, og bera þau gott vitni valdi hans á ensku máli og rímfimi hans.

En í febrúarhefti stúdentaritsins sama ár (1901) hafði hann birt stutt leikrit í bundnu máli allt annars efnis, þar sem víða er grunnt á ádeilunni, eins og Páll Bjarnason getur réttilega um í grein sinni um Vilhjálm. Leikrit þetta nefnist „Vacation Tragedy" og er um 350 ljóðlínur að lengd. Afrit af því er varðveitt í bókasafni Vilhjálms, The Stefansson Collection, Dartmouth College Library, Hanover, New Hampshire, og merkt upphafsstöfunum „V.S." Er það skiljanlegt, að sumir háskólakennaranna hafi eigi, eins og Páll Bjarnason víkur að í grein sinni, litið kvæði þetta vinsamlegum augum, þar sem þar er að finna beinskeytta ádeilu á forseta háskólans. Hitt er laukrétt, eins og Raymond P. Holden rithöfundur bendir á í grein sinni um Vilhjálm, „Explorer and Man of Letters", **Polar Notes** (Occasional Publication of The Stefansson Collection, November, 1962), að í þessum ádeilukennda ljóðleik Vilhjálms megi sjá merki þess sjálfstæðis í hugsun, þeirrar dirfsku í skoðunum, sem síðar varð svo einkennandi fyrir hann, er hann í ræðum sínum og ritum gekk djarflega á hólm við rótgróna hleypidóma og vanþekkingu.

Seinasta kvæði eftir Vilhjálm, sem ég hefi fundið í mánaðarriti stúdenta Norður Dakota háskóla, birtist í janúarheftinu 1902, og nefnist „Ode of Welcome"; all langt kvæði, er tekur yfir framsíðu ritsins, en þar var flestum kvæðum Vilhjálms skipað til sætis. Eins og heiti þess bendir til, er kvæði þetta fagnaðaróður til nýrra stúdenta, hreimmikið og í léttum tón, en jafnframt er þar slegið á alvarlegri streng, hinir nýju stúdentar eggjaðir til þess að vera trúir sjálfum sér, til sjálfstæðis í hugsun og til frjósamra dáða.

Þessi eggjunarorð Vilhjálms í seinasta prentaða kvæði hans í stúdentaritinu mega einnig skoðast sem ljóðkveðja hans til skólabræðra hans og systra, því að í marzbyrjun 1902 var honum vikið úr skóla, eins og frægt er orðið, á þeim forsendum, að hann hefði verið uppvöðslusamur um of og gert sig sekan um brot á skólareglum. Skal það ekki nánar rakið hér, en skylt að geta þess, að hér var um að ræða um frávikningu úr skólanum um stund-

ar sakir, það, sem eftir var skólaárins. Jafn réttmætt er einnig að geta þess, að sumir háskólakennara hörmuðu það, að nauðsynlegt var talið að taka þessa ákvörðun, og var dr. Webster Merrifield, forseti háskólans, í þeim hópi. (Smbr. Hanson: **Stefansson. Prophet of the North,** bls. 21). Hvað sem því líður, varð þessi frávikning til þess, að Vilhjálmur hvarf með öllu frá námi á Norður Dakota háskóla, en hóf stuttu síðar, góðu heilli, nám á Ríkisháskólanum, Iowa (University of Iowa), með frábærlega glæsilegum árangri. (Smbr. ritgerð mína, bók Hansons bls. 22—23, og sérstaklega sjálfsævisögu Vilhjálms.) Bæta má því við, að Ríkisháskólinn í Norður-Dakota hafi bætt Vilhjálmi upp brottvikninguna, er skólinn síðar krýndi hann sínum hæsta heiðri 1930 með því að gera hann heiðursdoktor, sama árið og Háskóli Íslands sýndi honum sama sóma.

Vilhjálm hafði dreymt stóra drauma um það að verða skáld, eins og hann segir sjálfur í ritum sínum, og ég vitnaði til í grein minni um hann í tímariti þessu. Hann hefir einnig sjálfur skýrt frá því, hversvegna hann sneri baki við ljóðagerðinni, og fer um það þessum orðum í sjálfsævisögu sinni, sem hér er lauslega snúið á íslenzku, en nýútkomna íslenzku þýðingu ævisögunnar hafi ég enn eigi séð:

„Annað merki vaxandi alvöru var það. er ég hvarf frá þeirri ætlun minni að verða mikið skáld. Fyrsta ár mitt á háskólanum hafði ég ort kvæði í álnatali („by the yard"), og hitnað hugur af afreksgleði, þegar sýnishorn þeirra voru prentuð í mánaðarriti háskólans, **The Student.** Ég hafði lært utanbókar kvæði Kiplings **Barrack Room Ballads** og **Departmental Ditties**, ekki af ásettu ráði, en sem árangur þess að hafa iðulega lesið þau upp á fastsettum skemmtiskrám. Um tíma hvarflaði það að mér, að verða eftirmaður Kiplings. Sá draumur varð að engu, er mér dag nokkurn kom fyrir sjónir í **Scribner's Magazine** kvæðið „Gloucester Moors" eftir mann, sem ég hafði aldrei heyrt getið, William Vaughan Mody. Eftir að hafa lesið það kvæði, orti ég aldrei eina einustu ljóðlínu. Virtist mér, að þegar maður, sagður vera á mínum aldri, gat ort kvæði svo miklu betur en ég gat nokkur sinni vonazt til að gera, að mér væri það bezt, að velja mér braut til frægðar þar sem samkeppnin væri ekki eins hörð."

Geta má þess, að við minningarguðsþjónustuna um Vilhjálm á Dartmouth Gollege 30. ágúst 1962, las Prófessor Henry B. Williams upp fyrrnefnt kvæð Moodys, með þeim formála, að ævilöng ást Vilhjálms á skáldskap hefði átt rætur sínar í því, að hann hefði á yngri árum ætlað að verða skáld, en þetta kvæði Moodys hefði beint honum braut í þá átt að helga landkönnun og vísindum skapandi skáldgáfu sína.

Hversu langt hann hefði náð á skáldskaparbrautinni, hefði hann haldið áfram á þeirri braut, er vitanlega erfitt að fullyrða, en æskuljóð hans eru þannig vaxin um ljóðform, málfar og þróttmikla hugsun, að mikils hefði mátt af honum vænta í þeim efnum. Hann var aðalskólaskáldið á háskólaárum sínum, eins og þeir æskuvinir hans

og skólabræður, Guðmundur Grímsson, síðar hæstaréttardómari, og Páll skáld Bjarnason, hafa báðir sagt á prenti. Þetta kemur einnig ljóslega á daginn, þegar borin eru saman ljóð hans við önnur kvæði, sem birtust í mánaðarriti stúdenta á þeim árum. Beztu kvæði hans bera þar af hinum sem gull af eiri.

En í víðtækari merkingu reyndist Vilhjálmur alla daga trúr æskuást sinni á skáldskapnum. Í rauninni beindi hann einungis djúpstæðri skapandi skáldgáfu sinni inn á aðrar leiðir, og varð í óvenjulega ríkum og varanlegum mæli **skáld athafnanna** í fyllstu merkingu þess orðs; opnaði með landkönnunarferðum sínum og rannsóknum, og með fágætu andans innsæi sínu, nýja heima sanninda og þekkingar. Það er hverju orði sannara, sem Raymond Holden segir um Vilhjálm í framannefndri grein sinni um hann: „Hann hélt áfram að vera skáld, af því að hann gegndi til fullnustu því hlutverki skáldsins, að minna menn á hluti, sem þeir höfðu gleymt eða túlkað ranglega, eða á það, sem þeir gerðu sér ekki grein fyrir, að þeir vissu."

Dr. RICHARD BECK:

VETUR OG VOR

Þó að vetur klakaklær
kalda nísti foldu,
vorsins heita hjarta slær
hægt í djúpri moldu.

Senn þau heitu hjartaslög
hlýja jarðarvanga,
bráðna fanna- og frostalög,
fögur blómin anga.

KVEÐJA TIL KJARVALS ÁTTRÆÐS

Tindum frá til fjörusands,
í fögrum skáldasýnum,
þú hefir túlkað tign vors lands
með töframætti þínum.

Ný bók

Snæbjörn Jónsson:

LOKASJÓÐUR
Greinasafn.

Þetta er þriðja bók Snæbjarnar af þessu tæi, og segir útgefandi, og reyndar einnig höfundurinn, að nafnið eigi að tákna, að það muni verða síðasta bókin þess efnis. En lokasjóður á sér eldri merkingu. Hann er íslenzk blómjurt, sem fær nafn sitt af Loka.

Í bókinni eru um þrjátíu greinar og því enginn vegur til að nafngreina þær allar. Þó má geta þess, að fjórir Vestur-Íslendingar fá þar góða útreið; þá eru allmargar æviminningar, og eins og gengur og gerist er þar kostanna aðeins getið, svo allir verða englar eftir dauðann.

Framarlega í bókinni er athyglisverð grein um sálmabókina íslenzku. Bendir höf. meðal annars á, að sálmarnir séu óþarflega margir og fjöldi þeirra aftur úr tímanum. Rétt um sama leyti og ég var að lesa þetta hittist svo skrítilega á, að foringi sameinuðu kirkjueildanna ensku í Kanada lét yfirheyra sig á sjónvarpi um trúarleg efni. Kvartaði hann einmitt yfir því sama, að fjöldi af ensku sálmunum í bók þeirra samræmist ekki lengur hugsunarhætti eða trúarhugmyndum nútímans, og nærri grátlegast sé, að margir fegurstu og hugljúfustu sálmarnir verði að fara úr bókinni af þeim ástæðum. Er þetta ekki sízt eftirtektarvert vegna þess, að þessar kirkjudeildir hafa ekki fengið sérstakt orð á sig fyrir frjálslyndi í trúarefnum. Duttu mér þá í hug Passíusálmarnir, sem þrátt fyrir formfegurð og andríki, eru algerlega byggðir á blóðfórnarhugmyndinni, sem að vonum er nú dauð. Um eitt get ég þó ekki verið höf. samdóma. Hann tekur til fyrirmyndar sálm eftir deyjandi tæringarsjúkling, sem gerir drottin að blíðlyndri barnfóstru eða hjúkrunarkonu. Það stoðar ekki lengur að segja, að Guð sé ekki í storminum, en kenna þó jafnframt, að hann sé allt í öllu. Hvað verður þá sagt um jarðskjálftana, fellibyljina og stórflóðin, sem tortíma og límlesta þúsundir manna og skepna árlega?

Höfundur kvartar yfir því í þessari bók, eins og svo víða annarsstaðar, að íslenzku ritmáli fari mjög aftur í landinu, einkum blaðamálinu. Eitthvað kann nú að vera hæft í þessu, en er það þá ekki bein afleiðing af hraðanum, sem allstaðar virðist að vera í vexti? Nú eru nærri allir hættir að lesa — skima bara yfir síðurnar til þess, að ná efnisþræðinum. Slík lestraraðferð hvetur ekki rithöfunda til að vanda sig. Hér í landi er það beinlínis kennt, að hraðlesa. Ritdómarar stórblaðanna fá að jafnaði heila bók á dag og verða að skila umsögninni á hverju kvöldi fyrir miðnætti, svo morgunblaðið geti birt hana næsta morgun. Sjáflur er ég svo gamaldags, að ég les hvert orð, ef ég á annað borð byrja á bók. Með því fæ ég oft meiri ánægju út úr einni vel sagðri málsgrein en heilum kapitula.

Bókinni fylgja 24 ágætar myndir, og eru þær allar í heild aftast, nema ein, en hún er af Winston Churchhill ásamt grein um hann fremst í bókinni.

G. J.

JAMES D. PICKERING:

The Conversion of the Haugbúi

One of the first Old Norse poems to interest English speaking scholars was „The Waking of Angantyr," translated in 1705 by George Hickes. His prose version, in **Linguarum vett. Septentrionalium Thesaurus Grammatico,Criticus et Archaeologicus,** made the poem fashionable in the eighteenth century. „It reappeared in Dryden's **Miscellany Poems** VI, 1716, . . and in **Five Pieces of Runic Poetry translated from the Islandic Language,** 1763 (Hickes' translation, emended by Thomas Percy, but published anonymously) . . "1 It seems to have been one of the early examples of interest in "Northern Antiquities" which grew steadily in that century. The idea of the waking of the dead, the chilling locale and preternatural suggestion of the burial mound must certainly have appealed to the public which was later to make the Gothic Romance a most popular literary fashion.

But this interest was scholarly only in a limited sense. Hickes was primarily interested in the language of the poem, and the other translators wished apparently to have models of poetry free from rigid classical restrictions. They said little about the subject matter of the poems as it reflected matters of history or of saga tradition. The fact that it might have any interest to the student of English literary history they apparently ignored. Both of these matters are of interest here — the subject matter of this poem and other saga episodes and the possible recurrence or reflection of this material in Old English literature.

The subject matter — the waking of the dead in their burial place — serves to introduce us to two kinds of figure which appear frequently in the sagas. These are the haugbúi and the draugr. The first of these, the haugbúar, are figures like Angantyr and the other kinsmen of Hervör in **Saga Heidreks Konungs ins Vitra,** who have been buried in the mound on Sámsey. They lie quietly until their mound is opened by someone who wants something from it: in this saga, Hervör desires the sword Tyrfing. Although the mound breaker usually gets what he or she is after, the mound dweller, the haugbúi, gives it up reluctantly. Hervör gets only an argument, but others get a real fight.

The second kind of figure is the active haunter of the coutryside, someone like Víga-Hrapp of **Laxdaelasaga.** Hrapp has been in life a most contentious man, as his epithet would indicate. When he is taken suddenly with what he knows is his last illness, he requests to be buried under the doorsill of his eld-

hús, his fire-hall, standing up so that he can keep watch on his belongings. After his death, he is still as contentious as ever, so terrorizing the neighborhood that his land is soon deserted. To combat his activities, his neighbors dig him up and rebury him in a less populated place; then his haunting tapers off. Later, however, when someone new comes by sea to take over Hrappsstadir, the boat runs aground and finally overturns so that all but one of the party are drowned. A large seal with human eyes has been near the boat, apparently causing the catastrophe: this seal seems to be Hrapp's revenant. Finally Óláf Hoskuldsson takes over Hrappsstadir, renaming it Hjardarholt. The thrall who tends the dry cattle for Óláf complains of trouble in the byre. Óláf investigates and finds Hrapp lurking behind the door. After driving Hrapp back where he came from, Óláf opens his mound, cremates the corpse, and scatters the ashes at sea: Hrapp is heard from no more. This specter, the draugr, seems to be a kind of posthumous continuation of the ill-temper of a dead man.

The haugbúar and the draugar, then, are the two main groups of figures which we will look at. These are not the only types of preternatural creatures which the sagas deal with, but they are the only ones for our purposes here and now.

Let us begin this informal examination of these figures with some associations which will be important as we go along. First of all, the haugbúi or draugr seems usually to be the rightful inhabitant of a burial mound. In the **Eyrbyggja-saga**, at the end of chapter thirty-three, there begins the account of the death of Thórólf Baegifót, which, in chapter thirty-four, is followed by the account of Thórólf's first efforts at haunting. Just before his death, Thórólf returns from an interview with his son, Arnkel, in the course of which Arnkel has refused to aid his father against Snorri Godi. Frustrated and downcast, Thórólf goes to the high seat in his house where he remains all night without eating. On rising in the morning, his household finds him still sitting in the high seat, dead. Afraid to do anything with the corpse, the mistress of Thórólf's house sends for Arnkel who comes to see to the burial of the corpse. Arnkel puts a bag over the dead man's head after closing his eyes, nostrils, and mouth; then, through a hole in a wall, made for the purpose, Arnkel removes his father's body. On a sledge, Arnkel takes the body to its burial place in Thórsárdale where, after considerable trouble, the corpse is buried and stones are piled upon the grave.

After the death of Thórólf, many people begin to sense something strange in the countryside, as if Thórólf might not be resting peacfully. The cattle seem to be ridden mad; shepherds are chased home; and the spectre of Thórólf appears astride the ridgepoles of various dwellings. The people leave the disrict in fear. Summoning help, Arnkel goes to remove the corpse and rebury it elsewhere. The party opens up the mound to find the corpse intact, undecayed, but horri-

ble to behold. Arnkel and his party remove the corpse to a headland on the shore of the sea, tiring out two teams of oxen in the effort, and rebury him there, building a high wall between the burial place and the mainland. As long as Arnkel lives, his father lies quietly buried.

In chapter sixty-three of **Eyrbyggjasaga,** we learn that, after Arnkel's death, Thórólf again haunts the countryside. Thórodd, who had been in Arnkel's party for Thórólf's first reburial, undertakes the job again. He and a group of men open the mound to find Thórólf once again unaffected by decomposition, frightening to behold, huge and black. They have to pry him from the mound with a piece of wood. They take him to a great pile of wood at the edge of the sea and burn him there. Then a strong wind scatters most of the ashes; finally the cremation party rakes the rest into the sea. Here, as in **Laxdaelasaga,** is the account of a spectre from the very beginning. Even though he roams about in his haunting, he occupies his own burial place.

In the **Hardar saga ok Hólmverja** the fourteenth chapter tells of Hróarr and Hörd and a party of men breaking open the mound of Sóti the viking. After great difficulty, they penetrate the mound, finding Sóti seated in a ship in a side chamber of the mound, hideous to see. Before he can plunder the mound, Hörd must subdue the moldbúa or fornan draug, as Sóti calls himself. But Sóti, like Angantyr, Thórólf, and Hrapp, has been duly buried in his mound. Unlike Hrapp and Thórólf, however, he does not come forth to haunt the land, but remains to be aroused only when his burial place is violated. Since Sóti stays in his mound, then, he is the true haugbúi, even though he calls himself draugr. To keep the distinction clear, we will call the stay-at-home spectre haugbúi and the roving haunter draugr. Finally, let us note that the haugbúi guards a treasure; this is the second association important to this discussion.

The saga of Hrómund Gripsson contains, in chapter four, another example of the rightful mound dweller defending his mound against plunder. This is Thráin, King of Valland, who has had himself shut up in his mound alive with much treasure. After six days of digging in the mound, Hrómund and his party find a trapdoor. When they open it, there sits Thráin, huge and black, dressed in gleaming gold, seated upon a throne. Roaring loudly, he is blowing up a great fire. No one except Hrómund is willing to enter the barrow, in spite of the promise of three great treasures. Entering Thráin's chamber, Hrómund finds a sword which he quickly belts on. He challenges the huge black creature who, in turn, taunts him over the use of the sword. Casting the weapon aside, Hrómund wrestles with Thráin whose claws tear his flesh. Finally Hrómund throws his opponent, seizes the sword, and cuts off Thráin's head. Hrómund takes the three treasures himself and divides the rest of the loot among his party. Unlike Hrapp or Thórólf or Sóti, Thráin has not

died and then been buried; yet he is still the guardian of his own treasures. He must, like Sóti, be defeated in single combat before his barrow can be plundered. And this single combat, usually unarmed, between hero and haugbúi, is the third of our important associations.

The fourth example (or set of examples) of this sort of creature is in **Grettissaga.** In chapter eighteen, Grettir learns of Kári the old who lies in a barrow on a headland where Grettir has seen a flame leaping in the night. He and Audun, the yeoman who has told him the story, go to dig up the mound. In it, behind a wooden partition, Grettir finds great treasure. As he is about to remove the valuables, he is attacked from behind by Kári. Grettir has a hard struggle to defeat the haugbúi, but he does, with his bare hands. After the fight, he cuts off Kári's head and removes the hoard.

Later in the saga, chapters twenty-two through thirty-five give us the account of the shepherd Glám. Employed by Thórhall, who lives in the neighborhood of Vatnsdal, when no other man will come because of a ghost or spectre of some sort, Glám finally meets and is slain by this creature. After much trouble, Glám's body, black and swollen to the size of an ox, is buried under a cairn of stones. Glám's ghost proceeds to go on a rampage: riding ridgepoles of the farmhouses, destroying livestock, and scaring people to death. The people living in the area all leave save Thórhall's cowherd, the cowherd's wife, and the new shepherd, Thórgaut. Glám kills Thórgaut even as the earlier ghost had slain him and continues to haunt the area. At this point, Grettir arrives at the cowherd's farm. He stays with the old couple in spite of their warnings. During the night, Glám comes and makes a great racket. When he enters the house, Grettir seizes him, and they wrestle. Finally, after an exhausting struggle, Grettir subdues Glám and beheads him. The Vatnsdal area is again at peace.

Chapters sixty-five and sixty-six of **Grettissaga** tell us of Grettir's fight with another creature similar to Glám. This one, a female, enters a house where Grettir, disguised and calling himself Gest, is staying one Yule-eve. After a struggle similar to the one with Glám, the creature drags Grettir to the brink of a waterfall. There he works one arm free of the creature's grasp, draws his sword, and cuts off her arm. She springs into the waterfall and disappears. Later in the winter, Grettir returns to the waterfall with a companion. He goes down a rope to the bottom of the falls where he dives into the pool and swims up behind the cataract. There he finds and fights a gigantic creature armed with a pike or "heptisax." Grettir defeats the giant, cutting his belly open with a sword thrust. Seeing the entrails and blood in the water, Grettir's companion thinks that Grettir is dead and goes home. Grettir has to climb the rope, carrying the bones of two of the giant's victims, wrapped in a skin. Treasure is mentioned, but no amount is specified.

These tales, while they by no means exhaust the possible examples, are, if not typical of such saga matters, at least representative. From them we can make some useful generalizations. First of all, we can discover two distinct kinds of behavior among these creatures. Víga-Hrapp in **Laxdaelasaga**, Thórólf in **Eyrbyggjasaga**, and Glám and the giantess from beneath the falls in **Grettissaga** don't remain in their barrows or caves; they come out and disturb the countryside, destroying property, livestock, and human life. They seem to undertake an active and hostile kind of haunting. And haunting is, I think, the right word because it suggests the activities of the spirit of a dead human being. Hrapp, Thórólf, and Glám are all three dead men, revenants. Indeed, the reader of **Laxdaelasaga**, **Eyrbyggjasaga**, and **Grettissaga** must be struck by the similarities in the accounts of the burials of these three men. Although these creatures, because they have been buried, might be included in a kind of general grouping with the label haugbúar, the term draugar better applies to this sort of aggressive spectre — the active, rowdy, and destructive haunter of a whole countryside, who rides the ridgepoles of dwellings, kills off cattle, and either scares folks to death or otherwise kills them.

The other four, also the ghosts of dead men, behave quite differently. Angantyr of **Heidrekssaga**, Sóti the viking of **Hardar saga ok Hólmverja**; and Thráin, King of Valland, of **Hrómundarsaga Gripssonar**; and **Kári** the old of **Grettissaga** are all stay-at-homes. When they are disturbed in their barrows, they are as grim as any draugr, but they do not leave their mounds. These four are haugbúar, mound dwellers, although we should remember that Sóti calls himself draugr as well as moldbúi — earth dweller. These four are also, quite significantly concerned with guarding treasure. Indeed, Thráin seems to have had himself buried alive to be sure that, if he could not take it with him, no one else would have it either.

Four of these seven creatures (Sóti, Thráin, Kári, and Glám) have to be subdued in individual combat. Interestingly, the combat is usually without weapons: only after the hero, having broken into the mound to get the treasure, has defeated his spectral opponent barehanded does he use his sword, and then only to decapitate his foe. Both Hrapp and Thórólf are rendered inactive by reburial and final cremation.

This discussion has skirted the accounts of the third combat in Grettissaga, the fights with the so-called troll-woman and with the giant beneath the falls. These two creatures do not fit easily into either of the two categories — haugbúar or draugar — which we have delineated so far. Here we perhaps should shift our examinations to the behavior of the hero, particularly to the use of the rope for descent into the falls and to the companion whose confidence and courage fail him.

In all three stories of combat in

the burial mound, the hero is accompanied by men who show no desire at all to enter the barrows which they are breaking open. Hörd goes into the mound in **Hardarsaga** by means of a rope. One man, Geirr, does accompany him. But when they reach the door into the room with Sóti, Geirr remains in the doorway. After Hörd has subdued Sóti, the two men return to the ropes only to find two of their companions restraining the rest from running away. In **Hrómundarsaga Gripssonar,** Hrómund descends by rope into the mound, alone because his companions are afraid. After he defeats Thráin, he returns to his companions, who, though unwilling to venture into the mound, have at least stayed at the entrance. In Grettir's combat with Kári the old, Audun accompanies Grettir to Kári's grave to mind the rope while Grettir descends into the grave. After his combat, Grettir comes back to the rope to find Audun gone because he has heard the crash of Kári's fall and thought it the end of Grettir.

Here is the link, then, between Grettir's waterfall fight and the ordinary combat with a haugbúi. Grettir goes to the waterfall's edge in his combat with the first of two draugr-like monsters, before he cuts off her arm. Then he returns to the waterfall with the priest, Steinn, and a rope. He goes to the foot of the falls on the rope, then swims behind the fall where, in a cave, he fights, with his sword, another monster. Grettir defeats him, but when the monster's blood and entrails appear floating below the falls, Steinn thinks that Grettir has been slain and leaves the rope. At this point, remember, the saga also speaks equivocally of treasure. We seem to find here a kind of cross between haugbúi and draugr, almost as if the teller of the saga had tried to combine the haugbúi Kári the old with the draugr Glám in order to arrange yet another adventure for his hero. We must still admit, however, that the female monster and the watery dwelling place are puzzling.*

Be that as it may, I think that we can say that haugbúar and draugar are incidental to the main narrative matter of the sagas. That is to say that the subject of the saga is usually the relationship among people. We should note carefully that these relationships — at least the crucial ones — are conflicts: men in competition over matters of pride or matters of greed. It is perhaps reflective of this greed and this ambition for glory that the haugbúi is a mound dweller, protecting a treasure in a burial barrow, and that he must be overcome in single combat.

Even the female of Grettir's last two adversaries is all but beaten

---

* The whole question of Grettissaga increases in perplexity with closer examination. While what I have here called draugar appear usually in the family sagas, the figure of the haugbúi usually appears in the fornaldarsögur. That these two types seem to have been combined in the "troll-wife" combat in **Grettissaga** perhaps has implications as to the relative position of the **Grettissaga** in the chronology of the saga tradition. Other implications concerning the **Beowulf-Grettissaga** relationship arise quite plainly from this combination. I have neither the time nor the space here to add to the number of the discussions of **Grettissaga.** I wish only to point out these possibilities.

barehanded. But this puzzling pairing of the monsters and their aquatic habitat lead us, as they have led many scholars, to investigate other material. **Beowulf**, a tale which includes sixth century Danish and Geatish events, contained in a manuscript of circa 1000 A.D., possibly composed in the eighth century, also contains three monsters who have given critics nearly as much of a struggle as they gave to Beowulf. But before we look closely at Grendel, Grendel's mother, and the dragon of the burial hoard, we should take note of at least one general characteristic of the poem itself as it compares to the sagas.

Most striking is the differing quality of relationship in **Beowulf.** While we can, if we search for them, find competitive relationships among men in the poem, we never find them in central positions. For instance, Beowulf certainly clashes with Unferth at Hrothgar's court. In the story which this clash brings out, Beowulf competes with Breca. But the inescapable fact is that Beowulf's chief adversaries are not human.

Grendel and Grendel's mother and the dragon of the burial hoard are preternatural. Grendel and his mother have the anthropomorphic qualities of those demons which populate much medieval visual art. They can also, I think, be identified with the draugar and haugbúar of saga tradition. First of all, they are to be defeated only in weaponless single combat: the hero overcomes them by main strength. Second, the final struggle must take place in the lair of the draugr-demon. Here, I think, the treasure which we find at the bottom of Grendel's mere is significant: in the Beowulf story, this treasure is certainly incidental -- but it is there. Therefore, at the moment of the strugge, at least, Grendel's mother takes on most of the characteristics of the haugbúi (despite the sex).

The detail of Beowulf's finding a sword among the treasures at the bottom of the mere is also significant at this moment: Hervör's whole object in **Heidrekssaga** is to obtain the sword Tyrfing; if we look again at **Hrómundarsaga Gripssonar,** we will note that Hrómund finds a sword in the mound, with which he beheads Thráin; looking at **Hardarsaga,** we find that one of the three treasures which Hörd preempts for himself from Sóti's mound is a sword, though he does not behead Sóti with it; and finally, we find that Grettir uses his own sword to behead Kári the old, but not until he has defeated Kári barehanded, and that later Grettir follows the same pattern of conflict with Glám; in Grettir's fight beneath the falls, he simply defeats the demon with his sword, though the demon tries to reach a sword after Grettir has snapped his pikeshaft. We must also notice that Beowulf is, as are all the others in their barrow-breaking expeditions, accompanied to the scene of his struggle by men who, seeing the roiled and bloody waters of the mere, decide that Beowulf has been slain and go away, leaving only the hero's faithful thanes to watch for their lord.

Then, coming back above ground

once more, we find the behavior of Grendel to be much like the behavior of the draugar of the sagas. He haunts Heorot in a fashion essentially similar to the manner of the spectres of Thórólf in **Eyrbyggjasaga,** Glám in **Grettissaga,** and, perhaps, Hrapp in **Laxdaelasaga.** But like the haugbúar and, indeed, like his mother, he is defeated by the hero in unarmed single combat.

Though we still have not accounted for the fact that there are two monsters of different sexes living in a watery dwelling place in both **Beowulf** and **Grettissaga,** we have, I think, some reason to associate Grendel and his mother and the two **Grettissaga** demons with the haugbúar-draugar of the sagas. This association has, in view of the prominence of the monsters in **Beowulf,** some implications which ask to be explored.

Earlier we suggested the possible connection between the haugbúi, guarding the treasure in the burial barrow, and the greed and pride which frequently drive the saga character. Speaking of the **Njálssaga,** for example, Magnus Magnusson has this to say in the introduction to his translation for the Penguin Classics:

> In the saga, evil is consistently generated by selfaggrandizement, by the attempt to gain power or wealth . . . Greed for money . . . and for power invariably has disastrous consequences.
>
> It is the unfailing source of evil in **Njal's saga;** and it is significant that greed and power-lust were such potent causes of the civil disruption that racked Iceland in the thirteenth century and led to her loss of independence in 1262 . . .
>
> In this homily, the only answer to the violence aroused by evil is active will towards good. Christianity comes to Iceland half-way through the action; and it is the Christian virtues of self-sacrifice and humility that eventually stem the tide of evil, not the pagan virtues of heroism and pride.2

Greed and ambition, then, lie beneath much of the action and most of the conflict of **Njálssaga:** the same must, I think, be said of the sagas whose mound breaking episodes we have looked at.

Of still further interest here is the reaction of other than Norse peoples to the desire for gain and glory which drove the Norsemen to plunder burial mounds, as well as to harrying raids and piracy in general. On page 60 of Nora Kershaw Chadwick's **Stories and Ballads of the Far Past** (cambridge 1921), we find this information:

> Breaking into barrows was a favorite exploit of the Norsemen, no doubt for the sake of the gold which they often contained. References to the practice are very common in the sagas . . . . The ruthlessness with which the Norsemen plundered the Irish barrows is mentioned in the Irish Chronicles.

She goes on to make several citations from these chronicles:

> . . . certain Norsemen plundered in Ireland until they reached Kerry; and they left not a cave there underground that they did not explore.
>
> Never was there a fortress, or a fastness, or a mound, or a church, or a sacred place, or a sanctuary, when it was taken by that howling, furious loathsome crew, which was not plundered by the collectors and accumulators of that wealth. Neither was there in concealment underground in Erin, nor in the various solitudes belonging to Friars or Fairies, anything that was not discovered by these foreign, wonderful Denmarkians, through paganism and idol worship.

Obviously these monkish chroniclers could find no evidence of anything like "the Christian virtues of self-sacrifice and humility" among these violent invaders.

Mrs. Chadwick's final citation is from the **Annals of Ulster**, under the year 862:

The cave of Achadh-Aldai (i.e. probably New Grange, near Dublin) and [the cave] of Knowth, and the cave of Fert-Boadan over Dowth, and the cave of the smith's wife were searched by the foreigners (i.e. Norsemen, etc.) which had not been done before.

From these reactions, not an exhaustive but a representative group, we can, perhaps, conclude that greed for gain and glory motivated Norsemen out of the sagas as well as in.

But it is Magnus Magnusson's conclusion concerning the advent of Christianity which gives us reason to turn again to **Beowulf.** The Christian author of **Beowulf**, possibly, almost certainly, trained in the tradition of seeking the spirit of scripture beneath the letter, quite probably turned to the haugbúar and the draugar, these preternatural figures with their demonic overtones, for the semi-allegorical personifications which are Grendel and his mother. But these figures quite obviously are not haugbúar or draugar simply transferred from one tale to another. For a further clue to the changed shapes of the monsters of **Beowulf**, we must turn to the text of that poem.

The author of **Beowulf** (and he is as much the author of his poem as Vergil is of the **Aeneid**) gives us two significant characterizations of Grendel: first, he is Cain's kindred (Caines cynne); later he is ancient foe or old adversary (ealdgewinna). The first, Cain's kindred, suggests a scriptural reference, and the second, ealdgewinna, suggests something equally religious, though not necessarily scriptural.

We ought, at this point, simply to complete the list of monsters, to mention the dragon, guardian of the burial hoard, who is the bane of Beowulf. This fire-breathing, winged beast is like nothing that we have looked at in the sagas, except that he dwells in a burial mound and guards a treasure; that he is disturbed only when his treasure is disturbed, while otherwise he is content to sleep on his hoard.

There is one point in **Beowulf** where we are so situated as to have our attention directed to Grendel in the past and to the dragon in the future. That point is the context which contains the second of the characterizations cited above: the long speech of Hrothgar to Beowulf in which he uses the term ealdgewinna in such a way as to suggest that he speaks of Grendel. In addition, he makes it quite clear the ancient foe is pride, against which he warns Beowulf, young, victorious, in the prime of his strength, and warns him most earnestly. Hrothgar tells the young hero that in his youth he had great confidence in his power and in his future, but that, after fifty years of peaceful rule, the ancient foe — Grendel — had appeared to present him with an adversary with whom he could not deal. Hrothgar speaks from his own experience, then, in warning

Beowulf to care not for pride, and from his heart when he thanks the hero for ridding him of his adversary. The poet also makes clear in this speech that the first two monsters are significant in both Hrothgar's and Beowulf's lives beyond mere physical combat. Similarly, he foreshadows significant events for the future, preparing us, perhaps, for a final adversary for Beowulf. Just what these three monsters in **Beowulf** are, then, becomes a matter of some importance.

Certainly in Grendel's appearance and general behavior, we can find traces of the draugr of the sagas. This impression of similarity is strengthened by the unarmed combat, by the second struggle with Grendel's mother in her lair, by the treasure which we find there, by the hero's discovery of a sword in the lair, by the discouragement of some of the companions who fear Beowulf's death. But it is equally certain that something has changed these figures, has made them adaptations or mutations of the saga creatures.

Earlier we mentioned scripture as a source of one significantly altered association. If we look in the Vulgate Bible, specifically in the Book of Job, we will find material pertinent to these changes. In the Book of Job, two monsters appear whose descriptions give us some interesting material to add to our picture. Beginning in verse ten of chapter forty, we find the description of Behemoth. Verses sixteen and seventeen, in particular, describe his dwelling place: "Sub umbra dormit in secreto calami et in locis humentibus." He sleeps under the shadow, in the covert of the reed, in moist places. "Protegunt umbrae umbram eius, circundabant eum salices torrentis." The shadows cover his shadow; the willows of the brook will compass him about. This shadowy dwelling place, overhung by trees, is somewhat reminiscent of the mere fed by a mountain stream under the darkness of tree shadowed rocks. However, this is, if I may use the phrase, mere suggestion. Were it not reinforced elsewhere, it would serve no purpose. In St. Gregory the great's **Morals on the Book of Job**, we find further useful evidence.

The purpose of Gregory's work is to show the possible significance of the events narrated and the objects described in the Book of Job on other levels than the literal. For example, Gregory has this to say about Behemoth in his exegesis of verse fourteen of chapter forty ("He is the chief of the ways of God; He that hath made him hath folded up His sword."):

> . . . Consider with what wrath I shall smite the haughty of the earth, if I have not forborne to smite for the sin of pride, those even, whom I have created next to myself in Heaven. Having heard then these many powers of the **ancient enemy** Latin: anticus adversarius; my italics, having known the greatness of the state in which he was made; who would not fall down with unbounded fear, who would not sink under the blow of desperation.3

This creature, then, is the chief of the ways of God

> . . . because in the nature of things the Creator made him first, when creating him in his substance . . . . And Behemoth is said to be the chief of the ways of God, because doubtless when

He was performing all the work of creation, He created him first, whom He made more eminent than the other angels.4

These associations with pride and with the ancient origins of Behemoth continue, deepening the impression that he is somehow called to action by prideful behavior. Perhaps Gregory's whole intent in characterizing Behemoth is summed up as follows: "And it is meet for him who believed that he was strong, when he had forsaken his creator, to be conquered by dust, in order that he may learn on defeat, that he has failed through pride."5 There are echoes here also of the **Beowulf** poet's characterization of Grendel as a fiend in hell condemned by the Creator.6 But in the same context, Grendel is referred to as driven far from mankind, dwelling for a time in the monster's home, and as the ancestor from whom descend all sorts of giants, elves, and evil spirits.

In another document associated with scriptures, occur descriptions of many evil creatures, including Behemoth and Leviathan, the two creatures from the Book of Job. This document is the apochryphal "Book of Enoch." Chapter seven, verses one through six, tells us of certain angels who, lusting after women of the earth, sired upon these women

. . . great giants . . . who consumed all the acquisitions of men. And when men could no longer sustain them, the giants turned against them and devoured mankind. And they began to sin against birds, and beasts, and reptiles, and fish, and to devour one another's flesh, and drink the blood."7

Then chapter fifteen gives us further information concerning these creatures (verses 8 through 12):

And now the giants, who are produced from the spirits and flesh, shall be called evil spirits upon the earth, and on the earth shall be their dwelling . . . . And the spirits of the giants afflict, oppress, destroy, attack, do battle, and work destruction on the earth, and cause trouble . . . . And these spirits shall rise up against the children of men and against the women because they have proceeded from them. (p. 43).

Leviathan and Behemoth appear in chapter sixty (verses 7 through 10):

And on that day were two monsters parted, a female monster named Leviathan, to dwell in the abyss of the ocean over the fountains of waters. But the male is called Behemoth, who occupied . . . a waste wilderness . . . . And I besought the other angel that he should show me the might of these monsters, how they were parted on one day and cast, the one into the abyss of the sea, and the other unto the dry land of the wilderness. And he said to me: "Thou son of man, herein thou dost seek to know what is hidden." (p. 77).

In sources available to the **Beowulf** poet, then, there occur these monsters, associated with the early years of creation, possibly Cain's kindred, monsters in exile, monsters who consume the substance of man, even man himself, monsters who live apart, one on dry land, one in the depths of the waters, and finally, monsters who are the progenitors of evil spirits. The association with Leviathan and Behemoth is plain, as the division of the sexes. Also available is the allegorization of these monsters — Behemoth and Leviathan — in Christian terms. We can perhaps say, at this point, that Grendel and His mother represent a Christian mutation, if you will, of the species which seems to have

arisen in the pagan years of Scandinavian tradition. The draugar and haugbúar of the sagas become convenient sources for Christian allegory's personification of evil: thus in the combination of saga, scripture, and biblical exegesis is born the pair of monsters who are Beowulf's first adversaries.

His last adversary, however, the dragon of the burial hoard, cannot be explained by these same indications. Yet it seems quite certain that his origins are not entirely separate. First of all, the dragon does dwell in a burial mound. Second, he is a treasure guardian, excited to activity by someone's disturbing the treasure — stealing a goblet, to be precise. Third, he does come out to lay waste the land, causing so much trouble that steps must finally be taken against him. What must be accounted for is the metamorphosis from haugbúi — a sort of reanimated corpse — to fire-breathing dragon.

Let us return for the moment to the Vulgate Bible, where the Book of Job describes Leviathan in part as follows (XLI: 6ff.):

His body is as molded shields compacted with scales compressing one another. One is joined to the other and not the least breath comes through them. One will adhere to the other and not be separated. His sneezing is the splendor of fire and his eyes as the eyelids of the morning. From his mouth proceed lamps like kindled torches. Out of his nostrils goeth smoke like a heated and seething pot. His breath kindleth coals, and flame cometh from his mouth. In his neck will remain strength, and want precedeth his face . . . . When a sword has reached him, it will not be able to remain, nor a spear, nor a breastplate. He shall value iron as a reed, brass as rotten wood. The archer shall not rout him; into stubble are slingstones turned. Under him are sun's rays, and he strews gold beneath him like clay . . . . There is on earth no power to compare to him who is made to fear no one. He seeth every sublime thing; he is king over the world of pride.

This most dragon-like beast raises two continuing or recurring associations in St. Gregory's **Morals.** The first of these is that Leviathan seems somehow to represent the evils that beset the end of life, even the end of the world:

For our age flourishes more vigorously in our youthful years, but in the time of old age it is shrivelled up by increasing diseases, and while its existence is extended to greater length, instead of dying it daily fails every moment of its life. So also as the duration of the world increases in years, it suffers under increasing evils . . . . For its tribulations increase together with its years, and it endures with greater weakness the losses of life . . . . For the ancient enemy is loosed against it with all his strength.8

And it is frequnently the case, that he, who has been compassionate, is inflamed, at the end of his life, with the stimulants of rapacity and cruelty.9

But perhaps the most pertinent remark which Gregory makes is ". . . that our adversary is first called Behemoth afterwards Leviathan, . . ."10 For this reason, we understand Leviathan again when Gregory says:

. . . when the Lord permits it, we know plainly how strong an enemy we are fighting; it remains therefore for each of us, to subject himself more entirely to his Maker, the more truly he considers the mighty power of his adversary against him . . . . For by adhering to True Strength he gains powers, which the apostate spirit lost by following himself. And it is meet for him, who believed that he was strong, when he had forsaken his Creator, to be conquered by dust in order that he may learn on defeat, that he has failed through pride.11

I have no intention of making this a theological discussi-

on. What I would rather do is to draw the reader's attention once more to the speech which Hrothgar makes to Beowulf after the young warrior has conquered the two fiendish creatures. The advice begins in line 1698: "— Da se wisa spraec sunu Healfdenes . . . ." The old Spear Dane goes on to point out that Beowulf has reached a great height of achievement and that he must, therefore, beware of the pride which may arise because he seems to be favored by God. In this pride lurks the danger that the fortunate man may forget the bestower of all good things. Then the hero may be struck down, for it is certain that he must, sooner or later, grow old and die. Hrothgar finishes by citing his own troubles: he had ruled for fifty years, had come to believe that he had no foes. Then Grendel, the eald-gewinna, the ancient foe, came to haunt him; to cause him sorrow.

Here, as we have pointed out, the **Beowulf** poet looks both ways: he gives us an interpretation of Grendel and Grendel's mother, and he suggests the possibility that the dragon may be understood in similar fashion. He seems to find in Grendel and Grendel's mother something like what St. Gregory finds in Behemoth. The possibility exists that he predicts Beowulf's own time of trial; and there is the further possibility that the **Beowulf** poet found in Leviathan, especially as he appears in the Vulgate Bible and in Gregory's own text, right alongside Behemoth, yet another formidable adversary. But biblical dragon though he may be, he is still a mound dweller, still the guardian of a treasure hoard. He is aroused only when someone disturbs his treasure. It would seem almost as though the haugbúi and the draugr of the sagas had been converted to strictly Christian monsters, so to speak; or as if they had been cross bred with the terrifying creatures of the Book of Job to produce the monsters of **Beowulf.**

Yet this is not the last word. Indeed, there are, one might say, more serpents in the sea than Leviathan. For the most striking example, we must turn again to the Norse tradition — to the **Völuspá.** Here we are given an account of the battle between Thór and the Midgard serpent at the end of the world. In stanzas fifty-four to fifty-six (depending on which edition you choose), we are told that Thór "The mighty son of Odin goes to fight the worm. He strikes in anger the earth's defender . . . steps nine paces . . . falls to earth slain by the serpent," and Sigurdur Nordal points out that in slaying and being slain by the Midgardsormr, Thor acts and dies in a pattern similar to the pattern of Beowulf's dragon fight and death.12

Perhaps we have here the third ingredient. The resemblances between the venom-spewing Midgardsormr and the Leviathan of the Vulgate Job are noticeable; the combat between a valiant and hitherto successful hero and a serpent who slays his conqueror is added in the **Völuspá.** Add to these the tradition of the haugbúi, jealous of his treasure, and the picture becomes clearer. We must note also

that here, too, is the association of the dragon with the end of life, with the downfall of the world.

Out of Leviathan by Midgardsormr is bred the suggestion for the dragon of **Beowulf.** But neither of these two has any connection with the guardianship of burial hoards. For this characteristic, we turn to the haugbúi. And in this context, we turn again to Mrs. Chadwick's citations of the Irish disapproval of Norse barrow plundering and to Mr. Magnusson's discussion of the greed and ambition which so often cause conflict in the sagas. These in their turns raise echoes of the homily, if it may be so called, spoken by Hrothgar in **Beowulf**, with its warnings against pride.

Viewed in these perspectives, then, these two sets of preternatural creatures seem quite clearly to be related. Grendel and his mother and the dragon as well all show the various traits of the haugbúi or the draugr (usually a combination of both): dwelling in a mound, guarding a burial hoard, and being roused to action when the treasure is disturbed — all in the manner of the dragon; haunting the countryside like Grendel and his mother, huge, black, and terrifying; to be defeated only with the bare hands; and, like Grendel's mother, to be found only at the bottom of a long descent, in the midst of a treasure, which treasure contains a valuable sword.

To say which of these sets of creatures came first, to ask whether the haugbúar and draugar inspired Grendel and his mother or whether the haugbúar and draugar are watered down Grendels is to venture on most perilous guesses. Yet it would seem to me that Grendel and his mother and, to some degree, the dragon are, in a manner of speaking, haugbúar and draugar converted to Christianity.

Looking back into the sagas, we can find, as we have already pointed out, plenty of good and evil. The conflicts among the people in the sagas almost invariably arise from ambition or from plain greed. In the saga manner of telling, those conflicts, expressive of the conflict between good and evil, are predominantly human conflicts. The haugbúi or the draugr appears only incidentally: the mound dweller joins the action of the saga usually in the context of the particular kind of greed which leads to the plundering of burial barrows; the draugr seems less easily explainable, unless he is perhaps the embodiment of the contentiousness and the drives of the human being whose revenant he is. Neither of them, however, is ever the chief antagonist in a saga. Since they are to be found very nearly everywhere in Germanic tale telling, we can, perhaps, assume them to be a pagan remnant in the saga tradition. They seem, then, to serve no major purpose, but to be yet another reflection of the lust for glory and of the greed which so often motivate saga characters.

In the **Beowulf**, human conflicts are incidental to the main action, while Grendel, his mother, and the dragon furnish the chief opposition to the hero. In this significant difference between the sagas (even **Hrólfssaga** and other fornaldarsög-

ur) and **Beowulf** is the evidence that haugbúar and draugar have been "converted to Christianity." In the allegorical tradition of medieval Christian letters, perhaps set in motion by attempts at biblical exegesis, and exemplified for us in St. Gregory's **Morals on the Book of Job,** the mere human adversary is dwarfed and inconsequential beside the once nearly divine forces of malevolence — the fallen angels. The search for a figure to embody such a force seems to have led the **Beowulf** poet first back to his memory of the pagan material common to him and to the saga tradition. There he found the haugbúi and the draugr, formidable enough, but always simply incidental to the action of the tale. In the commentary on scripture with Gregory's **Morals,** he found, apparently, a kind of interpretation of monsters which seemed to combine well with these embodiments of greed and contentiousness. The Behemoth and Leviathan which Gregory told him were chief among the ways of God, ancient adversaries, or manifestations of the oldest of enmities, far too powerful for the unaided strength of man, combined in his mind with the haugbúi and the draugr to give birth to the three ultimate adversaries of Beowulf.

Thus are the creatures incidental to the sagas converted to the uses of Christianity. Or perhaps we should say that the haugbúi and the draugr have really gone to the devil.

Notes:

1. Christopher Tolkien (ed.), **The Saga of King Heidrek the Wise,** (London: Thomas Nelson and Sons, 1960), p. xxxiv.
2. Magnus Magnusson, Hermann Palsson (trans.), **Njal's Saga,** (London: Penguin Books, 1960), p. pp. 26-27.
3. St. Gregory, **Morals on the Book of Job,** in A Library of Fathers of the Holy Catholic Church, vol III, part II, (Oxford, 1848), p. 551.
4. **Ibid.,** p. 548.
5. **Ibid.,** p. 553.
6. Frederick Klaeber (ed.), **Beowulf and the Fight at Finnsburg,** third edition, (New York: D. C. Heath and Co.), ll. 99 ff., p. 5.
7. **The Book of Enoch,** R. H. Charles (trans.), (London, 1962), p. 35. All subsequent citations are from this edition.
8. St. Gregory, **Morals,** p. 619.
9. **Ibid.,** p. 641.
10. **Ibid.,** p. 584.
11. **Ibid.,** p. 553.
12. **Voluspa,** ed. Sigurdur Nordal, (Copenhagen, 1927), pp. 105-106.

DR. HELGI JOHNSON:

Iceland Revisited

I

Sentimental Journey

A trip is like the words used by Alice in Wonderland that mean what Alice chooses them to mean — or for that matter the poetic words of Tennyson put into the mouth of Ulysses—"yet all experience is an arch wherethro' Gleams that untravell'd world—."

For my wife Helen and myself a trip to Iceland last summer represented differing expectations and differing values. To me it meant having the leisure to get to know my many relatives who still live there and to look more widely at the land of my birth through the eyes of a geologist who is trained to look at all land in terms of origins and the dynamic processes which have created what we see today. In Iceland these end results often vary from the harsh to the beautiful, from the Gargantuan and awe-inspiring to the gentle mellow and hospitable all at one and the same time. To Helen, like Ulysses, it represented a totally new world, an arch with vistas of strange scenery, an unknown culture and to a large extent an unknown people. To each of us it proved to be an overflowing well of joyful events, rich with so many rewards which defy analysis, experiences that both of us will relish like vintage wine for as long as we live.

Our trip was not planned long in advance. It was triggered quite suddenly in response to an urgent invitation sent to us by my cousin Sindri Sigurjónsson who now lives and works in Reykjavík, but who, like all members of our Icelandic kinfolk, was born and brought up in the eastern part of Iceland. I did not know what his plans might be and much less cared for we had met on the occasion of his visit to America and found that he and his wife were delightful companions. And so on impulse we decided to accept his gracious invitation and, as they say in this space age, all systems were go!

We left from New York's International Air Port at 4 a.m. July 5th via Icelandic Airlines aboard one of their big, ultra-modern Rolls Royce 400 prop-jet air craft. Each ship in this new fleet is named for the most venturesome of the older and younger Icelandic explorers and our plane was the Vilhjálmur Stefánsson which augured well and proved almost prophetic for our well-being and the good things in store for us. Vilhjálmur for the last 15 years of his life had been a dear personal friend and I feel certain that it was his benevolent spirit making it possible for us to obtain two of the best available seats without advance reservation on the giant bird that carries more than 150 people. Having flown on the northern and polar beacon several times it was easy to

identify the ever diminishing ribbon of light from Long Island, up through Connecticut to Massachusetts, Maine, and across the Gulf of St. Lawrence where dawn met us from the northeast over Labrador. Soon the cloud cover blotted out the raw granitic terrain below, and we dozed for more than two hours; breakfast, with a choice of red or white wine was served directly over the southern tip of Greenland. Soon after, as we were entering the traffic pattern to land in Iceland, I noticed a great upwelling column of steam rising high above the cloud cover more than 100 miles distant, an unmistakeable mark of a volcanic eruption. It seemed to be in the general vicinity of Surtsey although both land and sea were invisible; and yet I had heard that this newest volcanic island in the world had gone to sleep in April. It was only after we had landed that I found out that Surtsey had whelped a new pup a short distance from its eastern shore which people unofficially called Syrtlingur. This newest member of the volcano family had started erupting in May and to the best of my knowledge is still acting vigorously as any new born volcano should. The "Spectacular" on our starboard side caused a flurry of excitement and nearly every one with a camera rushed over to the windows to take pictures including a charming Hindu lady on her way back to "Mother India" who decided to take a 24 hour stopover to see more. Just after this interruption to an otherwise tranquil flight we began our descent and just as we were heading over Grindavík down to the runway the sky opened up and the sun was shining at Keflavík as we touched down after almost 8 hours in the air. Here Sindri and Sigríður met us and after expediting us through customs we drove to their home in Reykjavík, a distance of approximately 30 miles over fields of lava and glacial moraine.

If my memory is correct, the remaining part of the day consisted of much conversation, mostly in fractured Icelandic by me interspersed with some English by my wife and our relations. To be sure there was a late lunch on a groaning table, high tea or afternoon coffee with a proliferation of cold meats, bread, pastries and coffee; a hot dinner at 8:30 p.m., and evening coffee at 11 p.m., all in bright daylight. Throughout the late afternoon and evening began the casual appearance of sons: Einar, a medical student, the oldest, Heimir who had spent a year in Milwaukee as an exchange student employed during the summer months at the Nitrogen Fixation Plant, Sigurjón Helgi, now in Pittsburg on a scholarship, a summer employee of the burgeoning building industry of the city and the youngest, an orange-haired imp, Ingvi who was punishing his parents for not having been invited to drive with them to Keflavík showed up last, well after the dinner hour. Only Sindri Junior was missing and we would meet him later. Finally Máni, Sindri's youngest brother, dropped by to say Hello. And so our first day in Iceland ended some time after 1 a.m. and we slept under

eiderdown covers until noon of the next day.

The next days were kaleidoscopic; walks through the old part of Reykjavík, an examination of the harbor, an inspection of the life-saving station, its modern building with auditorium, dining facilities, lounge and even a life-saving boat in a garage. Parliament Square, old and new churches, old, new and renovated commercial buildings, the Hotel Borg, The Hotel Saga, a Courbusier-like sky scraper on the high hill above the National Museum and the University, and in the crystal clear air, Snæfellsjökull nearly a hundred miles to the north west across Faxaflói shimmering like a luminescent cloud over the distant blue of sea and land. Then there were short trips to the countryside near Reykjavík, and what was most important meeting our relatives one by one and in groups; Helgi Finnsson my uncle and his daughter, Valborg, Dr. Frosti Sigurjónson and his family, Anna-Uncle Sigurjón's widow-as well as friends such as Dr. Stefán Einarsson and his wife, the Tómas Tryggvasons, the Sigurður Þórarinssons and others. There was so little time that I had no chance to see or even to call many close friends from former visits, amongst them, some members of government and the burgeoning beaurocracy. One whole day, and it was long in terms of miles, was devoted to a trip to Þingvellir, Laugarvatn and the high school located there, thence to Geysir, Gullfoss, the new church with its crypt of Antiquities at the old bishopric of Skálholt and the lovely countryside of the southern coastal lowlands.

We lost count of the dinners and parties held for us during the week and there were many, all of them, as many as 4 each day were certainly memorable, friendly and showed hospitality far beyond our hopes and dreams.

Towards the end of our first week in Iceland, Sindri uncovered his plan, and for us, the surprise he had barely hinted at in his letter was out in the open. Tents began to appear, air mattresses, primus stove, and all of the other accoutrements of camping were ready. All through night, Sigga was cooking and stowing food into hampers which, with all of the rest of the baggage, was packed into the rear luggage deck of the small but sturdy Saab car on Sunday morning. Obviously it was to be an extensive trip but all that Helen and I knew was that five of us, Sindri, Sigga, Ingvi and we two were to head northward by way of Þingvellir, up through Kaldadal past Skjaldbreiður a perfectly formed shield volcano and adopted as a type in the international lexicon, past Langjökull, the second largest ice field in Iceland, showing the residues of ash from the Surtsey eruption, and south westward towards the main highway to Akureyri.

We stopped for lunch a short distance west of Skjaldbreiður besides a small, sparkling mountain stream that we had forded just minutes before and ate the first of many meals in the clear, bright air of the uplands of Iceland. Driving now, south-westwards besides the headwaters of Hvítá, after crossing

three bridges over the various tributaries, we joined the main highway, thence north along Norðurárdalur past prosperous-looking farms, and up over the height of land to the bottom of Hrútafjörður. The Sunday traffic was heavy in both directions, but fortunately there had been local showers so there was little or no dust on the gravel road. Again it was time to eat and we found a sheltered spot overlooking the Fjörður, this time on the shore of a small pond. Here we were not alone for on the pond were a number of Graylag Geese as well as several Whooper Swans and a very shy family of what appeared to be Black Mallards, but more than likely, the ubiquitous Green Headed Mallard in its drab moulting stage. Solitary males of the common Snipe (hrossagaukur) flew around us and a Ringed Plover (sandlóa) dodged out of the way as we stretched our legs. And under foot, everywhere, were alpine flowers in their full glory creating a riotous multi-colored carpet varying from the intense purple-red of the wild Thyme (Blóðberg) to the creamy-white of Avens,-Dryas octopetala (holtasóley) then in full flower at high altitudes on the heath covered moraines.

As the day wore on, we began to head in a more easterly direction up over moorlands, down into narrow valleys with a scattering of farms and nearly always within sight of the great waters of Húnaflói; and as the sun was setting, a little after 11 p.m., we found ourselves beside a small lake in Vatnsdal where we pitched camp approximately a half a mile south of the main highway. Truly this lake and the waters which flow into and out of it, and the valley is one of the most beautiful sights in Iceland; not the rugged beauty of glaciers or mountains, but a truly pastoral scene almost unparalleled in any country of the world.

After the necessary houskeeping chores of establishing camp, there was coffee, cold meat sandwiches, cake and the warming of the tents with the Primus; we then stretched out in our two tents, snug under eiderdown coverlets, hopefully to go to sleep. But sleep would not come for another hour or so for, just as we dozed, a great flight of swans splashed down into the lake and started a loud gaggle which somehow bore no resemblance to Wagner's famous Swan Song from Lohengrin,for this was the talk of the living, one might say family talk, and not the last glorious burst of song of a solitary dying swan.

Ordinarily, I am a lazy lout and hate to rise early in the morning, but this Monday morning proved different because of my friends, the birds. I was awake before six but my sleeping companions in the two tents were in no way disturbed, so I lay in bed, smoked a couple of cigarettes and cussed silently. Finally at six thirty I dressed, went down to the lake and did a cursory job of washing, much to the disgust of a nestful of newly hatched ducklings whose mother was swimming just off shore looking as if she were mortally wounded and on the point of death. I strolled around and finally lit the Primus and made coffee. I heard faint stirring going on in

my tent and Helen, the city girl, was mumbling that she had heard "our Raccoon" in the garbage, an all too common occurrence back home in New Jersey. I convinced her that it was not the coon, to prove it I had to bring in a boiling-hot cup of coffee, whereupon she really came to. By this time too, our three hosts were more or less awake and soon, after general ablutions, we had a full-fledged breakfast under our belts. Of course the sun was shining brightly no matter what the clock said and people from two other tents nearby began the trek to the lake and that meant more trouble for the ducklings who were too small to walk through the sedges and reeds bordering the lake to join mother. As the mist lifted from the water, I rather expected to see the mythical sword Excalibur rising from the lake, but all we saw was the same raucous flock of swans swimming on the far side, along with geese and so many families of ducks that we lost count, and at that distance could not identify their kind.

On the previous night we had seen a large wooden structure that looked somewhat incongruous and out of place, and in the morning we found that it was a hunting and fishing lodge belonging to a club whose members were Scots; they were there for the salmon and trout in the lower river. It is truly a magnificent structure, on story high with windows, fireplace and all the graces for elegant living. The fishing rights owned by one of the local farmers amounted to $90.00 in American money per day, per rod, a very healthy addition to the income of an already prosperous farming operation.

Another item of interest at our campsite was a high monolithic memorial marking the birthplace of the first child born to the Nordic settlers in this part of Iceland. The inscription in bronze letters reads as follows: "Þórdís dóttir Ingimundar gamla fæddist hér á Hörpu 895", literally translated Thórdís daughter of Ingimund the old was born here in the month of "Harpa" 895. It seemed reassuring to me to feel the pulse and the importance of history and to gaze upon a memorial to a girlchild born 1,070 years ago just as if she had passed on yesterday. The hunting lodge and the memorial are framed against a background of barren conically shaped hills of reddish colored volcanic ash, but in the foreground a rich farmland seemed to stretch endlessly up through the valley.

Sindri, after packing the car with help from the amateurs stopped a farmer, riding a tractor-driven mowing machine, and found out that the road we were on extended south to the last farm located at the two main forks of the river and that a new bridge connected with a road paralleling the river on the east side where it too joined the main highway. Even if it meant a few extra miles of driving with a diminishing amount of gasoline, we all agreed that we must see and savour the full beauty only glimpsed from our campsite. And so we drove leisurely southward, past carefully tended farms with fields of hay all fenced with barbed wire.

The cattle and the sheep had to fend for themselves above the cultivated grasslands which were in the process of being harvested for the first of two crops if the weather permitted. Coming north again, the eastern vally sides were steeper, rising to mountains of more than 3,000 feet and the farms were perhaps just a little less productive; the houses seemed smaller and they hugged the slopes more closely while the barns, though big were actually dug into the side of the hill. Over all it was a Christmas Card scene, clean, white, redroofed houses in an emerald green setting. A scene we felt reluctant to leave behind.

Fortunately at the corner of the highway there was a service station and we filled the gas tank. Although it was only a short distance to Blönduós, one does not take a chance on running out of fuel in unsettled parts of the country. We arrived before the midday meal, but we did have coffee in a modernized hotel which was also the bus station in this progressive town located in the south west corner of Húnafjörður. We also stopped to shop for milk and cream, dried fish, and cooked smoked lamb in a very modern supermarket type of shop. Sindri wished to take the southern route and this we did, pausing only to pay respects at the memorial to the poet Stephan G. Stephansson located on a high knoll overlooking Skagafjörður where he was born. We crossed this wide fertile valley and soon after we were on the way through the most breathtaking mountain scenery in northern Iceland. On either side of the road, which was aligned to take every advantage of topography, rose glacially topped spires to more than 4,500 feet. Amphitheatre-like depressions called "Cirques" were mute evidence of a former widespread glaciation but even today these depressions, both between the horns as well as on their flanks, are filled with ice and snow which seldom melts even in the warmest summers. After what seemed like eternity, with my neck nearly dislocated from just looking, we dropped into the green valley of Öxnadalur, past the farm and Church where 150 years ago another wayfarer, Dr. Ebenezer Henderson had wondered and worshipped at the feet of Síra Jón Thorláksson at Bægisá, the first Icelandic poet to translate the German edition of Milton's Paradise Lost, as well as works of other major European poets. It was now getting late and we had not had lunch and so we found a sheltered spot on the roadside to ease the hunger pains. In the distance and across the valley of Hörgá we could see the place where my father had gone to school, the former site of the Collegiate (Menntaskóli) at Möðruvellir, which is now transferred and functioning in modern garb with a burgeoning enrollment at Akureyri.

After a short drive, we had turned the corner over the moor and were headed south towards Akureyri. Although we had had intermittent showers the sky showed patches of blue and the waters of Eyjafjörður were revealed as a dark streak from Hrísey to the bottom, with multicolored vistas of Akur-

eyri clinging to the hillside for approximately half an hour of driving before our arrival there late in the afternoon. And so we came to the town where I was born, only to find that it was swarming with tourists who had arrived by air, bus, and on board one of the modern motor ships in the coastal service. The Kea Hotel was our first stop and it was jammed to the rafters so on we went to the Hotel Varðborg where one room with a washbasin and three beds was vacant. All five of us piled in, cleaned up, and had dinner in the Scandia Cafe; good food and excellent decor cheered us in spite of the cold weather and rain showers which had set in. The Sigurjónsson family had friends in town and they went to seek lodging after dinner was over; but they came back and we visited in our room until well past midnight. A hot tub, comfortable beds and an electrically heated room relaxed us so we slept like infants until after nine the next morning. Helen and I hustled down to the dining room and got in under the wire as they were closing. A big breakfast buffet was still on the table, but none of this appealed, so I wheedled our pretty young waitress to give us toast and coffee which was all we wished for, but we did get some funny looks because we had passed up the buffet.

Sindri and Sigga had been shopping for staples and came to pick up the considerable luggage and the two of us; and because the weather was still threatening, we drove on eastward hoping to tour the city on our way home. Our immediate goal was Mývatn, but we had to stop to look at a National Forest, a lovely grove of Birches at Háls with an undergrowth of Lupines, Geraniums and violets in great profusion, and eastward to a stop at Iceland's version of Niagara Falls, named Goðafoss-the Waterfall of the Gods.

In spite of the gray day, cold, and the drizzle, we clambered down to the usual vantage point to view the falls and I took my cameras, not expecting to use them; I did take a few feet of motion pictures and an exposure or two on my still camera and much to my surprise when the films were processed the pictures were colorful and the waters of the River Skjálfandi not as muddy and silt-laden as they appeared to the eye. The vicinity is not particularly attractive, a small store and service station, and in the valley a few rather run-down farms; in general the feeling of depression persisted, undoubtedly caused by the dreary weather and the fact that this part of the country and nearly all of the east had a cold, late spring, said to be the worst in nearly 75 years. When we reached Laxá near its source in Lake Mývatn, there was a short break in the weather and we stopped for hot coffee and the usual delicious food; just as we got back in the car it started raining in earnest and on reaching the eastern shore of the Lake, where three hotels and a service area have been built for tourists, we found all of the hostels fully occupied, the lake mistshrouded, and not even one of the famous waterfowl visible. There was nothing to do but continue on. We did make a short side trip to

some warm water springs hidden down in caverns, where people bathed, and also stopped at the well known sulfur and hot spring area east of the lake, where, shortly afterwards, a new rift opened resulting in a violent steam eruption.

The entire area is of great geological interest, showing evidence of recent eruptions, large ash caldera, sulphur mounds, as well as the thermal activity already mentioned, and had it not been for the weather I am sure that we should have enjoyed every minute of this segment of our trip. The country here looked like a wasteland, consisting of ash, craggy lava flows, moors, heath-covered moraines, and even raw black volcanic sand; this desolate landscape continued until we crossed over Jökulsá á Fjöllum and reached Grímsstaðir where some arable land appeared out of nowhere. This farm is a wayside station for buses, and fortunately also a service station for our fuel supply was getting low. They served no meals and had no accomodation for overnight guests so on into the gathering dusk we drove.

After several miles we stopped beside a small lake where there were ruins of an abandoned hut and I was told that this was one of the lakes (Veiðivötn) where my grandfather and father long ago had fished for trout and, that the ancestral home Háreksstaðir was only a short distance over a hill to the north. The Arctic Tern (Kría) swooped time and again to the surface of the lake indicating that at least the trout were still there which reminded us that it was time to eat again. While we were having supper I wondered how my forbears had managed to eke out an existence in such a desolate area. I was to find that any farm, once abandoned, soon reverts to the wild state from which it was won and wind and weather erase all signs of habitation.

As we drove on, the road seemed endless until we began to drop into what seemed to be a deeply indented valley (Gilsá). The sky cleared and cultivated land began to appear on both sides of a very large river which turned out to be Jökulsá á Brú and we were now in Jökuldalur, a dale made famous in poetry and song. This over-deepened glacial valley is bordered by steep rocky escarpments, especially to the north and many large and small streams cascade down from 200-500 feet sometimes in a sheer drop, at others over a staircase of individual lava-flows. If we had been in Newfoundland, such cascades would have been called "Pissing Mares" a very descriptive though inelegant term in no way resembling the poetic names assigned by the Icelanders. Finally, a little after midnight we arrived at a house brilliantly lighted inside and out and Sindri turned into the driveway. I had been given no reason to suppose that this was anything but another place to be turned away from; not until the door opened did I learn that this was Hofteigur the home of my cousin, Karl Gunnarsson, and that we were to stay there overnight. We had already had four meals but the table was ready and there was no refusing such hospitality. I noticed

that Sigga began to fidget and after a conference with her husband, they announced that he would drive on out to the delta of the river to Klettur, the farm where Sindri Jr. was spending the summer as a farmer's helper. On the map, it did not look like a formidable distance, approximately 50 kilometers but as it turned out, it proved to be more than 50 miles over miserable, crooked roads, and Sindri who assured us that he would be back after a couple of hours, did not return until 10 a.m. the next morning. He had taken more than one blind alley, had run out of gas and had spent the night, or what remained of it, huddled up in the car.

Kalli, his family, Helen and I spent the morning sight-seeing; this included looking at the old farm with caved-in rafters except for the living room (baðstofa) with blue-colored pine walls, the church, still in remarkable condition with a painted altarpiece of some antiquity, an old but serviceable organ (harmonium) and the fenced in churchyard with its grass-covered hummocks representing the graves of a bygone generation including those of my paternal grandmother and an uncle who had died young; when my father's family had occupied Háreksstaðir this was the church for the community where they attended religious service, were confirmed, and buried their dead. The church is not in use now, and I suspect that Kalli keeps it clean and neat for sentimental reasons and old family ties. Hofteigur is now one of the most prosperous farms in Iceland, has its own hydro-generating plant and depends chiefly on raising sheep for its economy. However there were large barns, hay lofts and certainly enough cattle to supply milk for the family and some for sale to the cooperative dairy plants farther down the valley.

The weather was cold and clear, and Sigga, looking haggard, showed up to join the family reunion. We had learned that another cousin Ragnar was across the river working as a foreman on a road construction program with at least two of his sons, so we turned around, crossed a new bridge up stream and after nearly tearing the Saab apart, finally met in a cul-de-sac where the highway crew were installing great concrete culverts in a deeply entrenched stream. We talked for a while, and had we met 1,000 years ago, when the character of the man was usually attached to the proper name, he would certainly have been called "Ragnar the Silent". With some help, we floated over the new fill and finally reached the main highway leading to the bridge over Lagarfljót to Egilsstaðir, now, not only one of the great farms of Iceland, but also a thriving town with an air-field, commercial establishments and a community theatre where a repertoire company from Reykjavík was showing "Who's Afraid of Virginia Woolf." Here the three of us had lunch after which we made a circle tour of Skriðdal including a stop at Geirólfsstaðir, the home of my childhood, Þingmúli, where my maternal grandfather and grandmother are interred in the old churchyard, and

finally a short stop at the new hydro station now completely hiding the waterfall in Grímsá. The old farmhouse at Geirólfsstaðir is now a low mound with a clump of birches and a couple of large mountain ash trees which grandmother planted long ago. The farm, sold by uncle Helgi has been subdivided and the socalled new house was in a state of transition, with additional barns being built, but rather shabby in appearance. We stopped only for a few minutes in a bitterly cold wind and subconsciously I knew that my own personal childhood ghost, Halla, was at work because both Helen and I contracted a servere cold ending, indeed, in a flu' which affected large areas of the country. After supper at Eiðar, a school complex serving as a summer hotel, we retraced our way back to join the rest of the family at Klettur and we stayed over-night at this little farm nearly at the end of the habitable world. On our way south again we stopped briefly at Fossvöllur, Ragnar's farm where my uncle Gunnar spent his last days as a farmer; Ragnar was still on the road but his wife holding a tiny fair-haired granddaughter by the hand chatted with us for a few moments. The old farmhouse, though not occupied is still in remarkable condition and should, in my opinion be restored as a museum. It would be more authentic than the replicas of farms ("bæir") in Skagafjörður and outside of Reykjavík, both visited on our journey and much appreciated, especially for the antiques of an older civilization.

By now, we were more than a day behind schedule, partly because of weather and partly because of the many short stops for geological observation and picture taking. We therefore made all haste and stopped only for fuel and meals on our way south along the east side of Grímsá, up over the very high moor where our first minor car trouble developed. By the time we had almost reached the summit at 4,000 feet, the motor was sputtering and overheated, and we found that two of the sparkplugs had fouled and when only one of three cylinders is working, on might expect that engine performance would drop almost to zero. We waited for the engine to cool and found only one new sparkplug in the repair kit, so I had to try to clean an old one with a nailfile and reset the gap. Getting to know technical terms in Icelandic sometimes proves amusing: the sparkplug proved no exception for they are called candles, not a bad substitute for the rather clumsy English term. After this minor mishap we struggled to the top, still without maximum power and then began the breathtaking descent into Breiðdalur. Switchbacks made the road ahead look like a sidewinder rattle snake and I sighed with relief that we were not driving a big American car for I am sure that we would never have reached bottom.

We were now in the great "Plateau Basalts" (Blágrýti) interlayered with volcanic ash, with the Basalts rising in sheer cliffs and the ash beds weathering into steep slopes of scree between. This area extends from Dyrfjöll in the north to Vatnajökull to the southwest at

an average elevation of 4,000 feet and indented by 14 great glacially scoured fjörðs some as much as 20 miles in length. All are beautiful but Breiðdalur to me seemed to be outstanding, mostly because the valley is fertile, thickly inhabited and with a crystal clear, small river meandering through the center of the valley. The weather was warm and clear and many tourists with children could be seen, both young and old whipping the water for trout or salmon.

After reaching Streitishorn along the bottom of sheer cliffs, the land sloped more gently and was covered with grass; a few farms are scattered between the road and shoreline, nearly to the bottom of Berufjörður. During a coffee break, the two boys, (Sindri Jr. had joined us) began to climb the talus slope while Sigga and Helen took advantage fo the warm sun to freshen up in a tiny pool in the stream. I told them to look for light-colored minerals (Zeolites) which are very abundant in the volcanic rocks of this region. They brought back so many that there would have been no room for humans had we kept them all so I was called on to cull out duplicates so that they would have only the best of a representative collection. I might add that Berufjörður is one of the best known zeolite localities in the world and that the Watchung Mountains of New Jersey is the only other place that might be said to contain a greater variety, so I felt very close to home at this particular time. The pleasant interlude had to come to an end, for we were determined to reach Kálfafellsstaður where Sindri's brother Fjalarr serves as the minister in a small but interesting parish. As we were ready to resume our travels, we could see the small port and some of the houses clustered around Djúpivogur and just outside of the harbour was anchored the Icelandic Navy. This one small vessel, slate-gray in color with a single gun mounted on the forward deck is the dreadnought that had won the great naval victory over the English fleet in the battle of the fishing rights in the coastal waters of Iceland 4 or 5 years ago.

Djúpivogur looked to be so close and yet we had nearly 40 miles of tortuous road to the forked bottom of Berufjörður and back at the base of sheer cliffs before we were to reach it, only to find all stores closed execpt for a service station and a kiosk serving pop and candy bars. There was little to compensate for the extra distance, except the remarkable scenery and the first observed, large population of Eiders with their young bobbing like corks along the wave-lapped shore. Like most other towns in this section of the country, a herring processing plant and barreling of salt (Scotch-cure) herring provided the obvious livelihood for the population; there is virtually no agriculture in the immediate vicinity, although a few sheep clung precariously, like mountain goats, to the scree slopes.

We hurried on only to find even worse roads around Hamarsfjörður, very aptly named, and thence to Álftafjörður, a place that I had heard of as a child, because my

grandfather Finnur Björnsson had been born and raised there before migrating north to Skriðdal. He had often told me about the swans, and they were still there as they had been probably from the dawn of history, chiefly because Álftafjörður is really a fresh-water lagoon protected from the surf and the sea by a sand bar that extends north almost to Djúpivogur. Most of the swans were on land grazing like sheep and only a few were swimming in the clear blue waters of the lagoon. A small brook meandered behind a tiny delta and here just below one of two farms, was a bird whose only known nesting ground is Iceland. This is the Barrow's Goldeneye duck ("húsönd") with seven young. With the Goldeneye were very rare Harlequins (straumönd). I simply had to get out of the car to take pictures, and I am very glad I did, for we were not to see any other on the entire trip.

From Álftafjörður, the road led through a high pass over a treacherous road, notable only for outcrops of spectacular areas of columnar basalt (stuðlaberg) some twisted into natural gracefully arched sculptures. The road dropped down to sea level at Lón and we wasted no time in reaching Höfn, over rolling land and sand choked stream courses originating from Vatnajökull.

Höfn is the largest town on the southeast coast of Iceland, with a good harbor, an airport, and excellent new shopping center; the residential streets are paved, and a new modern hotel under construction. However the waterfront is little changed and it is here that the old hotel is still functioning. Just as they were closing we stopped for a snack. Had it not been for the Sigurjónssons who knew the manager of the diningroom, a girl from Reykjavík, we would not have had any service, and it was still more than an hour of difficult driving before we were to reach our destination at Kálfafellsstaður. A great gray bank of fog and rain was rolling in on the seas to the east and soon would engulf the land with its "Alpine Glaciers" (skriðjöklar) spilling from the sides of Vatnajökull. In the eery half light of midnight, the glaciers looked formidable and mysterious, but the black streaks of rock and sand forming the lateral and medial moraines, were clearly visible as were great cracks (crevasses) which criscrossed the ice tongues right down to the terminus of each where high irregular mounds of boulders, mud, and sand marked the recessional or end moraine.

The fog and the drizzle caught up with us as we drove into the driveway of the large, well lighted and warm parsonage where Síra Fjalarr Sigurjónsson, his wife Beta, Anna his daughter, and Vaka Sigurjónsdóttir the only sister of the tribe all made us welcome. With a warm supper on the table all formalities were dropped as we sat down, and faces of little people began to peer around corners. Sindri Jr. and Ingvi disappeared and undoubtedly they too had joined the mysterious world out in the kitchen where an unknown number of kids were whooping it up. It was now Friday morning and we had been five days on

the road, had seen so much and met so many friends and relatives that time and space seemed telescoped into a flicker of an eyelash. Such is the milieu of modern Iceland.

While the beds were readied, we sat in a well furnished living room and, glancing around I noticed mineral specimens on tables, window sill, and even on the piano. I began to wonder whether we were in the home of a man of the cloth or the man with a hammer. There was little time to speculate, the beds were ready, and we were more than ready for the beds; it had been a gruelling day and sleep came softly and swiftly.

We woke to the splatter of rain on the window and fog so thick we could hardly see the fence only a few feet from the house. A piping hot cup of coffee with the girls at a long family table in the kitchen seemed to make the day less dreary and we had no sooner finished than dinner was announced. Sigga and Sindri joined the group looking refreshed and we were seated eating wonderful food, including hot rye bread as only Beta could bake it. The rest of the day was relaxing, browsing around the house, looking at the mineral collections, and Fjalar's library, less devoted to religious tracts than to good literature, both prose and poetry in at least three languages. Then, too, we had to meet the youngsters who now numbered 9 including Sindri Jr. and Ingvi. They were mostly cousins, although a couple of strays had sneaked in for a summer vacation at this friendly, gregarious household. Saturday's weather proved to be no different and my flu'bug had ripened and with a slight fever I stayed in bed. Two registered nurses, Beta and Vaka, saw to it that I was comfortable and most of the day I slept. On Sunday, in the fog and rain, we all attended a church service, not expecting many parishioners to come through the rain, but many did, and with the visitors and the children all in attendance the church was more than half full. Fjalar's sermon was more philosophical than I expected and was devoted to exploration of the truth, a problem that has stumped the world since the beginning of man.

The next three days were nightmarish because of weather and the only sight-seeing we attempted was a visit to the terminus of Breiðamerkurjökull, a few miles west of the parsonage at the end of the road as far as driving was concerned. Part of the trip could only be made in the Austin Gypsey a four wheel drive vehicle not unlike a Jeep. This got us to a swift large unbridged glacial stream which drained a lagoon filled with small and large icebergs, some floating but the big ones mostly stranded. To the northwest, hidden in the clouds was the highest point of Iceland, more than 6,500 feet in elevation, an ice covered volcanic peak being part of the great glacial complex of Vatnajökull. We had to be satisfied with glimpses of the Alpine glacier and the icebergs, and, the hills and hummocks that marked the recession of the glacier during the past 40 years. The icebergs were layered, multicolored, blue and green, with

coal black streaks or ribbons of interlayered volcanic sand, representing ash fall some as old as 3,000 years, antidating the settlement of the country.

On Wednesday, after the midday meal, we packed and started our return trip to Reykjavík; saying our goodbyes was not easy for in all probability, we would never see these good friends and relatives again. We drove over the sodden roads, stopped for a short time at Höfn and went on to Djúpivogur where we stopped for the night in small but immaculate guest house. The owner was an old man who, on learning that I was a geologist, showed me his splendid mineral collection. He had been collecting these for the past 40 years and knew each one by its scientific name. Not only was he a discerning mineral collector but a naturalist in the broadest sense of the term, a member in good standing of the Natural History Society of Iceland and the owner of its publications from the beginning. Because of our common interest, we all had evening coffee and it was not on the bill when we settled our accounts the next morning.

Driving back over the same road to the bottom of Berufjörður, we looked at the Jeep trail over the mountain divide, but knew it was impassable. The same situation confronted us in Breiðdal for the switchbacks were wet, and not even the front-wheel drive Saab could climb such grades. The only alternative was to cross the headlands and wind in and around each fjord as far as Reyðarfjörður where the road went inland through a deep valley to Egilsstaðir. We did not stop at Búðareyri the main town but in the river valley, beside a cascading waterfall was a goose with three fluffy white goslings, and I think I now know the origin of the Ugly Duckling story.

Sindri drove us to Eiðar, where Helen and I stayed overnight while they drove on to Klettur to leave young Sindri to finish his summer as a farmhand. Ingvi had stayed behind with his uncle and the youngsters mostly for the companionship, but also to take his very first plane flight back to Reykjavík. The next day, we four were on the road once more and drove, without stopping to the mighty glacial river, Jökulsá á Fjöllum with Dettifoss the mightiest waterfall in the country. The area bordering this river is virtually without vegetation, with great rifts or cracks in the naked rocks the river valley being confined to some of them. Northward at the mouth of the river is a wide delta of glacially derived sandy sediment carried there and deposited by the river. Back of the delta is an uneven hummocky grassland and heath with several farms, one of them belonging to Sigga's uncle and aunt where we stayed overnight at the place called "Under the Wall". It was aptly named because the barns were directly below a craggy gray natural rock escarpment, a part of the rift system previously mentioned. These rifts could be seen even on the cultivated grassland and seemed bottomless. It made me wonder how the domestic animals avoided falling into them, but some

instinct seemed to guide their paths around and between them.

By taking the northern route, we had to pass up our second visit to Mývatn; our disappointment was more than repayed by seeing Ásbyrgi now a national monument. Geologically this is one of the most remarkable collapse phenomena known, where several square kilometers of the volcanic crust has been down-dropped as much as 200 feet with a rampart left in the middle at the same elevation as the surrounding upland, looking very much like a ship steaming into harbour. The amphitheatre, which legend has it resulted when Odin's horse Sleipnir struck one hoof into the land, is an immense tourist attraction and we found no less than 50 tents clustered at the edge of the birch forest where a small spring fed lake at the base of the cliff furnished water for drinking and sanitary uses. A young man, related to Sigga was the warden and he was also busy planting trees, while trying to cope with the influx of tourists, not an easy job for one man. It was here and on the upland heaths that we saw the first color on the heather and the greatest concentration of Ptarmigan (rjúpur) I had ever seen. On the roads they looked like chickens, but on being approached the flocks scuttled to the heaths, the mother, perched with head high, on top of each hummock and the young huddled in the heather and avens covered depressions to blend perfectly with the vegetation.

The road led northward to the sands of Axarfjörd and then circled the Tjörnes peninsula. On its northwestern side I knew of an area of sedimentary rock with marine fossils, one of the few such areas of sediments older than the glacial-recent. When we arrived at the steep bluff overlooking Skjálfandi (Bay) a number of German tourists were already hacking away with hammers and picks, but there was ample material left, for the strata are more than 1,000 feet thick, interlayered with thick lavas, and exposed in a deeply eroded valley cutting inland for nearly a mile. A large collection of these fossils (latest Tertiary in age — Pliocene) is now in the collection at Rutgers University. They consist for the most part of snails and clams, and indicate that the weather was already turning cooler, a harbinger of the Ice Age which followed.

After our stop for fossils, it was only a short distance to Húsavík, a growing busy town on the east side of Skjálfandi (Bay). We were particularly anxious to get there because two of the tires on the car were severely damaged, and really needed replacement rather than repair. A garage, equipped with every modern device for servicing could not help us, and we literally limped over the considerable distance throug beautiful valleys comprising Aðaldalur, over the crystal clear Laxá, where Prince Philip of England hooked one of the season's best salmon brought to gaff only a couple of weeks before. Of all the salmon rivers in Iceland, this seemed to me to be the fairest of all streams and the most interesting from the standpoint of the fisherman. Several

miles south of the road, a large Hydro-Electric generating plant now prevents the king of the game fish reaching the upper waters, but an abundance of large trout have been recorded from the river above the dam as well as in its headwaters, Lake Mývatn. We stopped momentarily to look at the river and this gave me a chance to "read the pools" and wish for a fly rod to match skills with the mighty silver salmon. A new road crosses Skjálfandafljót (The Quaking River) well north of Goðafoss, over the high divide and west into Eyjafjörður. From the top, it is possible to see the entire waters of this fabled bay and the city of Akureyri on its western shore, and this time the weather permitted an uninterrupted view, said by many to rival any in Iceland. We reached the City about four o'clock in the afternoon and by chance Helen and I got the same room we had occupied previously at the Hotel Varðborg. We toured the town, I looked at the many shops which incidentally rival any in Reykjavík, and went sightseeing along the waterfront; this included trying to find the old stone house where I was born, and being the only one of its kind we had little difficulty in locating it on a side street, now circled by chandlers, whole sale fishing houses and the other establishments usually found along the harbor area.

Our enthusiastic tour of the town caused us to be late for dinner at the Hotel, so we went to a well known restaurant across the street; this being Friday there was dancing and a gay young crowd were doing the "Frug" and the "Swim" and other weird modern contortions. Our party, being dressed in field clothes were put at a table in the darkest corner for our own peace of mind, because of our shabby but comfortable attire. Gourmet food offset the blare of the orchestra and soon we were at peace with the world. After cleaning up and putting on slightly more respectable clothing, we were all invited to a friend's home, that of Ragnar Stefansson, Col. U.S.A.F. retired. He and his wife Maria have a lovely house across the street from the Collegiate (Menntaskóli) where he teaches English. Ragnar was born in Seyðisfjörður, but his family had moved to Baltimore, Maryland, many years ago; his wife is a talented woman from Hafnarfjörður and Reykjavík who married him during the war years. On two previous visits to the Airforce Base I had visited them many times when they had their home in Hafnarfjörður. Ragnar and I are distantly related and had become close friends; it was good to talk over old times and to probe each others activities since our last meeting in 1951. Long after 1 a.m. we returned to our Hotel and found it closed but we rang the night bell and got into our room and slept like angels. Early the next morning Sindri began searching for tires that fitted the car and the rest went shopping. I was particularly interested in the bookstores. There were many of them and they obviously catered to the young as well as the adult population with everything from Comics to Philosophy, Poetry and modern novels in

several languages. The best of the Scandinavian, German and English magazines were also prominently displayed.

Akureyri is a multifaceted town of nearly 10,000 people with everything from manufacturing, to publishing houses and fine educational and recreational facilities, the latter in my opinion, except for the University, better than those of Reykjavík.

Lunch was taken on the fly in a cafeteria, and reluctantly we left Akureyri shortly after noon on Saturday. Our goal was a farm belonging to one of many prosperous farmers in Skagafjord; Gísli is married to an older sister of Anna, my uncle's widow, and also is a cousin of the late Dr. Rögnvaldur Pétursson for many years the minister for the Unitarian church in Winnipeg. On our way to our overnight stop, it was only a short side trip to Hólar, the last Catholic bishopric in Iceland where Bishop Jón Arason introduced the first printing press. It was here, after Bishop Jón was beheaded and the Reformation had become established that Bishop Guðbrandur Þorláksson published the whole Icelandic version of the Bible in 1584. It is said that many of the chapter illuminations in color as well as the large initial letters were made by him personally, though this cannot be verified. A very finely preserved copy, one of several still in existence is on display beside the altar in this beautiful small church, as is the magnificent carved, gold encrusted altar trip-tych dating back to the old Catholic Church. Many other memorabilia, including a painting of Bishop Jón, as well as paintings of a succession of reformation bishops are preserved in this early seat of culture and learning. The Bell tower stands separate from the church and is slightly reminiscent of the Campanile of Giotto in Florence, Italy.

The road from Hólar led northwest to Skagafjörður and we were soon crossing the many bridges of the distributary of Héraðsvötn originating as glacial melt waters in Hofsjökull, many miles to the south. The wide valley is mostly built up of glacially derived sand all of it now intensely cultivated grassland. At the end of a farm road, just past Ríp where Síra Rögnvaldur was born we arrived at our destination. We were met by two orphaned lambs who practically climbed into our laps and a little Icelandic dog, obviously a nurse maid to the lambs. As Gísli met us at the door a struggle developed to enter the house without the lambs. We were made welcome and after a short time we sat down to dinner consisting of newly caught trout, smoked lamb and other goodies which somehow always taste better in a private home. Anna was there visiting with her sister and we had a most enjoyable evening, some of it devoted to looking over the enormous private library belonging to Gísli, who made the wry comment that only half the works were bound, the rest in storage. On the shelves, I saw many familiar works including the entire collected writings of Stephan G., Matthías Jochumsson, and Einar Benediktsson, and of course the

entire output of Iceland's only Nobel Prize Winner, Halldór Kiljan Laxness. In the living room stood a table lamp carved out of birch and mahogany, so striking in appearance that I had to examine it in detail. It had been given to Gísli by his neighbours for his long and devoted service to the betterment of agriculture in the area, and was carved by Ríkharður Jónsson one of the ablest artists in Iceland.

The next morning, a Sunday, exactly two weeks after our departure from Reykjavík, we reached the last leg of our journey homeward bound. Before reaching the main highway, we had to backtrack to Sauðárkrók, then south and westward to Blönduós. On the southward leg of this detour was located a reconstructed old-type farm, Glaumbær complete to barns. The wood interiors and all of the furnishings are collected and donated by inhabitants of the valley we had just left; some of the objects including a carved pine cabinet made by a man more famous for his poetry than cabinet making, Hjálmar Jónsson (Bólu Hjálmar), rivalled in workmanship some of the more illustrious cabinetmakers of foreign lands who were represented in the collection. All in all, this seemed to me to be best effort to preserve some of the heritage of an older Iceland.

We were to make two more stops on our homeward trip, one at Bifröst for dinner, a beautiful college located under a great black brooding ash cone of a volcano surrounded by jagged lava flows; the second at the whaling station in Hvalfjörð where we had an invitation to see the whole operation from the floating carcasses of the giant marine mammals to the flensing and rendering of the blubber and the refrigeration of the meat. We partied until well past midnight and finally got on the road and reached Reykjavík about 2 a.m. We had travelled three fourths of the way around Iceland and back again.

II.
The Origin and Geological History of Iceland

Compared with the great land masses of the world, of continents and sub-continents, Iceland is very young. Its oldest rocks date back only to the Tertiary and Quaternary periods of the Cenozoic Era, the youngest episodes of world-wide geological history. In terms of actual age, this Era endured for approximately 62 million years, in contrast to more than 3.5 billion years for the oldest known continental rocks of the crust of the earth and a possible 4.5-5 billion years as the estimated age of the proto planet.

During this minor segment of earth history, many events of great importance were happening. Gradually the continents and oceans as we know them today were taking form and the final configuration of such great mountain systems of the world, as the western cordillera of North and South America, the Alps of Europe and the chains of mountains extending from the Elburz to the Hindu Kush, the Karakorans and the mighty Himalayans of Asia came into being. Acting in concert with the mountain building, the continents were

elevated and shallow inland seas were drained from areas that are now plains. It is also fairly certain that the earth's poles in relation to the continents were at or near their present position and that climates, though fluctuating had been established into zones corresponding closely to those of the present. Thus, it may be reasoned, the land was gradually shaping into the variety of environments which produced the modern types of plant and animal forms, especially the deciduous trees, flowering plants and grasses which in turn sustained the warm blooded mammals, both herbivorous and carnivorous animals, including man, that range over the wide world of today.

The culmination of the Cenozoic era was the Great Ice Age, which actually can be subdivided into four glacial stages and three warm interglacial stages, when climate of the northern and southern boreal zones became so cold during the glacial stages that the winter snows could not melt during the cool summer seasons. The accumulated snow eventually turned to glacial ice and overspread most of Northern Europe including Iceland, Greenland and more than half of North America. Certain areas within this arctic belt remained ice-free, notably the northeastern part of Siberia and the northern slopes of Alaska, not because of warmer temperatures but because of lack of precipitation. For the very same reason there are many such desert regions in the arctic and antarctic today as well as the better known deserts of the sub-tropical and tropical areas.

In contrast to the glacial stages the interglacial stages were longer periods of warm climates which melted the continental ice caps and repopulated the world with vegetation and animals to the extent that plants belonging to modern groups of trees and grasses ranging presently from New Jersey to Georgia and from the great Planes to Texas in North America as well as southern Europe are found as fossils in Iceland in clay, ashes and fossil soils of the Pleistocene. Because of its insular position, none of the large or small land dwelling mammals were found in the fossil layers, but they were abundant on the continents; the museums of Europe and North and South America contain excellent remains of Mammoths, Mastodons, Cave Bears, the Dire Wolfs, Wooly Rhinocerous, Ground Sloths, giant flightless birds and a whole host of other creatures that have become extinct since man evolved into an intelligent being.

It is however this infinitely short period of time ,lasting only 1 million years, that commands most of our interest because of a creature we call the genus Homo, later Homo sapiens or man; this was an anthropoid who walked upright on his two feet, who migrated and spread into all parts of the world to live by his wits in environments not ideally suited to his needs. He learned to manufacture implements to protect himself and to kill with, to domesticate animals, to cultivate edible plants, to control fire, and in general to begin the rapid climb to what we now refer to as high

cultural levels and the modern civilizations of recorded human history.

Until quite recently (1965) it was supposed that Iceland had emerged as a land area at the very beginning of the Tertiary Period or approximately 62 million years ago. But recent investigations to determine actual ages of the oldest basalts found in the country, based on the decay of radio-active potassium minerals to Argon, expressed as the K/A ratio, point to an age much younger—not exceeding 18 to 20 million years. The results of these experiments must be considered somewhat tentative and should be used with caution because very few samples have been analyzed; and when more have been completed in a year or two we may have the true answer. Should these preliminary determinations be accurate, Iceland and other volcanic areas in the north Atlantic are indeed much younger than had been estimated on the basis of fossil plants and other geological critera.

If one were to examine the detailed, newly compiled, depth charts of the oceanic areas of the earth, it is apparent that the ocean bottoms are not the featureless vastly deep plains once pictured by the earlier geographers. Submerged features of great relief, greater indeed than those on the continents are encountered in all of the ocean basins of the earth. Some of these can clearly be shown to be merely submerged extensions of the continents and have been known for a long time as continental shelves. Many other submarine features have been discovered more recently, not all of them fully understood. Among the more interesting are "Sea Mounts", conical flattopped volcanos, geographically large plateau-like swells or "Rises," and great linear mountain ranges, such as the "Mid Atlantic Ridge," rising from great depths in an arcuate line from the "Reykjanes Ridge" to a point in the ocean south of Africa, into the Indian Ocean and the Pacific.

Iceland is situated on one of the plateau areas named the Iceland-Faroe Rise and its westward extension the Iceland-Greenland Rise extending from Greenland to the deep Norwegian Basin. To the east north east is a bifurcating submarine mountain chain, the "Jan Mayen Ridge," and from Iceland in a stouthwesterly direction is the 800 mile long "Reykjanes Ridge" which joins the "Mid Atlantic Ridge" at right angles south east of the southern tip of Greenland. When these features came into being, and whether or not they all have a common origin has not been established. What is fairly certain is that they are almost all composed of similar or even identical basaltic rocks like those exposed in Iceland, in Greenland as the Thulean volcanics, in Jan Mayen, the Faroes and Giants Causeway between Scotland and Ireland, and as surficial coating on older continental rocks of the outer Hebrides and Orkneys.

Rocks of Iceland

Now that these rock masses of the North Atlantic have been related in kind, if not in absolute age, we can look at Iceland in more detail.

It is an island of nearly 40,000 square miles, larger than Ireland and only slightly smaller than Newfoundland. It is, as has already been said, composed almost entirely of igneous, extrusive (volcanic) rocks, some in the forms of flows or layers interbedded with tuffs (ash); the western part and eastern part presumably are old plateau surfaces slightly tilted towards the center and composed of Basalt (Blágrýti) having an estimated thickness of more than 30,000 feet in layer cake fashion with the central northern highlands of similar composition between Húnaflói and Skjálfandi sloping in general to the south. The central region, nearly one third of the total area of the country, is composed of a complex of ash rocks (tuffs, welded tuffs-Moberg) and more recent grayish colored coarser grained lava flows (Grágrýti). The difference in color may be attributed to the higher percentage of Iron and Magnesium in the Basalts and a lower percentage of these elements in the tuffs and gray lavas of the interior.

The table lands of the west, north and east are considered to be the older elements and antedate the great Ice Age, whereas the central area, at least by some, is thought to date from the beginning of the Ice Age and is, in fact, still being built up by recent volcanic action. The general trend of this active eruptive belt is northeast and southwest, extending from Reykjanes (Peninsula) east to Vatnajökull and north to Ódáðahraun, thence due north to Melrakkaslétta and Langanes; if one were to pinpoint the active or recently active volcanos, they would, with few exceptions, fall within this zone. The exceptions noted are Snaefellsjökull and the outer part of Snaefellsnes, Eldborg in Borgarfjörð, and Skagaheiði, a tuffaceous headland between Skagafjörð and Húnaflói. It may be of interest to the reader to have a listing of these volcanic centers, from Northeast to Southwest; they are as follows: Hverfjall; Þrengslaborgir; Askja; Trölladyngja; Grímsvötn; Öræfajökull; Lakagígar; Eldgjá; Katla; Helgafell (Vestmannaeyjar and most recently Surtsey and Surtlingur). Most of these are recent, in terms of the Ice Age and many fall within the period of colonization and have been duly recorded in the literature of the country. In general they comprise an uneven eastern lineament; a less tangible western zone would include Skjaldbreiður; Valagjá; Hekla; Eyjafjallajökull; Eldborg on Reykjanes and the associated Ögmundargjá and the various cinder cones visible from Reykjavík; Eldborg in Borgarfjörð, and Snæfellsjökull and the western part of Snæfellsnes. For the sake of completeness, the Fire Island (Eldey) and the bird skerries (Fuglasker) southwest of Reykjanes should be included as examples of recent submarine activity.

All of the above named eruptive volcanic areas are located along north east-south west cracks or rifts in the rock crust in many instances with several craters along a single rift, but literally many thousands of such cracks are present though not active and they have probably resulted from shrinkage of the

molten lava as a result of contraction by cooling. To the layman, the best loved and best known are Almannagjá leading down to Þingvellir and the collapse area of Ásbyrgi. Most of the major rifts have been mapped, but flying over the area so many are visible that it would be physically impossible to include all of them on a reasonable map scale.

It may well be an oversimplification to theorize that slightly before and during the Ice Ages, Iceland was being split apart and underneath the glacial cover considerably more violent eruptions than are know today were building up and widening the central volcanic belt; such a theory has been postulated by serious investigators, not only for Iceland, but for the entire Mid Atlantic Ridge and the Basalt platform underlying Iceland. The fact is that this aspect of the geology of Iceland has been used as one of the strongest arguments by recent proponents of Continental Drift, meaning that continents are being pushed apart by a series of fracture systems on the ocean floor which are filling up with basaltic rocks creating ever widening, ever higher submarine mountains; thus we may be experiencing an expanding globe, rather than a contracting one as once was postulated.

The Ice Age (Pleistocene) and recent (Holocene) lava flows fall into two categories. The first is the relatively flat, smooth, somewhat glassy, twisted ropy lavas, often expanded into domes 60 or more feet in diameter often exploded by internal gases. These are generally light brown to dark gray in color, and many are partially or wholly covered by a thin veneer of glacial rubble (Recessional Moraine) but in the more recent flows, the surface is bare of soil cover. Such lavas now extend over the south shore of Surtsey and although temporarily covered by the recent ash deposits from Surtlingur, the exploded domes are easily visible with steam and gases billowing from the cracks. In Iceland such lavas are referred to as "Helluhraun." The second type is most often a coal-black highly irregular jumble of spongy rock with rough, needle shaped peaks with caverns and pits between. Obviously they have been pushed over the preexisting surface by internal forces from the volcano, or have slid down slopes thus breaking up and often overriding earlier or even the still liquid manifestations of the same activity. As a result, they are called Blocky. Lavas in English or Apalhraun in Icelandic.

Naturally there are variations of both major types of lavas, such as the frothy light colored pumice and scoriaceous (bubbly) basalt; also natural volcanic glass called Obsidian (Hrafntinna), and Pillow Lava (Bólstraberg) thought to have been consolidated under water. In addition wide areas of light and dark colored ash, exploded fragments of either liquid or solid materials from the eruptive (Explosive) phase, generally the first phase of an eruption, cover wide areas of the country and on solidification they are called tuffs (Móberg).

Both of the principal types of lavas as well as the variations mentioned crop out in widespread areas on Reykjanes, in Borgarfjord (Grábrók) and especially in the central interior region around and south of Mývatn. Unlike the older basalts it should be noted that there is no regular layering or stratification of tuffs and lavas, rather a disconnected heterogenious commingling of lava rock and tuffs. Each related to specific eruptions, limited in area and the result of either the explosive phase or quiet upwelling phase of molten material.

The abundant distribution of the lavas and especially the ash, the cinder cones, and circular craters brought several scientists from the American National Aeronautical and Space Agency (NASA) to study Iceland last summer preparing for and anticipating similar surface conditions and landscapes on the Moon.

In addition to rock of purely volcanic origin, certain rocks that must be classified as intrusive, i.e., forced into place as igneous melts and crystallized far beneath the surface are being found in a few places. Some have very limited surface expression such as dikes and deep seated crystalline plugs of former volcanic craters whereas others are more widespread, for example, the Gabbro of southeastern Iceland. Quite recently a group of islands or skerries in Breiðafjörð have been described as anomalous both in composition and occurrence; in general such areas would escape detection were it not for a continuing search for rock and mineral products of economic importance; such rock types are minor in comparison to the overwhelming abundance of volcanics.

Before the advent of the Ice Age in late tertiary time, the island stood at a much higher elevation and extended considerably beyond its present shore line to what is called the Icelandic Banks. In general the outline of this expanded land was similar to the country we see today, except that the west and southwestern parts were much extended. A shallow embayment of the sea inundated a limited part of the north where sediments contain marine fossils (vide ante) especially on the Tjörnes (Peninsula). The presence of fossil wood, numerous leaves, spores and even beds of lignite (Surtarbrandur) proved that the area had climates comparable to the southern temperate zone of the present, with widespread forests and abundant rainfall. Stream erosion had established a radial pattern of valleys from a central upland which is now reflected in the distribution of present stream drainage into elongated fjords which extend as deep channels far out to sea.

Studies in Europe and North America, as has been mentioned previously show that there were four glacial and three interglacial episodes; the chief evidence is found in deposits left by the glaciers-the sheets of till. The few such deposits formed in Iceland were largely swept away by the last glacial advance, the Würm in Europe, the Wisconsin in North America and only the most recent moraines are

left. It is therefore impossible to say how much of the present surface is the result of such earlier glacial ages, except that Iceland like all glacial areas of the world became considerably depressed under the weight of the ice and it has not rebounded to its former level, even though strand lines have been measured at elevations exceeding 300 feet.

The recent studies by glacial geologists have revealed small patches of fossil bearing clay and other sediment which is indicative of earlier glacial or interglacial stages, but the evidence is so scattered that it seems impossible to correlate exactly between these and north European sequences. Studies of spores and pollen grains, however, may be of considerable help. Similarly it has been speculated that certain parts of Iceland, may indeed, have been ice free, or that a few ridges and peaks stood above the ice cover.

Glaciers and Glaciation

It has been estimated that the Continental Glaciers had receded i.e. melted from the great land masses of Europe and North America about 10,000 years ago; but it must be remembered that Antarctica, Greenland, and the Arctic Archipelago of Islands of Canada are more or less ice covered and these areas must really be considered as remnants of the last Ice Age. To a lesser extent the same statement could be truthfully made about Iceland for a little over 11% of its uplands are covered by ice that dates back to the Pleistocene. Although the valley glaciers (Skriðjöklar) are melting at a faster rate than their downward flow, the Caps such as Vatnajökull, Langjökull, Hofsjökull, Mýrdalsjökull and Drangajökull, only to name the largest of 13, seem to be fairly static in overall size and thickness. This can be attributed to an extraordinary heavy precipitation of snow and rain which freezes and becomes ice on the upland, and of course the fact that the northern geographic position of Iceland has a snow line-the line of altitude where winter snows do not melt in the short summer season, at high elevations. This line of demarkation varies from 3,000 to 3,300 feet in the south to as low as 1,800 to 2,100 feet in the north. Daily temperature records taken at 100 foot intervals to 10,000 feet over the airfield at Keflavík since 1954 show a drop of 0.5 to 0.69 degrees Centigrade per 24 hour period, winter and summer. It is little wonder, therefore that gleaming white patches of stagnant ice are visible on the shaded sides of every mountain peak in Iceland even at the end of a warm summer season.

Glacial Erosion

The unmistakable signs of glacial erosion and glacial deposition were present in all parts of the country that we visited except in areas where recent volcanic activity has masked these indelible patterns. Polished and glacially striated rock pavements are present on flat scoured areas but are especially well preserved in the U shaped valleys of the major glacial streams such as

Jökuldalur, Lagarfljót and the countless fjords which indent the coastline. "Stoss and Lee" occurs where the basalt layers are tilted and resist abrasion as the moving ice moves upslope, while the less resistant tuff layers are scoured away. The entire length of Breiðdal shows wave upon wave of this type of erosion pattern, some of the crests rising as much as 75 to 100 feet, and continuing out to sea as small rocky islands. Another type of erosional, feature is termed "Roche Moutonne"-sheep rocks because, from a distance, the rounded polished hummocks look very much like a flock of sheep. The Mutton rocks are very common in flat or nearly flat areas, and may be seen from the road in Kaldadalur and Holtavörðuheiði to the bottom of Hrútafjörð.

Glacial Deposition

Sediments directly attributed to Glaciers fall into three categories. The most common of these is called Moraine, a mechanical mixture of rock flour, sand, pebbles and boulders that result from the glacier picking up either loose fragments, soil, or plucking such fragments from solid rock ledges. The moraines are classified as to the position they occupy in reference to the ice. If the moraine is located at the end of a glacier, either of continental proportions or one that is confined to a valley, marking its farthest advance they are called "Terminal Moraines". Where glaciers have retreated or shrunken in size by melting, the resulting debris is termed "Recessional" and if the ice does not move but melts during static climatic conditions, it is called "Ground Moraine". Such rubble or debris can vary in thickness from inches to hundreds of feet. For example, what is left of the Terminal Moraine of Breiðamerkurjökull is an irregular hilly line averaging about 50 feet in height, but most of it has been redistributed by wave action since 1914 when it reached sea level at the strandline.

Moraines from older glacial periods are chemically decayed and then are referred to as Boulder Clays or Till, but few if any of these can be identified in Iceland.

It is a significant fact that the largest glacial rivers of the world originate as melt waters from the big Ice Caps of Iceland. As such, these rivers carry an enormous volume of glacially derived sediments away from the glacial margins depositing them near and far, in sheets or aprons along the base of the glaciers or as detritus in the valleys and as deltaic deposits where the rivers flow into the sea. To appreciate the magnitude of these "Glacio-Fluvial" deposits, one need not travel far, for examples are too numerous to mention. Perhaps the most aweinspiring are the socalled Sands extending along the south shore from Eyrarbakki to the foot of Breiðamerkurjökull, including Skeiðarársandur. Borings made in 1951 in the vicinity of Þykkvibær showed the depth of sand to bed-rock to be more than 1,100 feet; even if this uniform thickness is not maintained, it is estimated that there are hundreds of cubic miles of gravel, sand and mud in this area alone.

Another and perhaps more accurate criterion of the volume of sediment being carried in this manner is a recent measurement made by the Hydro-Electric Commission which estimated that the percentage of solids to water in Jökulsá á Fjöllum was more than 25 percent at Dettifoss. Translated into ordinary language, this means that for every gallon of flow, about one quart is composed of solids to three quarts of water. Many other glacial rivers, such as Jökulsá á Brú, Jökulsá í Fljótsdal, Blanda and Hvítá have comparable loads, while Þjórsá and Skjálfandafljót, though not entirely glacially derived are not far behind. Thus the sand filled estuaries in Axarfjörd, in Héraðsflói as well as the flat lands of Skagafjörð and others are all impressive glacial additions to the surface area of present day Iceland. It must, of course, be realized that these percentages fluctuate widely between Summer and Winter seasons, for it is only during the summer months that the glaciers melt and then the volume of flow and sediment in each river may increase by as much as 75%-80% for the floods originating directly from the glaciers.

The reasons for these seemingly abnormal conditions deserve an explanation, for after all, there are greater glaciers elsewhere. To begin with, glaciologists recognize two types of ice regimen where glaciers exist; the first are cold glaciers in high latitudes, i.e. the glaciers of the Antarctic and those of the northern polar regions such as Greenland. Here the melting periods are of short duration, at most six weeks to two months, and never frost free in any 24 hour period. Therefore melting is at a minimum and more ice is wasted by sublimation than by melting, that is, direct evaporation from ice to microscopic ice crystals in the air.

The second category of glaciers are those of middle latitudes, located on high mountains and occupying valleys. They are often termed "Alpine or Valley" Glaciers, and their motion is downward from high to low altitudes (Skriðjöklar). Melting is fairly rapid during the summer months, but the gathering ground in the area where snow turns to ice is so restricted that real Ice Caps never form on the small summit areas and the volume of glacial ice is relatively small. Hence the rivers from the termini are small by comparison with glacial rivers of Iceland.

The Glaciers of Iceland fall within the second category, as far as melting is concerned, for the climate is warm enough to allow a high rate of ablation, but they are true Ice Caps because the snow and ice gather on slightly depressed or basin shaped plateau areas above the snow line while the snow and rain budget is exceptionally high. Added to this is the fact that Vatnajökull, the largest Cap is superimposed on at least two active volcanic areas, the latest eruption having occurred as late as 1934 at Grímsvötn when so much ice melted that estimates of water flowing south from the Glacier was equal to ten times the volume of the Amazon River of South America.

If this were but a single instance,

it would be a spectacular event, but the Caldera (Volcano) under the ice is still hot and apparently active and melts the ice which partly fills the Crater. Nor is this the only hot spot under Vatnajökull, for Dr. Sigurður Þórarinsson has suggested that a large area north of Grímsvötn still has hot rocks, a part or an extension of the same volcanic area which also contributes to the melt waters. Thus, when enough water builds up, it forces its way over, through and under the glacier, and as a result a repeated series of Glacier Bursts (Jökulhlaup) inundate the coastal areas with sediment laden waters. Historical records, though not always accurate tell of other sub-glacial eruptions, especially at Kverkfjöll, Þórðarhyrna and at Öræfajökull the highest peak in Iceland. It was here, in 1362 that the second most violent European eruption occurred since Monte Somma, the parent volcano of modern Vesuvius that destroyed the Roman Cities of Herculaneum, Stabiae and Pompeii in 79 A.D. Had there been a similar concentration of population, instead of scattered farms in the interglacial areas of the south coast, utter devastation would have resulted from ash as well as the glacial debris. Another well authenticated eruption occurred in the same crater in 1727 but less violent than the former, and farms which had been reestablished or had been spared were destroyed and today can be only located as mounds in the hillside north of Ingólfshöfði.

Dr. Thorvaldur Thoroddsen, the eminent 19th century Icelandic geologist, using every available source of historical information, estimated that there had been as many as 35 distinct eruptions under the ice of Vatnajökull since the land was first settled, and this pattern seems to continue to the present.

The inevitable association of Ice and Fire, probably first ascribed to Iceland by the Phoenicians, if history served correctly, is not restricted to Vatnajökull and its interconnected glacial complex on Öræfajökull. Roughly 40 miles as the crow flies, directly south west of Vatnajökull is located the fourth largest glacial area of Iceland. This is the more or less continuous ice field of Mýrdalsjökull and Eyjafjallajökull.

In the eastern sector of Mýrdalsjökull is a great gaping rift, part of a much larger volcanic fissure that extends under the ice for an unknown distance. The only visible opening is Katla, which probably last erupted in the 15th century sending its black ash fall as far west as Reykjavík. Similarly, it seems certain that the peak under Eyjafjallajökull is of volcanic origin; yet, there are no records of past or near recent eruptions of this mountain. Dr. Sigurður Þórarinsson has stated that he considers the latter eruptive area to be of greater size and of potentially greater danger from eruptions than all of the active areas under Vatnajökull.

The glacial streams that flow from Mýrdalsjökull and Eyjafjallajökull flow in a south westerly direction and number armongst them large gravel and sand laden streams such as Markarfljót, Affall and Þverá; Þverá normally joins Ytri

Rangá and flows south into the marsh into the ocean as Hólsá, but in flood stage it often rampages across the marsh land north of Þykkvibær and spills into the estuary of Þjórsá. As recently as 1950-51 attempts to construct dikes along the western shores of Ytri Rangá to contain the flood waters were made, but in March of that year, the dikes were washed away and the lowland looked like an expanded lake and Þykkvibær was cut off for several days until the dikes were repaired.

The only other known glacier sitting on top of a volcano is Snæfellsjökull on the western end of Snæfellsnes; the volcano is now inactive, or dormant and the glacier on top is so small that the melt waters consist of mere rills and small brooks that carry very limited quantities of sediment, mostly white or light gray ryolitic ash or pumice. It was this material, however, which was used as an insulator in concrete pipes that conveyed hot water to the storage towers for the central heating system in Reykjavík.

To sum up, the amount of glacially derived sediments, carried and deposited by rivers in Iceland is so great that no one has attempted to estimate its volume, and in this sketch, only a few of the more spectacular areas have been mentioned.

Glacial Lake Deposits

Glacial lakes, though many in number, are all of small size, and therefore the sediments in them are of little concern. The largest are valley lakes such as Lögur and Lagarfljót, Langi Sjór, and Hvítárvatn. No attempt has been made to sample the bottom sediments, either as to thickness, grain size or composition.

Baron De Geer, the great Swedish geologist found that by studying the alternate winter and summer layers of such lakes he had the means of determining their age, because the thick summer layers combined with the thin winter layers (when sediment load was at a minimum) represented one year of the sedimentary cycle. Using this method, he and his students were able to estimate the number of years since the Continental Ice Caps had receded from the Scandinavian Peninsula and therefore from Northern Europe. Dr. Sigurður Þórarinsson has adapted the same method for dating the Volcanic eruptions of Iceland, using the various compositional stratified layers of ash falls (Tephra) and thus has established eruption dates that go back more than 5,000 years, but he has not had the means to sample the bottom deposits of such glacial lakes as exist. Here and there, however, there are considerable deposits of clay which are undoubtedly of lake origin, and these might represent the only identifiable remnants of lacustrine deposition that are to be found above water level in the country today.

Thermal Waters of Iceland

A description of the geological phenomena of Iceland, no matter how short or inadequate, should not omit the mention of Hot Springs, Geysers, and live steam welling up or erupting from fissures in the volcanic regions as well as in some

of the older Basalt areas. All told more than 700 major areas of thermal activity are mapped but additional single occurrences may number in the hundreds, if not in the thousands.

This remarkable abundance becomes evident from the earliest days of the land settlement, when Reykjanes was named for its vapours and emission of steam which were visible even then from far out at sea. Geyser has attained eternal fame as the generic term for intermittent hot water and steam eruptions sending great columns of water high into the air. Actually Strokkur antedated Geyser, but it was the German chemist, Professor Robert Wilhelm Von Bunsen who first described this remarkable eruption in scientific reference after seeing Geyser; although Ebenezer Henderson in his accurate account (1815) was the first European to give a rational explanation as well as avid description of the geyser area, he was much more impressed with Strokkur and gave Geyser only secondary mention as the lesser of two of the main geyser areas of Haukadal.

Last summer's visit to this area was rather disappointing for Geyser erupts so seldom that the visitor hardly ever sees it; nevertheless its waters boil at the surface and other small springs erupt with fair regularity of about 10 to 15 minute intervals; and the tourist can still boil their eggs in a little steam vent by lowering them in a bag into the fissure.

To list any but the most extensive areas of hot springs in Iceland would be an unjustifiable proliferation of one who is not a specialist in this field. Suffice it to say that the areas on Reykjanes, Krisuvík, Hveragerði, Hengli, Borgarfjörð, and Námaskarði near Mývatn and of course the geyser field in Haukadal are those that may be readily seen by the average visitor.

It is worthy of note that the hot waters and the steam are in many case closely associated with recent volcanic events, but it has also been established that water sinking down through the porous lavas and ash rocks may be heated by intrusive igneous rocks far below the surface and previously referred to as dikes. The thermal history of a region may perhaps be classified as to age, the lukewarm waters (Laugar) indicating a diminishing amount of heat and therefore old, whereas high temperature water and superheated steam being of very recent origin or young. The cooler laugar could also result from a mixture of much cold and very hot water so the analogy to age may not be valid. Dr. Barth of Oslo University preferred a classification according to chemical composition, with two main types: one the alkaline and the other acid, but this has largely been abandoned. In any event the temperatures vary greatly from waters that are merely lukewarm to boiling to superheated steam of more than 300 degrees Fahrenheit.

With the widespread distribution of thermal waters and steam it is only natural to expect profound alteration in the rocks of these areas and such, indeed, is the case. One such manifestation of change is the

consolidation of tuffs into new rock types and silicified tuffs called Liparites, but a more striking effect of the change is the appearance of variegated colors of the rocks themselves from the drab gray and black to vivid areas of yellow, ochre, reds and green that have added variety and richness to the scenery.

Rivers and Lakes

The large rivers of Iceland occur in the central and eastern sections of the country, and this is logical because the most common and by far the largest of them are derived as melt waters from the Ice Caps. The western Peninsula is devoid of large drainage basins and all of the streams are relatively small. None of the rivers are navigable because of their rapid descent from high to low altitudes with numerous rapids and waterfalls, and occasionally a choking up and spreading of the water because of an overload of sediment.

Icelandic hydrologists have classified their streams into three categories; Glacial Rviers (Jökulsár) spring or lake fed rivers (Lindár) and rivers and streams that result from the run-off of natural precipitation (Dragár). This neat scheme is not always feasable for many rivers are combinations of all three and therefore do not fit the categories. Perhaps the most notable example is the largest river in Iceland, Þjórsá, which rises in part, at the foot of Vatnajökull on the east, Hofsjökull on the west and in part from run-off through its tributary Tungnaá, and from Þórisvatn by way of Kaldakvísl. In general the age old names are good indicators of the type of river that we are dealing with. For example any river called Laxá is almost certainly a clear stream, and any river called Hvítá is milky from glacial silt. The smaller mountain streams (Bergvatn) may be silted seasonally but in winter and late summer are crystal clear, after the snows have melted and the main rainy season is over.

Theoretically, there is enough power potential in these rivers to satisfy, not only the entire population of Iceland, but enough surplus for heavy industry. Careful surveys have already been made, both by the Icelandic Government and also for private industry through the United Nations. The chief technical difficulties to be overcome are the question of storage reservoirs for winter and the great sedimentary load carried by the largest rivers (vide ante) in summer during maximum melting periods of the glaciers.

The lakes of Iceland are generally small and most of them hardly merit more than the designation of a pond. These small lakes are very numerous and properly are "Moraine Lakes". In groups they are often called fishing lakes (Fiskivötn) or Hunting Lakes (Veiðivötn) if they have trout living in them. If not, they are unnamed except locally.

The three largest lakes in the country are in many ways unique and differ form lakes in other countries, in that they are not fed by inflowing drainage. These are Þingvallavatn, Mývatn and Þórisvatn and all occupy rock depressions.

Nearly all of the water in these three lakes is derived from normal precipitation which has percolated into the ground, then seeps or is transported in underground springs into the basins to such an extent that the outflow from Þingvallavatn at Sog is capable of turning the turbines of three Hydro-electric stations while Laxá, draining from Mývatn supplies much of the electrical energy for northern Iceland Þórisvatn has not been harnessed and the writer does not know its potential, but Langi Sjór, a glacial valley lake has been surveyed in conjunction with Þjórsá as a possible site for power production.

Despite the great number of Volcanic craters present in the various parts of the country, only one "Crater Lake" is present. This lake is of considerable size and is located in the old crater of Askja and therfore is named Öskjuvatn. It lacks the splendours of Oregon's Crater Lake for it has neither the depth of water nor the height of rim, but it is nevertheless one of Iceland's larger lakes.

Still another exceptional, though very small lake is located east of Hvalfjörður and is the source of a small river Botnsá which drains into Hvalfjörð. It is the deepest lake in Iceland, and is said to contain a much greater volume of water than Mývatn despite the fact that it has less than 1/10 of the surface area; there is little doubt that a small power installation could be placed at the water fall Glymur if the inflow is sufficient, but no plans to harness this reservoir are under way.

Iceland's rivers and lakes have played an historical role for even the earliest settlers considered them as a prime resource for the teeming salmon and trout they contained; but they also were barriers to communication and served to isolate one district from another thus making for provincialism that might not have otherwise existed.

Soil, the Unconsolidated Mantle

Acccording to the international code of soils classification, Iceland has but two major soil types present in the entire country. The first is an all pervading "Stony Soil" composed of glacial Moraines (Jökulurð) and Volcanic sand and ash. Much of the area containing such soils are absolutely barren and contain not a vestige of vegetation as may be seen on the great sands of the south coast, on Ódáðahraun and other newly erupted sand and rock areas called Öræfi and Hraun. The more mature Moraines are mostly heathcovered and have developed a shallow organic profile suitable for pasture and in some cases is reclaimed for cultivation. The second type is "Organic" muck soils (Mýrar) with peat muck developed to depths upwards of 50 feet in some places. The origin of the latter is partly oxidized and decayed vegetation, almost always containing a high water content. Occasionally there are discreet layers of volcanic ash found at various horizons in this muck and they reflect the numerous volcanic eruptions from time immemorial. Some

of the muck areas originally contained reds and native wild grasses, and it was mostly these areas that served as the primitive farm lands of early history.

Both types of soil have a high retention of water which freezes in the winter season, producing the ever present hummocky surface (large and small þúfur) which farmers have fought with tooth and nail for more than a thousand years.

Recent Vulcanism

In recent years, there have been three violent volcanic eruptions in Iceland; two of these were in volcanos with a long history of devastation and destruction, namley Hekla and Askja. The third eruption was from the bottom of the sea where no vulcanism had been known previously and it has created Surtsey the newest and most interesting island from a depth of more than 390 feet to a height of 570 feet above sea level. It is located about 14 miles west of Heimaey and thus becomes the newest member of the Westman Islands.

Hekla is the most famous, or as the case may be, most infamous volcano in Iceland. No one knows for certain when it began to grow from its first fissure to its present height of 4,500 feet; it is almost certain that the earliest ash layer is about 6,400 years old and that the first upwelling of lava more than 7,000 years. Since that time it has been estimated that Hekla has erupted about 100 times, the last in 1947. The first eruption to be witnessed here by man was in 1104 or about 230 years after the first Norsemen settled Iceland. Until then it had been dormant, but since that time history records outbursts in the years 1300, 1510, 1693, 1766 and 1845 and with the exception of a very minor action in 1878 and 1913 in nearby areas it had remained quiescent for 102 years until March 29, 1947.

From eyewitness accounts, all of the earlier eruptions were along a fissure and not from a single orifice. Such was the case in the '47 eruption which had explosions of steam, bombs, ash as well as great chunks of wall rock thrown into the air from 8 distinct openings along the mountain ridge, in adition to the streams of liquid lava welling up in fissures and craters to as much as 300 feet in thickness, which then flowed down the side of the mountain.

The magnitude of this most recent of Hekla's outbursts can be judged from such facts that clouds of steam rose more than 100,000 feet into the air, detonations were heard in all parts of the country and as far north as Grímsey; and after 20 hours, the volume of molten lava flowing down the sides of the mountain being equated to one third more than the total volume of water in the Rhine River of Germany near its mouth, and ash blown as far as Helsinki in Finland. In spite of all this pandemonium, it was a miracle that the ash fall did not do more damage in the nearby regions and it must be said that modern machinery and the hard work of neighboring farmers saved most of the land that was affected.

Compared to some previous

eruptions the most recent may not have been the greatest on record for the 1104 eruption devastated large areas of land to the northwest and north and, as far as ashfall is concerned, was the worst in Iceland's history except for the 1362 explosion of Öræfajökull, and the third largest in the history of Europe since Monte Somma in 79 A.D. It is also recorded that the eruption of 1766 which annals tell us had 18 columns of fire and lasted for almost two years destroyed land in the north while that of 1845 which lasted but seven months deposited layers of ash as far distant as the Orkney Islands. One thing is certain and that is that Hekla is the most throughly studied volcano in the world and has furnished scientists with the most accurate statistics and information regarding the mechanism and chemistry involved in volcanic eruptions.

Askja is a part of a volcanic complex of mountains that today are referred to as Dyngjufjöll and which Thoroddsen referred to as Trölladyngja. This and the volcanos south of and in the vicinity of Mývatn produced the wasteland of Ódáðahraun, the interior desert region of black sand and solidified lavas. The greatest known single explosion in Askja took place in 1875, when an eruption caused the crater to blow out the depression which now contains the largest crater lake in Iceland. It was this eruption and a lesser one in 1878 that drove so many of the farmers of north and east Iceland to migrate to America and Canada before the turn of the 20th century.

Askja is so remote and far from human habitation that records of the many eruptions have not been kept like those for Hekla, and because it is only a small part of several craters in an eruptive area it is difficult to isolate those that occurred in Askja from those in nearby volcanic craters.

There were no obstacles to overcome in getting to the latest eruption which occurred in 1961, for scientists made their way by air and jeep and studied and photographed the explosions from the air and from the rim of at least three active craters almost from the start. Like most volcanos, the initial phase in Askja was explosive with rising steam and ash being blown high into the air; after the initial outburst, liquid or molten lava gushed upward periodically like fiery fountains, and that in turn was followed by streams of lava flowing from the lowest part of the crater rims. These active phases lasted several months, and one cannot say that it has subsided completely, for steam and gases still emanate from the caldera.

The summer of 1896 had been one of violent earth tremors in southern Iceland and during the latter part of September flashes of fire out at sea, apparently south of the Westman Islands had been seen from the mainland. This in itself was not too unusual because submarine eruptions had been recorded as early as 1211 south west of Reykjanes. Eight subsequent eruptions, the last in 1879 had left some skerries while other islands had come and gone through erosion. The Fire Islands

(Eldeyjar) and the Bird Rocks (Fuglasker) are the only remnants seen today.

In retrospect, the reports of fire at sea in 1896 and the eruptions of 1897 at Eldeyjar assume importance as the probable precursors of the activity which started just before dawn on November 14, 1963, south west of Heimaey in the Westman Islands. At least it indicated that there were unstable areas on the bottom of the sea direcctly in line with the great central volcanic belt of the country where Hekla, Askja and Katla all have erupted with great violence during the past few years. Nevertheless the eruption started with little warning (a few tremors were recorded on the seismograph in Reykjavík) and came as a complete surprize.

The motor vessel Ísleifur II was fishing a short distance west of Geirfuglasker the southernmost of the Westman Islands in 390 feet of water. Shortly before dawn the crew smelled strong fumes of sulphur, and at daybreak saw a brown cloud break from the surface of the ocean, followed by a jet black streak or column rising 180 feet into the air. Being Icelanders they knew immediatley what this signified and radioed the message to Heimaey that a volcanic eruption had started. This message was relayed to Reykjavík and by 10 a.m. an aircraft with photographers on board circled the area. They estimated that the fissure was 1500 feet long and erupting in four places.

By 11 o'clock a second aircraft, carrying the senior geologists arrived at the scene and in the short interval from the first report the intensity of the eruption had become much greater, for clouds containing steam and ashes were now rising to more than 450 feet, spreading over a circumference of approximately three-fourths of a mile.

A coast Guard vessel, dispatched to the area arrived at approximately 8 p.m. The night was clear, but as they passed under the eruption cloud, the crew was driven to shelter by a violent hail and rain storm with ash and pumice and even small volcanic bombs falling on deck. The hail stones were salty to the taste and the center of each contained wither pumice or ash. They also saw flashes of red glowing embers flying through the sky and saw lightning in the cloud above. After establishing the exact geographic position, 3.8 miles south west of Geirfuglasker, they turned back through a sea covered by floating pumice, which acted much like an oil slick on the troubled waters.

It was soon apparent that this was no mere puff of smoke, for early the next morning the steam column had risen to 26,250 feet and the ash and tephra explosion phase to 900 feet. At 9 a.m. a break in the cloud disclosed the rim of a crater, 1200 to 1500 feet long rising from the water to an elevation of 30 feet above sea level. Thus was Surtsey born.

As time went on the eruption became more and more violent, and the ash island grew even as the waves eroded and changed its configuration almost daily. The surf broke through the crater walls re-

peatedly resulting in new steam explosions as the water flooded into the white hot molten rock in the bottom, only to be followed by up-rushing ash explosions in a matter of seconds. Occasionally both steam and ashes would erupt simultaneously and often the result would resemble a great cauliflower head in stark relief.

By the end of November, with increased violence in both the uprush of volcanic ash and bombs, the Island had become bigger and higher and the Board of Geographic Names decided to christen this new land "Surtsey" and the volcano responsible for its origin Surtur, after the fire god of Norse Mythology.

Even though the eruption had been under constant observation when weather permitted,, each new day brought surprizes. Violent whirlwinds were generated in the cloud, lightning and thunder mingled with the rumblings in the crater, and water temperatures in the sea water rose markedly in the nearby waters of the ocean. The behavioral patterns changed almost constantly with a fewquiescent periods followed by even greater violence. For hours on end, only solid material would be ejected from the crater later followed by steam that rose to an estimated altitude of 50,000 feet.

Although there had been lulls lasting several hours, during which three French journalists landed (Dec. 6th) by men from Heimaey (Dec. 13th) and by Icelandic Geologists (Dec. 16th) eruptions continued on the island. To add to the confusion a new eruption, half way between Surtsey and Geirfuglasker erupted several times then died out on the third day, leaving a submerged ridge about 60 feet below sea level.

As the original crater (Surtur) stopped erupting late in January 1964, new craters appeared and in at least one of them, molten lava appeared for the first time. The significant lava eruptions did not begin until April 4, 1964, when fountains of lava were thrown into the air, some reaching heights of 300 feet, and lava streams began to overflow the edge of the crater were rushing to the sea at speeds up to 45 miles per hour. On reaching the sea great clouds of steam were created, and for a while it was thought that a new crater had opened along the shore line.

As the lava flowed down the slopes, both Blocky (Apalhraun) and Ropey (Helluhraun) lavas developed. As they crusted over, molten streams issued from beneath the hard shell and when cool enough to explore, there should be tunnels and caves galore.

The "Vulcan" phase, meaning mloten phase ceased suddenly in April 1965, and late in July when I visited the area, the bottom of the crater had cooled sufficiently to walk gingerly over its surface to see perfect clusters of crystalline native sulphur in cracks and crevices in the sides and the bottom and glassy and frothy encrustations in the walls. Steam still issues from explosion domes in the lava fields which now cover about two-thirds of the surfac of the island.

In May, 1965, a new volcano erupted 1/4 of a mile east of Surtsey.

Its behavior paralleled the earliest phase of the Surtsey eruption. It has a cone about 75 to 80 feet high, eruptions are pulsating and occur at 3 to 4 second intervals for an hour or more, then subside for a few minutes only to resume with intensified force. It was compellingly fascinating to see this raw power at work, greater by far than any atomic explosion, sending fiery chunks of rock several hundred feet into air then to see them float majestically back into the crater or roll down the outer slope of the crater and into the sea.

While we visited Surtsey, we were rained on, pelted by pellets of pumice, ash got into our nostrils and invaded our food and drinking water. The new crater has no official name, but everyone calls it Surtlingur or Syrtlingur. Shortly before this was written I heard that a new volcano had erupted west of Surtsey and from this it seems that the party is far from over. Surtsey, as it is presently constituted is nearly round in outline with a low sandy to bouldery beach on the north eastern shore; it has a diameter of about two miles, and the highest peak, made of stratified ash (tuff) is 570 feet in elevation above sea level.

To land on the island, it is necessary to obtain permission from the Government, for this is sacred ground, dedicated to many scientific studies which vary from Vulcanolgoy to Biology and Meterology to Oceanography. For example, for the first time, it will be possible to trace the invasion of life into completely sterile ground. Careful measurements of sea water temperatures are recorded daily. The composition of bombs and ash is studied as they fall from Surtlingur. Bits of the ocean bottom have been found as discreet blocks incorporated into the tuff layers.

Petrographic studies of the solidified lava rock have revealed that they are nearly identical to the lavas formed about 5,000 years ago in the vicinity of Reykjavík, namely doleritic basalts.

Unfortunately, the myriad of sea birds know nothing of the sanitary rules imposed by the Government for the sake of science; they swim on the lagoon now occupying one of the extinct craters, they fly overhead, in spite of the rain of ash and pumice and they catch and eat marine organisms right on the strand line, and quite candidly they litter the place considerably more than us scientists who carried everything in cellophane bags back to the mainland.

III

The Land And The People

As has been mentioned previously, Iceland is the third largest island in the Atlantic Ocean, being nearly 40,000 square miles in area. Yet it is the least densly populated of any of the major land masses of the world excluding the Arctic and Antarctic regions. The total population, without benefit of latest census figures, exceeds 180,000, about 90% living in the two largest cities of Reykjavík and Akureyri and the smaller urban communities clustered along the sea coast and in the more densly populated farming districts.

In many ways, this distribution of population reminds me of a large Dinosaur eating a small mouse, with the great Saurian suffering frequent cases of indigestion and the small mammal being sustained and, indeed flourishing as a vital and a viable necessary evil.

Farming

The farmer inhabits most of the arable land to be found in the country, on land that has been largely won from heaths and moors by dint of hard work and heavy mechanized equipment, or by draining wetlands and bogs, now converted to lush meadow. Hay, to sustain animal husbandry, is the principal crop, but even now as in the past, a limited amount of root vegetables are grown for local consumption. The coarser grains are an uncertain experiment and if grown is usually harvested for silage.

The farm economy thus resolves itself into the production of dairy products, mutton and wool, and this is sufficient for the total population of the country with some to spare for export. Greenhouse horticulture has been established in some places where hot water and steam furnish sufficient heat to grow a considerable quantity of exotic edible plants. Thus one can get lettuce, cucumbers, tomatoes and radishes on a year round basis from such places as Hveragerði.

In general the farmer lives in well constructed, comfortable homes, tastefully furnished and well heated. He reads newspapers and literary journals and in most cases keeps abreast with the world's great literature. Many possess original works of art and if not the originals at least excellent silk screen reproductions. His cultural level is nearly equal to that of his city cousins, and come to think of it, that is exactly what most of them are.

In large measure, the prosperity and general wellbeing of the rural people is due to the increased tempo of communication for he hears daily news broadcast from the capital, is within minutes or hours from the market place by automobile and has vastly improved air and sea communication to all parts of the island. For comparison purpose, it took my grandparents, my Uncle Helgi and myself three days to travel from Geirólfsstaðir in Skriðdal, (with some time out to visit friends) to Seyðisfjörður in 1912; we made the same trip in just under one hour last summer by car.

Fishing

Fishing and the processing of fish products is by far the greatest industry in the country today. The Icelandic fishing fleet is large and modern and compares favourably to any in the world. As a result of modern methods, fish is exported to Russia, Poland and in fact to nearly all of eastern and western Europe, with limited quantities imported into North America and the West Indies.

The fishermen are all members of a highly organized fisherman's Union with stipulation as to minimum wages as well as shares in the total catch. They work hard but the compensation can be unusually rewarding. The day of indi-

vidual effort is no more, not only because of unionization but also because the distribution of all products is strictly controlled through the Co-operatvie societies. The fish that finds ready market is both frozen and fresh, stock fish (dried and salt cured) fish oils, fish meal, glue products, and what amused me, pulverized scales of herring for coating artificial pearls.

A visit to the Westman Islands, proved an eye-opener. Heimaey is a town of slightly more than 5,000 population wholly dependent upon fishing for a living. The streets are paved, the school facilities are excellent, modern shops line the streets and down on the water front, no less than 6 steaming, and one need not add smelly, fish processing plants were in full operation.

The small boats operate on the banks nearby and bring in cod, red fish and lemon sole, which on the dock side brings a price of nearly one dollar a pound; the demand for export is so great that local people can scarcely afford this delecacy.

The larger trawlers unload constantly to refrigerated vessels from Denmark, Sweden and England to mention only a few, and the herring is rendered into its various end products locally. It was here that I ran into Scotsmen, Irish, and even an Algerian youngster who had been there for two years, and all had learned to speak Icelandic. The Algerian is now in Alberta, Canada to learn something of the oil business, but to get there, he found it profitable to work in the fisheries on Heimaey. Not counting overtime, the average wage for the fisherman is close to $150.00 per week, a higher wage than in any of the west European labour markets.

Similar activity is found in nearly every coastal town on the island, though on a lesser scale, but it must be remembered that the catch fluctuates from year to year, and so does the economy.

Cities and Towns

Reykjavík with a population of 80,000 is the largest city in the country and is the capital; it is the seat of government, the University, the National Archives, several museums, the National Theatre, the chief medical facilities, banking and a burgeoning center of trade. It is also becoming a city of shop keepers, like London in the 17th century. It is a modern city with beautiful homes and impressive apartment dwellings as well as industrial and business structures that rival those of cities two or three times its size in the western world. Even the old part of town which circles the small lake (The Tjörn) is well kept and clean and has a look of maturity which the new parts of town lack; as far as I could see the only shabby structures were some old dwellings bordering the water, east of the main harbour. But even these are being torn down to be replaced with the new.

There is little evidence of poverty in this most northerly capital of the world. On the contrary, it is a bustling city, crowded with cars, buses and trucks, and with a robust and healthy, well dressed people. I thought it significant, and perhaps a reflection on the national character,

that the finest shop that we visited should be a book store. This is not meant to down-grade stores that carry the necessities of life, for they are attractive and well stocked with local produce and an infinite variety of imports.

The streets in the old town are still narrow, but all access roads radiating from Parliament Square are now broad boulevards with wide grass dividers between the lanes. Not all of the streets are paved, especially those that were in former suburban areas, but a vigorous program of paving and beautification is currently under way. Building codes prevent crowding so there are open vistas in every direction, something I wish our city planners would copy.

The pleasure of our stay in Reykjavík was much enhanced by the opportunity to visit both private and state owned museums. Because of limited time on previous visits, it came as something of a surprise to find a rich variety of antiquities, graphic arts and sculpture that I had only glimpsed before. The National Museum is the main repository of the graphic arts, containing paintings that can be truly classified as primitive, mostly portraits, to a few beautiful pieces by the greatest living painter in Iceland, Kjarval. In addition there is a good representation of younger artists who have succoumbed to surrealism like so many of their contemporaries in other countries.

Two museums almost wholly devoted to sculpture, that of Einar Jónsson and Ásmundur Sveinsson, the latter private, contain collections that would require entire volumes to describe adequately. Einar's leitmotiv is clearly spiritual. His works reflect his belief in the goodness of man, even though many of them contain a noticeable element of grim humor. His recurrent use of Columnar Basalt either as background, or as in the case of his statue of Dawn, incorporating Stuðlaberg into the anatomy, as the teeth of night, is a strictly Icelandic innovation combined with the classical form. Ásmundur, like Einar, is motivated by the spiritual in most of his later works. He works in nearly every medium from giants in cocncrete, to delicate mobiles in bronze and copper, and minatures in wood and ivory. In fact the home he built for himself is statuary in the strictest sense. Comparisons are known to be odious, but his work is in many ways so similar to that of Henry Moore, the great English sculptor, that had I not known that they are born and bred in entirely different environments I would have thought them to be products of the same school of art.

Another artist of international stature is Ríkarður Jónsson who was both painter and sculptor, but few of his works are on exhibition, and indeed, most of his work, especially the beautiful wood carvings were privately commissioned or are on memorials such as that to Stephan G. Stephansson. Guðmundur Einarsson (Mundi) was a versatile painter and sculptor whose ceramics on a giant scale were reproduced in miniature and are now collector's items. Some of his pupils have taken over the old studio and are produc-

ing commercial ceramics under the company name "Glit". Many of these items are of high quality.

One of the most surprising and delightful public museums is contained in the home of the late artist, Ásgrímur Jónsson. Some of his paintings were on loan to America as a travelling exhibit shown in Boston and several American Colleges during the past summer. The house does not have wall space enough and only a few of the paintings and drawings can be shown at one time, but the basement has storage racks which contain about 2,000 canvasses. In addition one finds many of his originals in private collections and it is hard to imagine how one man could be so uniformly good and at the same time so prolific in output.

Árbær, a reconstructed church farm and inn has a remarkable collection of furniture, cooking utensils and farm tools from former years. In some ways, Glaumbær in Skagafjörður is a better or more authentic representation of an old farm, but it, too, is a restoration from roof to floor.

All things considered, Reykjavík is the generating force of the cultural standards for the whole country, and is far out of proportion in the number of gifted men and women to its overall size.

Akureyri is the second largest city in Iceland. It is located at the bottom of Eyjafjörður in as beautiful a setting as any town in the country. It too is a cultural center, but is as different from Reykjavík as the geography itself. The town is built on the side of a mountain in tiers of streets rising from the old town on the waterfront. Its new cathedral is monumental and has, according to my cousin, Máni, the second, if not the best pipe organ in Iceland. What interested me particularly was the public garden or park containing one of the best collections of "Alpine" flowering plants in the world. According to botanists, the only other place that rivals it is in Scotland and that is on a private estate and open to the public only on rare occasions.

Many of the coastal towns are thriving, but some have decreased in local importance. The basic change is almost entirely related to the fisheries and to increased mobility of communications; towns such as Seyðisfjörður, Búðareyri in Reyðarfjörður, Siglufjörður, Blönduós which were powerful trading posts, often geared to a barter system have become manufacturing areas of fish products. For the most part they are still prosperous, have centers of entertainment and are more or less self contained but the number of service stations are an unmistakable sign of the fluidity of the near by populations and the ever increasing tourism of vacationing motorists.

Certainly the day when the farmer was forced to deal with a single powerful merchant at the nearest port is gone forever, for competing supermarkets make it impossible to establish monopolistic merchandizing as was the case when my grandfather farmed in Skriðdalur.

Looking at Iceland as an infrequent visitor and one who long ago left for foreign shores, it seems im-

possible that the economy generated by less than 200,000 people can support free education through the University level, roads that are passable, postal, telephone and telegraphic services, a national theatre, art galleries, local and federal government, and embassies (including the United Nations) in most of the foreign countries of the world. In addition there is an International Airline, a local air service, international and coastal shipping, and so many other services that the whole scheme of things would stagger the imagination let us say of the average citizen of a city of the size of Halifax, Canada, or Trenton, New Jersey.

Acknowledgements

Over and avove personal observations and impressions gained on this and former visits to Iceland, I am indebted to many published sources amongst them "Náttúra Íslands, Hekla On Fire, The Öræfa Jökull Eruption of 1362, The Surtsey Eruption, Vatnajökull, Iceland Review", and literally hundreds of photographs taken by friends of mine. I also had the pleasure to meet and to talk with several of the scientists who have participated in making Iceland more understandable to the layman, and naturally I have benefited and have learned a great deal from these personal contacts in compiling the information for this article.

Snow

By Jónas Hallgrímsson

Eternal snow my eyes behold
from north to south so stark and cold,
ever the same from east to west,
but earthling child be not depress't.

Death is the white untarnished snow
that on our hearth and heart doth blow
and spreads its wings o'er hills and heath
that lie in slumber underneath.

Dear mother Earth which gave us life
and fostered us through stress and strife,
you try to reconcile our fate
through life and death, through love and hate.

Translated by Gísli Jónsson.

Mannlát

meðal Íslendinga vestan hafs

RICHARD BECK tók saman

(Skránni yfir "Helztu viðburði" er sleppt að þessu sinni vegna rúmleysis.)

Janúar 1964

JANÚAR 1964

14. Anna Johnson, kona Sigurgeirs Kristjánssonar (Bardal) Johnson, á elliheimilinu „Höfn“ í Vancouver. Fædd 22. maí 1874 á Vestri Klasbarða í Vestur-Landeyjum í Rangárvallasýslu. — Foreldrar: Guðmundur Loptsson og Guðrún Þórðardóttir prófasts í Vestur-Skaptafellssýslu. Kom vestur um haf til Manitoba 1899 og átti þar lengstum heima á ýmsum stöðum, en í Vancouver síðasta áratuginn.

JÚLÍ 1964

7. John Halldór (G.) Johnson gullsmiður, í Puyallup, Washingtonríki. Fæddur á Seyðisfirði 2. marz 1880. Foreldrar: Guðmundur Jónsson smiður, frá Elliðavatni í Gullbringusýslu, og Anna Stefánsdóttir prests að Viðvík í Skagafirði. Búsettur í Rugby, N. Dakota, 1910-1936, þar sem hann átti mörg ár sæti í bæjarráði, en átti síðan heima í Puyallup. Albróðir Stefaníu Guðmundsdóttur leikkonu.

22. Hallfríður Magnúsdóttir Einarson, kona Freemans M. Einarson, fyrrum ríkisþingmanns, að Mountain, N. Dak. Fædd í Eyfordbyggð í N. Dakota 30. okt. 1885. Foreldrar: Magnús Sigurbjörnsson Snowfield frá Brú á Jökuldal og Guðbjörg Jónína Guðmundsdóttir.

ÁGÚST 1964

7. Sigurbjörg (Sadie) Worby, á sjúkrahúsi í New Westminster, B.C. Fædd 21. jan. 1890 í Ísafoldarbyggð (nú Howardville) í Nýja Íslandi. Foreldrar: Sigfús Jónsson frá Refsmýri í Fellum og Guðrún Hildibrandsdóttir frá Skógargerði í sömu sveit.

20 Steinunn Sigurbjörg Stefánsdóttir, kona Gísla P. Magnússonar, að Lundar, Man. Fædd 30. nóv. 1879 á Búðareyri við Seyðisfjörð. Foreldrar: Stefán Jóhannes Halldórsson frá Volaseli í Austur-Skaftafellssýslu, og Sigríður Sigmundsdóttir frá Árnanesi í sömu sýslu. Fluttist til Ameríku 1898.

SEPTEMBER 1964

5. Archie Orr byggingameistari, á sjúkrahúsi í Edmonton, Alberta. Fæddur í Winnipeg 11. apríl 1894. Foreldrar: Charles J. Orr, af skozkum ættum, og Sigrún Sigurðardóttir Erlendssonar frá Skógum í Mikley í Nýja Íslandi. Lengi búsettur í San Diego, Californiu og Vancouver.

20. Dr. Kristján J. Bachman, í Winnipeg. Fæddur þar 12. jan. 1889. Foreldrar: Daníel Hjörtur Bachman, bóndi í Álptavatnsbyggð í Manitoba og Hólmfríður Salome Kristjánsdóttir, bæði ættuð úr Dalasýslu. Lauk læknisprófi á Manitobaháskóla 1919. Stundaði síðan lengst af lækningar í Winnipeg. Lengi deildarstjóri hjá Heilbrigðismáladeild Manitobastjórnar.

OKTÓBER 1964

6. Jónas Björnson á sjúkrahúsi í Winnipeg. Fæddur 2. júní 1878 í Vopnafirði. Froeldrar: Björn Magnússon og Sigurborg Jónasdóttir. Fluttist vestur um haf til Argyle, Man. 1893. Eftirlitsmaður á elliheimilinu „Betel“, Gimli, Man. í 20 ár.

8. Vilhjálmína Thorunn Stephenson, ekkja Kjartans skipsstjóra Stefánssonar, á sjúkrahúsi í Winnipeg, 92 ára að aldri. Dóttir séra Odds V. Gíslasonar og fluttist með honum vestur um haf til Kanada snemma á árum. Síðustu 53 árin búsett í Winnipeg.

NÓVEMBER 1964

14. Soffía (Sigurjónsdóttir) Sigbjörnsson, kona Jóhanns Sigbjörnssonar landnámsmanns í Vatnabyggðum í Saskatchewanfylki, á sjúkrahúsi í Foam Lake, Sask. Fædd í Húsavík í Borgarfirði eystra. Foreldrar: Sigurjón Jónsson og Jóhanna Jóhannesardóttir. Fluttist með þeim til Winnipeg 1903.

DESEMBER 1964

7. Friðjón Brandson, á heimili sínu að Wapah, Man. Fæddur að Reykjavík, Man., 28. sept. 1916. Foreldrar: Sumarliði og Guðfinna Brandson. Átti heima í Wapah síðan 1924.

17. Jóhann B. Josephson, fyrrum stórbóndi við Kandahar, Sask., á sjúkrahúsinu í Wynyard, Sask. Fæddur í Argyle, Man., 12. júlí 1889. Foreldrar: Björn Josephson og Sigurveig Jóhannsdóttir Reykdal. Nam land í grennd við Kandahar 1908.

20. William Gunnar Olson frá Hilbre, Man., á sjúkrahúsinu í St. Boniface,

Man., 78 ára. Fæddur á Ísafirði, en kom til Kanada 1902; bóndi í Hilbre í 40 ár.

21. Ingibjörg Matthiasson, á elliheimili í Seattle, Wash., 87 ára. Dóttir Gísla Matthíassonar, fyrrum landnema á Washington Island, Wisconsin, er var Árnesingur að ætt.

27. Arndís Jónsdóttir, ekkja Baldvins Jónssonar landnámsmanns við Leslie, Sask, á sjúkrahúsinu í Foam Lake, Sask. Fædd 4. okt. 1882. Foreldrar: Jón Ólafsson og Ingibjörg Finnbogadóttir á Hjaltabakka í Húnavatnssýslu.

27. Lawrence Hrappsted, á heimili sínu í Foam Lake, Sask., á fimmtugsaldri. Fæddur þar í byggð. Foreldrar: Einar Jónsson Hrappsted, ættaður frá Hrappstöðum í Vopnafirði og Marta Sveinsdóttir frá Kálfshóli í Skeiðahreppi í Árnessýslu; í hópi fyrstu landnema við Foam Lake.

28. Paul Anderson frá Winnipeg, á sjúkrahúsi í St. Boniface, Man., 87 ára að aldri. Um langt skeið bóndi í Cypress River byggðinni í Manitoba. Fluttist vestur um haf 10 ára gamall.

31. Jón A. Björnsson frá Lundar, Man., á sjúkrahúsinu í Erkisdale, Man., 76 ára gamall.

JANÚAR 1965

2. Jón Thorsteinsson, á heimili sínu að Geysir, Man. Fæddur að Miðgrund í Blönduhlíð í Skagafirði 22. des. 1888. Foreldrar: Jón Helgi Júlíus Þorsteinsson og Albertína Arnþrúður Jónsdóttir. Fluttist með þeim vestur um haf í Geysisbyggð aldamótaárið.

4. Málmfríður Hallgerður Thorgilsson, ekkja Finnboga Thorgilssonar, á sjúkrahúsinu í Eriksdale, Man. Fædd í Miðdölum í Hundadal 13. sept. 1873. Foreldrar: Jón póstur Hannesson og Ósk Þorleifsdóttir, bæði úr Húnavatnssýslu. Fluttist með þeim til Ontario 1882, en átti í 70 ár heima í Vestfold, Man.

6. Sturlaugur Halldór Jóhannesson, að heimili sínu í Riverton, Man. Fæddur í Svoldarbyggðinni í N. Dakota 25. jan. 1896. Foreldrar: Hjálmar Jóhannesson og Guðbjörg Sturlaugsdóttir, bæði ættuð úr Laxárdal í Dalasýslu. Síðan 1901 búsettur í Geysisbyggð og Riverton.

9. Sveinn Eyjólfsson, fiskimaður og bóndi frá Arborg, Man., á Almenna sjúkrahúsinu í Winnipeg. Fæddur í Geysisbyggð 27. okt. 1885. Foreldrar: Eyjólfur Einarsson og Þóranna Sigríður Björnsdóttir. Tók mikinn þátt í sveitarmálum.

11. Ambassador Thor Thors, í Washington, D.C. Fæddur í Reykjavík 26. nóv. 1903. Foreldrar: Thor Jensen og Margrét Kristjánsdóttir Jensen. Sendiherra Íslands í Washington í 23 ár; samtímis í 18 ár fastafulltrúi hjá Sameinuðu þjóðunum og árum saman sendiherra Íslands í Kanada og ýmsum löndum Suður-Ameríku. Lét sig miklu skipta vestur-íslenzk félags- og menningarmál.

13. Björg Bjarnason, ekkja Sigurðar Bjarnasonar, á Almenna sjúkrahúsinu í Winnipeg, áttræð að aldri. Fædd að Reykjum á Reykjaströnd. Foreldrar: Bjarni Pétursson Bjarnasonar og Kristín Þorleifsdóttir. Fluttist með þeim vestur um haf til Nýja Íslands 1888, en átti um langt skeið heima í Churchbridge, Sask.

14. Árni Borgfjörð, á sjúkrahúsinu í Árborg, Man. Fæddur 15. marz 1900 í Ardalsbyggð, sonur landnámshjónanna Jóns og Guðrúnar Borgfjörð. Ævilangt bóndi í Árborg.

17. Barney (Bjarni) Davidson, á elliheimilinu „Stafholti“, í Blaine, Wash. 84 ára. Fæddur í Winnipeg 13. okt. 1880. Foreldrar: Davíð Guðmundsson og Margrét Ingjaldsdóttir.

18. John B. Johnson frá Blaine, Wash., í Vancouver. Fæddur 19. apríl 1896 að Mountain, N. Dak. Hafði lengi starfað við barnaskólann í Blaine.

18. Jóhanna María Brynjólfsson, ekkja Johns Brynjólfsson, í White Rock, B.C. Fædd 26. sept. 1881. Foreldrar: Sigurjón Jónsson og Jóhanna Jóhannesdóttir, af austfirzkum ættum. Kom ung að árum vestur um haf til N. Dakota, átti lengi heima í Wynyard, Sask, en seinni árin í White Rock. Alsystir Lárusar skálds Sigurjónssonar.

19. Björn F. Olgeirsson, að heimili sínu á Mountain, N. Dak. Fæddur að Garði í Fnjóskadal 15. ágúst 1868. Foreldrar: Friðgeir Olgeirsson og Anna Ásmundsdóttir. Fluttist vestur um haf árið 1900. Dvaldi nokkur ár í Oregon, síðar í Kanada, en var lengstum bóndi í grennd við Mountain. Mikill fróðleiksmaður og óvenjulega bókhneigður, og pennafær vel.

24. Sigmundur Samúel J. Guðmundson, að Geysir, Man., 72 ára gamall. Fæddur í Hensel, N. Dak., en flutti til Kanada 1902 og var síðan bóndi að Geysir.

29. Ingimundur Sigurdsson, að Lundar, Man. Fæddur 2. okt. 1882 á Arnarbrekku í Borgarhrepp í Mýrasýslu. Foreldrar: Sigurður Sigurðsson og Bergþóra Bergþórsdóttir. Fluttist fjögurra ára gamall vestur um haf til Mikleyjar í Manitoba með foreldrum sínum. Lengi bóndi í Grunnavatnsbyggð í Manitoba, en seinni árin búsettur að Lundar.

Snemma í þeim mánuði. — Clara Oddsson Clark, í Hollywood, Californiu. Fædd í Manitoba. Foreldrar: Þorsteinn byggingameistari Oddsson og Rakel Sigfúsdóttir, er fluttu til Kanada 1888 frá Laugarvatni í Reykjahverfi í Suður-Þingeyjarsýslu.

FEBRÚAR 1965

1. Jóhann Carl Hallgrímsson bóndi, að heimili sínu í Milton, N. Dak. Fæddur þar í byggð 28. nóv. 1884. Foreldrar: Landnámshjónin Hallgrímur Hallgrímsson og Jóhanna Pétursdóttir, ættuð úr Eyjafirði. Fluttust vestur um haf í Miltonbyggð 1882. Áhugamaður um sveitarmál.

3. Christian Benidickson, að heimili sínu í Winnipeg, 86 ára gamall. Fæddur á Íslandi, en flutti til Kanada 1884; átti heima í Dauphin, Man. í nokkur ár, en síðan 1926 í Winnipeg. Sonur hans er William M. Benedickson, fyrrv. sambandsþingmaður og ráðherra í Ottawa.

4. Sigtryggur (Joe) Jóhannesson, á elliheimilinu „Betel" að Gimli, Man., 88 ára aldri. Fæddur á Íslandi, en kom til Kanada 1905 og átti lengi heima í Winnipeg.

12. Sigríður Jónsdóttir Sigurðson, ekkja Sigurbjörns Sigurðson, á elliheimilinu „Betel" að Gimli, Man. Fædd í Reykjavík 25. maí 1875. Foreldrar: Jón Jónsson og Ragnhildur Einarsdóttir. Kom til Kanada 1918, var fyrstu fjögur árin í Wynyard, Sask., en síðan í Winnipeg. Áhugakona um félagsmál.

13. Sigurborg Ingveldur Johnson, ekkja Þorsteins Johnson, að heimili sínu í Winnipeg, 67 ára gömul. Fædd í Riverton, Man., en átti heima í Winnipeg síðustu tíu árin.

16. Steindór Jakobsson kaupmaður, að heimili sínu í Winnipeg. Fæddur að Látraströnd í Suður-Þingeyjarsýslu 29. júlí 1893. Foreldrar: Jakob Jóhannesson og Jóhanna Friðriksdóttir. Kom vestur til Winnipeg 1913 og átti þar heima síðan. Tók mikinn þátt í þjóðræknis- og öðrum vestur-íslenzkum félagsmálum, og var um skeið í stjórn Þjóðræknisfélagsins.

17. Ármann Magnússon, landnámsmaður í Víðirbyggð í Nýja Íslandi, á sjúkrahúsinu í Árborg, Man. Fæddur að Ingólfsvík í Mikley, Man., 25. jan. 1879. Foreldrar: Magnús Hallgrímsson, frá Syðri-Tjörnum í Eyjafirði, og Sesselja Daníelsdóttir frá Kílsnesi á Melrakkasléttu. Járnsmiður góður og vegastjóri í Víðirbyggð.

18. Einar J. Stadfeld, að heimili sínu í Riverton, Man., 65 ára. Fæddur á Íslandi, en fluttist þaðan til Riverton með foreldrum sínum, Jóhanni Guðmundssyni og Ólínu Stadfeld. Stundaði fisk- og dýraveiðar.

24. Margrét Hjartarson, kona Ólafs Hjartarsonar, að heimili sínu í Steep Rock, Man., 58 ára gömul. Fædd að Reykjavík, Man. Foreldrar: Guðjón Erlendsson og Valgerður Jónsdóttir.

24. Matthías Björnson frá Cavalier, N. Dakota, á sjúkrahúsi í Winnipeg. Fæddur að Akra, N. Dakota, 26. apríl 1887. Foreldrar: Guðmundur Björnson og Guðrún Guðbrandsdóttir frá Marteinstungu í Rangárvallasýslu. Áhugamaður um sveitarmál.

26. Jóna Agnes Olga McKenzie, að heimili sínu í Selkirk, Man., 74 ára. Fædd í Winnipeg, en búsett í Selkirk síðan 1900.

27. Njáll (Nels) Kristján Johnson, fyrrum bóndi í Árborg, Man., 78 ára gamall. Fæddur og alinn upp við Íslendingafljót, en nam land í grennd við Árborg og stundaði þar búskap fram til 1949.

27. Bjarni Ásgeir (Barney) Egilsson fyrrv. bæjarstjóri á Gimli, Man. Fæddur í Winnipeg 11. febrúar 1901. Foreldrar: Egill Egilsson og Guðveig Jónsdóttir, er fluttust vestur um haf frá Reykjavík til Winnipeg 1897. Forystumaður í félagsmálum Gimlibæjar, bæjarráðsmaður í 23 ár og bæjarstjóri 15 ár.

Í þeim mánuði. — Barði G. Skúlason, lögfræðingur og ræðismaður Íslands í Portland, Oregon. Fæddur að Reykjavöllum í Skagafirði 19. jan. 1871. Foreldrar: Guðmundur Skúlason og Guðríður Guðmundsdóttir. Fluttist með þeim vestur um haf til Nýja Íslands 1876 og þaðan til Norður-Dakota 1880. Lauk fyrstur manna af íslenzkum ættum, B.A. prófi við Ríkisháskólann í N. Dakota 1895, og lögfræðiprófi 1897. Stundaði málafærslustörf í Grand Forks, N. Dak., fram eftir árum, en síðan 1911 í Portland. Tók mikinn þátt í stjórnmálum, víðkunnur mælskumaður og lögfræðingur.

MARZ 1965

2. Inga (Ingunn) Larson, á sjúkrahúsi í Foam Lake, Sask. Fædd á Íslandi 15. október 1885. Foreldrar: Stefán Ólafsson og Guðrún Hinriksdóttir, systir Magnúsar Hinrikssonar og þeirra bræðra. Fluttist með foreldrum sínum vestur um haf til Þingvallanýlendunnar í Saskatchewan 1890.

6. Donald C. Henrickson frá Toronto í St. John, New Brunswick, 47 ára að aldri. Fæddur í Winnipeg. Foreldrar: Henry G. og Bertha Henrickson. Hafði lengstum átt heima í fæðingarborg sinni, en seinustu þrjú árin í Toronto.

10. Ólöf Sigurbjörg Sigmundson, ekkja Gísla Sigmundson verzlunarstjóra að Hnausum, Man., á Gimli, Man., 78 ára gömul.

11. Þorlákur Axfjörð, að heimili sínu í Hólarbyggð við Leslie, Sask. Fæddur 1904 í Argylebyggð í Manitoba. Foreldrar: Björn Jónsson Axfjörð frá Ytri-Tungu á Tjörnesi og Valgerður Þorláksdóttir frá Garði í Þistilfirði. Fluttist til Leslie með foreldrum sínum 1910.

15. Tryggvi S. Arason, á sjúkrahúsinu í Glenboro, Man., 86 ára að aldri. Fæddur sunnan við Gimli, Man. Foreldrar: Landnámshjónin Skapti Arason og Guðrún Jóhannesdóttir. Fluttist tveggja ára gamall með foreldrum sínum til Argyle, en þau voru í hópi fyrstu landnema á þeim slóðum. Gengdi ýmsum trúnaðarstörfum fyrir sveit sína.

24. Halldór M. Halldórsson, að heimili sínu í grennd við Bellingham, Wash. Fæddur 1. apríl 1894 að Mountain, N. Dak. Foreldrar: Tómas Halldórsson frá Fremri Hundadal í Miðdölum í Dalasýslu og Þórvör Marselína Jónsdóttir frá Grímshúsum í Aðal-Reykjadal í Suður-Þingeyjarsýslu.

24. John David Jónasson í Calgary, Alberta, en átti fyrrum heima í Selkirk, Man. Meðal barna hans er Dr. Harold David Jónasson, læknir í Winnipeg.

25. Guðríður Magnússon, á elliheimilinu „Stafholti“ í Blaine, Wash. Fædd á Íslandi 1. nóv. 1865. Foreldrar: Árni Sigurðsson og Sesselja Halldórsdóttir. Kom vestur um haf tvítug að aldri, lengi búsett í Garðarbyggð í N. Dakota, en síðan 1948 í Blaine.

26. Rannveig Sigurdson, kona Halldórs Sigurdson, að heimili sínu í Winnipeg, sjötug að aldri. Fædd á Íslandi, en kom barn að aldri til Winnipeg og hafði átt þar heima síðan.

26. Sigríður Guðjónsson, ekkja Jakobs Guðjónsson, að Hnausum, Man., 71 árs gömul. Fædd að Geysir, Man., en átti heima að Hnausum síðan 1914.

27. Herbert I. Johnson, að Gimli, Man. 63 ára. Fæddur að Árnes, Man., en átti heima að Gimli síðan 1930 og var lengstum fiskimaður á Winnipegvatni.

28. Eiríkur Helgason, á elliheimili í Winnipeg, 88 ára að aldri. Kom frá Íslandi til Kanada 1886, bóndi í Kandahar, Sask. í 42 ár, er hann flutti til Winnipeg 1948.

31. Rannveig Jónasson McLennan, 81 árs gömul. Fædd í Riverton, Man. Foreldrar: Landnámshjónin Tómas Jónasson og Guðrún Egedía Jóhannesardóttir að Engimýri við Íslendingafljót, bæði ættuð úr Eyjafirði.

APRÍL 1965

1. Sigursteinn Albertson, að Hnausum, Man., 75 ára að aldri. Fæddur að Geysir, Man., en hafði átt heima í Hnausabyggð síðan 1931.

5. Clarence Arnór Júlíus kaupmaður í Churchill, Man., 64 ára gamall. Fæddur að Gimli, Man., en ólst upp í Winnipeg. Foreldrar: C. Bjarni Júlíus og Sigurbjörg Swanson Júlíus. Lengi búsettur í Winnipeg, en síðustu 13 árin í Churchill.

9. Guðrún Jóhannsson, ekkja Ásmundar P. Jóhannssonar byggingameistara á Almenna sjúkrahúsinu í Winnipeg. Fædd að Álftarbakka í Mýrasýslu 14. júlí 1889. Foreldrar: Eiríkur Eiríksson og Guðlaug Helgadóttir. Fluttist vestur með foreldrum sínum 1890 að Árnesi í Nýja Íslandi. Hjúkrunarkona að menntun og stundaði hjúkrunarstörf á ýmsum stöðum framan af árum.

10. Oddný Brandson, ekkja Áskels Brandson á elliheimilinu „Stafholti“ í Blaine, Wash. Fædd í Skagafirði 4. des. 1880. Foreldrar: Guðmundur Hjálmsson Eiríkssonar og Sigurlaug Guðmundsdóttir Eyjólfssonar. Kom til Vesturheims með foreldrum sínum 1887.

11. Hildur Sigurdson, kona Björns Sigurdson, að Gimli, Man., 58 ára gömul. Fædd í St. Vital, Man., en átti heima að Gimli síðastliðin 34 ár.

13. Kristín Thorsteinsson, ekkja Guðna Thorsteinsson póstmeistara, á elliheimilinu „Betel“ að Gimli, Man. Fædd á Bakka í Hólmi í Skagafirði 13. sept. 1885. Foreldrar: Jóhann Ingjaldsson og Björg Erlendsdóttir. Fluttist með þeim vestur um haf til Nýja Íslands 1887. Í mörg ár aðstoðar-póstmeistari á Gimli og um tíma póstmeistari. Lét þjóðræknismálin og önnur félagsmál mikið til sín taka og var árum saman forseti þjóðræknisdeildarinnar að Gimli.

13. Swain (Sveinn) Jóhannesson , Norwood, Man., sextugur að aldri. Fæddur í Winnipeg og var í 25 ár starfsmaður hjá Canadian National Járnbrautarfélaginu.

17. Guðrún Helga Anderson, ekkja Andrew Anderson í Libau, Man., 88 ára. Fædd að Árnesi, Man., en búsett í Libau síðan um aldamót.

18. Sigríður Júlíana Hjálmarson, kona Núma læknis Hjálmarson að Lundar, Man. á sjúkrahúsi í Winnipeg. Fædd að Árnesi í Nýja Íslandi 25. júlí 1895. Foreldrar Stefán Halldórsson og Sigríður kona hans, sem talið er, að flutzt hafi vestur um haf frá Seyðisfirði og verið þaðan ættuð. Hjúkrunarkona að menntun og vann að þeim störfum um nokkur ár.

21. Einar Egill Stephenson, stórbóndi í Red Deer, Alberta, á sjúkrahúsi í Edmonton. Fæddur í Markerville Alberta, 18. des. 1894. Foreldrar hans, er fluttu vestur um haf 1888, voru Jósep Stefánsson Einarssonar gullsmiðs frá Hallfreðarstaðarhjáleigu í Norður-Múlasýslu og Guðrún Jónasdóttir Jónssonar prests að Melstað.

21. Wilhjálmur (Bill) Thorgeirson í St. Vital, Man., á sjúkrahúsi í Winnipeg, sextugur að aldri. Foreldrar: Josep W. og Kristín (Kernested) Thorgeirson, er áttu heima í Winnipeg, bæði látin.

22. Susanna Nordal, kona August F. Nordal, að heimili sínu í Selkirk, Man., 79 ára að aldri.

22. Sigmundur Jóhannson smiður í St. James, Man., 69 ára. Fæddur í Húsavík, Man., en búsettur í Winnipeg síðustu 17 árin.

23. Alvin Theodore Blöndal í Vancouver, 41 árs a ðaldri. Yngsti sonur Dr. Ágústs heitins og Guðrúnar Stefánsdóttur Blöndal í Winnipeg.

24. Valdimar Kristjánsson í Brandon, Man., 73 ára að aldri. Fæddur í N. Dakota. Foreldrar: Kristján Kristjánsson frá Úlfstöðum í Skagafirði og Svanfríður Jónsdóttir, ættuð af Langanesi, en þau fluttu vestur um haf til Nýja Íslands 1878, þaðan til N. Dakota og námu land nálægt Mountain. Hafði átt heima í Brandon síðan 1929.

24. Guðmundur E. Sólmundson, að Gimli, Man., 85 ára að aldri. Foreldrar: Sólmundur Símonarson frá Andakíl í Máfahlíð í Borgarfirði og Guðrún Aradóttir. Fluttist með foreldrum sínum til Nýja Íslands 1888 og átti heima að Gimli mestan hluta ævinnar. Skipstjóri, útgerðarmaður og fiskimaður á Winnipegvatni í meir en 60 ár.

26. Guðrún Melsted, kona Axels Melsteds, að Árnesi, Man. Hún var fædd 23. júní 1886 í Hnausabyggð í Nýja Íslandi. Foreldrar: Hallur Hallsson frá Skúfsstöðum Skagafirði og þriðja kona hans Lilja Lárusdóttir frá Steinsstöðum í sömu sýslu.

26. Ingibjörg Björnson, kona Guðbjörns Björnson frá Árborg, Man., á sjúkrahúsi í Winnipeg, 73 ára gömul. Fædd á Íslandi, en kom til Kanada 1904; átti fyrrum heima í Framnesbyggð, en í Árborg, síðan 1946.

29. Björn G. Anderson í Árborg, Man., 80 ára að aldri. Fiskimaður á yngri árum og átti lengstum heima í Árborg.

MAÍ 1965

2. A. W. Charles Gillies, á Almenna sjúkrahúsinu í Winnipeg, 83 ára. Fæddur á Íslandi, en fluttist tveggja ára með foreldrum sínum til Winnipeg og átti þar heima ævilangt. Lengi starfsmaður hjá Canadian Pacific Járnbrautarfélaginu.

7. Josep Kjernisted, að Oakview, Man., 47 ára. Fæddur þar í byggð og stundaði þar búskap til æviloka.

9. Snyder S. Goodman í Charleswood, Man., 71 árs að aldri. Fæddur í Belmont, Man., fyrrum kaupmaður í Baldur, Man., en frá 1942 byggingameistari í Winnipeg.

11. Stefán Eymundsson, á sjúkrahúsi í Vancouver. Fæddur 8. sept. 1884, að Dilksnesi í Nesjum í Austur-Skaftafellssýslu. Foreldrar: Eymundur Jónsson og Halldóra Stefánsdóttir. Fluttist vestur um haf með foreldrum sínum 1903. Lengi búsettur í Winnipeg, en síðan 1941 í Vancouver. Mikill áhugamaður um íslenzk félagsmál, einkum þjóðræknismálin og var í allmörg ár forseti þjóðræknisdeildarinnar „Ströndin" í Vancouver.

12. Ingimar Steinberg kennari í White Rock, B.C. Fæddur 19. júlí 1909 að Hrafnagili í Eyjafirði. Foreldrar: Helgi og Kristín Steinberg. Kom með þeim til Kanada 1910, en þau settust að í Leslie-byggðinni í Saskatchewan og bjuggu þar í fjölda mörg ár.

12. Thora Björg Howardson, kona Jóns Aðalvarðar Howardson, á sjúkrahúsinu í Eriksdale, Man. Fædd 9. jan. 1894 að Akra, N. Dakota.

19. Valgerður Anderson, ekkja Haralds Anderson, á elliheimilinu „Betel" að Gimli, Man., 82 ára. Fædd í Reyðarfirði og fluttist til Winnipeg 18 ára að aldri; búsett þar þangað til þau hjónin fluttu til Winnipeg Beach 1916, en síðustu fimm árin hafði hún dvalið á „Betel".

22. Helga Paulson, ekkja Helga Paulson í Cloverdale, B.C. Fædd 13. nóv. 1870. Alsystir Árna Eggertsonar fasteignasala í Winnipeg frá Fróðhúsum í Borgarfirði, en foreldrar þeirra fluttust til Vesturheims 1887.

26. Járnbrá (June) Vigfússon, ekkja Jóhannesar Vigfússon, að Lundar, Man., 68 ára. Fædd í Vestfold, Man. Foreldrar: Stefán (Björnsson) Byron frá Dálkstöðum á Svalbarðsströnd og Guðbjörg Sigurðardóttir frá Kornhúsum í Hvolhreppi í Rangárvallasýslu.

27. Arnold Bardarson, að Hnausum, Man., 64 ára aldri. Fæddur í Winnipeg, en hafði verið bóndi að Hnausum árum saman.

JÚNÍ 1965

1. Jóhann Einar Snidal, að Oak Point, Man., 76 ára gamall. Fæddur að Geysir, Man., bóndi í Lillesve 1911-1922 og síðan að Oak Point.

11. Sigrún S. Johnson, kona H. S. Johnson í Cypress River, Man., 64 ára að aldri. Fædd í Lincoln County, Minnesota, en flutti til Kanada 1920 og átti heima í Argyle byggðinni til æviloka.

15. Victor Borgfjord, bóndi í Árborg, Man., 65 ára gamall. Hafði undanfarin ár verið vélstjóri á bát á Winnipegvatni.

18. Guðrún Guðmundson, ekkja Guðmundar Guðmundson, á heimili sínu að Gardar, N. Dak. Fædd 14. nóv. 1887. Foreldrar: Sigurður Kristjánsson og Oddný kona hans, frumherjar í Eyfordbyggð, N. Dak.

19. Allan Jónasson, af slysförum á Winnipegvatni, 18 ára gamall. Foreldrar:

Oscar Jónasson og kona hans, Riverton, Manitoba.

19. Stefanía Steinsson í Riverton, Man., 87 ára. Flutti vestur frá Íslandi 1879 og átti heima í Riverton mestan hluta ævi sinnar.

21. Guðrún Kristjana Sigurðson, að heimili sínu í Winnipeg. Fædd að Otto, Man., en búsett í Winnipeg síðastliðin 40 ár.

22. Dr. jur. Guðmundur Grímson, fyrrv. hæstaréttardómari í N. Dakota, í Grafton, N. Dak. Fæddur 20. nóv. 1878 að Kópareykjum í Reykholtsdal í Borgarfjarðarsýslu. Foreldrar: Steingrímur Grímsson og Guðrún Jónsdóttir. Fluttist með þeim vestur um haf 1882, en þau námu land í grennd við Milton, N. Dakota. Víðfrægur lögfræðingur, árum saman héraðsdómari í N. Dakota, síðan hæstaréttardómari í rúman áratug og um skeið forseti hæstaréttar ríkisins.

23. Sigurður Guðmundsson, á elliheimilinu „Betel“ að Gimli, Man. Fæddur 19. sept. 1882 í Hólakoti á Reykjaströnd í Skagafirði. Foreldrar: Guðmundur Guðmundsson frá Áshildarholti og Margrét Jónsdóttir frá Ingveldarstöðum. Kom til Kanada 1906 og nam land við Elfros, Sask., og bjó í þeirri byggð í 31 ár, síðan nokkur ár í Argyle, Man., en eftir það á Gimli.

25. Jón Karvelsson í Árborg, Man. Fæddur að Þorvaldsstöðum í Skriðdal, Suður-Múlasýslu 10. febrúar 1869 Foreldrar: Karvel Halldórsson og Sigrún Runólfsdóttir. Fluttist vestur um haf til Gimli með foreldrum sínum 1883, en hafði verið bóndi í Framnesbyggð 55 ár.

25. Guðlaug Eggertson, ekkja Ingvars Eggertssonar í Winnipeg, 83 ára. Fædd á Íslandi; átti fyrrum heima í Mikley, Cypress River, Selkirk og Riverton, Man.

27. Unnur Sigvaldason, ekkja Jakobs Sigvaldason í Víðir, Man. Fædd í Riverton, Man., 26. nóv. 1883. Foreldrar: Snorri Jónsson og Kristjana Sigurðardóttir.

29. Guðrún Jónína Davidson, ekkja Trausta Davidson í St. Catherines, Ont. Fædd 22. júlí 1887 í Villingadal í Eyjafirði. Foreldrar: Þorlákur Þorláksson og Margrét Guðmundsdótir. Kom til Kanada með móður sinni 1913 og hafði lengst af átt heima að Gimli, Man.

Í þeim mánuði. — Björg Ásgrímsson, ekkja Helga Ásgrímssonar frá Gardar, N. Dak., á sjúkrahúsi í Grafton, N. Dak., sjötug að aldri. Frá Breiðstöðum í Gönguskörðum í Skagafirði. Foreldrar: Jónas Jónasson og Anna Kristjánsdóttir. Kom með þeim vestur um haf til Gardar, er hún var 10 ára gömul.

JÚLÍ 1965

3. Gísli Johnson, vélamaður í Riverton, Man., af slysförum, 34 ára að aldri.

4. Ólafur Bjarnason, á heimili sínu að Gimli, Man. Fæddur að Snotrunesi í Borgarfirði eystra, Norður-Múlasýsla, 3. des. 1879. Foreldrar: Bjarni Pálsson og Jóhanna Bjarnadóttir. Fluttist vestur um haf 1903 og settist að á Gimli. Vann að fiskitöku um 40 ára skeið. Tók mikinn þátt í íslenzkum þjóðræknismálum.

13. Anna Guðmundson Hope frá Winnipeg í Fort Churchill, Man., 68 ára að aldri. Fluttist með foreldrum sínum til Winnipeg tveggja ára og átti þar heima síðan.

21. Sigfús Bergman, að Gimli, Man., 79 ára gamall. Stundaði búskap og fiskiveiðar frá því að hann flutti frá Íslandi til Gimli 1887.

23. Ólafur Jónasson vélfræðingur, að heimili sínu í Winnipeg. Fæddur að Vogar, Man., 14. jan. 1898. Foreldrar: Landnámshjónin Jónas Kristján Jónasson og Guðrún (Guðmundsdóttir) Jónasson.

23. Guðbjörg Björnson, ekkja Magnúsar F. Björnsson, að Mountain, N. Dak. Fædd 17. marz 1880 að Gimli, Man. Foreldrar: Sigurbjörn Guðmundsson frá Nýja Hóli á Hólsfjöllum og Anna Sigríður Guðnadóttir. Fluttust vestur um haf til Nýja Íslands 1879, en til N. Dakota 1882, og námu land í grennd við Mountain.

29. Walter Guðjón Johnson, á Almenna sjúkrahúsinu í Winnipeg. Fæddur að Otto, Man., 30 des. 1903. Foreldrar: Filip Jónsson og Þórdís Þorsteinsdóttir, er fluttust vestur um haf skömmu fyrir aldamótin og reistu bú nálægt Otto.

31. Guðný Margrét Friðriksdóttir Thorwaldson í Los Angeles, Californiu. Fædd 16. nóv. 1884 að Gardar, N. Dakota. Foreldrar: Friðrik Jóhannesson frá Garði í Fnjóskadal og seinni kona hans Ingibjörg Guðmundsdóttir, ættuð úr Fáskrúðsfirði. Hafði átt heima í Los Angeles síðan 1942. Forystukona í íslenzkum félagsmálum á þeim slóðum.

ÁGÚST 1965

1. Haldor (Slim) Haldorson, að heimili sínu í Winnipeg, 66 ára að aldri. Einn hinna íslenzku skautakappa, er mynduðu hinn víðfræga Falcon Hockey leikflokk í Winnipeg, sem vann heimsmeistaratitilinn í þeirri íþrótt í Olympíuleikjunum í Antverp 1920. Lék síðan með ýmsum kunnum Hockey leikflokkum bæði í Kanada og Bandaríkjunum þar til hann hætti 1938. Eftir það var hann búsettur í Winnipeg, fæðingarborg sinni.

2. Jón Eiríksson í Riverton, Man. Fæddur þar 30. nóv. 1880. Foreldrar: Eiríkur Eymundsson og Helga Johannesdóttir, er fluttust vestur um haf 1878, voru fyrstu tvö árin í Pembina, N. Dak., en fóru síðan til Riverton. Fiskimaður og bóndi og annaðist lengi póstflutninga milli Riverton og Mikleyjar.

6. Axel Ingimar Melsted, bóndi að Árnes, Man. Fæddur að Nýjabæ á Hólsfjöllum í Norður-Þingeyjarsýslu. Foreldrar: Jón Jónasson og Elín Sigurbjörg Jónsdóttir. Kom vestur um haf frá Vopnafirði 1889 og nam land í Árnesbyggð.

7. Hólmfríður Björg Olsen, ekkja Oliver Olsen, að heimili sínu í Winnipeg, 86 ára. Fædd að Mountain, N. Dak., en fluttist fimm ára gömul til Markerville, Alberta, en þaðan til Winnipeg aldamótaárið.

8. Ruby Bernics Oddleifson, ekkja Sigurbergs Oddleifson, fyrrum búsett í Árborg, Man., á heimili sínu í Winnipeg, 59 ára að aldri.

9. Thora Gestson, ekkja Sigurjóns Gestson, í Santa Barbara, Calif. Fædd 24. nóv. 1864. Foreldrar: Jóhannes Torfason á Eldjárnsstöðum í Norður-Þingeyjarsýslu og Helga Daníelsdóttir. Kom með þeim vestur um haf til N. Dakota 1883.

11. Carl Richard Benson, að heimili sínu í Winnipeg. Fæddur þar í borg, og hafði lengi verið starfsmaður hjá Canadian Pacific Járnbrautarfélaginu.

13. Guðmundur Andréson, á sjúkrahúsi í Burnaby, B.C. Fæddur á Íslandi 30. nóv. 1882, en fluttist með foreldrum sínum til Mountain, N. Dakota, er hann var sex mánaða gamall, og seinna þaðan til Piney, Man. Lengi búsettur í Winnipeg, en síðan 1943 í Burnaby.

16. Jónína Olson, ekkja Péturs Olson, að heimili sínu í Winnipeg, 81 árs að aldri. Fædd á Íslandi, en kom til Kanada tuttugu ára gömul. Átti heima í Winnipeg síðustu 39 árin.

20. Kristjana Ólafía Sigurrós Carpenter, að heimili sínu í Winnipeg, 73 ára að aldri. Fædd í Reykjavík, flutti til Kanada 1905 og átti heima í Winnipeg síðastliðin 50 ár.

20. Kristín Egilsson, ekkja Halls Gíslasonar Egilsonar, á elliheimili í Yorkton, Sask. Fædd 22. apríl 1879 í Sperðluhlíð, Suðurfjarðarhreppi, Vestur-Barðastrandarsýslu. Kom vestur um haf til Kanada með foreldrum sínum, Einari Jónssyni Suðfjörð (Sedford) og Guðbjörgu Einarsdóttur, 1883. Átti lengi heima í Calder, Sask., en síðan 1943 í Yorkton.

26. Eric Peterson, á dvalarheimili í Bellingham, Wash. Fæddur 12. júlí 1879 í N. Dakota. Fluttist til Elfros, Sask., 1910, nam þar land og stundaði búskap í 30 ár. Flutti síðan til Seattle og Point Roberts, Wash., en átti heima í Blaine, Wash., seinustu 15 árin.

30. Oscar Sigurður Gillis, í Morden, Man. Fæddur 2. des. 1920 í Brown byggðinni íslenzku. Foreldrar: Ragnar og Salome Gillis, er lengi bjuggu þar í byggð, en nú búsett í Morden.

SEPTEMBER 1965

7. Robert John Benson, á sjúkrahúsi í Winnipeg. Fæddur í Davidson, Sask., 1894. Foreldrar: Benedikt Jóhannesson frá Naustavík í Köldukinn í Þingeyjarsýslu og Rósa Guðmundsdóttir frá Vatnakoti í Eyjafjarðarsýslu. Flutti með foreldrum sínum til Winnipeg barn að aldri og átti þar heima í 68 ár. Í hópi íslenzka Falcon Hockey leikflokksins, sem vann sér heimsfrægð með sigri sínum í Olympíuleikjunum 1920. Lék síðar með ýmsum kanadiskum og amerískum leikflokkum við mikinn orstír.

14. Jón Sigurdson, að Lundar, Man., 85 ára að aldri.

16. H. Oscar Olson múrari, á heimili sínu í Winnipeg. Fæddur 10. júní 1898. Foreldrar: Guðmundur Eyjólfsson Guðmundssonar prests að Hólmum í Reyðarfirði og Þóru Þorleifsdóttur frá Villingdal í Haukadal í Dalasýslu. Kom með móður sinni til Kanada um aldamótin; átti heima í Winnipeg síðastliðin 50 ár.

19. Jón Ólafsson trésmiður, að heimili sínu í San Jose, Calif. Fæddur á Akranesi 10. des. 1884, en fluttist vestur um haf snemma á öldinni. Átti um skeið heima í N. Dakota, en síðan árum saman í Californiu.

21. Hlaðgerður Kristjánsson, að heimili sínu í Winnipeg. Fædd að Hraunkoti í Aðaldal 29. jan. 1883. Foreldrar: Jónas Kristjánsson og Guðrún Þorsteinsdóttir. Flutti með þeim vestur um haf til Pembina, N. Dakota, 1893, en hafði síðan 1901 átt heima í Winnipeg. Listræn kona og sönghneigð, er tók mikinn þátt í íslenzkum félagsmálum.

22. Sesselja (Setta) Bessason, ekkja Kristjáns Bessasonar, á elliheimilinu „Betel“ að Gimli, Man., 91 árs að aldri. Flutti frá Íslandi til Kanada 1892 og hafði átt heima í Selkirk síðan 1914.

24. Clarence Johnson frá Mikley, Man., af slysförum, 26 ára gamall. Foreldrar: Thorvaldur Johnson og kona hans í Mikley.

25. Björgvin Ágúst Hólm, vélstjóri frá Árborg, Man., fórst á Winnipegvatni. Fæddur í Winnipeg 16. ágúst 1907. Foreldrar: Sigurður Eiríksson Hólm, landnámsmaður í Framnesbyggð og Guðrún Jónsdóttir. Fluttist með þeim til Nýja Íslands 1917. Áhugamaður um félagsmál.

27. Kristín Thorgilsson frá Vestfold, Man., í Winnipeg. Fædd að Vestfold 2. marz 1893 og hafði átt þar heima ævilangt. Foreldrar: Landnámshjónin Finnbogi og Málmfríður Thorgilsson.

30. Eysteinn Borgfjord frá Riverton, á Almenna sjúkrahúsinu í Winnipeg. Fæddur 9. sept. 1895 á Egilstöðum á Völlum, Suður-Múlasýslu. Foreldrar: Sigfús Sigfússon úr Borgarfirði eystra og Sigríður Eiríksdóttir Rafnkelssonar frá Hofi í Öræfum í Vestur-Skaptafellssýslu Átti lengstum heima í Árnesbyggð í Nýja Íslandi.

OKTÓBER 1965

4. Dr. Thorbergur Thorvaldson prófessor í Saskatoon, Sask. Fæddur að Ytri-Hofdölum í Blönduhlíð í Skagafriði 24. ágúst 1883. Foreldrar: Þorvaldur Þorvaldsson og Þuríður Þorbergsdóttir, bæði ættuð úr Skagafirði. Fluttist með þeim vestur um haf í Árnesbyggð í Manitoba 1887. Áratugum saman prófessor í efnafræði og forseti þeirrar háskóladeildar við Fylkisháskólann í Saskatchewan (Univ. of Saskatchewan). Víðfrægur vísindamaður, einkum fyrir steinsteypu-rannsóknir sínar og uppgötvanir á því sviði.

7. Pauline (Pálína) Shield, ekkja Egils Shield (Skjöld) lyfjafræðings, á sjúkrahúsi í Newport Beach, Calif. Fædd að Akra, N. Dakota, 15. marz 1887. Foreldrar: Landnámshjónin Stígur Þorvaldsson frá Kelduskógum í Suður-Múlasýslu og Þórunn Björnsdóttir, Péturssonar alþingismanns og Únítaraprests.

9. Sveinbjörn (Swanie) Peterson í Burns Lake, B.C., 59 ára. Hafði verið stöðvar- og símastjóri fyrir Canadian National Járnbrautarfélagið í 40 ár í Dauphin og Pine River, Man. og síðustu fjögur árin í Burns Lake.

14. Guðmundur Kristmar Daníelson í Winnipeg, 55 ára. Fæddur í Mikley, Man. Foreldrar: Thorleifur Daníelsson (látinn) og Vilhelmína Helgadóttir Ásbjörnssonar, sem lengi bjuggu að Skógarnesi í Mikley.

16. Emilía Guðrún Oddson, ekkja Vilhjálms Oddson, á sjúkrahúsinu í Árborg, Man., 72 ára að aldri. Fædd að Geysir, Man., og átti þar heima ævilangt.

17. Friðrik (Fred) Elíasson frá Saskatoon, Sask., í Vancouver, 41 árs að aldri. Foreldrar: Jens Elíasson og kona hans í Winnipeg.

21. Halldóra Ólafía Jónasdóttir Thorsteinsson, á elliheimilinu „Betel“ að Gimli, Man. Fædd á Akranesi 18. ágúst 1890. Foreldrar: Jónas Íkaboðsson og Anna Sveinbjarnardóttir. Fluttist vestur um haf með foreldrum sínum til Winnipeg 1911 og hafði lengstum átt þar heima. Gat sér orð fyrir handavinnu og heimilisiðnað. Meðal sona hennar er dr. Jónas Thorsteinsson, prófessor við Manitobaháskóla.

23. Guðrún Rósa Ólafson, kona Thorgríms Ólafssonar landnámsm. í Sinclairbyggð í Manitoba, á hjúkrunarheimili í Winnipeg. Fædd í Hausthúsum í Leiru í Gullbringusýslu 29. sept. 1874. Foreldrar: Þorsteinn Einarsson og Kristín Guðmundsdóttir. Fluttist til Winnipeg með föður sínum 1901.

26. Pauline Oddson, Riverton, Man., 84 ára að aldri. Fædd við Íslendingafljót. Foreldrar: Ólafur Oddsson frá Kollaleiru í Reyðarfirði og Kristbjörg Antoníusdóttir, landnámshjón að Fagraskógi í Riverton, Man. Einn bræðra hennar er Oddur Ólafsson, fyrrum þingmaður í Riverton.

NÓVEMBER 1965

1. Kristján Kristjánsson kaupmaður, að Garðar, N. Dak. Fæddur í Bolungarvík, N. Ísafjarðarsýslu 10. des. 1891. Foreldrar: Kristján Halldórsson og Petrína Guðmundsdóttir. Fluttist vestur um haf 1916 og átti fyrst heima 15 ár í New York og stundaði húsasmíðar, en hafði verið búsettur á Garðar síðan 1938 og rekið þar verzlun.

5. Jón Halldórsson, að heimili sínu í Winnipeg, 81 árs að aldri. Fæddur á Íslandi, en fluttist með foreldrum sínum til Manitoba 1893. Fyrrum fiskimaður í Mikley og Riverton, en átti heima í Winnipeg síðan 1922.

8. Jón Vilsteinn Baldvinsson, bóndi á Kirkjubæ að Hnausum, Man., á heimili sínu. Fæddur þar 30. nóv. 1884 og átti þar heima ævilangt. Foreldrar: Landnámshjónin Baldvin Jónsson og Arnfríður Jónsdóttir, er námu land að Kirkjubæ þegar þau komu frá Íslandi 1878.

16. Elizabeth Bennett, á heimil siínu í Winnipeg, 89 ára gömul. Fædd á Íslandi, en fluttist ti lKanada fyrir 60 árum.

18. Bjarni Guðleifur Bjarnason, að Camp Morton, Man. Fæddur að Fagrabakka í Árnesbyggð í Nýja Íslandi 1. apríl 1888. Foreldrar: Þórður Bjarnason og Rebekka Stefánsdóttir. Átti heima í Gimlibyggð alla ævi og stundaði búskap og fiskveiði.

21. John Johnson í Winnipeg, 86 ára að aldri. Hafði átt heima þar í borg síðan hann kom frá Íslandi tveggja ára gamall.

22. Kristján S. Goodman, á sjúkrahúsinu að Gimli, Man. Fæddur 10. nóv. 1889 að Hvoli í Borgarfirði eystra. Foreldrar: Sveinn Guðmundsson og Þorbjörg Guðmundsdóttir. Fluttist með þeim vestur um haf til Lundar, Man., 1894. Lengi búsettur í Thicket Portage, Man., þar sem hann starfrækti sögunarmyllu.

25. Ólína Björg Bríet Christianson, á heimili sínu í Selkirk, Man. Fædd á Kirkjubæ í Norðurárdal í Húnavatnssýslu 27. okt. 1872. Foreldrar: Ólafur Guðmundsson Nordal og Margrét Ólafsdóttir. Fluttist með þeim til Kanada 1883 og hafði átt þar heima síðan 1885.

Snemma í þeim mánuði. — Eiríkur Ágúst Eastman, á elliheimili í Melfort, Sask. Fæddur að Akra, N. Dakota, 1. ágúst 1885. Foreldrar: Jón Austmann og Guðlaug Halldórsdóttir, er fluttust vestur um haf til N. Dakota 1883. Lengi bóndi í Elfros, Sask. Tók mikinn þátt í félagsmálum þar í byggð.

DESEMBER 1965

13. Ásgeir Jörundson, að Lundar, Man., 75 ára. Kom frá Íslandi til Kanada fyrir 62 árum og hafði lengstum stundað búskap að Lundar.

15. Hallgrímur Magnússon, að Gimli, Man., 78 ára gamall. Fæddur að Árnes, Man. Stundaði fiskiveiðar og bátasmíðar.

17. Edwin Gestur Baldwinson, á hermannasjúkrahúsi í Ottawa, Ont. Fæddur í Reykjavík 8. marz 1893. Foreldrar: Baldwin L. Baldwinson, fyrrum ritstjóri **Heimskringlu**, fylkisþingmaður og aðstoðar-fylkisritari í Manitoba, ættaður af Akureyri og Helga Sigurðardóttir frá Jaðri í Skagafirði. Lögfræðingur að menntun og stundaði um alllangt skeið lögfræðileg störf í Winnipeg, en hafði mörg ár átt heima í Ottawa.

18. Daníel Harley Snidal frá Winnipeg, í bílslysi, 38 ára að aldri. Foreldrar: John J. Snidal tannlæknir (látinn) og Anna Snidal í Winnipeg.

23. Paul Johnson frá Vogar, Man., á sjúkrahúsinu í Eriksdale, Man., áttræður.

24. Tryggvi Snifeld í East Selkirk, Man., 62 ára gamall. Lengstum bóndi að Hnausum, Man.

31. Guðrún Anna Erlendson, að heimili sínu í Árborg, Man., 69 ára að aldri. Fædd í N. Dakota, en búsett í Árborg mestan hluta ævinnar.

Fertugasta og sjötta ársþing

Við setningu þessa fertugasta og sjötta ársþings Þjóðræknisfélags Íslendinga í Vesturheimi vil ég fyrst og fremst bjóða alla fulltrúa og þinggesti velkomna, sem einstaklinga innan félagsskaparins og sem deildarfulltrúa frá hinum ýmsu deildum, og svo næst að láta ósk mína og von í ljósi um, að þið takið öll höndum saman til að gera þetta þing afkastamikið, ánægjulegt og Íslendingum til heiðurs og sóma! Það er í ykkar valdi að setja svip á þetta þing, eins og á öll hin mörgu, sem haldin hafa verið á liðnum árum, og hafa endurspeglað hugsanir, áform, vonir, drauma ykkar, og vor allra, um nútíð og framtíð hins íslenzka þjóðarbrots hér vestra.

Þessa næstu þrjá daga sitjum vér þingfundi, samkomur og skemmtanir. Í gærkvöldi var komið saman við messuhald, í þessari kirkju, (Fyrstu Lútersku kirkju) og fyrrverandi forseti okkar, dr. Beck, flutti þar ræðu og annar fyrrv. forseti, dr. Valdimar J. Eylands, prestur þessarar kirkju stýrði guðsþjónustunni. Síðan gafst okkur tækifæri til að drekka kaffi saman, og að hitta hver annan, — að heilsast og endurnýja gamla viðkynningu, og að taka á móti gestum vorum, sem sitja þingið með okkur, og taka þátt í því á einn eða annan hátt.

Og nú byrjum við á aðal þinghaldi okkar, að gera ákvarðanir, bera fram nefndarálit, semja skýrslur, gera tillögur, sem munu allar, hver með sínum hætti, skapa framtíð þessa félags, því gerðir vorar allar hafa það í sínu valdi, að setja svip á framtíðina. Það er von mín, og ég er viss um að það er von vor allra, að sá svipur verði til framfara og uppbyggingar, og í samræmi við hugsjónir þeirra manna og kvenna, sem komu saman á hið fyrsta þing Þjóðræknisfélagsins fyrir 46 árum — á stofnfund þess.

En framför kemur með sínum vissa, og einkennilega hætti. Um eða fyrir síðustu aldamót skrifaði maður um framfara hugsjónina, en þau orð voru þannig:

„Framför vor til fullkomnunar verður að vera stig af stigi, hún getur ekki verið hvíldarlaust flug. Vér höfum alltaf eftir einhverju að keppa, og fjarlægðin á milli þess, sem vér erum og þess, sem vér ættum að vera, á milli þess, sem vér óskum og þess, sem vér náum, er svo tilfinnanlega mikil. Yfir þessa fjarlægð getum vér komizt aðeins með stöðugri, hlífðarlausri áreynslu, sem með tímanum verður að þolgóðri atorku. Vér getum ekki umflúið þessa kröfu til hinna hálf viljalausu krafta vorra, og þess vegna verðum vér að vera reiðubúnir ýmist til að **knýja kraftana áfram** eða til að safna nýju hugrekki þegar vér ætlum að láta hugfallast."

Þetta sagði þessi maður, sem hét James Martineau. En þar sem að hvergi meðal okkar er hugsað eða talað um „hugfall", þá er það fyrir okkur að „knýja" kraftana áfram, og það gerum vér hér á þessu þingi, bæði í dag og á hinum næstkomandi dögum. Og það gæti orðið að hvatning til dugs og dáða í þjóðræknisstarfsemi vorri — á þingum vorum og öllum þingfundum. Það er að segja, að „knýja kraftana áfram". Það er til þess, sem vér erum komin hér saman á þetta þing, til að **„knýja kraftana áfram"**, svo að öll vor mál, allar vonir og draumar um framtíðina, nái tilgangi sínum að lokum.

Á hinu liðna ári, síðan að við sóttum hið síðasta þing, hefur margt gerzt og mikið verið unnið innan þess verkahrings, sem aðalstjórn félagsins og deildanna var falið að vinna að. Og þar má telja samvinnu við önnur félög, sem vinna að og styðja samskonar málefni og við. En samtímis höfum við ekki ávallt notið glaðværra og áhyggjulausra stunda því skuggar hafa á vissum tímum hulið sólina og vér höfum hvílt í myrkri sorgar og vinamissis, er vér höfum orðið að sjá á bak góðra manna og kvenna, sem einu sinni stóðu í hópi vorum, og glöddust með oss og sem tóku þátt í gleðistundum, með vinum og félagsmönnum er tækifæri veittust til að koma saman og fagna góðum gestum. Þá var lífið gott og fagurt, er tækifæri gafst til að treysta vinaböndin.

En lífið er ekki allt ein gleðistund. Það ber líka sorg í skauti sér og hryggð og hjartaangist. Enginn fær að flýja eða færast undan slíkri reynslu. Allir ganga sömu braut fyrr eða síðar — það vitum vér. En það dregur ekki úr þeim sársauka, sem grípur oss, er vér verðum að kveðja þá, sem stóðu hér með oss fyrir örstuttum tíma, — og sem voru oss góðir og ástkærir vinir.

Þess vegna sameinumst vér nú í anda með öllum, sem misst hafa ástvini á liðnu ári, og ekki sízt þeim, sem stóðu á einn eða annan hátt með oss í þessu félagi.

Það er venja að lesa upp nöfn þeirra

félagsbræðra og systra, sem dáið hafa á árinu, og geri ég það nú aftur í þetta sinn í byrjun þessa þings, til minningar um þau, sem eru ekki með oss lengur, en lifa þó í kærleiksríkri minningu.

Fyrst vil ég minnast konu sem vér þekktum öll og virtum mikils, konu gjaldkera okkar, Grettis L. Johannson, ræðismanns, frú Lalah Johannson.

Hún var manni sínum styrkur og stoð í öllum hans framkvæmdum. Hún var gestrisin mjög og það var ekki sjaldan, sem við í Þjóðræknisnefndinni og félagsmenn margir fengum að njóta góðs af gestrisni hennar, og þeirra hjóna beggja. Hún var alltaf glöð í viðmóti, og bar sig ævinlega vel, jafnvel til þess síðasta, þó að mikill óstyrkleiki væri farinn að þjá hana. Það var öllum, sem þekktu hana, undantekningalaust mikil sorgarfrétt, er það barst út að hún væri dáin.

Annar vinur góður, vinur Þjóðræknisfélagsins, vinur íslenzka vikublaðsins, Lögbergs-Heimskringlu, vinur allra Íslendinga — vestanhafs og austan, sendiherra heima þjóðarinnar í Canada og Bandaríkjunum og víðar, sendiherra Íslands á þingi Sameinuðu Þjóðanna, hr. Thor Thors varð bráðkvaddur snemma í janúarmánuði, og var andlát hans mikill harmur öllum Íslendingum, hvar sem í heiminum þeir búa.

Herra ræðismaður, Grettir Johannson, féhirðir Þjóðræknisfélagsins ferðaðist til Washington í nafni félagsins og bar kveðju okkar og samúðarorð til frú Ágústu, ekkju þessa mikla og mæta manns. Vér minnumst hans með einlægum kærleika og gleymum seint þessum einlæga og trygga vini, sem skildi okkur Vestur Íslendinga og okkar áhugamál manna bezt.

Svo vil ég minnast með örfáum orðum þeirrar góðu konu, sem heimsótti okkur Vestur-Íslendinga, með manni sínum, hr. Ásgeiri Ásgeirssyni, forseta Íslands, haustið 1961, frú Dóru Þórhallsdóttur. Vér þjóðræknismenn og Vestur-Íslendingar hörmum fráfall hennar, og ég endurtek nú, með þessum orðum, þá samúðarhugsun, sem var send manni hennar og börnum, fyrir hönd félagsins s.l. september, er hin óvænta frétt barst til okkar.

Einn æfifélagi dó á árinu, og sem var á sama tíma styrktarfélagi, Mrs. Mekkin S. Perkins, sem bjó í Des Moines, California.

Aðrir félagar sem dáið hafa á árinu, en þó e. t. v. ekki allir, því fréttir um andlát félaga út um byggðir eða vestur á strönd eða víðar, berast ekki alltaf til okkar fyrr en skýrslur deilda eru bornar fyrir þing. En þetta liðna ár eins og áður, höfum við átt á bak að sjá úr hópi vorum mörgum ágætum félagsbræðrum og systrum, og þau eru þessi, eftir því, sem mér er bezt kunnugt, auk þeirra, sem ég er búinn að nefna:

Soffanías Thorkelsson, Victoria, B.C. fyrrverandi forseti deildarinnar Frón; Bella Straumfjörð, Blaine, Washington; Jakob J. Norman, Wynyard, Saskatchewan; Gísli Einarson, Riverton, Manitoba; Mrs. Sigurfinna Caine, Winnipeg; Hannes Anderson, Winnipeg; Chris O. Einarson, Winnipeg; Johannes Christie, Winnipeg, látinn á Íslandi; Valgerður Sigurðson, Arborg, Manitoba; Kristjón Sigurðson, Arborg, Manitoba; Halldór Austman, Arborg, Manitoba; L. M. Jóhannesson, Arborg, Manitoba; Kristján Einarson, Prince Rupert, B.C.; W. J. Arnason, Gimli, Manitoba. (Gjaldkeri deildarinnar „Gimli".); Sigurður Ingimundur Sigurðson, Lundar, Manitoba; Mrs. Jónína Hjálmson, Winnipeg; Vigfús Guttormson, Lundar, Manitoba; Eiríkur Hallson, Lundar, Manitoba; Jón A. Björnsson, Lundar, Manitoba; Anna Johnson, B.C.; Guðmundur Gíslason, B.C.; Erika Dalman, B.C.; Lýður Sigurðsson, B.C.; Margrét Ann Steen, B.C.; Helga Johnson, B.C.; Albert Davíðsson, B.C.; Frederick Josephson, B.C.; Sigurður Torfason, B.C.; S.B. Olson, B.C.; Björn Thorvaldson, B.C.; Kristján Matthíasson, B.C.; Mundi Kristjánsson, B.C.

Vér vottum aðstandendum þessara starfsmanna vorra og kvenna innilega samúð vora, en minningu þeirra heiðrum vér með því að rísa úr sætum.

Vitur maður hefur sagt: „Þakkarskuldin er eina skuldin, sem auðgar manninn". — Minnug þess, skulum vér láta þakkarhugann til hinna horfnu félagssystkina verða oss hvatning til dáða og málstað vorum til eflingar.

Með það í huga, og með þeim skilningi að lífið kallar og ábyrgðir þess með, verður nú fljótlega horft yfir síðasta starfsár, og með því ber ég fram fyrir hönd meðnefndarmanna minna nokkurskonar reikningsskil, til þess að þingheimur geti séð og dæmt um hve vel eða illa við höfum gengt embættum vorum.

Mér finnst að árið hafi verið atburðaríkt ár, og framfara ár, í anda þeirra orða, sem ég las í byrjun þessarar skýrslu, og allir nefndarmenn hafa komið fram sem þeir hefðu heyrt þá hvatningu og gert sitt ítrasta til að hlýða henni. Þeir hafa undantekningalaust verið reiðubúnir við öll tækifæri til að **„knýja kraftana áfram"**, og koma því í verk, sem þeir vissu var ætlazt til af þeim, og jafnvel oft, gert meira í þágu félagsins en nokkur hefði getað með réttu krafizt af þeim. Ég þakka samnefndarmönnum mínum öllum samvinnuna á liðnu ári og, vegna þeirra, hve léttilega forsetastaðan hefur hvílt á mér.

En hér verður líka að teljast með fyrrverandi nefndarmaður og fyrrverandi forseti félagsnis, dr. Richard Beck. Þó hann sé ekki lengur í nefndinni, vinnur hann enn mörg góð og þarfleg þjóðræknisverk, og hefur gengizt inn á það að tala fyrir okkar hönd við ýms tækifæri og flytja kveðjur frá félaginu. Þannig var hann, samkvæmt sérstökum tilmælum stjórnarnefndarinnar, fulltrúi félagsins í Íslandsferð þeirra hjóna s.l. sumar. Hann flutti kveðjur félagsins og Vestur-Íslendinga á afar fjölmennri þjóðhátíð 17. júní í Reykjavík á tuttugu ára afmæli íslenzka lýðveldisins, sem útvarpað var samtímis; ennfremur í byrjun fyrirlesturs um vestur-íslenzka þjóðræknisstarfsemi, sem hann flutti í Háskóla Íslands, á gestamóti Þjóðræknisfélagsins í Reykjavík, á tveim kennaraþingum, á Prestastefnu Íslands, á ársfundi Skógræktarfélags Íslands, sem haldið var á Laugarvatni, og á mörgum öðrum samkomum norðan lands og sunnan. Dr. Beck flutti kveðju og fréttaávarp frá Vestur-Íslendingum í Íslenzka Ríkisútvarpið stuttu eftir að þau hjónin komu til landsins í júní byrjun, og kveðju til þjóðarinnar kvöldið áður en þau lögðu af stað vestur aftur s.l. sept.

Skylt er einnig að geta þess, að herra Ásgeir Ásgeirsson, forseti Íslands, bauð dr. Beck, sem fulltrúa Vestur-Íslendinga að vera viðstaddur innsetningarathöfnina í ágúst byrjun, er hann tók í fjórða sinn við embætti sem forseti þjóðarinnar.

Síðan að dr. Beck kom heim úr ferðalagi sínu, hefur hann flutt erindi um Ísland á ýmsum samkomum í Grand Forks, og meðal annars útvarpserindi um Leif Eiríksson og Vínlandsfund hans.

Af þessu öllu sést, að þó að dr. Beck sé ekki lengur í sjtórnarnefnd félagsins, þá telur hann sig samt enn vera fullrtúa félagsins og flytur mál þess vel og skörulega. Fyrir hönd hinna félagsmannanna allra, þakka ég honum áframhaldandi góðvilja og tryggð við félagið.

Innan nefndarinnar höfum við, eins og fyrr góða menn og konur; sumir hafa starfað í stjórnarnefndinni í fjöldamörg ár eins og t.d. fjármálaritarinn og gjaldkerinn, en aðrir eru nýir í nefndinni.

En allir hafa tekið að sér þau störf, sem þeim er úthlutað að vinna, af einlægni og samvizkusemi. Ritari vor, Mrs. Hólmfríður Danielson hefur, auk hinna venjulegu ritstarfa, flutt erindi um Ísland og íslenzka menningu á fundum Y.W.C.A. (Kristilegu Félagi Ungra Kvenna), og hún fór með nokkrar konur í fylgd með sér, í íslenzkum búningum, á samkomu Hjálpræðishersins, þar sem saman kom fólk af ýmsum öðrum þjóðum í þjóðbúningum sínum. Einnig hefur Mrs. Danielson kennt þremur miðskóla stúlkum íslenzku heima hjá sér einu sinni í viku í vetur.

Sem skrifari félagsins hefur hún sent deildunum útdrátt af fundargjörningum stjórnarnefndar til þess að þær deildir, sem þess æsktu, gætu fylgzt með þeim málum, sem rædd hafa verið á fundum vorum.

Alls á árinu hélt stjórnarnefndin sjö aðalfundi, en þar í viðbót voru aðrir fundir, skyndifundir og enn aðrir, þar sem þrír eða fjórir komu saman til að ræða eða að ganga frá ýmsum atriðum eða málum sem komið höfðu upp á aðal nefndarfundum. Nefndarmenn mættu líka hjá öðrum félögum í nafni Þjóðræknisfélagsins. Við höfum ekki verið iðjulaus.

Stjórnarnefndin hefir tekið til íhugunar öll þau mál, sem vísað var til hennar á síðasta þingi og fleiri mál og reynt að greiða úr þeim á einn eða annan hátt og mun ég aðeins nefna þau helztu.

Síðastliðið vor kom hingað til borgarinnar á vegum Manitóba háskólans hinn kunni Íslandsvinur **Dr. Gwyn Jones** sem samið hefir bækur um Ísland og gert þýðingar af nokkrum Íslendingasögunum. Hann flutti fyrirlestur í þessum sal undir umsjón deildarinnar **Frón**, en Þjóðræknisfélagið efndi til hádegisverðarboðs honum til verðskuldaðs heiðurs.

Ég fór síðan tafarlaust í bókabúð og keypti mér þar fjórar bækur um Ísland, um íslenzk mál og um Grænland, sem hann hafði samið, og af þeim þýðingum úr íslenzku á ensku, sem ég hefi séð og lesið, finnst mér þessar, eftir Gwyn Jones, vera með þeim beztu.

Hinn næsti stór-viðburður meðal vor Íslendinga var tuttugu ára afmæli hins íslenzka lýðveldis. Var þess minnzt hér í Kanada að tilhlutan féhirðis félagsins, Grettis Johannson, ræðismanns, og með aðstoð varaforseta, próf. Haralds Bessasonar. Barst rödd forseta Íslands, herra Ásgeirs Ásgeirssonar til kanadísku þjóðarinnar í tilefni af deginum 17. júní í þjóðarútvarpinu C.B.C., og landstjóri Kanada, Gov. Gen. George P. Vanier, flutti einnig nokkur vinarorð til þjóðarinnar og til Íslendinga. Þar voru líka leikin nokkur íslenzk lög og mæltist þessi útvarpsliður mjög vel fyrir. Þeir sem á hann hlýddu fundu að hér var um að ræða þjóð sem stóðst vel samanburð við aðrar menningarþjóðir.

Þessi viðburður var enn í fersku minni Íslendinga er annan bar að. Haldið var upp á 75 ára afmæli Íslendingadagsins, og forsætisráðherra Íslands, frú hans og sonur komu heimanað til okkar Íslendinga í heimsóknar- og kynningarferð, og að fagna yfir því, með þeim, hvað þeim hefur farnazt vel í þessu

landi. Landið byggðist á árunum eftir að Íslendingar settust hér að og áttu þeir sinn skerf í þeim framförum og þeim þroska sem átti sér stað. Það voru mikil landsvæði, sem þeir byggðu, og þeir stóðu sem jafningjar, hverra sem voru og á hverju sviði sem þeir völdu sér.

Íslendingadagsnefndin sem stóð fyrir komu þessara góðu gesta tók mjög vel og virðulega á móti gestunum og á Íslendingadeginum sjálfum var farið með forsætisráðherrann, og frú hans og fylgilið þeirra í siglingu á Winnipegvatni, frá Winnipeg Beach til Gimli. Veður var bjart en hægur vestan vindur lék um vatnið, sem gerði nokkurt öldurót en ekki til muna. Það var skemmtiskipaklúbbur í Winnipeg, the Winnipeg Yacht Club, sem sá um skipsferðina, og um öll skemmtiskipin, sem sigldu saman í fylkingu með forsætisráðherra skipinu klukkustundarferð til Gimli. En á bryggjunni þar var mikill fólksfjöldi, og meðal annarra bæjarstjóri Winnipegborgar til að taka á móti flotanum.

Íslendingadagsnefndin má vera hreykin af degi þessum. Þjóðræknisfélaginu þótti vænt um að geta haft samvinnu við þá nefnd um að gera daginn eftirminnanlegan og ekki sízt með því að lána minjagripi úr safni sínu, sem voru til sýnis úti í skemmtigarðinum.

Forsætisráðherra Íslands flutti eftirminnilega ræðu í garðinum, og meðal þeirra sem fluttu kveðjur var forseti þessa félags.

Miðvikudaginn 5. ágúst var samsæti haldið í Winnipeg til heiðurs forsætisráðherrahjónunum á International Inn af Íslendingadagsnefndinni. En þann sama dag, um hádegi, hafði fylkisstjórnin haldið heiðursgestunum samsæti á Fort Garry Hotel.

En á samsætinu á International Inn, afhenti ég, fyrir hönd Þjóðræknisfélagsins, gestunum viðeigandi gjafir, til minnis um komu þeirra til Winnipeg.

Eftir það tók Þjóðræknisfélagið við og ráðstafaði gerðum og heimsóknum gestanna, undir umsjá og leiðsögn herra ræðismanns, Grettis Johannsonar, honum og félaginu til mikils sóma.

Grettir og frú Lalah sáluga ferðuðust með heiðursgestunum sem fylgdarmenn eða leiðsögumenn, og varð það gestunum til mikillar og ómetanlegrar ánægju, því Grettir er þaulkunnugur þar vestra og þekkir marga á mörgum stöðum.

En áður en lagt var af stað héðan og vestur í Klettafjöll, var ferð gerð til Glenboro, og komið við á ýmsum stöðum þar, svo sem í kirkjunni á Grund, og svo að Baldur og Brú.

Síðan var ferðazt héðan til Edmonton, og þar tók félag Edmonton Íslendinga á móti ferðafólkinu á mjög virðulegan hátt. Þaðan var ferðazt til Red Deer og Markerville í virðingarskyni við minningu skáldsins mikla Stephans G. Stephanssonar. Þaðan var haldið til Banff og staðið þar við um tvo sólarhringa. Bílar komu frá Vancouver til að sækja gestina, og eftir því sem mér skilst var þessi hluti ferðalagsins hinn skemmtilegasti. Fjöllin sáust í sínum miðsumars skrúða, tignarleg og há, sólin skein og gaf af sér mátulegan hita, og ferðafólkið var glatt og hafði mestu ánægju af ferðinni.

Komið var við í Kelowna þar sem Íslendingur, Helgi Ólafson, hefur gististað (Motel) og þaðan svo til Vancouver og þjóðræknisdeildarinnar „Ströndin“. Þar var enn annar fagnaður — samkomufundur, og virðulega tekið á móti gestunum. En þar skildu gestirnir við leiðsögufólk sitt. Grettir og frú Lalah sálugu komu heim, en forsætisráðherrann og frú og þeirra fólk ferðuðust suður eftir ströndinni og svo til New York og síðan heim til Íslands.

Þátttaka Þjóðræknisfélagsins í komu og ferðalagi þessara góðu gesta er í hreinustu merkingu samvinna við Ísland og kemur undir þann starfslið félagsins. Stjórnin og félagið í heild sinni, er í þakkarskuld við féhirði félagsins, Gretti L. Johannson fyrir hans ágætu frammistöðu og leiðsögu í öllu sem fram fór. Án hans væri félagið miklu fátækara á mörgum sviðum en raun er á. Þjóðræknisfélagið er einnig í mikilli þakkarskuld við Íslendingadagsnefndina fyrir að hafa staðið fyrir komu þessara góðu gesta.

Nú vildi ég að ég gæti sagt að mál mitt væri rétt að enda, eða að eftir væru aðeins örfáir lítilvægir hlutir til að minnast mjög fljótlega á, en svo er ekki tilfellið. Það eru enn tvö eða þrjú mál, sem ég verð að drepa á, og svo er hitt, að ekkert, sem að nefndin hefur unnið að á þessu undanfarna ári getur verið skoðað sem „lítilvægt“, — ekki jafnvel hangikjötsmálið, sem var falið stjórnarnefndinni á þinginu í fyrra. Og nú, fyrst að ég nefni það, má ég eins vel segja dálítið meira og flytja þingheimi þær góðu fréttir, að fyrir tilstilli herra Jakobs F. Kristjánssonar og frú Kristínar Johnson og þingmannsins Eiríks Stefánsonar hefur leyfi nú fengizt til að flytja íslenzkt hangikjöt inn í landið. En ég ætla seinna á þessu þingi að biðja Jakob Kristjánsson að bera fram skýrslu í því sambandi til þess að rétt verði farið með það mál og með fullum virðugleik, eins og íslenzkt hangikjöt á réttilega skilið að farið sé með það.

Annað mál, sem liggur fyrir, og sem nefndin hefur haft með höndum, er minnisvarða málið til minningar um Vilhjálm Stefánsson. Eins og vitað er,

sendi féhirðir út bréf til allra meðlima félagsins, í samskota leit í þeim tilgangi að reisa merki til minnis um Vilhjálm Stefánsson. En stofnunin, **Historic Sites Committee** hefur gert stanz á því máli nú um hríð, og bíður nú til vors til frekari framkvæmda í því. Í millitíðinni eru peningar í sjóði, sem félagsmenn hafa sent inn, og bið ég formann þess máls að bera fram skýrslu, seinna á þessu þingi, herra Gretti Johannson.

Með þessu kem ég að útgáfumálum, og tel ég þar með Tímarit félagsins, sem nú er búið að prenta og er verið að binda; vikublaðið Lögberg-Heimskringlu, sem félagið hefur veitt stuðning nokkur undan farin ár, og þar að auki vil ég víkja að bókum, sem eru í vörzlum gamallar og góðrar konu, sem hún vill koma í hendur góðra Íslendinga.

Við Tímaritið hef ég engar athugasemdir að gera að öðru leyti en þeim, að enn kemur það út á þessu ári eins og á fyrri árum, og enn er það í góðum ritstjóra höndum Haralds Bessasonar og Gísla Jónssonar, báðir ágætir menn, vel æfðir í sinni list, og báðir enn fullir af fjöri og áhuga, þó að annar þeirra sé næstum því þremur sinnum eldri en hinn. Ég læt ykkur gizka á hver þeirra sé eldri. En ef að aldur beggja væri lagður saman, og skipt svo í helming, væri hvor þeirra sextugur, eða um það. Sannleikurinn er, að Gísli Jónsson, sem sér um ritstjórn og prófarkalestur með prófessor Haraldi, er, eftir frásögn þeirra beggja, elztur allra íslenzkra ritstjóra, hvort sem er á heimalandinu eða hér í álfu. Og þar að auki er Gísli elztur allra lifandi íslenzkra skálda, sem gefið hafa út kvæðasafn í bókaformi. — Næstur honum held ég að sé Guttormur skáld Guttormsson, í Nýja Íslandi, en hann varð 86 ára í nóvember í haust, en Gísli varð 89 ára s.l. þriðjudag 9. febrúar og þann dag hitti ég hann inni á skrifstofu Lögbergs-Heimskringlu, þar sem hann beið eftir því að komið væri með prófarkir af Tímaritinu til lesturs og leiðréttingar. En Gísli hefur verið við prentiðn í nær 70 ár, að meira eða minna leyti, og lætur ekki aldurinn slíta sig frá prentverkinu.

Tímaritið kemur inn á þing á morgun, og þá fá menn að dæma um hvort að þessir ritstjórar tveir hafi ekki leyst gott verk af hendi.

Um vikublaðið Lögberg-Heimskringlu hefi ég ekkert að segja, annað en að tilkynna þingheim að í dag, eftir kaffihléið, kl. 4 kemur hér fram herra Grettir Johannson, formaður útgáfufélagsins til að bera undir þingheim nokkrar hugmyndi um útgáfu og form blaðsins og vill fá frá þingheimi bendingar eða tillögur eða samþykktir í sambandi við blaðið, sem hann vill ræða hér á þingfundi.

Þriðji liðurinn sem ég gat um nefnilega bækur nokkrar í vörzlum gamallar konu, fjallar um það, að hún vill koma þeim út í almennings hendur, en hún er sjálf mjög heilsutæp orðin og er ekki fær um að sjá um það sjálf. Bækur þessar eru ljóðabækur eftir Þorstein Þ. Þorsteinsson, og seldust upphaflega fyrir tíu dollara bæði bindin til samans, í kassa. En hún er viljug að láta þær fara fyrir hálft verð, eða $5.00 fyrir bæði bindin.

Þ. Þ. Þ. eins og menn vita, var vel hæfur í mörgu og skrifaði mikið þar á meðal fyrstu þrjú bindin af Sögu Íslendinga í Vesturheimi. En í þessum bókum birtist kveðskapur hans í góðu og fallegu formi.

Einn viðburð enn, vil ég nefna, og þá fer mál mitt að enda, og það er í sambandi við hina stórhöfðinglegu gjöf sem Björn Gunlogson og Ida Gunlogson, systir hans, gáfu ríkinu North Dakota til notkunar sem skemmtigarð og gróðrarsvæði margra tegunda blóma og annara jurta. Garðurinn hefur verið nefndur Icelandic State Park í North Dakota, og í bréfi til mín frá manni sem heitir Edward Milligan, forseta North Dakota Historical Society, segir hann og ég hef orðið eftir honum eins og hann skrifaði á ensku:

„The Gunlogson contribution involves about 240 acres, so arranged that it preserves the woodlands along the river, (Tongue River). In addition the Department of Water Conservation has donated an equal amount of land adjoining. There is a dam so fishing, bathing and boating are provided for the people. The park will be the Icelandic State Park and the Gunlogson portion will be developed as the Gunlogson Arboretum. We shall make this a beauty spot enhanced with native trees and shrubs .... Mr. Gunlogson has for years dreamed of such a park.“

Þessi skemmti- og gróðrargarður var vígður, sunnudaginn 2. ágúst í sumar. Ómögulegt var fyrir þjóðræknismenn að taka þátt í þessari miklu og virðulegu hátíð, — vegna Íslendingadagshaldsins sem fram fór á Gimli um sama leyti, en ég sendi heillaskeyti fyrir hönd félagsins, en þar að auki hafði ég verið í töluverðum bréfaviðskiptum við Dr. Milligan, nokkru fyrr um vorið, í maí og júní.

Er um hátíðahöld er að ræða hygg ég að það sé mjög viðeigandi að minnast þess að landnámið við Winnipegvatn, í Nýja Íslandi hófst fyrir 90 árum. Íslendingar stigu fyrst á land á vatnsbökkum Winnipegvatns 21. okt. 1875. Það verða full 90 ár í haust síðan að

landnámið hófst í Nýja Íslandi, og Íslendingar stofnuðu þar ríki út af fyrir sig með sína eigin stjórn. Menn vilja e. t. v. ræða þetta atriði á þinginu, með það fyrir sjónum að minnast þess á einhvern viðeigandi hátt, eða hitt að láta það bíða í önnur tíu ár og hafa þá viðeigandi 100 ára hátíðahald landnámsins.

Stjórnarnefndin tók til athugunar mál sem borið var inn á þing fyrir ári síðan, um stofnun styrktarsjóðs til hjálpar stúdentum á háskólum hér og e. t. v. á öðrum háskólum. Nefndin kom sér saman um að leggja það mál til hliðar að minnsta kosti um stundar sakir, aðallega vegna þess, hve sjóðurinn yrði að vera stór til þess að vera nægilega arðberandi til að koma að verulegu gagni. Og þar að auki væri oft þörf á peningum til annara félagsmála, en þeir oftast af skornum skammti.

Það er ekki að skilja sem svo að stjórnarnefndin sé mótfallin hugmyndinni um nemendastyrk, en heldur hitt hve hún hefur í mörg horn að líta og að hvert horn hefur sinn kostnað í för með sér.

Og hér vil ég skjóta annari hugsun inn í málið, og er það í sambandi við félagsgjöld Þjóðræknisfélagsins eða meðlimagjaldið. Það þekkist öldungis hvergi í nokkru félagi sem ég veit af, að félag (sem hefur eins mikið fyrir höndum eins og þetta félag hefur) reyni að gera það með jafn litlu peningaafli og því sem vér höfum til umráða. Fyrir tveggja dollara meðlimagjald sem borgað er árlega, fæst Tímarit og þar í viðbót öll þau réttindi og hlunnindi, sem því fylgja að vera meðlimur félagsins. Margur borgar miklu meira fyrir miklu minna.

En ekki ætla ég að ræða þetta mál, né bera það inn á þing, en menn skilja, held ég, hvað ég á við.

Í samvinnumálaskýrslunni við Ísland á síðasta þingi, var því máli vísað til stjórnarnefndar, að athuga möguleika á því að stofna til hópferðar til Íslands, frá Winnipeg. Þið þingfulltrúar og meðlimir félagsins og deilda hafið fyrir nokkru fengið upplýsingar um hver árangurinn er nú í þessu máli. Það er búið að ráðstafa ferðinni héðan frá Winnipeg og beina leið til Keflavíkur, fyrir lægra far en margir höfðu gert sér vonir um að gæti fengizt.

Maðurinn, sem mest hefur unnið að þessu máli, er Jakob Kristjánsson skjalavörður félagsins, og hann hefur getað ráðstafað mánarðarferð heim til Íslands fyrir $285.00 fargjald fram og aftur. Flugvélin rúmar 88 farþega, fullskipuð. Gert er ráð fyrir að farið verði héðan 21. maí og komið aftur 20. júní. En það er skilyrði í sambandi við hópferðir líkar þessari, að hver sá, sem vill nota sér tækifærið að ferðast með í hópnum, verði að hafa verið meðlimur í félaginu (eða deildum þess) sem stendur fyrir ferðinni, í minnst sex mánuði áður en ferð hefst. En ekki fer ég lengra út í málið en þetta. Jakob F. Kristjánsson hefur margt, sem hann vill útskýra, og ég geri ráð fyrir að kalla hann fram seinna á þingfundum vorum til að bera þar fram skýrslu um hina fyrirætluðu ferð til Íslands í sumar.

En nú slæ ég botn í skýrslu mína. Þetta hefur stjórnarnefndin unnið á þessu liðna ári. Þetta hefur verið starf hennar og starfsvið. Heimsóknir til deilda hafa ekki verið eins margar eins og stundum áður en samt hefur áhugi hjá öllum deildunum sjaldan verið meiri, né samvinnan betri hver við aðra og við félög, sem enn standa utan við aðalfélagið. Við erum fús til samvinnu við alla, sem þess æskja, og sem stefna að sama markmiði og vér, nefnilega því, að vera góðir borgarar þessarar þjóðar og á sama tíma vera góðir Íslendingar. Það er engin mótsögn í að vera góður Íslendingur og góður borgari þessa lands. Eitt felst í öðru og fylgist að. En þetta er ekkert deiluefni og þarf ekki að vera. Sannleikurinn í því hefur margsannazt á hinum síðustu 46 árum, sem Þjóðræknisfélag Íslendinga í Vesturheimi hefur verið á lífi. Og orðaflækjur afsanna ekki það sem sannleikur er orðinn.

Það er ekk tiilgangur þessa þings, né þessa félags að láta hugfallast, en miklu heldur, eins og sagt var, að **„knýja kraftana áfram"**. Og það gerum vér með hjálp margra góðra manna og kvenna, því markið er hátt sem stefnt er að, og ekki dugar annað en **átök, djörf og sterk.**

Svo býð ég ykkur öll velkomin á þetta 46. ársþing félags vors til að njóta ánægjunnar, sem fylgir því að koma saman sem Íslendingar, og til þess að vinna að viðhaldi og framgangi hjartfólginna áhugamála.

Philip M. Pétursson.
forseti.

Fundir þessa fertugasta og sjötta þings voru mjög vel sóttir, og allar samkomur haldnar fyrir fullu húsi. Það virðist sem Þjóðræknisfélagið sé heldur að sækja í sig veðrið á ný, því þingið var mjög líflegt og mikill áhugi kom í ljós.

Svolítil nýjung í formi setti fallegan svip á þingið í byrjun, þá er Kristín Johnson sá um að allir þinggestir sem inn komu fengu nafnspjald til að bera í barmi, og skrásettu sig í þingbókina. Sat frú Kristín svo að segja límd við ritvélina út við dyrnar og ritaði hvert spjaldið eftir annað og bauð alla vel-

komna. Þetta var líka ósköp þægilegt, því nú gátu allir ávarpað hver annan með nafni með því aðeins að líta á barmmiðann.

Um 65 manns sátu fyrsta fund, mánudaginn 15. febrúar. Forseti setti þing kl. 10 f. h. Dr. V. J. Eylands stýrði guðsþjónustu stund, en Gunnar Erlendson var við hljóðfærið. Því næst las forseti skýrslu sína sem var ítarlegt yfirlit yfir starf stjórnarnefndarinnar á árinu og einstakra nefndarmanna. Minntist forseti hlýlega þeirra félagsmanna sem fallið hafa frá á árinu, sérstaklega frú Lalah Johannson og Ambassador Thor Thors. Innifalin í ræðu hans var kveðja sú er forseti Íslands flutti í kanadíska útvarpið á tuttugu ára afmæli lýðveldisins. Hann skýrði frá að ljóðabækur Þ. Þ. Þorsteinssonar væru til sölu á þinginu, með niðursettu verði: tvö bindi fyrir $5.00. Einnig gat hann um hátíðina í N. Dakota þá er opnað var Icelandic State Park, en Bjorn og Loa Gunlogson gáfu að mestu leyti landsvæðið fyrir þennan listigarð. Hafði forseti okkar sent heillaóskaskeyti, en almenningur héðan gat ekki sótt mótið, þar sem hinn mikli Íslendingadagur fór þá hér í hönd.

Ný Deild. Þá las forseti símskeyti frá Edmonton þess efnis að Íslendingafélagið þar hefði samþykkt á ársfundi sínum í byrjun febrúar að gerast deild í Þjóðræknisfélaginu, og tekið nafnið „NORÐURLJÓS“. Var þessum tíðindum vel fagnað. Þingið þakkaði forseta og nefndarmönnum framúrskarandi gott starf á árinu. Forseti kynnti heiðursgest þingsins, herra Sigurð Helgason, formann Loftleiða í New York, og frú hans Unni Einarsdóttur, og gaf þeim merki Þjóðræknisfélagsins.

Skrifari gerði tillögu, að Þjóðræknisþingið sendi heillaóskaskeyti til frú Eleanor Sveinbjornsson, ekkju tónskáldsins, er nýlega átti 95 ára afmæli. Var því vel tekið af öllum, og skrifara falið að senda skeytið.

Því næst fór fram virðuleg athöfn í sambandi við hinn nýja kanadíska fána, sem samþykktur hafði verið af sambandsþinginu og af Elísabetu drottningu, og sem var nú formlega dreginn að hún á öllum stjórnarbyggingum og opinberum fyrirtækjum, einmitt á þessari stundu. Forseti las tilskipun frá Duff Roblin, forsætisráðherra Manitoba, var því næst hinn nýi fáni dreginn að hún á sínum stað milli íslenzka fánans og Bandaríkjafánans á frampalli salarins og síðan sungið O' Canada. G. L. Johannson flutti skýrslu gjaldkera. Inntektir: $3.995.69. Útgjöld: $3.794.54. Inn hafði komið í minningarsjóð V. Stefánssonar, $950.50, en borgað út $150.00, sem var tillag til Arnes nefndarinnar, sem lítur eftir starfi þar norðurfrá.

G. Levy flutti skýrslu fjármálaritara í 30. skipti. Sagði hann að félagið bæri engin dauðamerki, þar sem meðlimagjöld væri nú hærri en nokkru sinni fyrr, a. m. k. á þessum 30 árum, sem hann hefir verið við starfið.

Fulltrúar á þingi voru:

FRÓN: Kristin Johnson, Regina Sigurdson, Guðbjörg Sigurdson, Margrét Sigurdson, Gunnar Baldvinson, Páll Hallson, Ólavía Finnbogason.

GIMLI: Mrs. W. J. Árnason, I. O. Bjarnason, Mrs. P. G. Thompson, Miss Sigurbjörg Stefánsson.

ESJAN, Arborg: Jóhann K. Jóhannson, Gestur Pálsson, Kristín Skúlason, Guðrún Jónasson, Herdís Eiríkson.

BÁRAN, Mountain, N.D.: Dr. R. Beck, Mrs. Margret Beck.

STRÖNDIN, Vancouver, B.C.: Snorri Gunnarsson.

LUNDAR: Gísli S. Gíslason, Ingibjörg Rafnkelson.

BRÚIN, Selkirk: Friðrik Nordal, Jefeta Skagfjörð.

ÍSLAND, Morden: Louisa Gíslason.

Kveðjur og skeyti til þingsins hafa þegar komið á prenti, og sömuleiðis fréttir um samkomur þingsins; verður þeim sökum þess sleppt hér.

Um 80 manns sóttu þingið eftirnónið á mánudaginn, þá er Sigurður Helgason formaður Loftleiða í New York, og heiðursgestur þingsins flutti kveðjur og ávarp. Flutti hann kveðjur frá Loftleiðum; frá Dr. Bjarna Benediktssyni, forsætisráðherra; frá Hannesi Kjartanssyni, aðalræðismanni í New York; frá Þjóðræknisfélaginu á Íslandi og formanni þess, Sigurði Sigurgeissyni; frá Sigurbirni Einarssyni, Biskup yfir Íslandi; og frá Íslendingafélaginu í New York.

Skýrslur deilda.

Brúin, Selkirk: Fimm fundir á árinu, vel sóttir. Sumarmálasamkoma 23. apríl, vel sótt; gaf $25.00 til Skálholts, og $25.00 til styrktar L-H. Þrjár konur gengu í félagið: Emma Bessason, Lillian Funk, Christie Rogers. Eru nú 22 meðlimir. — (Sigrun Nordal, skrifari).

GIMLI: Þrír starfsfundir, og margir nefndarfundir. Á Íslendingadaginn tók deildin þátt í skrúðför. Á vagninum sátu 12 menn og 3 konur. Átti þetta að tákna fyrstu Íslendingadagsnefndina árið 1889, sitjandi á fundi (það voru aðeins tvær konur í þessari fyrstu nefnd, en ein kona nýkomin frá Íslandi var gestur). Deildin gaf $100.00 í minningarsjóð V. Stefánssonar og beitti sér fyrir samskotum í sjóðinn. Vann að því að lagað væri kring um landnemavarðann. Bæjarráð Gimli gerði góðar umbætur; setti járn-

girðingu í kring um flötinn, sem varðinn stendur á plantaði blómum, og setti upp nýjar flaggstengur. Samkoma haldin 27. nóvember; í sjóði, $413.68. — Deildin minntist með söknuði eins mesta starfsmanns félagsins, Vilhjálms Arnasonar. Meðlimir nú 76 að tölu. — (Frank Olson, forseti; Ing. Bjarnason, ritari).

FRÓN, Winnipeg: Þrír nefndarfundir á árinu: Miðdagsverður til heiðurs Valdimar Björnson, ræðumanni á Frónsmóti 1964. Deildin stóð fyrir samkomu 26. marz: ræðumaður prófessor Gwyn Jones frá Wales, flutti erindi um Grænland. Vel sótt. Meðlimir 124; í sjóði $329.29. — (Forseti, J. F. Kristjánsson, ritari, Páll Hallson).

ESJAN, Arborg: Meðlimatala 96. Góð aðsókn að bókasafninu. Margar bækur bundnar og lagaðar. Fjölrituð skrá yfir allar bækur er bætzt hafa við frá því aðalskrá safnsins var prentuð, 1955 (um 350 bækur). Telur nú safnið í heild rúmlega 2600 bækur. Nokkrar bækur fengnar að gjöf s.l. ár (engar keyptar 1964). Nú er í ráði að stofna byggðar bókasafn (Regional Library) og má þar innilima bókasöfn ýmissa þjóðarbrota sem sérstaka deild. Ynnist með því tvennt: öruggt framtíðarheimili og bókavarzla. Mun Esjusafn ekki verða flutt fyrr en tryggður er varanlegur húsakostur. Deildin þakkar Sesselju og Tímoteus Böðvarsson (sem nú eru flutt til Gimli) fyrir gott starf. Deildin gaf $25.00 í V.S. sjóðinn og veitti móttöku tillögum sem námu $66.00 (Samtals $91.00). Deildin er að undirbúa almenna samkomu í tilefni af 25 ára afmælinu. Á aðalfundum er venjulega stutt skemmtiskrá eftir fundarstörf (rifjuð upp gömul ljóð, rímur eða þættir úr sögu Nýja Íslands; sýndar litskuggamyndir, almennur söngur, upplestur og fl.). Deildin gaf $25.00 í minningarsjóð sjúkrahússins í Árborg í minningu um meðlimi, sem fallið hafa frá á s.l. tveim árum. Dánir á árinu: Halldór Austman, S. S. (Elli) Guðmundsson, Sveinn Eyjólfsson, Kristjón Sigurdsson, Valgerður Sigurdsson, Helgi Helgason, Jón Thorsteinsson, Sturlaugur H. Johannesson, Jón Gunnarsson, Edward L. Johnson. Deildin greiddi $10.00 meðlimagjald í Skógræktarfélag Íslands. Í sjóði $391.96. — (Lesin af Herdísi Eirikson).

ÍSLAND, Morden: Nú eru 44 ár liðin síðan deildin var stofnuð. Deildin saknar þess að engin af embættismönnum Þjóðræknisfélagsins hafa getað heimsótt byggðina s.l. ár. Dr. og Mrs. Beck höfðu boðizt til að koma, en óhagstætt veður aftraði því. Einn fundur var haldinn og embættismenn kosnir. — (Fundargerð lesin af Louisu Gislason).

BÁRAN, Mountain, N.D.: Tveir fundir á árinu. Deildin tók þátt í samkomu þá er Icelandic State Park var vígt. Eileen (Mrs. Albert) Sheppard kom fram í íslenzkum búningi og söng einsöng. Hún kom fram fyrir hönd Báru og er dóttir Mr. og Mrs. S. A. Bjornson. (Móðir hennar spilaði undir). — (S. A. Bjornson, forseti; H. B. Grimson, ritari. Fundargerð lesin af Dr. Beck).

LUNDAR: Þrír almennir fundir, tveir stjórnarnefndarfundir á árinu. Minningarathöfn við Minnisvarða Landnemanna 26. júlí. Um 90—100 manns sóttu samkomuna. — Skemmtu þar: Miss Salome Halldorson, Mr. og Mrs. W. Kristjánson og Njáll Bardal. Deildin starfrækir lestrarsafn byggðarinnar, nokkrar bækur keyptar og aðrar gefnar. Meðlimatala 39. — (Kári Byron, forseti; Gisli S. Gislason, ritari).

STRÖNDIN, Vancouver: Snorri Gunnarsson lét í ljósi þakklæti og heillaóskir til Þjóðræknisfélagsins og sérstaklega til G. L. Johannson, konsúls og konu hans sálugu, fyrir alla hjálp sem þau veittu þeim þar vestra í tilefni af komu forsætisráðherra Íslands. Hefir deildin enn í ár framkvæmt ávaxtaríkt starf á mörgum sviðum menningar- og mannúðarmála. Ellefu stjórnarfundir haldnir og margar skemmtanir. Heimsókn forsætisráðherrahjónanna var með miklum glæsibrag með þátttöku hæststandandi embættismanna borgarinnar og fylkisins. Tveir embætismenn Strandar og konur þeirra óku alla leið til Banff, Alta, til að mæta gestunum og flytja þá heim til Vancouver.

Önnur Íslandsferð Strandar tókst vel í sumar er leið. Um 500 meðlimir eru skrásettir, en yfir 200 skuldlausir.

ALDAN, Blaine: Fjórir aðalfundir og tvær samkomur á árinu, tókust vel. Árgjald, $10.00 greitt til Skógræktarfélags á Íslandi; tillag í minnismerki V. Stefanssonar, $41.00. — Forsetaskipti urðu: Séra Albert Kristjansson, sem stofnaði deildina 1944 og hefir gegnt forystu æ síðan, sagði embætti lausu vegna sjóndepru og er það mikill skaði fyrir deildina. Kosinn var forseti, séra Guðmundur P. Johnson, áhugamaður um deildarinnar hag. Aldan á bak að sjá tveim meðlimum: Jón Laxdal og Bella (Bjorg) Straumfjord. Meðlimir nú 26 að tölu.

Forseti skipaði í Þingnefndir:

Fjármál: Páll Hallson, Tryggvi Bjerring, Miss Kristin Skúlason, Arborg.

Samvinnumál: Dr. Beck, G. L. Johannson; Snorri Gunnarsson, Vancouver; Gestur Pálsson, Mikley; Louisa Gislason, Morden.

Ný mál: Herdis Eirikson, Olavia Finnbogason, Ingibjorg Rafnkelsson, Lund-

ar; Kristin Johnson, Páll Guðmundsson, Leslie.

Útgáfunefnd: Dr. R. Beck, Snorri Gunnarsson, Gísli S. Gíslason, Lundar; Johann K. Johnson, Arborg; Miss Guðbjörg Sigurdson.

Allsherjarnefnd: J. F. Kristjánson, Ing. O. Bjarnason, Gimli; Gunnar Baldwinson, Mrs. Jafeta Skagfjord, Selkirk; Mrs. W. J. Arnason, Gimli.

Fræðslu- og útbreiðslumál: Prófessor Haraldur Bessason, Guðbjörg Sigurdson, Louisa Gislason, Sigurbjörg Stefánsson, Gimli; Kristín Skúlason.

Leifs Eiríkssonar málið.

Kl. 3:30 kom á þing Dr. P. H. T. Thorlakson og bar fram nýtt mál. Talaði hann á ensku og innleiddi hugmyndina um að heiðra minningu Leifs Eiríkssonar hér í Kanada eins og gert hefir verið í Bandaríkjunum með því að staðfesta 9. okt. sem Leifs Eiríkssonar dag. Las Dr. Thorlakson bréfaviðskipti þau sem hann hefir haft við Hon. Paul Martin, utanríkismálaráðherra um þetta mál. Þó nokkrar umræður urðu, og gerði Dr. Th. tillögu að þessu máli yrði vísað til stjórnarnefndar. Stutt af Dr. Beck og tillagan var samþykkt.

Konsúll G. L. Johannson, formaður N.Am. Publishing Co. bar fram mál fyrir þing. Flutti hann þinginu þakkir og árnaðaróskir fyrir hönd félagsins og Lögbergs-Heimskringlu. Gerði hann tilmæli þess efnis að deildir Þjóðræknisfélagsins útnefndu fréttaritara, sem sendi blaðinu fréttir. Skýrði hann frá nýrri hugmynd í sambandi við útgáfu blaðsins, en það er að gefa út sérstakt blað (literary supplement) á ensku og hafði Dr. Thorlakson átt hugmyndina. Þetta mál er vel á veg komið; bréf hafa verið send til ýmissa bókmenntamanna og hafa flestir þeirra lofað að skrifa greinar fyrir ritið um ýms mál og á ýmsum sviðum um íslenzk menningarmál. Hefir prófessor Haraldur Bessason verið valinn sem ritstjóri. Bað svo konsúllinn þingið að gera sitt ýtrasta til að styrkja blaðið, með nýjum áskrifendum og að öllu leyti. Einnig minntist Grettir á að nú eru liðin 90 ár frá íslenzku landnámi og hefir hann í huga að safna öllum blöðum og tímaritum sem út hafa komið meðal Vestur-Íslendinga frá byrjun og láta ljósmynda þau. Mun aðalverkið verða gert í sambandi við bókhlöðu fylkisins, en peninga þarf til þess að kaupa vélar svo hægt sé að nota þetta ljósmyndaða safn, o. s. frv.

G. L. Johannson bar fram skýrslu í Minningarmáli V. Stefanssonar, og býst hann við að minnisvarði (marker) verði reistur næsta sumar og verður þá þessu máli farsællega til lykta ráðið. Hafði nefndin haft samvinnu við Historic Sites Board og einnig við fylkisstjórnina í gegn um Dr. G. Johnson menntamálaráðherra. Mundi merkið verða úr Tyndalsteini, um 5 feta hátt með látúnsplötu. Arnesnefndin í þessu máli hefir athugað, hvort hægt væri að skipuleggja listigarð í byggðinni til heiðurs Vilhjálmi Stefánssyni. Einnig hefir Grettir haft mikið bréfasamband við Mrs. V. Stefánsson til þess að athuga hvort mögulegt sé að láta gera afsteypu af höfuðlíkani af Vilhjálmi, en þau eru a. m. k. tvö til. Annar myndhöggvarinn hefir látið í ljós að hann myndi fús til þess að gera tvær afsteypur.

Hangikjötsmálið: J. F. Kristjánsson gaf skýrslu um að leyfi hafi fengizt frá Kanadastjórn fyrir viðleitni nefndarinnar að flytja megi inn hangikjöt frá Íslandi með þeim skilmálum sem löggildir eru í slíkum viðskiptum. Þingið vottaði J. F. K. og nefnd hans kærar þakkir og einnig þingmanni Eric Stefanssyni, fyrir aðstoð hans. Snorri Gunnarsson bað um afrit að þessum skilmálum svo hægt væri að sannfæra skoðunarmenn innfluttrar vöru þar vestra að þetta sé nú allt löglegt.

G. L. Johannson bar kveðju frá borgarstjóra Winnipeg, Mayor Stephen Juba, sem sæmt hafði Sigurð Helgason skírteini sem heiðursborgara Winnipeg þá er Grettir fór með þau hjón í heimsókn í hina nýju bæjarráðshöll okkar, þá um morguninn.

Forseti kynnti séra Sv. Olafsson sem ræðumann fyrir Icelandic Canadian Club.

Nefndir skila af sér.

Ný mál. Herdis Eirikson flutti skýrslu í þrem liðum:

1. Þingið lýsir ánægju sinni og þakkar Dr. Thorlakson fyrir að bera Leifs Eirikssonar málið fyrir þing. Samþykkt.

2. Þingið lýsir ánægju sinni yfir hugmyndinni að láta ljósmynda öll blöð og tímarit. Allir tóku mjög vel í þetta. Samþykkt.

3. Þingið lýsir velþóknun yfir hinni ágætu hugmynd frá N. Am. Publ. Co, um að gefa út Literary Supplement á ensku. Samþykkt.

Samvinnumál við Ísland. Dr. Beck flutti skýrslu í ellefu liðum:

1. Þingið þakar heimsókn Dr. Bjarna Benediktssonar og öllum þeim, sem lögðu lið sitt til þess að gera heimsóknina mjög sérstæða og ánægjulega, — þakkar sér í lagi konsúl G. L. Johannson og hinni látnu konu hans, frú Lalah, fyrir ágæta frammistöðu. Samþykkt.

2. Þingið þakkar hina ágætu dagskrá sem flutt var í kanadiska útvarpið 17. júní s.l. ár í tilefni af 20 ára afmæli íslenzka lýðveldisins. Samþykkt.

3. Þingið fagnar tilkynningu um hækkun styrksins úr Kanadasjóði til námsmanna til uppbótar fyrir óhagstæð-

ar gjaldeyrisbreytingar undanfarinna ára, svo að styrkurinn nemur nú sömu upphæð og upprunalega. Samþykkt.

4. Þingið fagnar góðum gestum herra Sigurði Helgasyni og frú Unni og þakkar hinar hlýju kveðjur er hann flutti þinginu. Samþykkt.

5. Þingið lýsir ánægju sinni yfir ákvörðun Íslands að taka þátt í Heimssýningunni (Expo 67) í Montreal 1967. Felur þingið væntanlegri stjórnarnefnd að athuga á hvern hátt Vestur-Íslendingar geti bezt stutt þetta mál. Samþykkt.

6. Þingið vottar þakklæti Þjóðræknisfélagsins á Íslandi og formanni þess Sig. Sigurgeirssyni, fyrir ágæta samvinnu og sérstaklega fyrir gestamót félagsins og frábæra fyrirgreiðslu þess í sambandi við hinar tíðu og fjölmennu heimsóknir V. Ísl. undanfarin ár. Samþykkt.

7. Þingið fagnar útkomu annars bindis af VESTUR-ÍSLENZKUM ÆVISKRÁM og vottar hlutaðeigendum þökk, hvetur félagsfólk til þess að kaupa ritið og styðja útgáfuna með öllu móti.

8. Þingið fagnar útgáfu ritsins **Iceland Review**. Hvetur deildir og félagsfólk til þess að kaupa og útbreiða ritið. Samþykkt.

9. Mikið gleðiefni hve hópferðum V. Ísl. til Íslands fer fjölgandi. Þakkar Ströndinni og Snorra Gunnarssyni, forseta Strandar, fyrir tvær hópferðir, 1963, 1964. Þingið fagnar sérstaklega að nú er í undirbúningi slík hópferð til Íslands af hálfu Þjóðræknisfélagsins sjálfs undir umsjón J. F. Kristjánssonar. Samþykkt með lófataki.

10. Þingið beinir þeim tilmælum til væntanlegrar stjórnarnefndar að hún athugi möguleika á stúdentaskiptum kanadiskra og íslenzkra miðskólanemenda, en slík skipti hafa gefizt vel (Ísland og Bandaríkin). Því skal einnig beint til stjórnarnefndar að hún athugi það hvort ekki sé hægt að nota auð sæti í leiguflugvélum á vegum félagsins eða deildanna til að verðlauna námsfólk í íslenzku eða íslenzkum fræðum, og glæða með því áhuga þess á Íslandi og íslenzkum málum.

Tók til máls undir þessum lið, Snorri Gunnarsson, og sagði að slík skipti væru mjög lærdómsrík fyrir ungt fólk. Samþykkt.

11. Þingið þakkar Dr. R. Beck fyrrv. forseta félagsins, fulltrúastarf hans og kveðjuflutning af þess hálfu í Íslandsferð þeirra hjóna s.l. sumar. Samþykkt.

Útbreiðslu- og fræðslumál flutt af prófessor Haraldi Bessasyni í 11 liðum:

1. Þingið lætur í ljósi ánægju vegna útgáfu W. Kristjansonar á sögu Íslendinga í Manitoba. Samþykkt.

2. Að útvegað verði starfrofskver og lesbækur handa börnum og að riturum einstakra deilda verði falið að sjá um útbýtingu þeirra. Nokkrar umræður urðu um þennan lið, með og móti, liðurinn var samþykktur.

3. Að reynt verði að fela íslenzka kennzlu á heimilum og í byggðum úti. Hér er sérstaklega höfð í huga framsögn íslenzkra ljóða. Samþykkt.

4. Að stjórnarnefndarfólk þjóðræknisfélagsins haldi áfram að heimsækja deildir félagsins, eftir því sem unnt er. Samþykkt.

5. Þingið fagnar að í sumum deildum, svo sem á Gimli, hefir verið unnið ötullega að því að þjálfa börn í íslenzkum söng, og lætur í ljósi von um áframhald á því starfi. Samþykkt.

6. Þingið lýsir fögnuði yfir stofnun þjóðræknisdeilarinnar, „Norðurljós" í Edmonton. Samþykkt.

7. Þingið fagnar blómlegu starfi deildarinnar „Ströndin" í Vancouver. Samþykkt.

8. Að athugað verði hversu bezt megi greiða fyrir öflun bóka af Íslandi og að fengnar verði upplýsingar um verð bóka og burðargjald. Samþykkt.

9. Að athuga möguleika á öflun nýrrar kvikmyndar eða kvikmynda frá Íslandi til sýningar og afnota fyrir einstakar deildir félagsins. Samþykkt.

10. Að fólk sé hvatt til að kaupa og styrkja Lögberg-Heimskringlu. Jafnframt að látin verði í ljósi sú ósk að blaðið sé sem mest á íslenzku. Samþykkt.

11. Hópferð Þjóðræknisfélagsins. J. F. Kristjánsson sagði að um 80 manns hafi gefið sig fram, en um 50 greitt fargjald eða hluta af því. Þingið þakkaði J. F. K. framúrskarandi góða frammistöðu í þessu máli.

Fjármál. Páll Hallson bar fram í 5 liðum:

1. Að skýrsla féhirðis sé rétt talin. Samþykkt.

2. Að stjórnarnefnd athugi hvort ekki sé ráðlegt að breyta um hitunartæki í byggingunni á Home St. — nota gas í stað núverandi hitunar. Samþykkt.

3. Að L-H sé veittur styrkur eftir því sem ásætður leyfa. Samþykkt.

4. Að fulltrúa deildarinnar Ströndin í Vancouver sé veitt $50.00 í ferðakostnað. Samþykkt.

5. Að stjórnarnefnd útvegi nokkur eintök af Vestur-íslenzkum æviskrám, fyrsta og öðru bindi, til sölu þeim er vilja. Samþykkt.

Útgáfunefnd. Álit lesið af Dr. Beck, í sex liðum:

1. Þingið þakkar ritstjórum Tímaritsins, Gísla Jónssyni og prófessor Haraldi Bessasyni, einnig G. Levy, Halldóri Stefánssyni og Helga Johnson auglýsingasöfnun. Samþykkt.

2. Þingið ákveður að Tímaritið verði gefið út næsta ár og felur stjórnarnefnd að ráða ritstjóra og auglýsingastjóra.

3. Þingið þakkar útgáfunefnd, ritnefnd og ritstjóra L-H Ingibjörgu Jónsson fyrir ágætt starf. Samþykkt.

4. Liður fellur úr þar sem hann hefir verið samþykktur í öðru nefndaráliti.

5. Þingið lýsir ánægju yfir þeirri nýbreytni að ritnefnd L-H hefir ákveðið að gefa út sérstakt hefti bókmenntalegs efnis, með ritgerðum á ensku um íslenzkar bókmenntir og fræði vor eftir kunna fræðimenn á því sviði. Samþykkt. — (Samskonar liður hafði áður verið samþykktur í öðru nefndaráliti).

6. Stuðla að útbreiðslu vikublaðsins L-H. Senda fréttir (áður samþykkt). Samþykkt á ný.

Skógræktarmál: Dr. Beck gaf skýrslu um ferðalag þeirra hjóna um reit okkar á Þingvöllum og sýndi okkur myndir, sem hann hafði tekið af skóginum „okkar". Flutti han kveðjur og þakkir frá skógræktarstjóra, Hákoni Bjarnasyni. Dr. Beck las stutta skýrslu frá Marju Bjornson, formanni nefndar í skógræktarmálum, og hafði hún sent heim $147.00. Skrifari afhenti þinginu $20.00 gjöf í skógræktarstjóð frá Karli Hansson, Winnipeg. Tillaga að Marja Bjornson sé endurkosin formaður milliþinganefndar, og megi hún velja tvo sér til aðstoðar. Samþykkt.

Kosningar: Allir embættismenn voru endurkosnir: Forseti, séra P. M. Petursson; varaforseti prófessor Haraldur Bessason; skrifari Hólmfríður Danielson; vara: Páll Hallson. Féhirðir: G. L. Johannson; vara: Johann T. Beck. Fjármálaritari: G. Levy; vara: Kristin Johnson. Skjalavörður: J. F. Kristjánsson. Sérstakur fulltrúi Þjóðræknisfélagsins á vesturströndinni: Snorri Gunnarsson. Endurskoðendur: D. Bjornson og Gunnar Baldwinson.

Dr. Beck gerði tillögu að votta Gretti Johannson konsúll þakklæti og heillaóskir í sambandi við sextugsafmæli hans sem nú er nýafstaðið. Stutt og samþykkt með því að allir stóðu á fætur. Dr. Beck lagði til að þingið þakki Loftleiðum og Sig. Helgasyni fyrir hið höfðinglega boð, að gefa Þjóðræknisfélaginu eitt frítt far til Íslands með Loftleiðum. Stutt af G. L. Johannson og síðar samþykkt.

Samkoma Þjóðræknisfélagsins fór fram um kveldið og stýrði varaforseti, prófessor Haraldur Bessason skemmtiskránni, eftir venju. Mjög góður rómur var gerður að hinni snjöllu ræðu Sig. Helgasonar, formanns Loftleiða, einnig var ágætur söngur og hljóðfærasláttur. Heiðursfélagar voru kjörnir: Dr. Bjarni Benediktsson, forsætisráðherra Íslands; frú Ingibjörg Jónsson, ritstjóri Lögbergs-Heimskringlu og Grettir L. Johannson, konsúll og féhirðir félagsins.

Svo endaði hið 46. þing Þjóðræknisfélagsins eftir mikið og gott starf. Það er ekki hægt að neita því, starfsfólk hefir sýnt framúrskarandi elju og þrek í þessum vorum þjóðræknismálum, og miklu hefir verið til leiðar komið. Það er heldur ekki neinn vafi á því að almenningur yfirleitt hefir mikinn áhuga fyrir starfinu, og beitir sér vel fyrir þessum málum í hinum ýmsu byggðarlögum.

Stjórnarnefndin þakkar öllum deildarfulltrúum og þinggestum áhugann, góðhuginn, og fórnfýsina sem komið hefir fram enn á ný meðal félagsmanna og kvenna. Sérstaklega látum við í ljósi ánægju yfir hinni nýju deild og von um að önnur ný deild rísi upp á næstunni og prýði hópinn.

Hólmfríður Danielson,
ritari.

Auglýsingaskrá Tímaritsins

(Index to Advertisers)

Page

A

Academy Road Service 29
Acme Auto Service 29
Aldo's Bakery 20
Anderson, Arthur 14
Arborg Consumer's Co-Op 27
Arborg Drugs 26
Arlington Pharmacy 14
Arnason Engineering 22
Asgeirson Paints 14

B

Bailey, Allan 28
Bank of Montreal 3
Bank of Nova Scotia 27
Bardal, A. S. Ltd. 6
Bassey's Pharmacy 31
Black and Admstrong Ltd. 27
Booth Fisheries 15
British American Oil 31
Brooke Bond Canada Ltd. 25
Building Mechanics Ltd. 20
Burdett, Stan 30

C

Canadian Fish Producers, Ltd. 9
Chieftain Hardware Store 31
Chudd & Sons Garage 22
Coronet Printers 16
Crescent Creamery 13
Crescent Motor Service 26
Curry, Peter D. & Co. 8
Columbia Printers 32

D

Davidson, W. F. 16
du Maurier Cigaretts 4

E

Easton, Dr. W. I. 24
Eaton's of Canada Back Cover
Einarson Realty 28
Ellice & Beverley Service 19
Electrician, The 19
Empire Sash & Door Co. Ltd. 13

Page

F

Federal Grain Ltd. 6
Fonseca Roofing 8
Fort Garry Hotel 32
From A Friend 33
Friend, From A 20
Friends, From Two 21
Frón, Heillaóskir 16
Furnasman, Ltd. 21

G

Gibbs Drugs Ltd. 14
Gilbart, J. Roy 12
Gimli Cafe 26
Gimli Construction 28
Gimli Hotel 22
Gimli I.G.A. 26
Gimli Tailors 22
Gimli Þjóðræknisdeildin 28
Golko's Hardware 22
Goodall Photo Co. 16
Goodbrandson's Service 21
Great-West Life 32
Guttormson, P. T. 14

H

Hallson, H. O. 23
Hillhouse, Thos. B. 24
Hooker's Lumber Yard 20
Hudsons Bay Company 1

I

Independent Fish Co. Ltd. 16
Ingimundson, Dr. A. B. 22
Investors Syndicate Front cover
Interlake Insurance 26

J

J. B. Johannson & Son 30
Johnson, S. E. Ltd. 14
Johnson, Dr. J. G. L. 22
Johnson Radio & TV 30
Johnson's Store 24

Page

K

Keystone Fisheries, Ltd. 8
Kim, M. Furs 11
Dr. M. W. Kohn 28

L

Lake Inn Restaurant 26
Lakeland Dairies, Limited 24
Lipton Pharmacy 14
Ludlow, H. J. Lawrie 16
Lundar Bakery 29
Lundar Garage 29
Lundar Transfer 15
Lundar Drugs 23
Lundar Motor Hotel 23
Lundar þjóðræknisdeild 23

M

MacLeod Authorized Dealer 29
Manitoba Pool Elevators Front Cover
Manitoba Hydro 2
Manitoba Rolling Mills 6
Maple Leaf Creamery 8
Massey-Ferguson, Ltd. 12
McCaughey, Neil R. 20
McCurdy Supply Co. Ltd. 8
McDonald-Dure Lumber Co. 29
McLean, G. Co., Ltd. 15
Modern Dairies 16
Modern Furniture 8
Morrison, J. W. & Co. 24

N

National Grain Co. Ltd. Inside Top Back Cover
Nell's Flowers Shop 14
North American Publishing Co. 9
North Star Co-Op Creamery 30
North American Lumber 26

O

Oakland Hatcheries Ltd. 12
Oakley, D. R. 22
Orchid Florist, The 20

P

Paddock, The 5
Park-Hannesson, Ltd. 12
Parker, Tallin, Kristjanson & Co. 20
Paulson, Dr. G. 24
Perths Cleaners 30
Philips Fashions 28

Page

Q

Quinton's Ltd. 5

R

Riverton Co-Op 29
Riverton Garage 24
Robinson's Stores, Selkirk 24
Robinson's Stores, Gimli 22
Roberts & Whyte 24
The Rosery Ltd. 12
Royal Bank of Canada 10
Royal Dairies 20
Rudd's Tom-Boy Store 26

S

Salisbury House Restaurants 26
Selkirk Navigation Co. 13
Scribner, Drs. F. E. & C. R. 28
Sigurdsson, Halldor & Son, Ltd. 16
Sigurdsson, Dr. L. A. 20
Sigurdson, S. A. & Son 25
Sigurdson Fisheries, Ltd. 30
Sigurdson's Limited 30
Stefanson, Eric 22
Swedish Canadian Sales 20
J. Wilfrid Swanson & Co. 4

T

Tallin, Kristjansson 16
Tergesen, H. R. 28
Thorarinson, Kris 30
Thorarinson, S. A. 14
Thor's Gift Shop 24
Thorvaldson, Eggertson & Co. 15
Tip Top Meats 26

U

Union Loan and Investment Co. 28

V

Valour Rd. Barber Shop 31
Vopni, R. B. & Co. 28

W

Western Elevator & Motor Co. Ltd. Inside Back Cover
Western Paint Co. Ltd. 21
White's Esso Service Station 14
Winnipeg Hydro 4

Gjaldkeri
Jochum Ásgeirsson
Varagjaldkeri
Miss Guðbjörg Sigurðsson
Fjármálaritari
Gunar Baldvinsson
Varafjármálaritari
Valdimar Lárusson
Bókavörður
Mrs. Ólína Johnson

Meðlimir

Ævifélagar:
Grettir L. Johannson
Séra Philip M. Pétursson
Walter Johannson
Grettir Eggertson
Guðmann Levy
Anna M. Levy
Mrs. B. E. Johnson
Eric H. Ísfeld

Æfifélagar

Ársfélagar:
Mr. Thorsteinn Isleifsson
Mr. and Mrs. Egill Jonasson
Mr. Örn Thorsteinson
Mr. Frímann Skaftason
Mr. Agnar Magnuson
Mrs. R. Gíslason
Mrs. Hólmfríður Pétursson
Miss Margrét Petursson
Miss Bertha Jones
Mrs. Olina Johnson
Mrs. Shirley Block
Mr. Arni G. Eggertson, Q.C.
Miss S. S. Johnson
Mrs. Laufey Helgason
Mr. Fred Fridfinnson
Mr. Wilhelm Kristjanson
Mr. K. W. Johannson
Mr. Sveinn Sveinsson
Mrs. Thorunn Valgardson
Mr. and Mrs. Páll Hallson
Mrs. Hrund Skulason
Mrs. Ingibjörg S. Goodridge
Mrs. Sigrun Thorgrimson
Mrs. Petra Peterson
Mr. Guðmundur Fridriksson
Miss Halla Josephson
Mrs. Karolina Dunning
Mrs. Lily Eyolfson
Mr. R. Bergson
Mr. Andrjes Björnson
Mrs. Sesselja Oddson
Mr. Halldór Sigurdson
Mr. Roy H. Ruth
Mr. Geir Moeller
Mr. Olafur Bjarnason
Mrs. Ingun Steinthorson
Mr. J. S. Gillis
Mrs. Johanna Jonasson
Mr. Beggi Sveinsson
Mr. John Marteinson
Mr. John Samson
Mr. and Mrs. Njáll O. Bardal
Mrs. R. Davidson
Mr. and Mrs. Palmi Johnson
Mr. Thorsteinn Thorsteinson
Mr. Paul Johnson
Mr. Jens Eliasson
Mr. H. L. Hallgrimson
Mr. Harold Hallson
Mr. and Mrs. Heimir Thorgrimson
Mr. Helgi Marteinsson
Dr. V. J. Eylands
Magnus Gunnlaugson
Mr. Axel Vopnfjord
Mr. Thor Thorsteinson
Mrs. Margret Thorbergson
Mrs. Valgerður Thorsteinson
Mr. Sumarliði Matthews
Mr. Sigurthor Sigurdson
Mr. Harold Westdal
Mr. Gunnar Erlendsson
Mr. Karl Hansson
Mr. and Mrs. H. F. Danielson
Mr. Helgi Olsen
Mr. Fred Thordarson
Mrs. Asta Oddson
Mrs. Oddný Asgeirsson
Mr. Paul Einarson
Mrs. Ljótun Young
Mr. Snorri Oleson
Mr. and Mrs. Jochum Asgeirsson
Mrs. Thorbjörg Brynjolfson
Mr. Otto Hallson
Prófessor and Mrs. Haraldur Bessason
Mr. Karl Thorkelson
Mrs. F. Kristjansson
Mr. Skuli Johannsson
Mr. and Mrs. Ben. Heidman
Mr. Skúli Böðvarsson
Mrs. Margret Gillies
Mr. Hallgrímur Axdal
Mr. and Mrs. Olafur B. Olson
Mr. Maurice P. Sullivan
Mrs. Emily Sullivan
Hon. W. J. Lindal
Mrs. Valdheiður Thorlaksson
Mr. Olafur Björnson
Mrs. Magdeline Halldorson
Mrs. Rae Gordon
Mr. Ari Magnuson
Mr. Guðmundur Bjarnason
Mrs. Lily Olafson
Mr. Olafur Olafson
Mr. John K. Laxdal
Mr. Valdimar Larusson
Miss Hrefna Sigurdson
Mrs. Jóhanna Pétursson
Mr. Ásbjörn Pétursson
Mr. B. H. Sigurdson
Mrs. Ása Fridrikson
Mr. Snorri Rognvaldsson
Mrs. Thora Jonasson
Mr. and Mrs. J. T. Beck
Mr. and Mrs. Gunnar Baldwinson
Miss Margret Sigurdson
Miss Regina Sigurdson
Miss Guðbjörg Sigurdson

Mr. and Mrs. Jakob F. Kristjanson
Mrs. Rosa Johannson
Mrs. Ingibjörg Jónsson
Mrs. Rósa Sigfuson
Mrs. Johanna Cooney
Mr. and Mrs. Hans Sveinsson
Mrs. Olafía Finnbogason
Mrs. Kristín Johnson

Deildin „Esjan"
Arborg, Man.

Þorbjörg Sigurdson heiðursmeðlimur
Herdís Erickson
Gestur Pálsson
Johann K. Johnson
Jón Pálsson
Stefanía Sigurdson
W. S. Eyolfson
Eiríkur Bjarnason
Björn Bjarnason
G. K. Oddson
Jón Thordarson
W. L. Finnson
Laugi Johnson
Johann M. Einarson
Eiríkur S. Einarson
Th. G. Björnson
Kris Thorarinson
Helgi Stefanson
Thordís Thompson
Geiri Jonsson
Guðríður Gíslason
Guðleif Johannesson
Valdi Johnson
Einar Johnson
Oli Olafson
Joe B. Thordarson
Bjarni Sigvaldason
Málfríður Einarson
Lára Magnusson
Valdimar Pálsson
Kristjan Th. Johnson
Wilhelm Pálsson
Oli Gíslason
Olga Anderson
Lára Sigvaldason
Emily Vigfusson
Th. G. Palsson
Lárus Palsson
Ragnheiður Palsson
Ragnar Guðmundson
S. I. Sigvaldason
Guðmundur Sigvaldason
Indiana Kristinnson
Fríða Kristinnson
Valgerður Nordal
Sigurdur Wopnford
Elín Einarson
Sigrún Oddleifson
Veiga Johanneson
Kristin L. Skulason
Maria Boundy
Indiana Sigurdson
Sigurdur F. Sigurdson
Helgi Jacobson
Gestur Vidal
Maria Hordal
Lilja Martin
Axel Eyolfson
Valdi Jonasson
Fanny V. Sigurdson
Stefan Eyolfson
Jon Olson
Malli Brynjólfson
Joe. T. Jonasson
Sveinbjarn Anderson
Björn Björnson
Eggert Guðmundson
Kristin Benedictson
Elizabett Guðbjartson
Sigfus Hildibrandson
Helgi Sigurdson
Gunnar Simundson
Páll Stefanson
Jódis Brandson
Lára Danielson
Guðni Sigvaldason
Aðalbjörg Sigvaldason
Steini A. Johnson
Guðrún Jonason
Beatrice Martin
Joe Magnusson
Sigurdur Sigvaldason
Sigurður Erlendson
Björn Arnason
Inga Arnason
Ragnar Karvelson
Jónína Alexander
Thordur Anderson
Gordon Danielson
Dr. Bjarki Jacobson
Guðrún Magnusson
Jacobina Fredfinnson
Veiga Johnson
S. V. Guttormson
Sigurður Palsson
Þórunn Lindal
Sigríður Kristjanson
Eymundur Danielson
Brandur Finnson
Friðrik Finnson
K. Finnson
Haraldur Sigurðson

S. S. Johnson
Victor Johannesson
S. Æ. Oddleifson
Mrs. Kristín Johnson
Andres Fjeldsted

Deildin „Lundar"
Lundar, Man.

Forseti
Kári Byron
Varaforseti
Mrs. Björg Björnson
Skrifari
Gísli S. Gíslason
Varaskrifari
Mrs. Rannveig Guðmundson
Varaféhirðir
Hjalti Johnson

Mr. Ásmundur Freeman
Mrs. Ásmundur Freeman
Mr. Gísli S. Gíslason
Mr. Ágúst Eyjólfson
Mr. Albert Thorgilson
Mrs. Ragnheiður Magnússon
Mr. Lárus Johnson
Mrs. Ásta Sigurðson
Mrs. Margrét Björnsson
Mr. Varði Hávarðson
Mrs. Sigrún Johnson
Mr. Oli Johnson
Mr. Steini Gíslason
Mrs. Steini Gíslason
Mr. Ásgeir Jörundson
Mrs. Rannveig Guðmundson
Mrs. Björg Björnsson
Mr. Jón Steinthorson
Mrs. Jón Steinthorson
Mrs. Margrét Lindal
Mr. Leo Danielson
Mr. Hjalti Johnson
Mrs. Margrét Johnson
Mrs. Valdi Rafnkelson
Mr. Kári Byron
Mrs. Kári Byron
Mr. Hjörtur Hjartarson
Mrs. Margrét Hofteig
Mr. Steini Johnson
Mr. Jón Thorgilson
Mr. Barney Thorsteinson
Mr. Ólafur Hallson
Mrs. Ólafur Hallson
Dr. Númi Hjálmarson
Mr. Leslie Johnson
Mrs. Emily Johannson
Mrs. Valgerður Scheske

Meðlimaskrá á GIMLI

Forseti
Benjamin Franklin Olson
Varaforseti
J. B. Johnson
Skrifari
Mrs. Bjorn Baldwinson
Varaskrifari
Mr. Bjorn Baldwinson
Gjaldkeri
Adolf L. Holm
Varagjaldkeri
Ingolfur N. Bjarnason
Fjármálaritari
Adolf L. Holm
Varafjármálaritari
Baldur Peterson
Skjalavörður
Mrs. Helgi Stevens

Meðlimaskrá

Mr. B. V. Arnason
Mr. Gordon Arnason
Mrs. Gudjon Arnason
Mr. Joe T. Arnason
Mrs. Sigridur Arnason
Mr. Ted Arnason
Mrs. W. J. Arnason
Mr. Helgi Benediktson
Mrs. Sofia Benjaminson
Mrs. Jonasina Benson
Mr. G. B. Bjarnason
Mr. Timoteus Bödvarsson
Mrs. I. N. Bjarnason
Mrs. Helga Demedash
Mr. Einar S. Einarson
Mrs. E. S. Einarson
Mr. Harry Einarson
Mrs. Harry Einarson
Mr. Ingi Einarson
Mrs. Ingi Einarson
Mr. Palmi F. Einarson
Mr. August Eliasson
Mrs. G. Eyolfsson
Miss. M. Halldorsson
Miss. Sigridur Hjartarson
Mrs. Adolf L. Holm
Dr. A. B. Ingimundsson
Mrs. A. B. Ingimundsson
Interlake Insurance Agencies
Mrs. Gudny Isfeld
Mr. J. S. Gillies
Mrs. Sigridur Jakobson
Mr. Helgi Johannesson
Mrs. Palmi Johannson
Dr. Jonas G. L. Johnson
Mr. Jon V. Johnson
Mr. Jonas Th. Jonasson
Mr. Oli P. Josephson

Mrs. O. P. Josephson
Mr. Olafur N. Kardal
Mr. Ted Kristjansson
Lestrafjelagid - Gimli
Mr. G. E. Narfason
Mrs. G. E. Narfason
Mr. Dori Peterson
Mrs. Dori Peterson
Mr. Gudmundur Peterson
Mrs. Emma Von Renasse
Mrs. Larry Rye
Mrs. F. E. Scribner
Mrs. Daniel Sigmundson
Mr. Bjorn Sigurdson
Miss. Gudrun Sigurdson
Mrs. Margret Sigurdson
Mr. S. A. Sigurdson
Mrs. S. A. Sigurdson
Mr. Eric Stefansson, M.P.
Mrs. Eric Stefansson
Miss. Sigurbjorg Stefansson
Mr. Valdimar Stefansson
Mrs. Valdimar Stefansson
Mrs. Laurence Stevens
Mrs. Norman K. Stevens
Mr. Bjorgolfur Sveinsson
Mrs. Ingibjorg Sveinsson
Mr. S. Th. Sveinsson
Mrs. H. R. Tergesen
Mrs. Lara Tergesen
Mrs. Gudrun Thompson
Mr. Bjorgvin Thordarson
Miss. J. V. Thordarson
Mrs. Ingibjorg Nelson
Mrs. J. B. Johnson

Heiðursmeðlimir Báru eru þessir

Dr og Mrs. Richard Beck
H. B. Gremson
H. Olafson
J. C. Hallgrimson

Meðlimatal "Báru " 1965

Leonard Benson
Mrs. Ingibjorg Jonasson
Mrs. Augusta Johnson
Sylvia Stevenson
Mundi Goodman
Mrs. Matt Bjornson
A. M. Asgrimson
K. S. Johnson
Victor Sturlaugson
T. L. Hanson
John J. Einarson
A. E. Palson
H. M. Johnson
O. G. Johnson
S. A. Bjornson
H. J. Bjornson
Fred Halldorson
J. G. Hallgrimson
Joseph Anderson
S. F. Bjornson
G. B. Olafson
S. F. Steinolfson
F. M. Einarson
Mrs. J. A. Hanson
Leo J. Laxdal
G. A. Gudmundson
Albert Shephard
Helgi Laxdal
Mrs. Gardar Johnson
L. S. Jensen
Frank Hall
Alvin Melsted
Leo Meslted
Fred G. Johnson
Fred Olafson
H. S. Walter
K. Kristjanson
Mrs. Larena J. Northfield
Theodore Thorleifson
Barney Einarson
Rodney D. Byron
Kenneth D. Indridason
V. G. Gudmundson
Stefan Indridason
Johann Geir
Mrs. William Stark
John Magnusson
Arnold Christianson
Mrs. John Axdal
Vilhjalmur Thorsteinson
Chris S. Gudmundson
G. J. Jonasson
Ivan Gudjonson
Helgi Finnson
G. Gudmundson
Helgi Reykdal
Steve Thordarson
Simon S. Johnson

Deildin

„Ströndin", Vancouver, B.C.

Forseti Heman Eyford.

Þrátt fyrir ítrekaðar tilraunir var engin nýr meðlimalisti við hendi.

Guðmann Levy,
fjármálaritari.

"Norðurljós"
Icelandic Society of Edmonton

Membership List - 1965

Mr. and Mrs. Marvin Aanderson
Mr. and Mrs. W. (L.M.) Anderson
Mr. and Mrs. W. Arason
Mr. and Mrs. Al Arason
Mr. and Mrs. Art Arnfinson
Fusi Arnfinson
Mr. and Mrs. Mike Arnfinson
Mrs. (L. M.) Allderdice
Mr. and Mrs. Steve Benediktson
Mrs. Jay Bonnevie
Mr. and Mrs. Don Cameron
Dr. and Mrs. Couves
Dr. and Mrs. Decosse
Mr. and Mrs. Grant Eaman
Barney Eyford (L.M.)
Mrs. Vivian Eyford
Mrs. June Fisher
Mr. and Mrs. Jim Fjeldsted
Mr. and Mrs. Don Florence
Mr. and Mrs. Gisli Gislason (L.M.)
Mr. Jake Gislason
Mr. and Mrs. O. Gislason
Miss Olive Goodman
Mr. and Mrs. Brian Gudmundson
Mr. J. Gudmundson
Mr. and Mrs. Leo Gudmundson
Mr. and Mrs. Bill Halldorson
Mr. and Mrs. Eric Halldorson
Mr. and Mrs. Harald Halldorson
Mr. and Mrs. Lou Halldorson
Mr. and Mrs. Henry Hancock
Mrs. Thorey Hawes
Mr. and Mrs. George Hawthorne
Mr. and Mrs. Fred Helgason
Mr. and Mrs. Ken Helgason
Mr. and Mrs. Jake Henrickson (L.M.)
Mr. and Mrs. Hirst
Mr. and Mrs. Ed. Hordal
Mr. and Mrs. Arnar Ingaldson

Miss Carol Isfeld
Mrs. M. Isfeld
Mr. S. Isfeld (L.M.)
Mr. and Mrs. J. Jackson
Mr. and Mrs. Arni Johanneson
Mr. and Mrs. Joe Johanneson
Mrs. J. P. Johannson
Mr. and Mrs. Byron Johnson
Mr. and Mrs. Otto
Mr. Joe Johnson (L.M.)
Mrs. O. T. Johnson (L.M.)
Mr. and Mrs. T. (L.M.)
Mr. and Mrs. S. Jonsson
Mr. and Mrs. O. Kristjanson
Mrs. Sadie Lee (L.M.)
Sofi and Betty Lindal
Mr. an dMrs. Victor Maxson
Mr. and Mrs. Ray McLennan
Mr. and Mrs. Chris McNaughton
Margaret McKeon
Mr. and Mrs. Alex Mitchell
Miss Gunna McKenzie
Mr. and Mra. Jim Myrdal
Mr. and Mrs. Lloyd Newcombe
Mr. and Mrs. Leifur Oddson
Mr. and Mrs. George O'hara
Mrs. Thora Orr
Mr. and Mrs. Harald Olafson
Mr. and Mrs. J. Olafson
Mr. and Mrs. Charles Pollock
Mr. Jack Ryekdal
Mr. and Mrs. Gus Roland
Mr. and Mrs. Paul St. Pierre
Mr. and Mrs. Don Shaw
Mr. and Mrs. Don Smith
Mr. and Mrs. Cam Smith
Mrs. M. Smith (L.M.)
Mrs. Einar Stephenson
Prof. Barney and Mrs. Stephanson
Mr. and Mrs. H. Summarlidason (L.M.)
Mr. Victor Tobiasson
Miss Shirley Thorsteinson
Mr. and Mrs. Gunnar Thorvaldson
Mr. and Mrs. Earl Valgardson
Mr. and Mrs. Norman Vigfusson
Frances Vigfusson
Mr. and Mrs. Herb Vigfusson
Mrs. Gudrun Vigfusson (L.M.)